

I = 177

~~35-6~~

Inimabile.

~~I-A = Fada 6^a = n. 51.~~

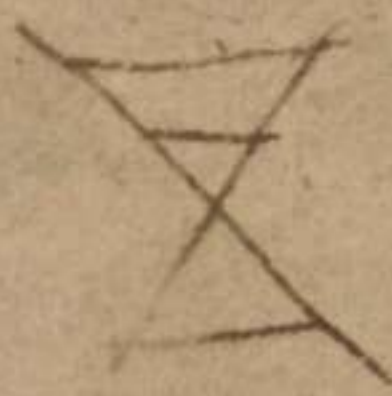

372

[Faint, illegible text or markings]

Tetrastichon Iodoni galli rubiacesis in opusculu nolae te Joannis, carti

Vertitur hoc libro sanctorum dogmate sacro
Præcipuum graijs inter responsa cilionis
Exhibutum: et celo delapsum $\Upsilon\omega\delta\epsilon\iota\sigma\epsilon\ \alpha\upsilon\tau\omicron\nu$
Quod valet expositum: quiuis se, noscat ut ipsum.

1489

Del collegio impert de st
de la lib

Regia vniuersitat ad stia qz. p. lxx

Faint, illegible text, possibly bleed-through from the reverse side of the page.

Faint, illegible text, possibly bleed-through from the reverse side of the page.

Ego Philippus tota iuris vtriusque doctor: licet oim minimus: hoc ipsum opusculum Nosce te: instructius plegi: ac diligentius pcurat sum. Et quonia ipsum no modo sancte catholiceque ppositu reperi. Veruetiaz mira vtilitate refertissimu. in huiusce rei testimoniu me subscribere non dubitavi.

*Aprobationes
libri, usque in finem
hujus facies.*

Ego Johannes gusmaci decretorum doctor: archipresbiter motz silicis: ac plebanus sancte Marie noue de venetijs: suprascriptu opus: videlicet Nosce te: mira industria: ac oim optima vtilitate ppositum vidi: et totum plegi: nihil in eo nisi quod orthodoxu sit inueniens: et cuilibz spirituali intellectui conueniens: Ideoque i ei testimoniu me propria manu subscripsi.

Nos Petrus frigeri artium et theologie doctor: archiepiscopus corphiensis. Dicimus hoc opusculum intitulatum Nosce te: catholice et sancte ppositu esse: quod quidem legimus et vidimus

Nos Adaphe girardo miseratide diuina Patriarcha Venetiaru: Dalmatieque primas ex inspectione suprascriptoru dominoru qui fidem faciunt de suprascripto ope: et ex tali suasionem et fide conuicti idem testificamur esse opus orthodoxum et deuotum.

Abriel b: unus venetus ordinis minorum theologorum minimus: atque almi venetiarum conuentus guardianus dignus religioso viro domino Johani carthusiensis ordinis salutem in domino. Tris libros quos de sui notitia p copiose edidisti presbiter benedictus germanus tuus ad me corrigendos tuo nomine detulit. Eosque p inquisitionis dignitate cuius vices gero omni cura: studio: ac diligentia plegi: satisfeci quidem officio sed voluntati nequaquam. Quid enim in libris tuis corrigendum: cum omne emendatus: fidele: atque modestum inuenias: Si phiama me limanda respicis: duas eius partes gramaticam. s. et rethoricam quarum a te prima elementa (vt ita dixerim puer accepi) ppolitas inueni. Si diuinam theologiam nihil aut pfectis aut doctoribus et ceteris sacris litteris vt mihi video: alienum scripsisti. Quare liber iste Nosce te: nihil pfert quod no sanctum: no catholicu. no saluiferu videat. hic deprimit vitia: virtutes sublimat. et in vtraque vita tam actiuos quam ptemplatiuos ad vera inducit gloria. Si quis pia hunc legerit nemini detrahet: sed potius mordentem linguam secans: iuxta tui codicis sententiam seipsum pgnoscat. Vale mi p et quicquid tuis orationibus mei sis memor. Venetijs kalendis februaru Anno salutis MD. cccc. lxxx.

Autoris nome

ü

A ü

✓ **D**iversis ac singulis fidelibus catholicis atque sancte magistris ecclesie doctoribus magistris nec non et cunctis cultoribus sanctissime fidei christiane offero presentatio atque humiliter deuoteque subiectio opusculum. Nosce te interpretatum ad diligenti cura examinandum et accuratissime corrigendum in quacunque parte eius capitulo paragrapho clausula usque ad unum uerbum minimumque iota: cuiuscumque uel qualiscumque fuerit erroris macula sordidat. Quoniam nequaquam ab ecclesie sacre opinione discedere cogitauimus neque penitus. Et in huius optime mee intentionis effectum et testimonium hic infra et per totum signum sanctissime crucis domini nostri ihesu christi imprimere decreui atque studui.

Ad intentionem scriptoris intelligendam.

n **E** putes obsecro mi lector me ad hoc que in opusculo reperies isto dictitasse ut aliquis hinc sese excusatum discat in peccatis reddere suis: quum arguitur tunc iuste: tunc iniuste. Cum Iohannes dicat apostolus. Et si dixerim non habere peccatum nos ipsos seducimus: et ueritas non est in nobis. Et ideo bonarum mentium est ibi culpam agnoscere ubi culpa non est. itaque quilibet spiritualis aut contemplatiuus maxime veniam sibi dari ab increpantibus humiliter magis exposcat quam ipsum excusatum indicare. Sed ad hoc codicem hunc edidi ut charos meos in temerariis iudiciis cautiores reddam: ne suos in presertim antiquiores: et aduersus expositos magistrorum prelatos ipse insurgere audeat ex diffinitione iudicij iniquitatis cum cor hominis ipsi scrutabile sit: sic et dei iudicia: abyssus multum nisi forte officio coartentur: aut maxima urgente necessitate siue periculo. Tunc uero derelictis odio: impietate: ac persecutione simul et intentione pueris: primum mansuetis humanissimisque monendum est uerbum inter se et ipsum solum more euangelico: qui si te non audierit unum uel duos adhibeas testes. Et si ne adhuc audierit dicito ecclesie: uidelicet presidenti. Si denique nullam penitentiam emendationem agnoueris subsequuta sit tibi tanquam ethnicus et publicanus: et eius a consortio discedas omnino. Si uero audierit et alterum in uirum permutatum uideris una quidem cum angelis dei illi congratulari de salute et inuolutione uirtutum uelis. inter quos maius est gaudium de uno peccatore penitentiam agente quam supra nonaginta nouem iustos penitentiam non indigentes. Sic ergo et omnes qui in delicto secuti sunt eum: emendatione et penitentiam pedisequos et imitatores eius esse conentur.

Oratio ad infrascriptos.

Opus Mosce te interpretatum ad suos diuersis degentes religi-
onibus dilectos filios.

Am nihil iucundi⁹: nihil felicius: atq; gloriosi⁹ esse possit:
c q̄s suam ⁊ p̄ximi poptare salutē: ea tñ mansuetudine et
charitate quas domin⁹ obtulit Magdalene: chanaanee
mulieri adultere: latroni deniq; pendēti in ligno: cui hodie mecum
eris ait in paradiso. Idcirco nihil p̄nitiosius: nihil truculentius q̄s
iudaica rabie occulta dei iudicia: p̄missiones ⁊ misericordias: do-
norūq; ⁊ gratiarū p̄sequi largitatē. Et qm̄ nonnulli sunt ip̄robi ⁊
iexpertī: qui humana prudētia ac sapia (que ap̄d deū stultitia ē)
audent ac presumunt sacrorū doctorū dictis ignorantē eorū sen-
tentias ⁊ falsas affirmare opiniones: in his que nec oculus vidit:
nec auris audiuit: nec in cor hominis ascendit. neq; ipsi vnq; mi-
nimam diuini amoris gustarūt sc̄tillam. At insuper de bonis ma-
lusue spiritibus aduersus inexpertos iudicia p̄ferre non verentur
immo omni impietate seniorum deuotiones ⁊ gratias calumnian-
tur: detrahentes verbis ac scriptis: ⁊ opere persequunt̄ illos. Ego
autē ea etiā que viua voce fratribus meis qui mecum sunt aperui
(vobis quos deus per diuersa sacrarum religionum tabernacula
collocare dignatus est impartiri studui: ne in huiusmodi errorib⁹
precipitare videamini. sed magis in timore ⁊ tremore vestra nitas-
mini salutē vendicare. Si vero p̄ximi salutē optatis. orationibus:
⁊ lachrymis iquirite: nō p̄secutione: odio: ⁊ seueritate. Hec. n. sunt
q̄ docui vos: quum me vob̄ in sp̄uales p̄res ac p̄ceptores donare
coegistis. vsq; dū pater eternus ablatos ad se suisq; in obsequiis
varijs p̄stituit. p̄fecturos vocare dignatus est. Tametsi nōnullos
vestrū prudentia siue litterarū eruditōe me nouerim egregie su-
perasse: etate tñ ac laborū exp̄ientia nondū p̄cedē valuistis. Vra
tamē fretus humanitate plecta quedā a me: ⁊ opere experta p̄sti-
tui indicare: vt cautiores in deceptionib⁹ ⁊ in gratijs sitis: ⁊ in do-
nis spiritualib⁹ eruditiores effitiamini sup hoc iferi⁹ apposito or-
die. Qm̄ nemiēz in dilectione dei p̄ficere posse iā intelligim⁹: nisi
aīe sue statura ⁊ mētis ne dicā corpis p̄gnouēit habitū: opusculū
Mosce te interpretatū: nō tñ edidi: s; diuersorū doctorū sanctorū
q; virozū tā sentētis q; de x̄bo ad x̄bū p̄pilauī: ne meis q; opini-
onib⁹ audeat insultare. Dia tñ singulaq; hoc i opusculo tum a me
p̄scripta: tūq; aliēa oim subijtio doctorū ecclē sacre correptionib⁹

emendanda. Atz in huiusmodi intentionis mee confirmatione in oim
pagiaru inferiori in margie vexillu sanctissime crucis ipime pstitui
Divisiones aut operis huius in tres disponunt libros. quorum vnus
cuiqz varia assignant capitula. **P**rimus ergo liber de statu tractat
spiritualium animaru que mentali habitu vita pagunt actiuo
aut qui ad contemplatiua deducunt. **S**ecundus quidem sanctoru vis
rorum ostendit sententias: auctoritates: et dicta. videlicet in iustifi
catione et renouatione eorum qui speciali electione ad arcem diuinitatis
contemplationis eligunt. **T**ertius deniqz liber signa inditiqz reuo
cationis predictaru animaru aperit dilucidissime. Deinde autoritas
tibus. exemplis: et similitudinibus errorem increpat detrahentiu renouati:
iuxta sententias diuersorum doctorum scribingentiu de colluctatione
sanctorum in tempore iustificationis: et de diuersitate angustiaru
Angustiaru inquam et persecutionu quibus tam a deo qz a malis an
gelis qz et a bonis: similiter ab hominibus bonis et iniquis cruciantur
electi. Unde Augustinus. Ecce baptizati sunt omnes: iustificati sunt
a peccatis. restat tamen lucta cum carne: cum mundo: cum diabolo.
Qui aut luctat aliquando ferit: aliquando percutitur. aliquando vincit. ali
quando perimitur. Ideo Bernardus super cantica. **Q**uantulibz in
hoc corpore manens profeceris: erras si vitia putas emortua et non
magis suppressa: velis nolis intra fines tuos habitat iebuse. sub
iugari potest: exterminari non potest. Idem de tribus statibus elec
toru. Inuenit profecto apud deum et verecunda confessio qua se humilians
do deitiat. Et prospera deuotio vbi se inuadendo refitiat. Et iucunda
contemplatio vbi exercendo quiescat. Idem in sermone. **E**lij vacant
sancte contemplatioui salu dediti sunt superne administrationi salu in
amaritudine anime recolunt annos suos tanqz vulnerati dor
mietes in sepulchris. Hinc ait Gregorius in dialogo. Sine laboris
certamine non est palma victorie. Idem: **N**onnunqz domus eis etiam
quibus magna dona tribuit parua quedam reprehensibilia relis
quit: vt semper habeant contra quod bella gerant: et deuictis ma
gnis hostibus mentem non erigant: quando eos adhuc aduersariu
in minimo fatigant. Iux illud Augustini in epistola. **Q**uem non pos
test diabolus deuorare seductum ad nequitiam: phanam ipsius in
quinare conatur. vt si fieri potest opprobriis et malarum linguaru
detractione defitiat: vt sic in eius fauces ruat. Si autem nec phan
mam innocentis maculare potuerit: hec ei persuadere molitur vt
per maliuolas suspitiones deficere se iudicet: et sic ab illo implicat

liber de spiritu
sancto

vacant se contemplati
superne administrationi
amaritudine

7
obso:heatur. **A**dultum quidem interest inter lapsum actiuorum
z contemplatiuorum. Nam actiui qui spiritu z feruore minie pre
occupantur tanq3 claro lumine humano pstituti ad vniuersa dei
precepta totiusq3 sancte matris ecclesie leges ac mandata strictis
us obligantur. Tolerantur autem contemplatiui qui tēpore tēp
tationum diuina permissiōe tanq3 a solis occecati radys: ex spōsi
absentia reprehensibilia agere coguntur ne de nimia dei familiaritate
iactare se presumant: prout similitudine: exemplo. z auto
ritate hic prope breuiter intimabo. **A** similitudine. **A** dore eteni
precellentis cuiusdam magni regis aut incliti imperatoris agere
dominus solet qui filios quos delitijs educauerint a cunabulis
sumpta virili toga ad ardua strenuaq3 militie exponunt: vt regni
sceptrum labore virtutum felitius gloriosiusq3 discant acquirere:
ac obtinere. Si percutiuntur increpantur: si superantur arguunt
nunq3 tamen a gratia z dilectione paterna alienantur. Serui aut
dum superantur et fugiunt hostibus terga vertentes: i patibulis
et in crucem malam omnino necantur z pereunt. **A**t in exemplo
David z Saulis. David quem in dilectum filium deus elegerat:
a quo eterni regni sceptrum hiesum filium eius possessurum susci
pere decreuerat dicens. De fructu ventris tui ponam super sedē
meam in gloriam videlicet eternam. Impie quidē: faciosissime:
atq3 enormiter deliquit. Displicuit enim deo: sed increpauit z ar
guit eum per prophetam penitentiam ei addens: non tamē perso
didit eum: quia dixerat illi. Inueni David seruum meum oleo san
cto meo unxi eum. In eternum seruabo illi misericordiam meam:
z testamentum meum fidele ipsi. **A**d misericordiam autem meam
non dispergam ab eo: neq3 nocebo in veritate mea. **S**aul autem
etiam a domino in regem super israhel z iudam electus fuerat: z
per prophetam Samuelem oleo inunctus peccauit: non tamen
proximi uxorem vsurpans: non ciuū suorum necem perpetrans
sed solum ori non obediendo domini in gregibus z armentis bouū
ac pecudum morti z perditioni parcendo de is tamen in holocaus
tum domio obtulisse dicitur: cui dominus iratus nec veniā quā pe
titerat reddidit in laborū suorū mercedē: nec i suū pspexerat sacrifi
cium. **Q**m nō ex fragilitate errauerat nature: sed solo superbie
ac maxie psumotiois vitio deliquit. iō a Samuele dictum est ex ore
dñi cū eēs puul⁹ i oculis tuis: caput i tribub⁹ israhel fact⁹ es: unxit
q3 te dñs i regē sup israhel: z misit te dñs i viā: z ait. Vade interfice
peccatores amalechi. zc.

actiuus

contemplatiuus

Quare non audisti vocem domini: sed versus ad predam es: et fecisti
isti malum in oculis domini. Ostendit autem Saul omnia perfecisse iuxta
vocem domini preter armenta ad holocausta que non interfecerat.
Increpauit Samuel Saul magis dicens. Nunquid vult dominus
holocausta et victimas et non potius ut obediatis voci domini
et cetera. Saul vero porta queso ait: peccatum meum et reuertem me
cum ut adorem dominum. Et ait Samuel ad Saul. Non reuertar
tecum quia peccasti sermonem domini et peccit te dominus ne sis rex
super israel. Et conuersus est Saul ut abiret. Denique iuxta domini
sermonem sauciatus a philisteis semetipsum miserabiliter inter
emit: et perijt Saul cum filiis suis: et datum est regnum David qui
ut supra et ipse peccauit coram domino: sed non ad internitionem dam
nationis: quia non ex elevatione superbie sed occasione diabolice
instigationis facinus pessimum fragiliter perpetravit. Unde periti
one ductus veniam peremerit et impetrauit. Quom dixisset ad nas
tan prophetam qui vindictam et domini ultiones indicauerat duo
hec tantummodo verba peccaui domino. Cui quamprimum respondit
et ait Nathan. Dominus quia transtulit peccatum tuum: non morietis
Quod enim tam pie secum egisset dominus ex ore eius capiamus:
cum ait in psalmo. Venite audite et narrabo omnes que timetis deo
um quanta fecit anime mee. Ad ipsum ore meo clamaui: et exul
taui sub lingua mea. Iniquitatem si aspexi in corde meo. sed aduertens di
lucide truculentia facinoris: non exaudiet dominus. Propterea
exaudiuit deus: et attendit voci deprecationis mee sed quoniam ins
ipienter egi: et inaduertenter: ideo Benedictus deus qui non amo
uit orationem meam et misericordiam suam a me. Nempe impossibile
esse censendum est: cor semel dei dilectione repletum vacuari
posse: ut mundi vanitatibus preoccupetur. Corporea tamen fragi
litate non nisi domino permittente coinquinari potest electus sens
ibus ex amore vel timore aut ignorantia: nunquam tamen mali
tia seducitur. quia fortis est. ut mors dilectio. ut dicitur in canticis
sicut in Moise: et Aaron: Maria: Petro: Paulo: et ceteris san
ctis errantibus. Nam Aaron dum in monte dilataret moram si
naum Moisis pro tabulis testamenti: terrore ductus populi vitulum
conflatilem in deos illis construxit et aram. et mane surgens obtul
it holocausta et ostias pacificas dicens. Hii sunt dii tui israel qui
te eduxerunt de terra egypti. Ecce quam magnum quamque enor
missimum scelus perpetrasse Aaron audistis. Verutamen accepta

illius excusatione quia causa timoris populi non malitie gratia es-
gisset: veniam obtinuit a domino qui stragem non minimam fieri
iussit in populo pro eodem peccato et malitia cordis consumpto.
(peccavit secundo Aaron una cum Aroise coram dno ad petram
contradictionis ex diffidentia. Increpauit eos dominus penitens
tiamque adiutens illis non tamen misericordiam abstulit: sicut ab
his quos murmurantes contra dominum prostrauerat in deserto
(Et sicut principibus populi quos contra solem iusserat esse suspē-
sos: dicens Aroisi in monte quom faciem domini videre postu-
lasset. Ego ostendam omne bonum tibi: et vocare te faciam nomē
domini coram me. Et miserebor: cui voluero et clemens ero in quē
mibi placuerit. Et ita factum est nunc in ipso et Aaron fratre suo.
Sic etiam tertio in Aaron et Aroisa egit sorore Aroisi: qui pec-
cantes in Aroisen propter ethiopissam dominus dure increpa-
uit eos percutiens Aroisiam lepra: et diebus deces extra castra
penitens expulsa remansit: neque occidit eam sicut nolētes: Bathan:
et Abiron: verbis acquiescere Aroisi: sed audacter freti sunt thur-
ribulis suis aduersus Aroisen et Aaron sistere ante dominū: quos
a terra deglutiri voluit: et viuos in inferno sepiliri illico pfundum
Hinc ergo presumendum est quod deus is qui recto sunt corde quibus
sensuali fragilitate seducantur facili obtemperatur venia. Sicut
petro accidit in negatione domini et in errore baptismi. Et Paulo
ante conuersionem in persecutione ecclesie primo. secundo vero
in pontificis blasphemia misericordiam non solum a domino ven-
dicarunt: imo pre ceteris electionis dignitatem obtinuerunt: di-
cente domino Petro. Tu es petrus et super hanc petram edifica-
bo ecclesiam meam: et porte inferi non preualebunt aduersus eam. De
Paulo autem segregate mihi inquit Paulum. Elegi enim eum mihi
in vas electionis ostendam autem illi quanta eum oporteat pro
nomine meo pati. Non iude sic euēire promiserat: sed magis Lon-
gino: qui dum lancea domini aperuisset latus illico visum corpo-
reum et anime salutem suscepit. Quid ultra loquar in confirma-
tionem propositi nostri ut ab exemplo antiquorum vetustorumque
patrum et sanctorum que precipue et spali electione sunt vocati in corde
ac si sindēsi diuinitus custodiunt ne peccare in dnm deū suū possint
in penā damnationis sed vēie. Quia hi sunt de quibus sanctus cecierat Da-
uid. Beatus vir cui non imputauit dñs peccatum: quia nec est in spiritu eius dolus
Quisquis ergo tales tantamque apud deū obtinuisse gratiam nouerit se

peccatum ad mortem perpetrasse minime eo cognoscat. Idem eodem sic fecit omni nationi. Due etenim sunt reformationes in salutem: reformatio in fide: et reformatio in sensatione.

De reformatione in fide et sensatione.

Reformatio in fide ex confessione et contritione deleri sibi et remitti mortale meretur peccatum. Quod ex libera cordis anime mentisque voluntate: auersionem a bono incommutabili ad commutabile bonum eligens: faciora operatur est. Tales enim actiui nuncupantur.

Reformatio in sensatione ex spirituali aspersione in abundantia lachrymarum: austeritate penitentie: deuotione: et crebra confessione a cunctis erroribus abluitur et mundatur. Qui quidem huiusmodi sunt: contemplatiui appellantur. Nam hinc ad dei usque clarissimam diuinitus uisionem trahuntur. in optima pace: charitate et feruore. Quis ergo aduersus eos dei electos calumnias inferre presumpserit. cum dominus in euangelio dicat. Quicumque scandalizauerit unum ex his pusillis qui in me credunt expedit ei ut suspensus datur mola asinaria in collo eius et demergatur in profundus maris. Ne mundo a scandalis. necesse est enim ut veniant scandala: sed ne homini per quem scandalus venit. Quid ultra. Nisi eritis sicut paruuli non intrabitis in regnum celorum. Vigilate ergo quia nescitis diem neque horam charissimi.

Hinc ergo sanctissimum esse et omnino necessarium alter ad alterum deferre honorem: reuerentiam maioribus: ac senioribus dignam exhibere concludendum est. Ita dumtaxat ut nemo reformationem alterius damnare presumat: sed innouatos spiritu et uirtute colere et venerari. Quoniam isti sunt qui uenerunt de magna tribulatione: ac sunt illi serui superni Salomonis qui ex classe una cum seruis regis Tyri uenientes ab Ophir detulerunt aurum spiritualium deuotionum. Pauor aspersionis: et sue abiectio: et fragilitatis agnitionem. et simias simplicitatis: humilitatis: et obedientie. Nec propterea animarum corporumque custodia negligenda est: sed per uiribus in orationibus meditationibus perstans: ac lectionibus insistendum est et laborandum. Multo magis cautiore actiuos esse oportet ad eorum salutem custodiam quam nec dum ratum sue in equora protrahe dae ausi sunt. Nequaquam igitur superat undis fluctibusque ponti que iam suam ad littus carinam ac portum salutem deducere ualuerit noxi arbitrari sunt: nec criminandi. Et si prope nonnuquam iacturam fecerit pcellarum. Ne illis obiurgantibus Ambrosii uerba dicentur ueniatis. Tandem enim quis peccata sua que noscere et flere debet ignorat: quod diu curiose aliena

considerat. Quod si mores suos ad seipsum uersus aspiciat: non requirit
quod ipse specialiter reprehendat: sed quod in seipso luceat.

Exordium in opusculo Mosce te.

Exordium in hoc
opusculo Mosce te

Et ea dilectissimi fratres (que de manibus exierunt domini
n. fragmenta in nobis perire videantur: colligere curem ob
secro. Quoniam in nostre salutis alimentum de quinque pan-
nibus ordeaceis et duobus piscibus illa nouimus profregisse. Quibus et
enim panes ordeaceos ad quibus humani corporis sensuum spiritualium edu-
cationem tradidisse censendum putandum est. Duo autem pisces
qui altum profundumque enatant mare: nec non et equora ponti scin-
dunt: actiue et contemplatiue vite status indicare videntur. Quam-
quam enim quinque ordeis panum saporem ad quinque corporis sen-
sus roborandum cupiam aperire: vobisque offerre. non tamen in ex-
teriori morum me grauitate extendere putauit: sed solum quo modo
ab intrinseco extrinsecoque spiritualiter agere oporteat: actiuos
simul et contemplatiuos enarrandum ducere decreui. Nam extri-
seca palitata ueritate maiorem sibi minus deuoti cumulare norunt
honorum: quam boni et magis spirituales. quod nequaquam mundi huius ueritatem gliaz
appetere uisi sunt. Sed dei iustitiam lege nimis in eorum mentibus: ac corporis
sensibus operari conati sunt. Iuxta Pauli uerba ad romanos dicentem. Sic
enim exhibuistis membra uera seruire inmunditie et iniquitati ad iniquita-
tem: ita nunc exhibete membra uera seruire iustitie in sanctificatione. Quod
panes ordeaceos de manu domini in satietatem mentis et corporis fomen-
tum uiri sancti cupiunt: ut iugum preceptorum dei: sancte matris ec-
clesie: sacrarumque religionum mandatorum: legum et ordinationum suauiter
leuiusque deferre valeant. Quamobrem et uite austeritatem in frenis corpori
appone: et anime assiduam lachrymarum proptionem coartare in habenas
studet indefinenter. Hinc ergo insistent orationibus: vacent meditati-
tionibus: Lectionibus: denique studio subincumbere minime cessant
Duobus quippe e piscibus amborum mentales habitus seu status: acti-
uorum et contemplatiuorum ducentium uita capimus. Verumtamen unus
ex his piscibus tanquam pelagi latitudinem nauigantem: actiuorum vitam
duximus indicandum. Alterum uero tanquam prunis assatum et in manibus domini
collocatum ad sui libitum refrigerandum: per contemplatiuum feruentibus animabus in
dilectione hiesu christi constitutum. Ex parte quidem quibus collecta fuerant frag-
menta: tres operis huius libri erunt. Quorum primum mitra appellatur spousa-
lis. Alter uerba nuptialia. Tertium denique moule sponsarum nuncupatur. partes
et capitula aut primum libri inferi disposita et ordinata sunt.

Explicit exordium.

Incipit narratio ⁊ dispositio prime partis: in opere *Disce te iter*
pretato. in libro primo.

Disce te appellari libellum istuz decreuimus: quos
niam de cuiuscunq; mentis statu iudicare iudicia vo
lumⁿ dilucidissime. At nemo vltra suos errores p^o
sumptionis pretoria ad alios iudicandum termis
nos audeat. Sed quilibet in gradu suo salutē pro
p^oriam: humiliter deuoteq; sollicitus sit custodire.

Interpretatō prime partis in libro primo.

Adtra sponsalis hec prima pars nuncupatur: eo q^o dignitatem
vocationis electorum: ⁊ presertim contemplatiuorum: qui in dei
sponfos diuinitus eliguntur ostendit.

Capitula autez prime partis sunt quattuor.

Capitulū pmū de q^oncq; p^oib^o ordeaceis: quid in actiuorum indis
care vitaz velint. habet enim paragraphos tres.

Capitulū secundū de p^otinētia sensuū. ⁊ h^oz parag^ophos sex.

Capitulum tertium de interiori habitu actiuorum in similitu
dine piscis Et habet paragraphos sex.

Capitulū q^ortū de extēiori iterioriq; virtutū habitu ⁊ h^oz § vii

Secunda pars interpretatur iudicialis: eo q^o de diuersis dei iudi
cjs tractat. Et habet capitula septem cum paragraphis suis.

Capitulum primum de iudicijs: a prima etate vsq; ad *Datan* et
Abiron Et habet paragraphos septem.

Capitulum secundum de iudicijs a *Dauid* vsq; ad *Ezechielem*
prophetam. Et habet paragraphos sex.

Capitulū tertiu^o d^o iudicijs ab *Ezechiele* vsq; ad *Achab* ⁊ h^oz § vi.

Capitulū quartū de inobediētia *Jone*: ⁊ p^osumptione. Et h^oz § iij.

Capitulū quintū de *Osea* ⁊ *Ganson*. Et h^oz parag^ophos quinq;.

Capitulū sextū de abbate *Vitali*. ⁊ h^oz paragraphos sex.

Capitulū septimū de p^ouersiōe *Marie* magdalene. ⁊ h^oz § vi.

Tertia pars dicta dilectiua: eo q^o de autoritate ⁊ dignitate dis
lectionis ⁊ charitas dei narrat. Et habet capitula duodecim.

Capitulū primū de charitate. Et habet paragraphos quinq;

Capitulum secundum de relinquentib^o seculū ⁊ habet § iij.

Capitulū tertiu^o de operibus sanctorū diuersis. ⁊ h^oz § v.

Capitulū quartū de prophético viro *Idiocella*. Et h^oz § iij.

Capitulū quintū de quodā nouam martire Et h^oz § iij.

Capitulū sextū q^o vita sanctorum nō sit imitanda Et h^oz § viij.

in omnibus v^olib^o.

61

Capitulū septimū de mutua charitate fratrum. H3 paragraphos rē.
Capitulū octauū q̄ vita actiua i plurib' occupat. Et p̄templatiua
in vnum. habet paragraphos quattuor.
Capitulum nonum de sententia domini. habet paragraphos sex.
Capitulū decimū de sapia p̄templationis. hab3 paragraphos xij.
Capitulū vndecimū de quattuor t̄pib' electorū h3 paragraphos vi.
Capitulum duodecimū de p̄gnitione volūtati dei bone. h3 para
graphos sex. Explicit tabula primi libri.

Capitulum primum de quinque panibus

Panes x̄o ordeacei: q̄ q̄dā ordeī naturali tēacitate nīmiā
duritiā solidant̄ dum in domini manib' positi sunt ex fa
cili i fragmēta p̄uertunt̄. Sic animi actiuorū dispositio
ad tētationibus resistendū. Et diabolicis muscipulis: laqueis. di
uersisq̄ periculis precauendū sollicita esse debet et ardua. Quomō
autē ad dei et ordinis mandata ducit̄ operandus omni facilitate:
ilaritate: et sollicitudinē p̄prie volūtatis opinionē in manib' prelato
rū obtulit in micis p̄minuēdā. ¶ S i. Numerum sane istorū quos
panū i quosq̄ sensuū lasciuia corrigendā disponim' enarrare. Quā
correctio quidē oculorū per assiduam meditationem passionis xp̄i
adhibet. Optima auditus parat̄ castigatio nobis si diuinis attēs
ti' aures p̄stare cōamur offitijs: lectionib' / sacris: nec non deuotis
orationibus. Habena gustui tādū imponim': dum ciborū varietate:
nīmiāq̄ vbertatē crebris amputam' ieiunijs: et abstinentijs
ab ordine p̄stitutis. Si olphactum cupim' emūdare: florū et arom
matum vitemus curiositatem. Nunq̄s at tact' pericula euadendū
gratiam habere poterit: qui optime non fuerit silētio: et solitudinē
regulari in humilitate precinctus. ¶ S ii. Dū enī hec que dixim'
grauia ad exercendū vident̄: infractos adhuc panes: in sarcia siue
pera repositos: pueri esse p̄gnoscat̄: hinc labor et dolor est. Nō h3
hic vñ ei liceat de statu xp̄i temē iudicare. Si vero nouerit suū ip
sius inopiam: ab hūilib' nō desistat orationibus: donec dominus
de pueri sacco eripiat panes: qui sinū illius impleat fragmētis
rum. Si etiā nō sapiūt: quia ordeacei sunt: instet precib': ut bened
dicat more Chanaanee: dōec et sibi dicat. Vade frat tibi sicut vis
Et si exaudiri cupit: errores aliorū nō discutiat: sed suos p̄cernens
dicat: nosce te. ¶ S iii. Quisquis autē suorū sensuū importunitate
et molestiam: dei gratia moderare: et bonis coartare operib'
poterit: caueat a murmuratione fratru: neq̄ in se: sed in domino

correctio oculorū

Auditus castigatio

gustus habent

et olfactu
et tactu

glorietur: Paulo attestante. Non enim qui seipsum commendat ille
probatus est: sed quem deus commendat. Ergo ne perdat quod possi-
det: insistere: et impugnare nullatenus audeat. Unde Gregorius in
moralibus. Non nos prospera eleuent: non aduersa perturbent: ut qui
in soliditate fidei figimur: nequaquam rerum mutabilitate transentiū
moueamur.

Capitulum secundum de sensibus

Adiamus num quid sancti doctores in continentia sen-
suum iniūxerint: aut docuerint faciendum. Et primo ab

Augustino de contra. in refrenatione visus sumam ex
ordiū: dū de seipso ait. **S i.** Resisto reductionibus oculorum meo-
rum: ne implicentur pedes mei: quibus ingredior viam tuam deus
meus: et erigo ad te inuisibiles oculos ut tu euellas de laqueo pes-
des meos. ideo meditatione christi intuitus dirigitur oculorum.

S ii. De auditu quid dicat Hieronimus in epistola attendite
Semp lingua tua de bonis loqui assuesce. Et auditum tuum ad bo-
norum magis laudem quam ad malorum vituperationem accomoda. Idem
Non licet tibi alterius vituperationem patienter audire: quia nec ab alijs
optas recipi tuam. Ergo si in diuinis summope occupatum seruaue-
ris auditum: tutus eris.

S iii. De gustu: quanta sit vis ieiunij ad
gustui frenum imponendum: et ad gule nimiam extinguendam auiditatem
beatus Ambrosius indicat dicens. In exameron. Ieiuni hominis sputum
si serpens gustauerit morietur. Videt quanta vis ieiunij: ut et sputo
suo homo terrenus serpentem interficit. Quanto ergo fortius rapacita-
tem ressecabit inordinati appetitus. Et ad Bernardi ordinem vene-
rit obseruandum. De quo dicit in epistola. **S iiii.** Obseruandum
est sumendi modus: et tempus: cibi quantitas: et qualitas. Fugienda

superflua: et adulterina condimenta: obseruandum est modus ut non
profundat. Qui comedit super animam suam omne cibum: tempus obseruet:
horam: et qualitatem: qua utitur multas fraternitatis: excepta causa
manifeste infirmitatis. **S v.** De tactu. Sicut .n. predixeram quod
silentiū et regularis solitudo nimium tactui et incontinentie extins-

guendi prestabat fauorem. quia tunc nec oculus vidit: auris non au-
dit: nec etiam iniqua ad cor descendere cogitatio valet. Si tamen
orationis: meditationis: ac lectionis studio suppeditare conetur.
Et sic omnia que continentibus expediri dicitur a beato Isidoro:
faciliter poterimus adimplere. Unde ait. Continens non solum in castitate
dicitur: sed in cibo: et potu: in ira quibus: et vexatione mentis: et detrahenda
di libidine. Nam continens dicitur quod a multis abstineat.

de visu

audita

gustus

tactus

contines non solum
in castitate
dicitur
sed in cibo
et potu
in ira
et vexatione
mentis
et detrahenda
di libidine

¶ § vi. Animaduertite et videte ergo que et quanta sint fragmēta istorum quinq; panum fratres mei: que ad sensus corporis expedit nutriendos habere actiuos. Et si nō oīa habuerit: neq; diligenti cura seruauerint: rei sunt corporis: et anime sue in eternam damnationem. Ita vt dicat Iacobus quod maius est. Quicumq; autem totam legem seruauerit. offendat autem in vno: factus est omnium reus.

¶ Capitulum tertium de interiori habitu anime actiuorū: in similitudine piscis q̄nti in mari positi.

¶ P Piscis quippe in actiuis viuis natat intra pelagi procellas: vndaq; tentationū: aduersantiū periculorum multorum. Unde Paulus Vigilate state in fide viriliter: agite et confortamini: et omnia vna in charitate fiant.

¶ § i. De vigilantia. Vigilandum est enim idest summopere precauendum ab hamo carnis concupiscentie nimie dilectionis: et inanis beniuolentie. Cauenda sunt et humani fastus retia. Fugienda est insuper deceptio in nimia iustitie seueritate. Et etiā in lassitudine pprie. et aliorum maxime subditorum correptionis pre timore: aut aliq̄ consequenda utilitate et fauore. De quib; ait in canonica Petr^o. Vigilate quia diabolus tanq; leo rugiens circuit querens per deceptiones videlicet: quem deuoret in perpetuā damnationem.

De vigilantia

¶ § ii. De fide. In illam proorsus fidem animum firmari oportet quam deo et sanctis eius in p̄fessione nostra p̄misimus ducere obseruandam. Paupertatem non solū corporis: imo mentis aīq; Castitatem similiter habere. Sic et dei: sacre ecclesie: sancte q̄ religionis obedientiam in opere seruare et voluntate. Unde pp̄heta inquit. Nouete et reddite domino deo vestro.

¶ § iii. Tunc viriliter agit quum nec honoz appetit: neq; famā nimia curiositate p̄seruare curat: Hec aut actiuorū iminuūt vires. Unde Gregori^o i moralib; pl^o in hoc mōdo honoz q̄ respectio occupat. et magis p̄sp̄ritatis sblimitas: q̄ necessitatis aduersitas grauat.

De fide

Capitulum huius

¶ § iii. in confortatiōe. Confortatio bonorū est testimoniū p̄scie quum mundū se cor h̄re ab oī labe p̄cc̄ti nouerit. Jux̄ beati Hieronimi sententiam dicentis in epistola. Quum vniuersos art^o mundaueris ab omni sorde peccati: et toto fueris sanctificato corpore tūc tibi castitatē p̄futurā: et cū oī fidutiā palmā v̄gitatū expecta.

¶ § v. Dia in v̄a fieri ab actiuis charitate d̄r: dū opa: vtutesq; itiores et extēiores nisi i dei gl̄iā: et sui et p̄ri salutē agē poptatur

}}
}}
}}

De caritate

De custodia aie

More Gregorij dicētis in registro . **M**agistra bonorū oim chas-
ritas: nihil sapit extraneū: nihil asperum: nihil p̄fulum: ita exercet
corda ⁊ corroborat: vt nihil graue: nihil difficile: s; fiat totū dulce
quod agit. **¶** **S** vi. **D**e custodia anime. Tandē ois actiuus qui a
diuina nō illustrat̄ dilectioe supra virtutē ⁊ naturā suā: nec penit̄
in reformatione fidei ex sacra p̄fessione operūq; suorū quantum
cunq; bonorū p̄fidat: aut presumat. S; lōge magis in tremore: et
timore puigil custos sue sit salutis. Quoniā in tēpestate pcellarū
marinisq; agitant̄ vndis. A scopolis ergo: aut hamū: siue retiū se-
ditionē cauendū ⁊ aduertendū penit̄ est. Unde Gregorij in mo-
ralibus. Semp est ad certamē aduersariū/anim̄ erigend̄: sp̄ cōtra
ocultas isidias cautela puidenda.

De exteriori: interioriq; virtutū habitu p̄templatiuorū ⁊ spūalius
aiarum. De sensibus capitulū quartū.

¶ Ant sane panes sp̄tialiter electorū quinq; ad eorū sensus
in tpe vocationis integra soliditate in manibus dñi
dei patris conditi: qui nondū fracti. neq; p̄minuti: quia
virt̄ illorū electorū corp̄alis siue sensualis tanq; puulus ac filius
unic̄ ⁊ dilect̄ in sinu patris summope ab omni piculo custodita ē
ita vt tales nec timēt de vlnis exilire patris. neq; vllū piculū ves
reant̄. Paulo attestāte atq; dicēte. Nō enī accepistis spiritū in
timore: s; accepistis spiritū adoptionis filiorū in quo clamamus
Abba pater. ipse enī spirit̄ testimoniū reddit̄ spiritui n̄ro q; sum̄
filij dei ⁊ heredes: coheredes autē christi. **¶** **S** i. Verūtamen ois
deacei panes sunt: q; p̄gnitio inuocationis tpe rudis ⁊ insipida est
respectu illī renouate dilectionis: que duodecī sportas impleuerat
iuxta meritū martirij mentis. imo ⁊ corp̄is duodecī apostolorum
fm̄ illud isidori dicentis in ety. Duo sunt martirij genera. Unum
in aperta passione. alterū in oculta animi virtute. **¶** **S** ii. Nepe-
tria sunt tpa. quibus tripliciter de⁹ in electis opat̄: secundū btm̄
Bernardū in sermone dicentem. Inueni enī apud dominū deū: q;
sic plāe: sic opus est vt **M**aria pie: ⁊ sublimiter sentiat de deo suo
Marta misericorditer ⁊ pie de primo. Lazar⁹ misere ⁊ humiliter
de seipso. Unde Gregorij in moralibus. Tres sunt modi conuersio-
norū spūtualū. Inchoatio: medietas: atq; p̄fectio. In inchoatione
autē inueniunt blandimēta dulcedinis. In medio q; tpe certamē
tēptationis. Ad extremū vero p̄fectionē plenitudinis. Quonias
alia sunt virtutis exordia. aliud p̄fectus: aliud p̄fectio.

De modo conuersio-
norū
Inchoatio
Medietas et
P̄fectio

27
§ iii. Panes ergo ordeacei in manib⁹ domini tēpore vocationis
integri custodiunt: et imaculati ab oī crimie et peccato. Non ea tñ
pignitiōe spiritualiū rerū et ex pientia: qua post fractiōis et iminū
tionis pbatōne: intelligentiā donorū et gratiarū habēt diuinarū
Sed ordinē virtutū volūtātē in persione seruāt. Un̄ beat⁹ Berns
ardus hoc indicās ait: de li. ar. Ordinatio est omnimoda cōuersio
volūtātē ad deū: et ex tota volūtate deuota subiectio. Un̄ Ansel
mus de similitudinib⁹. Volūtas bona est q̄ dei volūtati subiecta est
quādo id vult qd̄ de⁹ vult illā velle debere: et iusta siue recta dicit
quādo id quod de⁹ vult illā velle debere amplectitur.

De fractiōe panis in tēpore iustificationis. § iiii. Jam enī de so
liditate virtutū et gratiarū dixim⁹. Audiam⁹ breuiter fractiones
vsq; ad micās: que solēt a canib⁹ et pedib⁹ pculcari. Tūc quidem
arta est vīa que ducit ad vitā et pauci sunt qui pambulāt eā. Mas
nisi elect⁹ spetialiter per hāc stare angustā domini portam nemo
feliciter valet: vbi man⁹ valida domini fortiter assistens trahit et
custodit eū. Attestāte domīo nostro hiesu xp̄o dū ait. Nemo vēit
ad me nisi pater me⁹ traxerit eū ad angustias videlicet anime sus
stinendū: ita vt dicere p̄pellat. Tristis est aīa mea vsq; ad mortē
nec nō et pater mi: pater mi quare me dereliquisti. Nam custodia
grauitas: et honestas: mores ac virtutes sensuū meorū exteriorū
simul et iteriorū tū rapide fugā eripuerūt a me. Eruit quidē virt⁹
mea tanq; testa: et lingua mea adhesit faucib⁹ meis: et in puluerem
mortis deduxisti me. Nō est sanitas in carne mea. et similia ex ab
sentia gratie pferunt: q; occaecati sunt: nec resistēdi: aut aduertē
di a temptationib⁹ lumē remāsit eis: vt cadētes forti⁹ resurgant
iuxta snīam illā. Permittit dñs de⁹ q; hō cadat. vt forti⁹ resurgat
De habitu mētis et aīe per similitudinē piscis assi. § v. Discis
q̄ppe p̄templatiuorū nō vndis: nō fluminū fontiūue liphis detegit
Sed affatus: ac decessus: mortuusq; in manib⁹ domini integer ser
uat ab hamo: retib⁹: et procellis: tēptationū: insidiarū: et p̄secutionū
oīm creaturarū: tam corporaliū q; spiritualiū. ita vt nec superari
oīno possit: quoniā de⁹ teget eū tanq; mortuū sensib⁹: et aīe ipotē
tū in dei dilectione assat⁹. Adore Jobānis. iiii. dicent⁹. Qui mas
net in c̄aritate: in deo manet: et de⁹ in eo. Sit. n. veni ignē ponere
in terrā: qd̄ volo nisi vt ardeat: Et hoc est tps (vt sup̄) vocatiōis.
§ vi. Tempore vero iustificatiōis: securis ad radicē ponit arboris
salutē aīe. Radices enī salutis: potentie aīe sunt: que in similitudine

piscis affati q̄ iter dei man⁹ p̄frigitur: ⁊ spina eius in frustra p̄mūta
ta est ⁊ caro ei⁹: **Uñ** absorbet memoria. intellect⁹ ifatuat⁹: volūtas
ita ibecillis ⁊ ipotēs efficit⁹: vt ignoret vtrū velit: aut nolit ipulsio
nib⁹ assentire: ⁊ in opibus p̄sistē malis. **Uñ** intra se igemit: ⁊ ait.
Deducāt oculi mei lachrymas p̄ diē ⁊ noctē: ⁊ nō taceāt. **Uñ** cōg
tritiōe magna p̄trita est x̄go filia ⁊ sponsa dñi mei: plaga pessima
vehemēter. **Uñ** nascit⁹ ex fragmēt⁹ ei⁹ populus rudis: ⁊ insipiēs ex des
ceptiōib⁹ illi⁹ ifatuante aīe: q̄d tādē p̄ decessū euacuat⁹ cū fetore: vñ
p̄mit⁹ ⁊ affligit⁹ sup̄ modū. sicut ait **Gregori⁹** in moralibus: **Valde**
affligit⁹ aīa iustorū: q̄n̄ illi p̄ bonos districtas s̄nias itozq̄nt q̄ bene
viuere ignorāt: ⁊ voce sibi iustitiā v̄dicāt cui morib⁹ p̄tradicūt.
Uñ in amaritudīe sunt oēs aīe electe: q̄z vel punire flēdo nō desis
nunt q̄ deliquerūt: vel graui se merore affitiūt: q̄z lōge hic a facie
dñi p̄ditōis p̄iecti: adhuc ī eterne p̄rie gaudijs non sunt.

De inouatiōe gatiarū ⁊ donorū aīe ⁊ corporis electorū ī tpe mag
nificatiōis. **S vii.** **Iubz** tandē dñs aplis suis omnia colligē frag
mēta: tum p̄ais: tum ve piscis ne pereāt. **Tūc** enī de gremio sinu
q̄z rudis insipientisq̄z populi saturati: de huiusmodi fractionib⁹ res
liq̄e posite sunt ī duodeci sportas: vbi p̄pertū est longe mag⁹ mas
gisq̄z in q̄ntitate creuisse: ad exemplū ⁊ vtilitatē futurorum: vltra
id q̄d dū panes ⁊ piscis p̄titerāt in soliditate: ante q̄z illos cōfres
gisset dñs. **Et** q̄zq̄z in cibū p̄s illozū fragmētorum fuerit in imita
torū suorū digestiōe in feces ⁊ stercoza p̄uersa: iā tñ p̄ mala tā exē
pla q̄z opera p̄petrata eb eo q̄ p̄fractus: ac diuine gratie occecat⁹
insipienter visum est egisse p̄ dei: ⁊ hoīm honestatē. **Uñ** ore **Pauli**
q̄ zelo dei deū p̄sequebat⁹: p̄citans turbam ī martirē dei **Stepha
num.** **Tanta** deniq̄z fragmēta bonorū operum collecta sunt ī cōs
uersione illius q̄ mag⁹ deo ⁊ cristiāe fidei p̄desse potuit p̄pter p̄se
cutionē: q̄z si nunq̄z aduersat⁹ fidei fuisset. **S viii.** **Et** ideo dictū
est diligētibus deū omnia cooperant⁹ ī bonū. **Is** x̄o q̄ vocati sunt
sancti p̄ sp̄tialē electionē dei: sic de **Paulo** dictū est. **Segregate**
mibi **Saulū** ⁊ c. **Et** **Petro.** **Tu** es **Petrus.** **Marie** mag. vbi cunq̄z
p̄dicatū fuerit hoc euangeliū. **Latroni:** hodie mecū eris ī paradiso
Et si **Mathe⁹** de thelōio vocat⁹ ⁊ fct⁹ est euāgelista. **Et** **Zacheo**
salutē nec petēti dōauerit. q̄ nihil antea de dño hiesu gustauerunt
neq̄ dilexerāt eū: neq̄ illi⁹ mōitis crediderāt: in dignitatē tñ ⁊ sal
lutē: mūdōs eos p̄stituerat: q̄d mirū si elect⁹ suis: q̄bus semetpsus
donare libz ī sp̄suz dilectissimū: post q̄z plaga p̄cusserit cecitatis

spōse sue veniā dederit: etiā aquā lachrymarū in spūctionē: cō-
tritionē: in p̄fessionē: et attritionē per austere vite acerrimā penitē-
tentiā. Discāt ergo nimis iusti quid sit. Misericordiā volo nō iudic-
ditiū. Nunquid non iudicia dei abyssus multa.

Secunda pars primi libri de diuersis dei iudicijs.

Nulla vnq̄z etas: nullū vnq̄z t̄ps fuit: in quibus deus iu-
dicia bona non ostenderit: que i oculis hoīm parua fore
visa nō fuerit. Et multa mala pmiserit: que in conspectu
eius ingrata et odiosa sunt. Et similiter econtrario. Mala q̄ vidēt
hoīb: deo summopere gratissima fuisse.

Capitulum primum.

Criptum est. n. q̄ prima etate ante diluuium p̄strui fecit
de' archam nimie magnitudinis p̄ restauratione hūa-
ni generis: et beluarum: atq̄ ferarū. Quid nā meli' q̄d
ue vtilius coram dño: qui nouerat quod actur' erat: Quāq̄z in cō-
spectu illorū hoīm ridiculū forte arbitrabat. § i. Post diluuiū
at q̄d tuti': atq̄ salubri' in oculis hoīm ap̄d Babel et seruos eius:
q̄z turri vsq̄ ad celos edificare in p̄tectionē toti' hūmāi generis.
Quā quidē rē despitiēs de' sensus eorū alienauit a semetipsis. et i
varias abinuicē segregauit linguas. § ii. Quid nā ihonestius q̄z
filiū decipientē patrē cecū. et fraudulenter vsurpare benedictionē
fraternā sentire: Sicut p̄ Jacob patriarchā actū est. qui ex huius
modi causa fugiēs: dominū ascēdentē i celum vidit. a quo meruit
benedictiōis paterne grāz obtinere sempiternā. § iii. At q̄d tur-
pius q̄z Judas fili' Jacob q̄ concubuerit cum Thamar nuru sua:
quāuis iscius: verūtn̄ ex stupro hoc: phares et Zaram caro p̄cessit
saluatoris. § iiii. Quid seui' q̄z sanctū puerū Joseph a fratrib'
germāisq̄ in puteū deiectū: et egyptijs deniq̄ venundatū audire.
Verumtn̄ eisdē fratrib' quū p̄nceps eēt egypti ait. Nolite timere
p̄ filiū dei fuit: vt venūdaret me in egyptuz. § v. Mōne quod
casu Moisi acciderat interfectiōis videlicet egyptū. turbatio fuit
et terror populo et ipsi Moisi: et magnū scādalu ap̄d pharaones et
populū ei' habitū est: Quō q̄dē tñ a deo p̄missus iudicandū scribit
vt a supbis regalib' passib' ad hūiles solitudis vastitatē deducēt
cui tāq̄z gregū ductori. imo. et mēcenario. et nō tāq̄z filio pharaōis
de' i rubo i sperie ignis alloq̄ret: et dñs pharaōis illū p̄stituē possz
quāob̄rē interfectio egyptū nō scādalu ap̄d deū i damnatiōe moisi
sz magz occasionē salut' israhelitico populo p̄stauerat et fuit utem
enadendi egyptiorum.

§ vi. Insuper nonne malū magnū arbitrati sunt seniores populi q̄
Moyses ad irā aduersus eos p̄citasset pharaonē: qui addēs afflis
gerat eos: nolēs paleas illi dari: tū p̄uersum est illud in bonū eis
Et in pharaonē & seruos illi⁹ interitū: donec ad iteremtionē to
tum egyptū deuastaret de⁹: & regē vna cum subdit⁹ in rubi maris
suffocaret vndas. § vii. Quā ad huc malum: malū inquā pessis
mum visum est oib⁹ his q̄ p̄pter murmurationē & rebellionē in
deū & Moysē seruū ei⁹ ī deserto conuerāt: q̄ dñs duxiss⁹ populū
tā maximū in vastā solitudine: vbi chore: Datā & Abirō cum eorū
satellitib⁹: alij igne. alij serpētib⁹: alij v̄o a terra deuorati sunt. qm̄
nō Moysi: s; viuētis dei opinio fuit: ex illi⁹ itineris austeritate ad
p̄missionis terrā deducere populum suum.

Capitulum secundum secunde partis primi libri.

Ec̄ pretermittendū sane est adhuc diuersa & inscrutabilia
iudicia dei omnipotentis. Audistis .n. q̄ de⁹ p̄ Nathan pro
phetā David sanctum increpauit dure valde ob necem
Urie. Attamē precepit illi vt filios Saulis gab aonit⁹ ad crucifis
gendū tradēt. Et de Bersabe in qua adulteriū p̄petrauerat filium
Salomonē natū ad amauerat de⁹: de cui⁹ p̄genie humanā dispo
suit assumere carnem. § i. Quidnā dicemus q̄ dominus non
p̄miserat regi David templum dei p̄struē: qm̄ bellator virq; sans
guinū fuerat. Et Samueli q̄ sacrificio ministrabat iusserit frustra
tim icidere Hag regē amalechitarū piguissimū. § ii. V̄ōne di
uina ispiratiōe duos Helias quinquagēarios orōne igne de celo
p̄sumere fecit illico: At p̄p̄rijs etiā manib⁹ nōne q̄dringentos ius
gulauit p̄phetas Baal: quā rē regine Iesabel & cultorib⁹ idolorū
facio: osam arbitrati sunt impietate. § iii. Mouim⁹ insup iudicia
sancto:ū que bona visa sunt nequaq; deo placuisse. Sicut nūme
ratio populi ex p̄silio David & seniorū ei⁹. quod displicuit deo: in
cedem pestiferam conuersum est iudicium. § iiii. Sic semp sans
ctis viris Adachabeis euenisse interitū: quotl̄scūq; p̄ salute po
puli societate iungebāt cū romāis. § v. Tametsi Adardoche⁹
nouisset sane a lege p̄hibitū iudeos piugū cū gētilib⁹ p̄trahē: nō
desistit tñ offerre Hester eunucho p̄ spe piugēdi eā regi Assuero
ī vxorē. Quā q̄dē rē adeo ḡtas dño fuisse apparet: q̄ illi⁹ intercessi
one hebreorū popul⁹: q̄ ī captiuitate adēat ibidē ī regno Assueri a
seditiōe Aman nō solū extitit liberat⁹: s; & magnificat⁹ est ī p̄spe
ctu regi & p̄ncipū ei⁹. § vi. De Judith. Quāto etiā honestat⁹ et

7

continētie sanctimōniā vidualē Judith veltustissima periculo ex-
posuisse. Unde nunquā p̄fidē sine peccato poterat itellexim⁹. Uc-
rūtamē a dño factū esse p̄gnosciē: ab interitu Holofernis p̄ncipis
regis magni Nabuchodonosor: ⁊ populi sui salutem.

Capitulum tertium.

Eniam⁹ ad ea q̄ tūc erāt ap̄d dñm inditia correctionis ⁊
vltiōis: que precepisse audiui⁹ sanct⁹ p̄phetis suis agē
in oculis populi hebreorū. q̄ nō popul⁹ aspernabat̄ tāq̄
ludibria: ac illusoria gesta. Sic q̄ Ezechieli p̄ceperat dicens.
S. i. Fili hoīm quodcūq̄ iueneris p̄mede. Comede volumen istud:
⁊ vadēs loquere ad filios israhel: Et aperui os meuz ⁊ cibauit me
volumie illo ⁊c. S. ii. Itē dñs. Et tu fili hoīs summe tibi laterem
⁊ pones eū corā te: ⁊ describes in eo ciuitatē hierusalē: ⁊ ordiabis
aduersus eā obsidionē: ⁊ edificabis munitiones: ⁊ portab̄ aggerem
⁊ dabis contra eam castra: ⁊ pōes arietes ī giro. Et tu sume
tibi sartaginē ferreā: ⁊ pones eam murū ferreum inter te ⁊ inter
ciuitatē: ⁊ obfirmabis faciē tuam ad eam: ⁊ erit in obsidione: ⁊ cir-
cundabis eā. Signū est domui israhel. S. iii. Et tu dormies sup
lat⁹ sinistrū: ⁊ pones iniqtates dom⁹ israhel sup eo numero dierū
quib⁹ dormies: ⁊c. Similiter ī latere iubeēt sinistro q̄escere dieb⁹
trecentis nonagita. S; in dextero diebus q̄dragita: diem p̄ anno
assumens. S. iiii. Item ⁊ tu sume tibi frumētū. ⁊ ordeū: ⁊ fabam:
⁊ lentē. ⁊ miliū: ⁊ vitia. Et mittes eā in vas vnū: ⁊ facies tibi p̄aes
numero dierū qb⁹ dormies sup lat⁹ tuū. Tercētis ⁊ nonagita die-
bus p̄medes illud. Cibis autē tuus quo vesceris erit in pondē ⁊c.
Et stercore quod egrediet̄ de hoīe operies illud in oculis eorū. Et
dicit dñs. Sic p̄medēt filij israhel panē suū pollutū iter gētes ⁊c.
S. v. Nunquid idē de⁹ ⁊ dñs nūc etiā ī correctionē: aut vt auertat̄
ab aliq̄ spetie mali delicti: aut scelēis turpis. Quedā dici aut ope-
rari p̄ electos suos p̄mittit de⁹. Aliqñ in damnationem quum per
supbiam offendit: sicut p̄ Saulē operatum est. Siue ad maiorem
pueniendi v̄tutem: quum ex fragilitate aliquid p̄mittitur. Sicut
illud Dauid peccatū. Et hec duo peccata fuerūt ī futuros reges
hebreorū exemplū. Ut a supbia Saulis: ⁊ a presumptiōe: sic etiā
a lasciuia ⁊ ciuiū nece Dauid penit⁹ precauere deberēt.
S. vi. Nō q̄dē mirandū est si etiā in custodiā electorū aliqñ diuini-
tus diuersa agere p̄mittant̄. Cū etiā de⁹ iam Pharaoni sibi som-
niū a Ioseph indicare v̄tura. Et p̄ Danielem Nabuchodonosor

explanare somniū fecerat futuro:um. Unde veraciter cōprobat
magnā deū de dilectorib⁹ suis curā gerere. Cum ⁊ infidelibus ydo-
lorūq; cultorum iudicia v̄tura innotescere studuerit.

Capitulum quartum.

Am enī stupēda valdeq; mirāda dei audiimus iudicia:
i sed nondū finis. Ecce mihi adhuc propheta ille: siue de
filijs pphetarū vnus mēti euēit. Qui in dieb⁹ Achab
regis dom⁹ israhel: quō dimisisset Benadab regē syrie. Mit. n. vni
de exercitu: pcutē me: ⁊ ille q; sciebat illicitū: innoxīū pcutē noluit:
cui maledicēs iquit: q; noluisti obedire v̄bo dñi: pcutiet te leo. Et
p festim a leōe inuasus: occisus est. Alteri isup dixit: pcutē me. ille
v̄bo pcutit: ⁊ icolumis domū suam reuertit̄. Quid ergo dicemus
v̄tū quid vltionem de innoxio magis q̄ de nocēte ei querit vlcisci
Et ipse petit ppheta pcuti: ⁊ nō peccat: ⁊ a quo vulnerat̄ nō perit
sed necat̄ a leone qui noxiū negauerat effundere sanguinē. Len-
sēdū est ergo q̄cunq; i simplicitate cordis pmissa: aut iussa dei
agit: mādata obseruat illi⁹. Qui v̄bo presumptiōe: aut supbia resi-
stut: aut negat: vltor est grē. S. i. de iobediētia Jone / S; quid de
Jona dicā: q̄ ore dei pceptū ad ciuitatē p̄gendi Ninive habuit:
⁊ tñ in t̄rlis a facie fugiebat dñi: q̄ nec occidit eū: s; magis in vē-
tre cete tutauit illū: donec piscis i litto:re maris euomit eū. Quid
vltra: quum tāte impietatis ⁊ iracūdie plenus fuerit Jonas: vt ex-
pectās desolationē ciuitatis: ⁊ nō veniēs: maxima vexatus est ira
Et tñ p̄solatus est eū dñs. Putandū est q; fiducialiter: aut nimia
simplicitate agebat cū dño. Ideo dictū est. Qui ābulat simplicis-
ter: gradit̄ p̄fidenter. S; nō ita cū audacibus ⁊ p̄sumptuosis: qui
igerere se audēt negotijs spūalibus: ⁊ diuinis: cū sensuales sūt et
v̄ai corde. S. ii. Sicut ille q̄ cum sustinēdi grā manum apposuis-
set ad archā domini: que cadere videbat̄ a sacerdotib⁹: dū ducēt
illā domū suam Dauid: quia illicita sibi agere presumpserat: iter-
fectus est a domino. S. iii. Ita ⁊ filijs Harō euēit presumētibus
laico igne incēsum adolere domino. Unde ⁊ ipsi etiā corruerunt
⁊ mortui sunt. Sic faciūt q̄ canonicas diuinis: fac spūalib⁹ p̄ponē
studēt legibus: humilitatē ⁊ simplicitatē derelinq̄ntes: ⁊ dura cer-
uice i l̄rarū magis q̄ v̄tutū sciaz sese p̄cigere cupiūt: vt doctioēs
⁊ prudētiores p̄ cetēis appareāt. Hi at̄ cū diuite epulone viuētes:
iā in inferno sepulti sunt. Quī tāq; ceci nati de celi disputant co-
lore: quum de diuinis: spūalibusue iudicijs sermonitigare vidēt.
Capitulum quintum secunde partis primi lib: i.

9

Uisnam putaret q̄ de⁹ q̄ peccatū odit Osee prophete
9 dixisset. Uade summe tibi vxorē fornicationū: ⁊ fac filio
os fornicatōis. Et abiit: ⁊ accepit Bomer filiā de belami
Et ꝓcepit ⁊ peperit filiū. Et ꝓcepit adhuc: ⁊ peperit filiā: ⁊ ablaco
tauit eā. ⁊ ꝓcepit filiū. Et dixit dñs: voca eū. Nō popul⁹ me⁹: quia
vos nō popul⁹ me⁹. ⁊ ego non de⁹ vř zc. §. i. Nunquā Osee ⁊ Bom
mer peccauerunt ī deū tot: totiēsq; fornicātes. Si forte dixēim⁹
q̄ a die illa vltra: vel. āte: neq; nūq; de⁹ huiuscemodi: vel silē quid
iusserit: aut īspirauerit: aut ꝓmiserit: aut sustiuit: aperiā ⁊ dicam.
§. ii. Nonne tpe iudicū ⁊ aliēigenā Samson vxorē nutu dei nouim⁹
accepisse: vt iude vindictā ī philisteos exarcēdi cāz haberet: necnō
vt figura esset Christi hiesu adamātis: ⁊ in sponsaz eligētis ecclīaz
de stirpe gētiliū: ⁊ natiōe gentium in ruinā deorū oīm. §. iii. Imo
mo qđ mai⁹ eēt intrauit ad meretricē: q̄re oportuit fores ciuitatis
illius sup montē deferre. Et figuratū eēt q̄ de⁹ q̄ ad gentē venēat
peccatricē: suā in se assumēs carnē: tartarorū fractis deniq; forib⁹
p̄res sanctos: patriarchas liberauit ⁊ ꝓphetas. §. iiii. Ac iterū
Validā adamauit: in cui⁹ manib⁹ vires amisit corporis. Sic chris
tus ex dilectiōe scelestissime humāe generatiōis: in ligno crucis
fitiēs salutē: gloriosissimi corporis sui vires abscondit. §. v. Demū
sic Samson dicēdo: moriat̄ aīa mea cū philistū: interfect⁹ est cū oīb⁹
p̄ncipib⁹ philistiorū: neq; ꝓpterea peccauit: qm̄ figurā ꝓgessit salu
uatoris in cruce dicētis corā p̄ncipib⁹: scribis: ⁊ sacerdotib⁹ iudeo
rū: illudētib⁹ ei sic satrape philistiorū in Samson. Consumatū est
⁊ incliatō capite expirauit. Tūc victoriā: ⁊ strages in cult⁹ ydolo
rū: ⁊ synagogā iudeorū orta est in morte hiesu cristi: ⁊ eiusdē san
guinis aspersiō. Ecce ergo q̄: quod ꝓ euāgeliū parētib⁹ ānunctis
auerat de Samson de⁹ ꝓfecit. Nullū tñ vsq; in finē opis sui ⁊ pec
catū iputans illi: qm̄ ductiōe sancti spiritus ducebat.

Capitulum sextum de abbate Vitali.

8 Ic. n. īspiratiōe dei abbas Vitalis in salutē aīarū ad lus
panar nocte accedēs vsq; māe cū meretricib⁹ morabat̄:
p̄dicādo illis d̄ regno dei. Et qđ mag⁹ ē: eis soluebat vt attēti⁹ p̄stas
rēt audit⁹ v̄bis ei⁹. At īsup ne iani glia deciperēt: s; ex hoc mag⁹ cō
fūderēt: adiurabat eas sigillatiz nemini dicent: q̄ eis p̄dicat̄. s; q̄
faciebat sic ceteri hoīes. videlicz ī loq̄ndo ⁊ cū vna earū bonū qđ
agebat vni viro idicass; irat⁹ ē vir dei ī illā. ⁊ ecce nutu dei q̄ ꝓmū
diabol⁹ arripuit eā: ⁊ volutās huc illuc ⁊ spumās: ab oīb⁹ arbitras
tū ē mēdose bonū d̄ abbate affata eēt. circō a diabolo. B. liii.

S. i. Hec autē oīa patriarche, Johāni ānūntiata sunt: eo q̄ in mas-
ximū clericalis religiosiq̄ stat⁹ dedecus p̄uertebat. Ille autē quō
semel huiusmodi decept⁹ suspitiōe fuerat: noluit iterū sese tali ex-
ponere periculo. **S. ii.** Ne igit̄ vobis q̄ tam faciliter viros spiri-
tuales temere audetis damnare: et iudicare p̄sumitis. **Maz sic de**
facili in dei vltionē incidere poteritis. **S. iii.** Quidam enim qui
zelo videbat̄ duci honestatis: alapā in faciē viri sancti imprimens
ait. Ne erubescis senex scelestissime. Et ille turbato aīo respons-
dit. Ne hoc tibi in supplitiū euertat̄ eternū. Ecce vnus cedit te in
faciē: vnde tantam voces emittes q̄ tota n̄ conuerit ciuitas alexāo
drinorū. Et abiēs domum vbi more cyrographi conscripsit. Virī
alexādrini nolite ante t̄ps iudicare: et inuoluta int̄ manus cedula
ad celū versus deductas genub⁹ flexis: sp̄m̄ deo tradidit.

S. iiii. Tunc diabolus in similitudinē ethyopis ad eū qui sanctus
p̄cusserat virū accessit: et ait. Salutat te abbas Vitalis: hac q̄dem
salutatione: et illico palmā fixit in faciē: et in eum satan intrauit: et
possedit illum donec ad eius stridores tota ciuitas adūnaret. Et
sic furibundus domū accessit. Viri sancti vbi tota ciuitas: necnō
sanctissimus patriarcha q̄ perlecta tandem ea cedula iquit. Grās
ago deo. Mā si suspicatus fuissē hec euēisset mihi demonis i fa-
ciem palma. **S. v.** Cur ergo deus viro sancto talia agere et loq̄
pmiserat: ac inspirauerat: que in sui ipsi⁹ aīe periculum fore noue-
rat: et in dei opprobrium: et christiane in religionis vituperiū verte-
bat. Scitis quare, quia iudicia dei abyssus multa. Ne quis audeat
at̄ in electis et vnitis temere iudicare. Ideo sanct⁹ David ait: vt
quilibz iudicare timeat in errorib⁹ aliēis: neque in suis presumat
operibus se laudare bonis: nō saluat̄ rex p̄ multā virtutē: et gigas
non saluat̄ in multitudie virtutis sue: Fallax equ⁹ ad salutē: in ab-
bundantia at̄ virtutis sue nō saluabit̄. Ecce oculi domini sup mes-
tuentes eū. et in eis qui sperant super mīa eius. Ut eruat a morte
animas eorum: et alat eos in fame. Anima nostra omnium videlicz
spiritualiū sustinet dominum in p̄missionibus suis: qm̄ adiutor et
p̄tecto: noster est. Quia post lapsum letabit̄ cor nostrū: et in noīe
sancto eius sperabimus: et non in virtutibus nostris. **S. vi.** Sic
beatus Onofrius in lapsu grauissimo suo sperauēat in dei mīa:
q̄ dignior ac sanctior factus est. Quis dubitat q̄ dei cecidēat p̄
missiōe: vt forti⁹ et hūilio: resurgeret: et eū interiorē h̄itare facēt
solitudinē. Et vt maiorē aufferitat⁹ grāz i exēplū docēt futuroū

Capitulum septimum de conuersione **M**agdalene.

Quid magis stupendū: quidue longius admirandum: quā
deus qui in lege **M**oisi: fornicationē et omnē carnis im-
munditiā in lapidū obrutionis suā concluserat: huma-
na assumpta carne inter p̄uiū epulas sancto spū: ad se **M**ariam
traxerat magdalē: cui forte non p̄miserat: neq; illā iusserat tāt-
sele nephadissimis p̄sternere reatibus: cum ab ea septem eiecisse
demonia scriptum sit. Et tñ corā phariseo et astantibus dignat⁹ ē
eā excusatā reddere ab omni labe peccaminū. Veniq; in fide et di-
lectiōe sua lotā et emundatā dimisit: dicēs. Fides tua te saluas fe-
cit: vade in pace. Unde **G**regori⁹ in homelia. **S. i.** Quid igitur
miramur fratres **M**ariā venientē: ad dominū susipientē: Susci-
pientē dicā: an attrahentē. Sed melius attrahentē: et susipientē
q; nimirū ipse eam p̄ mias traxit it⁹: qui p̄ mansuetudines susce-
pit foris. **S. ii.** Quanto ergo magis: magisq; puriores: pulcheris-
oresq; fiūt electi a domino **I**hesu cristo quos in igne iustificationis
emundatos suscepit magnificandos. Cessate cessate ergo maligni
crimiatores p̄templatiuorū. Cauete a iuditijs: cauate a sententijs
v̄ris iniquis. Dimittite sponsas sponso suo **I**hesu cristo corripie-
dos et castigandos. Cognoscite statū v̄m miserabilē: atq; p̄fectorū
ditioi et mandatis suisq; documētis cū omni humilitate paratis-
simi estote. Sinite a p̄secutionib⁹ illorū inferendus. quib⁹ **P**aul⁹
ait. **S. iii.** Non enī accepistis spiritum iteruz in timore tempore
vocationis. sed accepistis spiritū adoptiōis filiorū: in quo clamas
mus. **A**bbā pater: Tempore autē significatiōis: finito tpe iustifi-
catiōis ipse spirit⁹ testimoniū reddit spiritui n̄ro: q; sum⁹ filij dei
et heredes: coheredes at̄ christi. per dilectionē dei dicētis in cāti-
ca. **S. iiii.** De verbis spōsi ad sponsas. **P**one me vt signaculum
sup cor tuū: vt signaculū sup brachium tuum. Quia fortis est vt
mors dilectio. **P**ura sicut infern⁹ emulatio. **L**āpades ei⁹: lampas
des ignis: atq; flāmarū. **A**que multe. i. peccata multa tpe iustifi-
catiōis non potuerūt extinguere charitatē dei et p̄rimi: de qua dix-
rat **J**ohānes. **Q**ui manet in charitate in deo manet: et de⁹ in eo.
Un̄ seq̄t. **N**eq; flumina tēptationū obruēt illā. **J**ō de electi dictū ē
Accixit fortitudinē lūbos suos a volūtaria delectatiōe carnalitat⁹
Et roborauit brachiū suū bone itentiōis resistēdi. **J**ōq; lucerna di-
lectiōis et charitat⁹ nō extinguet in eternū. **S. v.** Itaq; nolite de
spūaliū et p̄templatiuorū casib⁹ iā canōicis: p̄mibusq; p̄denare. les.

gibus: et eos ita exosos h[ab]ere postq[ue] renouati sunt in sp[iritu]: ut ab eis tanq[ua]m a mortuis a corde fugiatis: p[er]sequentes eos vsq[ue] ad sanguinem. Animaduertite et videte q[uo]d beatus dicat Gregori[us] non de electis: s[ed] de c[om]munib[us] actiuor[um] peccatis. *S. vi.* Neceffe sp[iritu] e[st] ut quum peccatores quosq[ue] p[er]spicim[us]: nosmetipsos prius in illor[um] calamitate defleam[us]. Quia fortasse in similib[us] aut lapsi sumus aut labi possum[us]. Si lapsi n[on] sumus: etsi censura magisterij debz sp[iritu] virtute discipline vitia p[er]sequi: oportet tamē ut solícite discernamus: q[ui]a distinctionē debem[us] vitij: et passionē nature. Si. n. ferēd[us] est peccator: nutriēdus est. Quum iā x[ristus] p[ro] p[ro]p[ri]as p[er]cutit ipse quod fecit: iā noster proximus peccator: n[on] est. Quia quō dei iustitiaz in se: p[ro]tra se dirigit: et hoc in se punit q[uo]d diuina iustitia reprehendit.

Explicit secunda pars primi libri de actiuor[um]: et p[ro]templatiuor[um] statu: et differentia. Incipit tertia pars primi libri de autoritate virtute: et dignitate charitatis: et dilectionis Ihesu cristi: in electis spiritualib[us] et p[ro]templatiuis.

Antea est. n. dilectiōis et charitatis dei: et proximi charissimi in electis: et diuinitus vocatis sp[iritu]ali electiōe autoritas: virtus atq[ue] dignitas: q[ui] tantūmodo affectiōe q[ue] desiderio p[ro]ficiēdi: satisfaciēdiq[ue] in quo non aduertit aut ignorat o[mn]i legū: tum diuinarū canonicarū. tum iurū p[ro]muniū: et ecclesiasticarū c[on]sulis adimplē m[an]data o[mn]ia plenissime possit. Et multo magis in is que ex necessitate: simplicitate: ignorantia: aut inaduertētia actum esse t[em]p[or]e iustificatiōis: imo etiā vocatiōis: vel magnificatiōis fuerit requisitū: vsq[ue] dūm p[ro]moditas. Discretio: siue p[ro]udētia: et habilitas aderit penitēdi: emendandi: et corrigendi. Bernardo de p[re]cep[is]: et dis. attestante atq[ue] dicente.

Capitulum primum.

Bona est mater charitas: que siue foueat infirmos: siue exerceat p[ro]uectos: siue arguat inquietos: diuersis diuersa exhibēs: sicut filios diligit vniuersos. Quum te arguit mitis ē quum blādit[ur] simplex est: pie solet seuire: sine dolore mulcē: patienter nouit irasci: hūiliter indignari. Idē in ap[osto]lo. Quanta fiducia charitatis: alius operat[ur] n[on] amās: alij amans nihil operat[ur]. Ille quidē opus p[er]dit suum. Istius vero charitas nūq[ua]m excidit. Et hoc q[ui]a more Pauli ad romanos. *S. i.* Non ex operibus legis iustificat[ur] h[omo]: s[ed] ex fide et dilectiōe Ihesu cristi. Unde ait. Credidit Abraham deo: et reputatum est illi ad iustitiā. Et q[ui] operat[ur] merces n[on] im

vii

putat fm gratiā: sed fm debitum. Et vero qui non operat: creden-
ti at in eū qui iustificat impiū: reputat ad iustitiā ei fides ei: fm
ppositū grē dei. sicut et David dicit. Beatitudinē hoīs cui deus
accepto fert iniustitiā sine operib. Beati quorū remisse sunt ini-
quitates: et quorū tecta sunt peccata. Beatus vir cui nō imputabit
dñs peccatū nec est in spū eius dolus. etc. § ii. Nunquā dicit huius-
iūsmodi in fide dilectiōis Ihesu cristi iustificati si in operib. et mā-
datis legū nō egerint: aut excesserint: siue errauerit per ignoran-
tiā aut p simplicitatē in seueritate: vtputa iustitie propter zelum
honestatis religionis: aut in nimia rerū spiritualiū cura: sollicitus
dineq; familiarū rerū: vel forte in indiscreta proximi charitate: in
obsequijs exhibēdis bona sp intentione: et optimo fine. Quia nec
aliter in dilectorib. Christi esse p̄t: bona que fecerit anteq; de ero-
roribus aduertant pmissis: in mortali dici debent opata p̄cto: iust
cēsuras et austeritatē legū. Sicut sunt illi qui nec diligūt: nec vera-
citer credūt: et in p̄cto mortali diuersisq; reatib. sciēter p̄māere
minime curāt. Immo curiositate nimiaq; sensuali auiditate hoc
noris dignitatū et fastus: sacramēta exercere iquirūt ecclesiastica
regimīa: et offitia. § iii. Nunquid iā iter simplicitatez/ de qua dicit.
Qui ambulat in simplicitate. i. in dilectiōe dei et proximi: gradit̄ p̄fisi-
dēt̄. Et inter malitiā seculi dilectorū: de qua Jacobus ait. Qui di-
ligit mundū charitas dei nō est in eo: multū multūq; nōne itereft.
Nec mirū quidem est/ vt cum dilectorib. suis/ deo nō mitius agat.
Adore Augustini in sermōe dicētis Jacobi. Aliud quippe volumus
q; sumus i christo: videlicet p dilectionē. Aliud volumus q; sumus
adhuc in seculo. De māsiōe huius seculi nob aliud surrepit. vt hoc
petamus qd nob expedire nescimus. Sed absit vt fiat nob si māse-
mus in christo q nō facit qd petimus: nisi qd expedit nobis. man-
nētes ergo in eo: dilectiōe: videlicet quū v̄ba eius in nob māse-
rint: dicētis. Qui manet in charitate: in deo māet: et deo i eo. Qd
cūq; volumus petimus: et fiet nob. § iiii. Concludamus ergo q
quicūq; electus spūalis: et p̄tēplatiuus p dilectionē i xp̄o manēs de
oib. reatib. suis p̄mēoratis: siue p̄gnitis: vel icoguitis: et nō p̄trir
p ignorantia. Et de p̄tritis quotiēscūq; hūiliter et deuote igemus
erit: doluēit: et p̄fessus fuēit: et veniā postulauēit: oīno recipiet deo
illā: sicut p̄ sniaz p̄cludit̄ saluatoris dicētis. Si māseritis in me p
dilectionē: et v̄ba mea in vob māserit: q̄ sunt. Discite a me q̄a mi-
tis sum et hūilis corde. Et q̄ vult v̄ire post me abneget semetipm
et cetera.

Sequitur: quecumque volueritis petetis: et fiet vobis. Unde Augustinus
in eodem. Manedo quippe in christo quod velle possunt nisi quod puenit
christo scilicet misericordia. Quid velle possunt manedo in saluatore nisi quod
alienum non est a salute. S. v. Dicit equidem dominus. Petite orando et ac-
cipietis. Querite bona operando et inuenietis. Pulsate in porta et con-
punctio. Et aperiet vobis cella aromatum omnium mirarum. Nonne
scriptum est. Dulcis et rectus dominus: propter hoc dabit legem delinquentibus
in via. Quam legem: nonne misericordie magis quam seueritatis: in via
presertim religionis: que via porta est. Quibus per prophetam dominus
dicit: ad veniam vocas peccatores. Venite ad me omnes qui percipiscitis
me: et a generationibus meis implemini misericordie: videlicet et pietati. Quia
spiritus meus super mel dulcis: et hereditas mea super mel et fauam.

Capitulum secundum.

Vid ergo immanius quam putare quod intentio doctorum: siue
legum opinio: seuerius agat quam dominus legum velit. In
his tamen qui dereliquentes patrem et matrem: sorores: et fratres
amicos: et hortos: domos: et agros: adhuc et auras suas et omnibus re-
nuntiant que possident. S. i. Tandem ad sacrum religionis sinum ingre-
diuntur per reatum penitentiam agere: ac sese in totum animo: intentione: et
mente: domino offerunt quasi in holocaustum et victimam serotinam: et
matutinam: Si vero aliquando temptatione ducti: vel decepti agunt quod igno-
rant peccatum esse: quod si sciret uullo pacto fecissent: nunquid impu-
tandum erit omnino illis tamquam si malitiose fecissent: Quia ignoran-
tia non excusat peccatum: aiunt viri pestiferi. S. ii. Hi quidem deum
Meronis crudeliores faciunt Sed magis putandum est quod omnium
sanctorum opinio sit. In his presertim qui nunquam scienter: aut volun-
tarie post ingressum religionis peccatum egerunt mortale: Si quod
peccatum non esse putantes fecerint: et peccatum sit: quod donec noue-
rint tamquam de oblitis remissio apud deum facta sit. S. iii. Itaque adeo
in conspectu dei peccata ignorata: et incognita permanant: censendum
est: sicut peccatum Pauli quum sanctos christiane persequeretur
ecclesie per ignorantiam. ipso dicente. Dimissum est peccatum meum
quia insipienter egi. Sicut peccatum Petri in negatione ex timore
necnon in errore baptismi. Et sicut peccatum Aaron: qui fecit pec-
care populum in ore. Et sicut peccatum abbatis Vitalis qui zelo auras
rum exposuerat aiam suam in maximo damnationis periculo: et in to-
tius ciuitatis alexandrie exemplum perniciosum valde. Verumtamen
hec omnia nutu dei facta fuerunt: sicut et Samson.

tandem ad sacrum
religionis sinum
ingrediuntur per
reatum

Capitulum tertium.

Quanta quantaq3 a sanctis 7 spiritualibus viris facta
 acta: 7 operata sunt: que si laici: aut q̄ nō spetiali gratia
 attrabēte agere presumpsissent: faciorosissima q̄dē foret
 Propriū enī sancti spiritus est: vbi cūq3 fuerit aliquid summopere
 mirandū exercere: ita vt hoīm exercere videat̄ sapias. Quia sapia
 hui⁹ mūdi stultitia est apud deū. Et quod stultitia arbitrat̄ apud
 humāos: apd̄ oīpotentē sepi⁹ sapia existimat̄. Si. Quis posset
 cogitare secundū carnē: 7 mundi hui⁹ neq̄tiam: q̄ vita Samsonis
 fuerit imago: at3 figura saluatoris. q̄ nullum vnq3 peccatū nouit:
 neq3 malitie reatum patrare potuit. Mōne mirabilius est audire
 nunc q̄ Samson sensuum cū meretricib⁹ coiēs: inocentiā 7 aiām
 ipollutā seruauerit: q̄3 angelū scire nūq3 peccasse: qm̄ si vellet pec
 care nō posset: cum ī grā p̄firmatum fuerit nō peccādi. Et cū etiā
 spirit⁹ sit sine corpore p̄grauat⁹. 3o diuersi spiritu dei ducti diuers
 sa diuersimode operati sunt. Si. de Saul. Libro regum primo
 dictū est q̄ dū Saul querebat David sciēs q̄ esset ī aiot ī ramata
 cū Samuele 7 p̄phet̄ nūdatis p̄phetantib⁹: misit p̄mos: secūdos
 7 tertios lictores: vt raperēt david: q̄ quomō vidissent cū eū pro
 phetarū vaticinātū: 7 Samuele stantē sup̄ eos: fact⁹ est etiam in
 illis spirit⁹ dñi: 7 p̄phetare ceperūt: donec Saul iratus veniret et
 ipse veniret vt raperet David. Et factus est spiritus domini super
 eum. Et spoliavit se etiā ipse vestiment⁹ suis: 7 p̄phetavit cū cete
 ris corā Samuele: 7 cecinit nūdus tota die illa 7 nocte. Unde ex
 iuit puerbiū. Num 7 Saul inter prophetas. Si. Hinc percipite
 percipite queso sancti spirit⁹ fratres mei incomp̄rehensibiles
 attractionē mentium 7 animorum: ita vt 7 ferarum corda: 7 spiritus
 seuentium: 7 impiorum valeat ī p̄phetarū mansuetudinem
 commutare: adeo q̄ depositis sagittis bellicis quoq3 armis: neco
 non regalibus indumentis tanquam pueri 7 infatuati: denudati
 corpore canere die noctuq3 compellantur. Unde audientes mira
 ti sunt dicentes. Num Saul iter prophetas. Quāto ergo magis
 in spiritualib⁹ viris aīos: sensusq3 imutat spirit⁹ contra intentum
 illo: ū: 7 ea ī spū dei agē cogit: que apd̄ hoīes sepius a Satan p̄pe
 tratū arbitrat̄. vt ide hūiliores: cautiores: 7 prudētiores: in regio
 nē animarum suarum: 7 aliarum effitiant̄: Siue ad multarum
 animarum salutem: 7 eruditionem: 7 perpetuam recuperationem
 prout in exemplis habetur bis: hic prope conscriptis.

S. Franciscus.

§ iiii. De sancto Francisco. Fertur q̄ nutu spirit⁹ sancti beat⁹ Frā
ciscus vni e discipulis suis iusserat nudū ad cathedralē accedere
ecclesiam: ibiq̄ verbum dei anuntiare (vt discipuli sancte obe
dientie agnosceret virtutes: Hic autem demisso confesti habitu
se se dedit velociter i pedes. Vidēs enī beat⁹ Franciscus discipuli
obediētie celeritatē: increpauit se: et ait. Quod nunq̄ expert⁹ es fe
eri iussisti: vade et tu post eū. Tunc ab hūeris euulsa quāprimū tuo
nica: nud⁹ pedissequusq̄ discipuli cursu rapidissimo fact⁹ ē et añqm̄
puer applicuisset ad locū: in eminenti gradu beat⁹ Frācisc⁹ ascēdit
et tñi de seculi nuditate: calamitate: et miseria accuratissime verba
fecit: q̄ diuino afflāte spū: multarū aīarū salutes lucrāt⁹ est. Quā
q̄dez rē q̄squis agere presumpsisset nisi a spū dei ductus: grauius
deliquisset. neq̄ fructum aliquē penitus tribuisset: eo q̄ indiscreta
habet. et piculosa obediētia. Unde ad scādaluꝝ poti⁹ pleb̄ illa tra
hereť p̄dicatio: q̄ ad virtutū: morumq̄ eruditioez. (§ v. De bto
Jacopone. Que ac quanta reprehēsbilia ludibria: et ignominiosa
operata audiui⁹ a bto Jacopone ordinis minorū: ita q̄ dū melle
puncto corpore a vertice vsq̄ ad talos plumis cooptus auiū: nus
ptias germani pfundē conatus est: dicēs. El pazo a lapazia: chi nō
e pazo pazo sia. Quis nā religiosus nō spiritualis si tale qd p̄peo
traret nō grauius errass̄: et deū: et hoīes penit⁹ offendisset.

Capitulum quartum de prophético viro Porcellana.

Unquid et illa pretermittā que proprijs p̄spexi oculis: tūc
n iocosa atq̄ stultissima reputata. a deuotissimo viro. im
mo quē p̄phetā audeo appellare Porcellāo exercitata
in similitudinē futuri euentus: cuius vitas nūc apparet dilucidissime
Quotiēs eādez mort⁹ periculo zelo dei ituitus suꝝ sese exposuisse.
Quō iter ad aleas/ludētes/ioca turbaret: subuertēs nūmos: charo
tasq̄ p̄fringēs: qd nec illi agere p̄tinebat. Veruntñ qm̄ ductu di
uino faciebat: nemo manū i eū ausus ponere est. Et sic fructū non
minimū dño vidimus vēdicasse. (§ i. De sancto Dominico. De
sancto Dominico dictū est: industria illustratus spū sancti: q̄ dum
superare vellet aliquos hereticos: veritatē cristiāe fidei subuertē
tes. Fingebat et ipse iuxta illorū simulationē nihil penitus p̄me
dere nisi herbarū siluestrium radices: et gelida vti aqua: q̄z q̄z iux
regule sue morē secrete sumēt alimētus. Et sic data fide passus est
populus et ipsum audire donec erroris hereticorū agnoscerēt fal
latiā. Tunc et ipse beatus dominicus rei sue prudentiā indicauit

S. Jacoponus.

B. Porcellana.

S. Dominicus.

que speciem hypocritarum tenere videbat: quod absque peccato ab alieno viro nequaquam fieri potuisset. **S ii.** Quid .n. mirabilius quam virum sanctum confectum iam senio: diuque arte deductore solitudinis videre, pro recuperatione salutis neptis sue, que decepta a quodam heremita in hospitij pro pretio se donabat. Vili deposito ac sanctitatis habitu: sericis precinctum et exornatum idumentum accedere ad puellam disposuit: tanquam si et ipse pretio eam cuperet possidere. Tandem blandis verbis ad pristinam cellulam introduxit: ibique clausa quam amiserat sanctitatem recuperavit et salutem. Sic itaque quilibet spiritualis et in diuinis expertus gratius zelo dei, proximique doctrina: et salute: in diuersis se licite exponere noscit casibus, quos si actiui pertractassent: grauius ut diximus morum excederent honestatem. **S iii.** Legitur in vita patrum quod quidam vir sanctus nequies cuiusdam discipulo rationibus satisfacere: quod impossibile esset a corde radicitus temptationes diuersas euellere tempore probationis. Tandem ut expientia monitus remaneret: nudari iussit: et ait. Ecce cordis tui locum vides: trabe si iam vales ide fantasmata que te perturbare dicis. Adolescens vero visa impossibilitate a crebra cessauit lamentatione. Alio quodam pater hac in re aliter usus est. Vade inquit in cacumine turris: et gremium ad me inde plenum deducito. Fuit .n. puer: et non valens adimplere patris mandatum: profusus redijt dicens. Impossibile quidem pro sancte perficere quod iussisti. Sic et impossibile esse noueris fili mi respondit illi vir dei: mentis in iunioribus vagationes refrenari.

de fantasmatibus et ne-
bagationibus in iunioribus

Capitulum quintum.

E dei sui que sancti spiritus inspirationibus et consilijs: in veteri nouoque mirandis testamento indicare curauit. Et nunc quod diebus istis apparuit stupendissimum breuiter enarrare decreui: ut discamus dei iudicia laudare: benedicere et predicare. Quia de stercore erigit pauperem: ut collocet eum cum principibus: cum principibus populi sui. Audite ergo audite fratres audite dilectissimi mei. **S i.** Dum esset quidam frater ordinis sancti dominici anno domini: MD. cccc. Lxvii. in monasterio adeo sancti spiritus succensus feruore est: ut mori pro Christi nomine peroptaret. Et quum huiusmodi desiderium perficere voluisset: ad prouintiam navigare barbarum cepit. Et leto pergens animo captus nutu dei ab infidelibus nautis: marinisque latronculis: deducitur ad regnum et ciuitatem

de nouo quoddam
martyre.

1467.

1467.

Et hic fortasse fuit
tempus probationis

nota tempus

Tunisi: ubi ab eo dominus recessit: et feruore extitit: ut sue humanas ne fragilitatis miseriam agnosceret: ante quam martiri gloriosam acquereret palmam. § ii. Attamen diu fame et nuditate in pedibus trusus in carcerem sagitari permisit: donec amisso spiritus sancti incendio ad gelidam perueniret desperationis imbrē. Quia quidem nec deus neque sanctus in celo: et in terra fuit quem hic crudelissime non malediceret: atque blasphemaret: et quum a cristicolis increparetur dicebat. Desine me: quoniam dum amore dei mori voluissem: recessit a me spiritus eius: et hic vinculus et fame perire me facit. § iii. Tandem seruis regis indicauit se fidem negaturum christianam si liberum exire carcerem. et e compedibus dimisisset. Consensit rex: et circumcisius mahometis legibus se supposuit. Tunc rex famulam suam ethiopicam illi tradidit in uxorem: cum qua per sex fere menses dormiuit: tanquam a christiano remotus omnino cultu. § iiii. Primo vero die quadragesime anni illius reuersus est spiritus domini: et vrit cor eius. Et sicut a principio succensus est in dei dilectione: longe maiori anhelans desiderio martirium pro christi nomine sustinere. Quapropter die: noctuque cenaculo clausus: orationibus: et disciplinis vindictam nequitarum suarum in se exquirere non desinebat: et amarissimas inter suspiria lachrymas fundens: humiliter dicebat. Ecce. n. domine peccatum meum contra me est. Cognoui domine quia humiliasti me: ut discam iustificationes tuas. Nam me dignum gloriose martiri palmam acquirēdi putasse non percipio sane. Ideo bonum mihi quia humiliasti me. Parce mihi domine: quoniam cognosco peccatum meum maximum. § v. In diebus vero ebdomade passionis domini accessit ethiopissa ad regem: et ait. Perfidum quem tu rex in virum mihi tradidisti: ad suam pristinam christi fidem reuersus est: nec mecum iam per dies quadraginta dormire passus est. Sed clausus die noctuque ieiunans: orationibus: et lachrymis vacans: a perstinuis verberibus cessare non videtur. Itaque corripe eum domine mihi: ne ultra me spernat: et negligat fidem mahometi. § vi. Audiens equidem rex que dixerat mancipium eius furore succensus accersiri eum iubet: et ait. Canis fili canis cur non dormis cum uxore tua: Nunquid ad vomitum reuersus es pristinum perfidorum christianorum: Jubeo ergo ut ab hac recedas stultitia: alios quin dira morte interire te faciam. Vir vero scilicet in dei vini charitate innouatus: percinctusque hiesu christi dilectione: et optima fide audacter respondit. Nunquam profecto rex ab intimis precordiis meis

267.

nomen dulcissimum: sanctissimūq; hiesu cristi recessisse scies: q̄z q̄z
desperatione duct⁹ meipsum sustinere non valens: in hūc precipi
tium Mahometi lapsus sum. Quod quidem a domino factū esse
probabiliter agnosco: qm̄ presumptuose nimis martirij palmā cu
rauerā vendicasse. Ideo recedens a me domin⁹ me⁹ Ihesus crist⁹
sinit meā dilucidissime imbecillitates oculis cernere: ac manibus
imo ⁊ toto fedato corpore ptractare. Nunc autē misertus mei re
uertēs pro delictis meis: ⁊ erroribus: atq; reatibus maximis succ
cēdit cor meū omnē leto animo passionē ⁊ mortē sustinere. Quā
obrē pro christi noīe tuas pro nihilo minas. ⁊ iura duxi obseruāda
**Ecce iam christianissimū meipsum p̄fiteor: ⁊ Mahometi inimis
cissimū ostēdo p̄secutorē.** §. vii. Tunc rex nimio succēsus furoē
aduocauit chadi legis sue: cū quo inuito p̄silio illico lapidari preces
pit. Et cum turba ciuitatis accurreret acclamātes: ⁊ ipetu nimio
maximoq; furore dicebāt: Tolle: tolle canē: tolle blasphemū legis
nostre: tolle derisorē mahometi. Et sic p̄cutiētes virū dei trahēbāt
per vicos. Et dum esset iuxta habitationē mercatorum genuēsū
habitum cuculā videlicet religiōis sue exiit: ⁊ illis tradidit dicens
neq; in aliquo hīt⁹ sanct⁹ iste errauit: sed ego tantūmō. Ideo nolo
vt p̄tumiā patiat. §. viii. Tandē modicum extra portā ciuita
tis flectēs genua bubul⁹ quidā cucurrit: ⁊ sappa qua in vineā las
borabat: virū sanctum per mediā ceruicē solo ictu p̄cussit. Et sicut
aīe electorum: sanctorūq; dei decoronari solēt. Sic etiā viri hui⁹
aīam electā ⁊ spetiosam triumphāti martirij sui palma inter ag
mina sancta spirituum beatorum rex regū domin⁹ Ihesus in gre
mio diuine maiestatis sue iucundissime suscepit. §. ix. At talem
tantā corpori athlete sui gratiam subministravit: q; postq; canes
illi lapidibus adhuc mortuum obuiissent: ita vt aceruus nō mini
mus lapidum in eum fact⁹ esset. Unde etiā extrahētes in ignē ve
hemētissimum proiecerunt corpus beatissimi viri: vt ibi penitus
p̄sumeret. Sed quum per duas quippe p̄tinuas in medio flām a
rum horas perseuerasset illesum: ita vt nec toti⁹ corporis pil⁹ vn⁹
combureret omnino. nimia indignatiōe vexati quasi visi spumās
tes rapuerunt de medio ignis corp⁹ sanctum: ⁊ totā circundāt in
ciuitatē funibus per pedes trahēbāt: donec deniq; fessi effecti: in
quādam piscinā extra muros ciuitatis picissent: ibiq; cadauera
bestiarum p̄tiebant. Unde fetor maximus ibi aderat semper
§. x. Nocte autē illa lumina visa sunt iuxta sanctum corp⁹ a quo

tam inēsus odor: suauissimusq; exibat: vt z ipsi gentiles pre suauitate cogebāt sese ad piscinā pducere: ac studiose claudi eī menia pmittebāt: vt diuti⁹ odoris illi⁹ fragrantia frui valuissent. §. xi. S; quuz de hac re p̄cipes sue legis aduertissent: timētes subuersionem fidei sue: p̄suasos reddiderūt christianos mercatores: vt a rege pretio corpus illud pcederet eis attemptaret. Genuēses vero mercatores cum de patria sua fuisset sanct⁹ vir: trecetorū aureorū mercati sunt: Et lotū z mundatū aqua mundissima corp⁹ illud nullam penit⁹ in eo lesionē inuenerūt: nisi tm̄ in capite vulnus: z a fumo ignis aliquantulū obūbrat⁹. Unde dicere potest anima sancti viri tāq; sponsa dei. Nigra sum p lapsum: sed formosa p miam. Et corpus eius affari potest. Nolite considerare q; fusca sum: quia decolorauit me passio z fūmus ignis. Nunc porro deū multa fertur p eū in eius corporis veneratiōe in Genuēsi ciuitate exercere miracula. §. xii. Hec porro omnia ab is referentibus didici: qui quidem proprijs audisse aurib⁹. oculisq; cōspexisse ab initio vsq; ad exitū huiusmodi passionis z martirij affirmabant.

(Capitulum sextū de ibecillitate: z statu pprio: z de vita p̄fectorū.

Alta quippe p̄memorāda duximus charitatibus v̄ris.

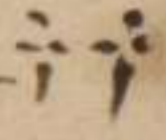
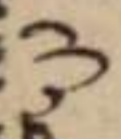
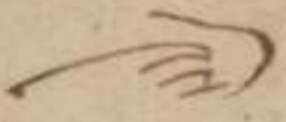
m Non tamē vt dei freti m̄ia ingenio vestro sanctorū illorum imitatores fieri presumatis. Quoniā vita sanctorū

admiranda est: z venerabiliter laudāda. non tamē omnium imitāda. Verū magis vt z cautiores efficiamini: z in euitādis demonū malorūq; hominū seditionib⁹. Et vt ppriū stat⁹ vestri ibecillitate z lucidi⁹ agnoscere valeatis. Et vero de casib⁹ spūaliū patrū: ac de p̄templatiuorū excessibus. Neq; de diuersitate gratiarū eorū: et in quo spiritu bona malaue agant nequaq; presumere audeatis temere iudicare. Nisi quum vos aut in similibus expertissimos: non ex libris solum: sed magis in corde sp̄tiali munere esse noueritis. Aut quum p̄ interitum finem pessimum illorum moze Saulis: p̄gnoueritis dei vltionē fuisse. §. i. Si vero post lapsum spūaliū: renouationē gratiarū: z virtutum in eis vberiorē ampliozēq; videbitis: non malitie causa fuisse sciatis. S; magis p̄missiōe dei ad illorū z aliorū salutē: z correptionē. §. ii. de similitudie lapsus p̄fectorum. Sicut enī militū imo principū exercitiū cicatrice vulnerū: quanto excesserit numero: in laudē: atq; gloriā tanto longi⁹ habent ipsozū: qm̄ in maxime arduis sese exposuisse militatibus indicāt p̄uictis. Sit tū deuictis supatisq; hostibus se vna

id est. cap. hoc
 titulus libri
 pilogus Nox.

cum exercitu in pacē conducere ad castra valuerūt. §.iii. Expla-
 natione. Sic itaq; spirituales viri. ac sancti: & cōtemplatiui hoīes
 erunt: si post iustificationē in pace: charitate. & feruo: esse suosq;
 deduxisse inuēti fuerint. Tunc omnes lapsus eorum tam preclare
 in eorū veneratione habiti sunt: quanto mirabili' illoꝝ de' patiē-
 tiam: & humilitatē in exemplum nostre correptiōis experiri. ac p-
 bare voluēt. §.iiii. Igit' summope aduertendū est fratres mei
 ne de spiritualib': exptis: p'templatiuisq; temere iudicem' patri-
 bus. Et si tamē prelati: presidentibus: & antiquiorib' deuotis: et
 canitie: senectutisq; p'fectis in gestibus nouitiorū: iuuenum. & ier-
 pertorū iudicare legitime in charitate liceat: non tñ in alijs q̄cqd
 agūt: vtrum a bono: aut a malo spiritu fuerit iudicandū est: in p'su-
 sione pacis: & deuotionū patrū supradictorū: q; detractio pessima
 appellat'. De qua Jacob' in canonica sua inquit. Molite detrahē
alterutrū fratres mei. Qui detrahit fratri: aut qui iudicat fratrem
suum: detrahit legi: & iudicat legē. §.v. Tanto etenī seuius q̄s
 detrahere p'spicit' quāto bona que agunt' malo fieri spū arbitrat':
 ab his presertim quos tū etate: tum exptientia: & fama diu spūalem
 vitam duxisse nouerim'. Quid nā reprehēsbili' q̄s in iunioribus
 religiosis in exptissimis spūaliū diuinarūq; rerū incircuncisa cer-
 uice vitā: mores: & acta maiorū: patrumq; suorum ignominiose p-
 scrutari: & in eorū faciē arguere: & reprehendere: atq; corripē eos
 audere. Immo q; peius & truculenti' est: non solum illis detrahē
 spūalib' patrib': verum etiā eos p'sequi non desistē: a quib' vitam
 corporis suscepint & aīe. Accirco beatus inquit Hieronim'. Nō est
detrahere verū dicere: caue ne aures: aut liguā habeas p'uriētes
vt nec ipse alijs detrahas: aut alios audias detrahētes: Multoꝝ
q; solatiū est bonos carpere: dum peccatiū multitudie putāt miui
peccata. §.vi. Offitium enim virozū bonorum est p' proxi-
 morum reatibus: presertim pro patribus & fratribus lapsis: ac pecca-
 tis: diutius lugere: continuūq; deum impulsare orationibus. dōec
 ad vitam restaurent' eternam. §.vii. Ne ve is qui detractionib'
more Cham: verenda patrum denudant. Verenda inquam
et que pudenda sunt: ac in vituperationem sacre religionis pos-
sint deuenire. Unde Isidorus: Non detrahes peccanti: sed condo-
le. quod in alio detrahis in te potius pertimesce. Quādo alijs des-
trahit te discerne: nunquam detrahes si te bene discernes.

Uterq[ue] simile crimē impendit. Et qui detrahentē audit /z qui detrahit. S. viii. Heu heu quā longe horrēdum est de his sepiissime a detractorib[us] malum facillime credere. de quib[us] nisi bona : z laudabilia audiui[m]us : z vidimus. Unde oblitis beneficijs vna cum detractorib[us] ad illorū irrisiōes : z vitupatiōes ora dilatant z ligue. Dicit[ur] enī in vita patrū. Melius est comedere carnes z bibere vinū q̄m comedere i vitupationē fr̄s suū. Sicut susarrās serpens Eūaz de paradiso excludit : sic qui detrahit fratri suo : non solū suā sed etiā audientis animā perdit. Donachus biliguis turbat fratres Et illud eccle. Vir duplex aīo incōstās est i omnib[us] v̄ijs suis. Itē Sac lomon. Homo puerfus suscitāt lites. Et vir verbosus separat p̄ncipes. Sp̄ iurgia querit mal[us] : angelus at̄ crudelis mittet̄ p̄tra eum.

Capitulum septimum de mutua charitate fratrū.

On enī delectator est / qui de quo loquit[ur] / ex nimia motus in charitate nō solū lachrymabiliter dolet : s̄mori p̄ ei[us] salute vellet. Nā verā illum charitatem habere tenet Bernardus : qui p̄ fratrib[us] mori paratus est. S. i. Ergo at̄e omnia charitatis iuriū imitatores : sectatores s̄q̄ esse / toto corde curemus / Et quomodo de prelatis : seniorib[us] : aut spiritalibus : vel cuiuscūq[ue] cōditionis : ac status malum audiui[m]us : nec fides verbis tribuere debemus : sed detrahentibus increpādo suū indicare errorē. Si vero charitate siue consilij gratia dicit[ur] : ita vt veraciter illi credi potest ex illius vite p̄gnitione : de quo manifestat̄ delictū : p̄dolendum est summopere /z nō detrahendū. Immo si concedit[ur] : aut adeo attractibilis sit / vt māsueta admonitione erudiri possit : more euāgelico illi quod scimus siue audiui[m]us intimare tenemur. Deniq[ue] si non audierit orationib[us] : z lachrymis in nostro secreto cordis p̄ illius puerfite : iure charitatis deo oīpotētī satisfacere accuratissime curemus : sicut p̄ nobis ipsis fieri cupimus. Et sicut dominus ihesus fecit vsq[ue] ad mortē : mortē at̄ crucis. Jux̄ illud Johānis apostoli dicentis. In hoc apparebit charitas dei in nobis : qm̄ sint ille p̄ nob[is] aiām suā posuit : sic z nos debem[us] p̄ fr̄ibus nr̄is aiām nr̄as ponere. Et iō aug. Si p̄ hāc viā ve chariat[ur] volum[us] currere ad eternā p̄riaz feliciter possum[us] p̄uenire. (S. ii. Sic. n. duo sunt vere charitatis p̄cepta : dilectio sc̄s dei : z proximi. Sic due sunt in ecc̄ia sancta catholica. vita sc̄s actiua : z cōtemplatiua : in quib[us] lex vere pficit̄ charitatis. Vita quippe actiua est : que p̄ charitate dei in se z in proximos bona exercere opera : tum corporalia : tum : x̄o religiosa

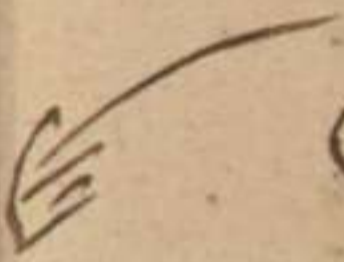
atq; catholica iuxta dei precepta sacro sancte eccleie leges & man-
 data yniuersa tenet. Cuius plane due vie sunt Actualis & menta-
 lis: Actualis via est: que mie opera ta corporalia q; spiritualia do-
 cet exercenda. Mentalis est que orationis: lectiois: atq; meditationis
 ad fructu pfectores deducit suos. Istaru pfecto duaru viarum et
 opera & precepta ab his operari necesse est quantu liberi arbitru
 sui ppetant vires: & anime potetie eoru naturales valent. Qui non
 dum intentione disposita: aut opere: vel desiderio sese ad arcem pue-
 niendi exposuerint contemplationis. Quibus p saluatore itimat: sic et
 illi qui ei dixerat. Domine quid faciam & vitam eternam possidebo. Et
 dominus respodit. Serua mandata. Quu at ille ab ineunte etate illa
 la plenius pfectisse retulisset: vitam videlicet actiuam. Ad altiores putas
 dominus q; cuperet puenire: ait illi. Si vis pfectus esse in vitam scy.
 contemplatiuam. Vade & vende omnia que possides & sequere me
 S. iiii. Ecce ergo ex redemptoris definita snia. Quicumq; arbitru sui
 viribus: & anime potentis vti valet precepta omnia: tu diuina: tu
 ue pmunium legum seruare tenent. Qui autem ad pfectionem per-
 ueniendi gratiam: aut ad contemplationis accedere curat arcem: ad duo
 tantum obligari pgnouimus. Omnia videlicet postponere tpalia
 christuq; passum: contumelios irritum: cruci confixu: abiq; acerrima
 nece defunctum sequi. Et duo hec in vnu Paulum concupisse po-
 cepim? quu diceret. Omniu vero que retro sunt obliuiscens: ad ea
 vero que priora sunt extendens me: psequor: ad desideratu brauiu:
 quod est dilectio & charitas dei. De vita contemplatiua S. iiii.
 Estigitur vita contemplatiua illa que circa dei dilectionem & visionem ei?
 necnon oim spiritualiu rerum pgnitionem versat: gratia specialissis-
 ma attrahente: ac erudiente: cui? via vna est tm scy. Via spiritualis
 que gaudia indicat mundi tanq; vinu crapulante euitare: & sans-
 cta verba operaq; solcite exercere. Juxta pauli erudimenta: vbi ait
 Nolite inebriari vino: sed impleamini spiritu sancto: loquentes vos
 bis metipsis i hymnis & psalmis: & canticis spiritualibus: cantan-
 tes & psallentes in cordibus vestris domino. Ecce iam vite contem-
 platiue viam audistis spiritualem: & ea q; exercenda sunt opera. Nunc
 autem attendite ad que & ad quata vir contemplatiuus obligetur
 precepta. Unum est enim & nullum aliud quod est omne tantum o-
 curam apponere & diligendū dominum Ihesum cristum: vsq; duz
 diuina attrahente gratia ad dei visionem spiritualem: diuineq;
 trinitatis cognitionem latissimam ascendere mereatur.

Actualis via est
 mentalis est

qui ad contemplare
 accedere curat
 ad duo obligat

De vita contemplatiua
 et ista qu

in via vna est
 saluet

S. v. Preceptum autem illud unicum est quod in cantica sponsus christus hiesus ad sponsam rettulit dicens. Pone me ut signaculus super cor tuum: ut signaculum super brachium. Quod est dilige dominum deum tuum ex toto corde tuo: et ex tota virtute tua. Quia fortis est ut mors dilectio: quia vincit et superat: et nunquam superatur: nec vincitur. Dura sicut infernus emulatio: quia quod tenet nunquam dimittere patitur. Lapades eius scilicet dilectionis dei: lapades ignis atque flammarum. Et que multe temptationum: persecutionum: angustiarumque multarum: non potuerunt extingui charitate. Multo minusque per oblivionem: aut ignorantiam emittunt: aut operantur. Quonia neque flumina errorum atque reatus occurrentia viatoribus scilicet via spiritualis obveniunt illam scilicet charitatem dei: ut ex eis damnentur: sicut in Samson et David factum est. ideo Paulus S. vi. Si enim in carne in activa vita vixeritis peccantes videlicet: moriemini morte: eternali scilicet. Si autem spiritu facta carnis mortificaveritis: omnium mundi gaudiis renuntiando: viuetis in eternum. Quicumque enim spiritu dei agunt huius filii sunt dei. Non enim accepistis spiritum in timore multorum preceptorum: iurium: legumque diversorum mandatorum. Sicut qui in activam laborantes vitam gravantur iugo. Quia vos accepistis spiritum adoptionis filiorum ex ardenti dilectione in quo clamamus Abba pater. Ipse enim spiritus testimonium reddit absque legibus et synodocis: et absque litterarum eruditionis huius seculi: spiritui nostro: quod sumus filii dei et heredes eterne glorie: coheredes autem christi: cum quo ex unione dilectionis unum erimus in fruitione superne divinitatis. Juxta dictum eiusdem Pauli. Qui adheret deo unus spiritus est cum illo. S. vii. Tunc enim vera acquiruntur sapientia: non philosophorum: sagacissimorumque doctorum temporalium scientiarum: sed simplicium amatorum dei renuntium astutias. et subtilitates legum attendere diversarum. Sed solum ad inveniendum sapientiam dilectionis dei omnipotentem spirituali prudentia de qua Galo. i. puerbis inquit S. viii. Si enim sapientiam inueneris et inclinaueris cor tuum prudentie: dimittendo temporalia per spiritualibus et humana per diuinis. Si quesieris eam quasi pecuniam: et sicut thesauros effoderis illam. Tunc intelliges timorem domini non in libris: sed in tabulis cordis. Et scientiam dei inuenies non in legum doctorum dictis: sed in intellectu tuo. Quia dominus dat sapientiam aiab dilectorum suorum. Et ex ore eius scias veritatem: et honestatem mortuum: et honestatum custodit in rectorum amatorum suorum salutem. Et per teget gradietes non in sublimitate sermonum: et cavillationum adinuens

tionē: s; simpliciter in dilectione dei: seruans semitā iustitie: et viā
 sanctorū custodiēs. Tunc intelliges iustitiā legum: et iudicium dei
 absq; doctrina hominum. Sic et equitatē. et omnē semitā bonam.
 S. ix. Et ideo si intraverit sapia dilectionis cor tuum. Et scientia
 spiritualis anime tue placuerit: p̄siliū dei custodiet te: et nō astu
 tia litterarum. Sed prudentia gratie seruabit te: vt eruaris a via
 mala: et ab homine qui puerſa loquit̄ ad simplices capiēdas laq̄is
 diabolicis animas sub diuersarū legum et preceptorum astutijs: et
 subtilitatibus varijs. Cum ad vnum tantum p̄ceptū teneāt oēs
 qui ad vitā trahunt̄ contemplatiuam: qđ dei dilectio est. De quo
 quidem redemptor noster dixerat Marthe. S. x. Porro vnum
 est necessarium ad optimā marie partē eligendū. Et hoc est pre
 ceptum quod Salomon in prouerbjs in custodia anime predixe
 rat. Qui custodit mandatum sc; dilectionis dei: custodit animas
 suam. Qui negligit vias suas. i. virtutum et morum p obliuionem
 aut ignorantiam mortificabit̄. Sicut David in morte pueri et p
 secutione Absalon filij sui: s; nō ad iteritum damnationis.

i ad vnu tantu p
 tenet oēs qui a
 vitā trahit̄ q̄repl

S. xi. Nempe talis tanta est coniunctio dei cum anima huiusmodi
 electorum: vt nisi ex nature fragilitate: aut pmissione diuina p ob
 liuionē aut ignorantia errare minime possint. Unde nunq; a dei
 dilectione valent separari: s; magis ad cōnubiū diuine maiestatis
 omnino vēturi sunt. Unde nunq; ampli⁹ a dei charitate in spiri
 tuales amplexus: et oscula ac suauissimas p̄solationes dissoluentur
 Unde Gregorius. Charitatē recte predicator egregi⁹ vinculum
 p̄fectionis vocat: q; virtutes quidē cetera p̄fectionē generant: sed
 tamen eas charitas ita ligat: vt ab amantis mēte dissolui iā neq;
 ant. Ideo Paul⁹ ad romanos ca. viii. Diligentib⁹ deus oia coopā
 tur in bonū. Unde Augustin⁹. Habeas charitatem et fac quid vis.
 Quid sit charitas dei idē ait. Charitas est virt⁹ qua vidē deū: p
 fruic; eo desideram⁹. Charitas vero proximi. Si quis tantā habu
 erit charitatē vt pat⁹ sit etiā p frīb⁹ mori: p̄fecta ē in illo charitas.

caritas est virtus
 qua videt deū

Ca. octauū tertie pt; p̄mi libri: in exēplū euāgelij declaratū p b̄t̄n
 Augustinū q; vita actiua circa plura implicari oporteat: et contem
 platiue vnum sit necessarium.

actiua
 contemplatiua v

Bi. n. qđ actiua q̄due p̄templatiua sit vita litiniae studuerim
 v dilucidissime auctoritate at̄ doctoris egregij aurelij Augustini
 hic prope affirmare curauim⁹. Ubi p̄ Marie et marthe abas
rū sororū similitudinē actiue vite labores:

quid actiua q̄
 contemplatiua sit

et contemplatiue otium distincte in homelia ascensionis beatissime vir-
 ginis conatus est indicare dicens. **S. i.** Videtis ergo charissimi et
 quantum arbitror iam intellexistis: in his duabus mulieribus que ambe fu-
 erunt domus gratie: ambe amabiles: ambe discipule. **Videtis**
 ergo magnum aliquid intelligitis: quicumque intelligitis: quid audire et
 scire debetis: etiam qui non intelligitis in his duabus mulieribus duas
 vitas esse figuratas. presentem: videlicet actiuam laboriosam, et quietem
 videlicet contemplatiuam: erumnosam: et beatam. temporalem et eternam. Due
 sunt vite: de illis vos copiosius cogitate: cogitate quid habeat hec
 vita: non dico mala: non iniqua: non nefaria: non luxuriosa: non impia:
 sed laboriosa: erumnis plena: rumoribus fatigata: temptationibus solis-
 cita. Hanc ipsam innocentem dico vitam: quales decebat hinc Martam
 Hanc ergo quantum potestis inspicite: et de hac ut dixi copiosius quod
 loquimur cogitate. Vita ergo iniqua abeat ab illa domo: nec cum Marta
 erat nec cum Maria. Et si aliquis fuit domo intrate fugit. **S. ii.** Reman-
 serunt ergo in illa domo que suscepit dominus in duabus feminis
 due vite: ambe innocentes: ambe laudabiles. Una laboriosa: altera
 otiosa: nulla facinorosa: nulla desidiosa. ambe innocentes: ambe
 inquam laudabiles: sed una laboriosa altera otiosa: nulla facti-
 norosa quam cauere debet laboriosa: nulla desidiosa: quam
 cauere debet otiosa: minime diuersarum scientiarum litterarum
 studijs vacans. **S. iii.** Erant ergo in illa domo iste due vite. Et ipse
 fons vite. In Marta erat imago presentium. i. actiue. In Maria fu-
 turo: i. contemplatiue. Quod agebat Marta ibi sumus: dum actiuam
 gerimus vitam. Quod agebat Maria hoc speramus dum omnibus post-
 positis ad contemplatiuam vitam trahimur. **S. iiii.** Hoc agamus bene: ut illud
 habeamus plene: Nam quid id habemus aut quantum habemus: quamdiu hic sumus
 dum vitam agimus actiuam. Quantum est quod inde habemus:
 Nam et modo inde aliquid agimus: remoti a negotiis: depositis fa-
 miliaribus curis: conuenitis: statis: auditis: in quantum hoc agitis Ma-
 rie similes estis. Et facilius vos quod egit Maria: absque videlicet
 nimia litterarum: legumque diuersarum discussione agitis: quam ego qui pre-
 rogo curis maximis scilicet et plurimis sacrarum litterarum subtilitatibus
 Unde dicitur. Beata iusticia simplex et recta et igne diuino successa.

Capitulum nonum de sententia domini.

Ece iam quid inter actiuam et contemplatiuam in-
 fertur vitam: indicauit nobis egregius doctor. Et sus-
 diamus insuper quid per domini sententiam idem

Augustinus ostendat. Dum hec promouerit saluator: Mathei

No
 ubi vix fuerim
 no grati
 ubi amabile
 ubi discipule

laboriosa
 otiosa

a laboriosa altera
 otiosa

et iusticia simplex
 et recta et igne
 diuino successa

verba. **S. i.** Marta marta sollicita es: et turbaris erga plurima.
Maria autem optima partem elegit, que non auferetur ab ea. Marta
marta: repetitio nominis indicium est dilectionis: aut forte mouende
intentionis: ut audiret attentius bis vocata est. Marta marta au
di. Tu circa multa es occupata: in obligatione videlicet mandatorum:
legumque diuersarum preceptorum. Unum autem est opus, id est vnus
est necessarium: quod est preceptum desiderandum dilectionis Iesu Christi
dei veri: et in hominibus. Non vnus opus quasi singulare opus. Sed opus est
quod ad omnem spirituale diuinorumque affectionem gustum et suauitatem se
extendit: hoc expedit necessarium est ad dei et proximi veram vendicam
et possidere charitatem: de qua Hieronimus ait. Qui sine charitate
est: sine deo est. Non dixerat qui sine litterarum eruditione et legum.
S. ii. Non est vnus hoc egerat maria. Vnus cogitate fratres mei: et
videte in ipsa multitudie spiritualium et diuinorum affectionum. Si de
lectat nisi vnus scilicet desiderium dilectionis et visionis domini nostri
Iesu Christi. Ecce deo propitio quia multi estis. Quis vos ferret nisi
vnus sciretis: in dei et proximi charitate. Unde in multis que ista
contemplationis: quasi dicat nec in multis preceptorum obligationibus
pacifica possidet quies spiritualis. Sed in vnus dilectionis preceptum
ideo sequitur exemplum. Quia vnus et populus est. Tolle vnus et tur
ba est. Quid est turba: nisi multitudo turbata: sed audite apostolum.
S. iii. Obsecro autem vos fratres: multitudini dicebat: sed omnes vnus
facere volebat: persuadens ad contemplationis requiem. Obsecro
autem vos fratres ut id ipsum discatis omnes scilicet charitatem dei et proximi.
Et non sint in nobis scismata disputationum inter temporalium legum
cautelam: et spiritualium: atque diuinorum muerum affectionem. Sitis autem
perfecti in eodem sensu dilectionis dei: et in eadem scientia charitatis:
S. iiii. Quia que simpliciter manet cum Maria in dilectione Iesu Christi:
et charitate eius: in deo manet: et deus in eo: quam dominus quod ex
cusauit dilectam suam coram legisperitis phariseis. et epulantibus in
conuiujs humane sapientie: de erroribus et peccatis illius iam per ignem
dilectionis consumptis: et annullatis. Sed magis increpat murmur
rantem phariseum in persona prudentium: et sapientium secundum mundi
doctrinam: qui in excessibus electorum facillime scandalizan
tur. non aduertens ad vim diuine dilectionis: que omnia delicta
comburit. sicut succenditur in ardentissima fornace palea et stipula.

marta marta

Non dicitur

z

*qui sine caritate
sine deo est*

z

z

z

*diuina dilectio
omnia delicta
burnit et consumit
palea et stipula*

ctionis in maria peccatrice: que nō fuerāt in eo. Unde absoluit
illā: et ille ex temeraria damnat̄ mūruratione. Et quod magis ē:
exemplo tunc duorū debitorum ppria sua ipsaq; hūana prudētia
capit̄: propalata ex ore suo snia. Quod ille plus diligit cui pl^o di-
mittit̄. Itaq; nimio succēsa desiderio remissionis: multorū ob sar-
cinā reatum: imensoq; facinorum suorum/que maria pgnosce-
bat: maioris dilectionis signa intrinseca et extrinseca ostendit: q̄s
phariseus/qui forte illi^o erat animi: quo alter ille pharise^o de quo
in euangelio domin^o p̄memorat vna cum publicano qui dicebat:
Ego tibi gratias: et c. §. vi. Sic iste nesciens pprios defectus
signa dilectionis in domino non ostenderat. Sed mariā murmu-
rans p̄demnabat peccatricē: que mūdior erat illo. nam ex dilectio-
ne sua ab oībns suis purificata peccatis remāsit. Unde diḡ fuit
excusationis apud scandalizatos. Longe magis apud sorores suas
Martā excusari a domino meruit: dum secus pedes domini se-
dens diuina implebat̄ sapiētia: in qua illud vnū quod saluator necēariū
fore ostēderat: tanq; infans i gremio collocat̄ matris. Nam dile-
ctio Ihesu cristi et visio eius nutrit̄ et alit̄ a sapientia dei: nō ex scie-
ntiarū dogmatum: sed ex charitate altissimi. Quid autē sit sapia
et virtutes eius: ex libro sapie hic inferius intimabo.

Capitulum decimū de sapia contemplationis que imbuit̄ ab his
qui cum maria ignara litterarū simpliciter ad pedes domini in
humilitate petit: querit: et pulsat: orationibus: meditationibus: et
austeritatibus donū dilectiōis et visiōis Ihesu cristi.

It enim Salomō. Dim enim artifex docuit me sapias
a dei: videlicet que non nimio litterarū studio adipiscit̄: s; solum
diuina fauente gratia in electorum cordib^o habi-

tare delectat. §. i. Est enim in illa spiritus intelligentie: san-
ctus vnicus: multiplex: subtilis: mobilis: disertus: incoiquinat^o: cer-
tus: suauis: amās: bonus: acutus: q̄ nihil uetat bene facere: huma-
nus: benignus: stabilis: certus: securus: omnē habens virtutē: oīa
perspiciens: et qui capit omnes spiritus intelligibiles. Omnib^o. n.
mobilibus: mobilior est sapientia. Attigit autē ubiq; propter su-
am munditiam. Vapor est enim virtutis dei: et emanatio quedā
est claritatis omnipotentis dei sincera: et ideo nihil inquinatū in illa
cucurrit. Cādor ē enī lucis eterne: et speculū sine macula dei maie-
statis: et imago bonitatis illi^o. Et cū sit vna: omnia p̄t: et p̄manens
in se: oīa inouat: et p̄ natiōes in aīas sanctas se transfert. Amicos

sapientia non
emplacōis

illa s; sapientia

dei et prophetas constituit. **S.ii.** Memine enim diligit deus nisi eum qui cum sapientia inhabitat. Est enim speciosior sole: et super omnem stellarum dispositionem. luci comparata inuenit prior: illi enim succedit nox. **Sapientiam autem non vincit malitia.** **S.iii.** Attingit ergo a fine usque ad finem fortiter: et disponit omnia suaviter: hanc amavi et exquisivi a iuuetute mea: **Et quesivi sponsam meam mihi assumere: et amator factus sum forme illius. Generositatem illius glorificat: contubernium habes dei: scilicet omnium dominus dilexit illam.**

S.iiii. Doctrina est enim discipline dei spiritualis. Electrix operum illius diuinorum specialiter maximeque et si diuitie appetuntur in vita: quid sapientia locupletius: que omnia operatur tam diuina quam humana. Si autem sensus operatur: quis horum qui sunt magis quam illa est artifex: Et si iustitiam quis diligit magnas habet virtutes. **S.v.** Sobrietates enim et sapientiam docet: et iustitiam: et virtutem: quibus utilius nihil est in vita hominibus. Et similitudinem scientie humanarum rerum et litterarum quis desiderat: scit preterita per reuelationem: et de futuris existimat per inspirationem diuinam. Scit versutias sermonum per lumen intelligentie spiritualis. Et solutiones: et dispositiones argumentorum: per lumen intellectus a deo supra naturam illustratum. **Signa et monstra scit antequam fiant: et euentus temporum: et seculorum in apparitionibus: aut visionibus angelorum sanctorum aut ipsius Iesu christi.**

S.vi. Proposui ergo hanc adducere mihi ad conuivendum: sciens quoniam communicabit mecum de bonis spiritualibus. Et erit allocutio cogitationis et tedij mei: silentij: et solitudinis: diuini susurrj. i. mentalis dei locutio electorum cum deo et deus cum illis. **Habeo propter hanc claritatem predicationum ad turbas et honores apud seniores: deuotos videlicet et spirituales: atque electos et sanctos viros. In uentis et uocibus uiribus et ingenio inueniar in iudicio: et in conspectu potentium amabilis ero: et facies principum mirabuntur me. Facientur me sustinebunt. et loquentur me respicient: et sermone me plura: manum ori suo imponent.**

S.vij. Propterea habeo per hanc immortalitatem: et memoriam eternam is qui post me venturi sunt relinquant. Disponam populos in doctrina dei in libris: et scriptis: et confessionibus. Et nationes erunt mihi subiecte: ex deuotione et fide. **Timentur me predicante: iudicia dei reges horredum.**

In multitudine deuotorum et spiritualium videbor bonus: Et in bello temptationum et persecutionum fortis: intrans in domum meam conscientie immaculate a consensu.

Memine diligit deum nisi eum qui

Unde conquiescā cum illa scz sapientia absq; remorsu coiūati
onis reat? §. viii. Nō enī habet amaritudinē cōuersatio illi?
nec tediū cōuictus illius: per donū contemplatiōis. Sed letitiam
z gaudium spirituale atq; diuinū in suauitate sensationū diuersas
rum. Hec cogitans apud me: z cōmemorans in corde meo qm̄ imo
mortalis est in cogitatione sapientia: z in amicitia illius dilectio
bona spiritualis: z diuina: Et in operibus manuum illi? honestas
sine defectiōe. Et in certamine aduersantiū z obloquentiū loquele
illi? dilectionis diuine sapientia z preclaritas in cōmunicatiōe ser
monū ipsius. Quā spiritus domini repleuit orbē terrarum. i. vtris
usq; hominē. Et ideo hoc quod in eo p̄tiet oēs habet scientiā voc
in p̄nuntiādo archana dei que non licz homini loqui. §. ix. Cir
cuibam querens vt mibi illā assumerē: videlicz in sponsam. Iduer
autē erā: ex simplicitate more pure colūbe: z ingeniosus ex spūali
prudētia more serpētis: Et sortit? suz aīaz bonā. diuina electiōe
z vocatione spetiali. Et vt essem magis bonus: veni ad corp? coin
quinatū: ad iustificandū z corroborandū illud: tanq; aurū in for
nace p̄ diuersas z inauditas temptatiōes diaboli. vbi oēs anime
virtutes z potētie in absentia sapie debilitant: z mortificāt sub
ter humanas vires: ita vt necesse sit deficere: z in multis reprobē
sibilibus contaminari. Et vt sciui quoniā aliter non possum eē cō
tinēs nisi deus det: experientia ductus: qz sic oportebat vt p̄p̄riā
agnoscerē fragilitatē z miserā. Nam z hoc ipsum erat sapie op
nccariū scz scire cui? esset hoc donū qz donus dei est nō virt? ho
minum. Adore dicentis. Nemo castus nisi a deo. Idcirco adū do
minum z deprecatus sum illum: z dixi ex totis precordijs meis:
§. x. Ex. l. ix. sapientie. Deus patrum meorum z domine mie qui
fecisti omnia verbo tuo. Et sapientia tua constituisti hominem vt
dominaret creature tue: que a te facta est vt disponat orbē terras
rum in equitate: z iustitia: z directione cordis iuditiū iudicis. Da
mibi sedium tuarum assitricē sapientiā: z noli me reprobare a pu
eris tuis. Qui non litterarum eruditione: sed spirituali doctrina
sapientissimi facti sunt a te. Quoniam ego seruus tuus sum: z fi
lius ancille tue: homo infirmus: z exigui temporis: z minor ad in
tellectum iudicij: z legum. Et si quis erit consumatus inter filios
hominum: si defuerit ab illo sapientia tua: in nihilum computa
bitur: zc. §. xi. Aditte illam de celis sanctis tuis: z a sede mag
nitudinis tue: vt mecum sit: in bonis operibus exercendis: hūanif

timens

nemo castus
nisi a deo

diuinis: ac spiritualibus. Et mecum laboret: impatienter: et humiliter aduersa tollerando. Quonia hec non in humanarum litterarum viribus acquirunt: sed solum diuina sapientia tua: per quam fac ut et sciam quid acceptum sit apud te. Quia multi fallunt in iudicijs tuis Nam abyssus multa sunt. **S. xii.** Scit enim illa omnia: et intelligit: et deducet me in operibus meis sobrie: et custodiet me in sua potentia. Ita ut absque scientiarum: diuersarumque legum rudimentis. erunt accepta opera mea in vinculo operata dei dilectionis et cetera.

S. xiii. Quis enim hominum poterit scire consilium dei: aut quis poterit cogitare quid velit deus. Cogitationes enim mortalium timide: et incerte prudentie nostre etc. Mensum autem tuum quis sciet nisi tu dederis sapientiam: et miseris spiritum sanctum tuum de altissimis. Et sic sunt correcte semite eorum qui in terris sunt In multis temptationibus et angustijs in tempore iustificationis. Et sic que tibi placent deciderunt homines electi facere in tempore magnificationis. Nam per sapientiam sanati sunt quicumque placuerint tibi domine a principio: eligere vocare: iustificare: magnificare: in arcem tue contemplationis. Denique glorificasti eos in gloriam tuam sempiternam.

Capitulum. xi. tertie partis libri primi: quod hec sapientia in electione: et uocatione suscipit in gaudio et uirtute. Deinde probat quos recipit et iustificat cruciando in tribulatione. Denique letificat. Ex libro ecclesiastico Capitulo. iiii.

In eam contemplatiuis uitae nisi unum necessarium sit scilicet amor: In iesu christi qui generatur: et producit: nutritur et alitur solum in dei sapientia. Illam hic prope in testimonium et in propositi mei confirmationem deducere decreui. Ne quis putet ad arcem contemplationis ueniendi modus sit litterarum studium aut rerum humanarum vires oportere. Tu non sit uolentis neque curretis: sed domini miserentis. domino attestante atque dicente. Nemo uenit ad me nisi pater meus traxerit eum. et eum duxerit per uiam contemplationis. **S. i.** De uocatione et iustificatione contemplatiuorum. Nunc autem quos deus per sapientiam ad perfectionem uocat quod illos corrigat et iustificat: postremo letos reddat. Ex ecclesiastico ut supra diximus libro intimatur uoluminum esse putauimus: ubi sic habetur: Sapientia filiis suis electis uidelicet et contemplatiuis: uita inspirat dilectionis de qua saluator ipse ait. Qui credit per dilectum in me non morietur in aeternum. Sed pater meus diliget eum et ad eum uenimus: et mansionem apud eum faciemus scilicet in hac uita per attractionem

de uocatione et iustificatione contemplatiuorum

In hac uita per attractionem contemplatiuorum
In uita quod est
per plura dei seru

D i

contemplationis. In vita quidē eterna per plenā dei fruitionez &
clarissimam visionez. S.ii. Et ideo hec sapientia suscipit exq̄
rentes p̄ vocationē & dei electionē: & p̄rebit in via iustitie & q̄ illā
diligat: diligit vitā. vitaz inquā p̄tēplatiuā. Et qui vigilauerit ad
illam p̄plectentē placōnem eius. Qui tenuerint illā per virtutem
p̄tinue orationis: & deuotionū assiduitatē: vitā hereditabūt redēs
ptoris dicentis. Ego sum via: veritas: & vita. vnde. Et quo introis
bit benedicet de⁹. Qui seruiūt ei obsequētes erūt sancto filio suo
Et eos qui diligūt illam diligit de⁹. qui audit illā ex ore saluatoris
dicentis. Qui audit me non p̄fundet: sed iudicat gentes actiue
vite in spiritualib⁹ & diuinis imperitas. (S.iii. Et qui intuetur
illā p̄ imitationē Ihesu xpi dicēt. Qui seq̄t me n̄ ābulat i tene
bris: s̄z habebit lum̄ vite & salutē. Et ideo p̄manebit confidens
Si crediderit ei in remuneratione patientie hereditabit illam. Et
erunt in confirmatione creature illorum per exemplum humilita
tis & tollerantie in aduersis: quū in tēptatione ambulat cū eo tpe
iustificationis. (S.iiii. Et in primis elegit euz ad iustificandū. Vñ
timorē: & metū: & p̄bationē inducet super illum. Et crutiabit illū
in tribulatione doctrine sue/ donec temptet illū in cogitationib⁹
eius: & credat anime illius. (S.v. Tandē in tpe magnificationis
firmabit illū: & iter adducet directū ad illū. Et letificabit eū i deli
tijs & spūalib⁹. Et deudabit dñs Ihesus absōsa sua myſteria: vi
sionēq; diuinā illi electo suo. Et thesaurizat sup̄ eū sciaz rerū spiri
tualium: & intellectū iustitie ad obediendū gratie. Si autē oberra
nerit p̄ ignorantia: fragilitatē: vel deceptionez/ sapientia & gratia
dei derelinquet eum: & tradet eum in manus inimici: in correctio
nem: siue purgationez: q; electus non potest damnari. Sed quos
diligat: corrigit & castigat. Et omnem filium quē recipit flegellat
S.vi. Fili conserua tempus in virtutib⁹ & bonis operibus: & deñis
ta a malo. Pro anima tua non p̄fundaris dicere verū. Est enim
confusio adducēs peccatū q̄ mala intentione & mala volūtate rea
tus p̄petrant. Et est p̄fusio adducēs gloriā & gratiā/ bis/ q̄ diuina
p̄missione tpe iustificationis p̄bant in camino tēptationū: vt ide
vere dei charitatis voluntatez scire/ consequi: & vendicare securi⁹
valeāt. Quam indicat beatus Bernardus dicens.

Capitulū duodecimū de v̄az bona dei voluntate ad cognoscēduz
p̄ discussionē anime electorum.

Quod aut in totum vult. Primo considerandum quod illud sit quod sic
 q velit. deinde quantum velit: et quomodo velit: Si quod in totum
 vult: deus est. Discutiendum est ei quantum et quomodo velit:
 et utrum ipse in contemptum sui ipsius: omnique que sunt et esse possit: et hoc non tantum
 ex iudicio rationis: sed etiam ex affectu mentis. ut iam voluntas plusquam volun-
 tas sit: ut amor sit: ut dilectio sit: ut sit charitas: sit unitas spiritus:
 Sic enim diligendus est deus. S. i. Magna enim voluntas ad
 deum amor est: dilectio est: adhesio est: sui coniunctio: charitas frui-
 tio. Unitas vero cum deo spiritus hominis sursum coheretis. proficietis
 in deum voluntatis est perfectio. Cum iam non solummodo vult quod deus vult
 sed sic est non tantum affectus: sed in affectu perfectus: ut non possit vel-
 le nisi quod deus vult. Velle aut quod deus vult: hoc est iam deo simi-
 le esse. Non posse nisi quod deus vult: hoc est iam quod deus est cui velle
 et esse id ipsum est. S. ii. Unde bene dicitur quod tunc plene videbimus
 eum sicuti est: cum similes ei erimus: hoc est erimus quod ille est: Quibus
 enim potestas data est filios dei fieri. Data est potestas: non qui-
 dem ut sint deus: sed sint tamen quod deus est. Sint sancti futuri
 plene beati. Non est nec aliunde hic sancti: nec ibi futuri beati quam
 ex deo: qui eorum sanctitas et beatitudo est. Et hoc est omnis perfe-
 ctio similitudo dei. Et ideo huic perfectioni nutrienda est spiritus volun-
 tas: amor preparandus. voluntas cohibenda ne in aliena dissipetur
 S. iii. Ecce iam a beato Bernardo dilucide intellexistis fratres quod
 omnibus qui ad contemplativam trahuntur divinitus vitam: voluntas bo-
 na: intentio: et finis in conservatione dilectionis: et amoris dei re-
 putatur pro facto. Nunc autem ab eodem scribitur viris contemplativis
 de Monte dei: ordinis carthusiensis quod tenentur minime more
 activorum ad obligationem et servitutem legum communium. Sed
 in dilectione adherere deo iuxta mandata divine legis: presertim
 ad primum. Dilige dominum deum tuum: etc. Cum dicat apostolus
 Si ducimini spiritu iam non estis sub lege. S. iiii. De verbis beati
 Bernardi Non est vestrum languere circa omnia precepta: neque hoc solum at-
 tendere quod precipiat deus: sed quod velit: probantes sit voluntas dei bona:
 bene placens et perfecta ad omnia mundi gaudia postponenda. Et unum tantum
 preceptum dilectionis ihesu christi amplectenda. Aliorum. n. scilicet activorum est vivere
 deo in cunctis singulisque mandatis: tum divinis quam ecclesiasticis. Vestrum est ad-
 herere spiritui accordis fervore: iuxta illud. Da mihi cor tuum et sufficit
 Et horum est deum credere: iuxta litteram: scire secundum leges: amare
 et reverti iuxta omnia et ecclesiastica mandata. Quibus dictum est a domino

6

Li

scilicet contemplativus

activorum est
vestrum scilicet contemplativorum

omnibus scilicet rationibus
placitorum etc.

Non qui dixerit verbo tñ dñe domine sed qui fecerit corporalia
aut spiritualia misericordie opera: intrabit regnum celorum. Uñ
autē est sapere diuino gustu: intelligere diuina mysteria pgnoscere
donorū gratiarūq; diuersitatē. Frui dei diuinitate i vnitae z tri
nitae perfecta. §. v. Absit tñ fratres a conscie vestre extimati
one: a pauitate z humilitate vestra: z ab ore vestro omnis altitudo
do scientiarum: sublimiūq; librorum: aut subtilitatē legum canoni
carum z p̄muniū. Quia altum sapere studio naturali litterarū:
mors est. Et facile se continentē in altum obstupescere: z de vita
periclitari contemplatiua: z ad inferos in eternum demergi. Uñ
apostolus. Noli altum sapere: sed time. Non nomen aliud professio
ni vestre imponite. Alium titulum operi vestro iscribite. Feras
vos potius indomitas z incaueatas bestias: que aliter z cōmuni
hominum more domari non poterant extimate z appellate.

§. vi. Sola est igit̄ a domino cōmendata dilectio oratione z desis
derio appetenda: ac solcite inquirenda: de qua beatus Augustin⁹
in sermone sic loquitur. Merito itaq; magister bonus dilectionē
sic sepe commendat: tanq; sola precipienda sit. Sine qua non pos
sunt possideri a contemplatiuis cetera bona. Sicuti sunt gaudiū
pax: longanimitas: bonitas benignitas: fides: mansuetudo: conti
nentia. Que non possunt haberi sine ceteris bonis: donis scz spiri
tus sancti: in timore dei: pietate proximi. scientia spiritualium re
rum: sapientia diuinorum mysteriorum: intellectu diuine visionis
fortitudine omnibus aduersis.

Explicit liber primus dictus mitralis: cum de gloria z dignitate
in eo probetur viroꝝ spiritualium. Partes enim tres habet.
quarum in prima tractatur de admonitione z correctione perse
quentium: calumniantium: atq; temere improperantium viris exo
pertis senioribus deuotis: z contemplatiuis. Secunda vero
diuersa dei iudicia manifestat. Tertia autē ps pbat obligati
onem actiuoꝝ ad vniuersa fidei christiāe diuina p̄mūiaq; mā
data pertinere. Et q; ad vñ tñ teneantur contemplatiui scz dile
ctiois mādatū: a quo pendet ois lex z preceptū.

Incipit liber secundus dictus virga nuptialis: cū de virga angu
stiarū electoꝝ in eo a diuersis sancti doctoribus descripta posita
sit. Ac tres ptes habet. Quarū p̄ma d̄r iustificatiua: eo q; de tpe
iustificatiōis electoꝝ tractet. Habetq; capitula decem z septem.
Primus de verbis beati Bernardi ad carthugiēses.

de virtutibus p̄p̄
mēdatū

hinc p̄t obligari
d̄r
replariū

sup̄ liber 2⁹
de virga
nuptialis

Secundū de verbis Abertini de Casale. Tertiū de verbis
 Boneventure: ordinis minorū. Quartū de verbis Johā
 nis Gersonis. Quintū de eodē in libro de imitatiōe xp̄i
 Sextum de eodem libro. L. vi. Septimū de eodē libro. L. vii.
 Octauū de verbis sanctissimi et pitissimi viri magni Gualterij.
 Nonū d̄ eodē opere libro secūdo. C. xxij. Decimū de eodez li
 bro et eodē capitulo. Undecimū de eodē libro in sequēti Ca.
 Duodecimū de eodē libro. xxviii. Capitulo. Decimūtertū de
 eodē libro et eodē capitulo. Decimūquartū de eodē libro. xlii.
 capitulo. Decimūquintū de eodē libro et eodē capitulo.
 Decimūsextū d̄ eodē libro et eodē capitulo.
 Decimūseptimū de eodem libro et eodem capitulo.

Secūda pars dicit̄ temporalis: eo q̄ de diuersitate temporū elec
 torum dinumerat. Et habet capitula vndecim.

Capitulū primū de initio vocationis. Capitulū secundū de
 similitudine vite Ihesu christi: incipiens a cōceptione vsq̄ ad res
 surrectionē: vsq̄ ad capitulū vndecimū.

Capitulū vndecimū de deceptione spiritus sancti.

Tertia pars appellat̄ deceptiua: eo q̄ de deceptione electorum
 in ea habet. Et habet capitula. xvi.

Capitulū primū: secundū: tertū: et quartū: de sermōe bti Berno
 ardi de trib' t'pib' electorū. Capitulū q̄ntū de v̄bis Agōis.
 Capitulū sextū: septimū: octauū. nonū: de quodaz opere spirituali:
 edito a quodā sancto viro ordinis predicatorū. Capitulū deci
 mum de verbis Aug: Pauli: et David. Capitulū vndecimū
 de opere predicto. Capitulū duodecimū de verbis Aug: de
 vita christiana. Capitulū decimūtertū quod electus nec p̄t
 aliqd mala volūtate agē dū iustificat̄. Capitulū decimūquar
 tū q̄ post t'ps magnificatiōis succedit t'ps glorificatiōis in eternā
 gloriā. Capitulū. decimūquintū et decimūsextū d̄ eadē materia

Explicit tabula secūdi libri

Exordiu secūdi libri

n Equis de his que nos in primo libro scripserim? iuocati
 one: iustificatione: et magnificatiōe electorum) fabulas vos
 luisse figere putet. Diuersorū sanctorū: doctorūq̄ ecclesiasticorum
 snias suscipiētes: aliqn̄ de sensu ad sensum: aliqn̄ de verbo ad v̄bū
 aliqn̄ ca. Deniq̄ i oim sup̄dictorū sanctorū autoritatib' dicta n̄ra
 curauim' affirmare

Explicit exordium.

Incipit narratio prime partis

i **e** Numeranda sunt flagella/frēs mei/quib⁹ deus vexari per-
mittit electos: a bonis ⁊ malis angelis: a bonis ⁊ malis ho-
minib⁹. Et nonnūq̄ p se metipsum tpe iustificatiōis eorū: deserēs
eos vt pbent tanq̄ aurū in tēptationib⁹: infirmitatib⁹: ⁊ psecutio-
nib⁹ multis: put a viris sanctissimis: eruditissimisq̄: q̄ i huiusmodi
puitia tanq̄ lōge expti/cōscribere ausi sūt: fieri valebit? cētiores
¶ **Ca.** primū: ex capitulo duodecimo bñ Bernardi ad carthugiēses
Si enī pugnat/contrā ꝑcupiscētias/patit molestias: q̄ vi-
q cere adhuc non preualet ad pfectū affectiōes. Qui nō ad
libertatē iā aspirat: excutere a se non p̄t imaginatiōes affe-
ctionum: ⁊ noxias: vel occupatorias: vel ociosas: que exinde passim
oriunt cogitationes. Hinc in tpe psalmodie: orationis ceterorum
exercitiōrū spiritualiū in corde serui dei ⁊ nolētis: ⁊ reluctātis: ima-
ginationes reuoluunt: ⁊ fantasmata cogitationū versant. x̄a quib⁹
velut auib⁹ imūdis insidentib⁹: ⁊ circumuolātib⁹ sacrificiū orōnis
ac deuotionis: vel orō rapit de manu tenentis: vel sepe polluitur
vsq̄ ad lachrymas offerētis. Fitq̄ miserabilis ⁊ misere aie. iniqua
spiritu ⁊ orōne: volūtate cordis ⁊ itentiōis ⁊ corporis p̄mptū obse-
quiū sibi defendēte. Alii vero improbitate affectū sibi p̄eripiente
⁊ intellectū mēte sepi⁹ sine fructu remanente. Hinc infirmioribus
aīs: incipientiū videlicet ⁊ in quib⁹ ꝑcupiscētie carnis ⁊ seculi nōdū
mortificate sunt: passim vitia curiositatis ebulliūt. Hinc solitudis
⁊ silētij querunt inordinate ⁊ ppositi inimice p̄solatiōes i via re-
gia: p̄muniū institutionū furtiua p̄prie volūtatis diuerticula solis-
torū fastidiū nouitatū p̄sumptio. Que quidē erigi animi p̄urio-
tū ⁊ tediū quasi p̄fabricādo vident ad horā lenire s̄ calefaciūt: ⁊
accedūt: ⁊ ut postmodū nequi⁹ ferueāt p̄uriāt effitiūt. Hinc enī
sūt cottidie noue occupationes: noue actionū ⁊ laborū adiuentio-
nes: lectiōes diuerse: nō ad edificandū aīm: sed ad fallendū tar-
dantis diei tediū: vt cū damnauerit solitari⁹ oīa vetera: oīa solita
⁊ defecerit noua: nō restet nisi odiū celle ⁊ fuga matura.

in trib⁹ crucibus

*Abertinus de
Casale.*

¶ Cap itulum secundū de trib⁹ crucibus perfectōrū/qui trahunt ad
arcem p̄templationis. Abertini de Casale.

i **¶** Los ipfectos incipientes/quos p̄ p̄fectū gratie/diuisa sapi-
entia educē intēdit ad p̄fectū: q̄ oīno separat a phariseorū
supcilio. S̄ in defectib⁹ sepe aliorū ip̄fectōrū ad sui corū
hūiliationē sinit iūolui. Cōiter tñ illi paulatī formāt ⁊ d̄ducūt ad
p̄ticipiū virtutū: q̄ in cruce p̄ficientiū describent: vt nūc ynā: nunc

De cruce pfitentiu

aliā virtute faciat eos apprehēdere: et simpliciter in similibus ruinis ariditatū defectibus: et alterationibus: nūc bono: nūc malorū eos exercere incipit etc.

De cruce pfitentiu §.i. Secunda crux est pfitentium: et consistit in hoc quod aliqua principia statim perfectionis percipiat: et ad istum statum quem deus pervenit animam in gustibus: tota mentis conatu anhelat. Quia vero multum a perfectione deficit: ideo quoniam divinis privatur gustibus: statim de sua infirmitate desperat: nec credit cum multa formidine et obscuritate quod deus eam multum tenere diligat: nec quod eam erigere velit ad vias perfectionis: multum ista vacillat iter bonum et malum: modo vitam immutat: et sibi regulas perfectionis format.

Et quoniam sentit modicum gustum statim se credit ascendere super penas ventorum. Et quia non est adhuc seipsa vacua: ideo multum libenter gustat deus: ut seipsum promouentem et consolantem et dotantem virtutibus. Et nisi caueat sibi: super ventum proprie reputationis ponit et allidit valde. Verum quia benedictus et pius deus: eam ad perfectionem elegit: lumine claritatis sue illustrat: et in suum redigens nihilum ad horam amoris illius castigat vehementiam: et eam se metipsa cruciat: ipsam in seipsam reitrat permittit. Itaque sibi misericorditer subtrahit sentimentum quod dedit: ob quod talis anima portat seipsam ut clavum in corde etc.

§.ii. Permittit autem dominus in his multas simplicitates: et crebro deceptiones quas tamen et pia intentionis radice: et sua bonitate supportat: ad multarum experientiarum utilitatem tribuit. Hic statim non potest seipsum profundare in cogitatione sue abyssalis malitie. quia cecitas sua se velamen excusationis apponit: nec potest plene ferri in rectam estimationem primi: ideo sepe viros perfectos propter suam inexperientiam de modico defectu (quod forte est perfectus) iudicat. quia tamen ad perfectum tendit: in tali iudicio non durat. Hic statim cum dulcedine amico et cum brachijs strigit coram deo. Et licet velit ferri propter domini mandatum: ad inimicorum amorem tamen cum difficultate et cum modico sapore potest ferri in eorum amorem et cetera ut inferi.

§.iii. Et quia benedictus Ihesus: ut pia mater amoroze: et ut pius medicus pro medicinis efficaces hunc ad perfectionem intendit adducere: ideo ipsius crebro ut eum in propria cogitatione exemptus faciat temptationibus subdit spiritualibus: et carnalibus: et non a vitiis in suis prioribus vanitatibus exempta in ipsa excitari permittit. Gustus et delectationes subtrahit: imo et lumina que sibi dederat obscurat: et eum tamen mente que carne sic tribulationibus circumcingit: ut iste quasi se derelictum a deo reputare habeat: unde crebro cum multis lachrymis clamat.

Quare oblitus es mei: et quare pertristat me icedo dum affligit me inimicus

1 Ideo crebro prope desperationē eū dimittit sic: vt lamentus Job
sibi de^o videat de nouo formare. Unde se damnandū timēs totas
liter sepe dicit. Pererat dies rē. Sed q² de^o ad pfectionē adducit:
hic eū non dimittit: nec quasi de sua damnatiōe pprio cui³ dolore
pmittit. Sed q² videt sibi q² a plāta pedis vsq³ ad verticē ipse to-
tus int² r extra sit dei iniuria: ideo tanto odio exardescit cōtra se:
q² si non timeret deū offendere: seipsus totū pfereret: vt langulas
figuli rē. ¶ Sequit^r circa finē. §. iiii. Tunc eā mortuā sub pedib²
suis sternit. In his enī tribulationib² est nex² pūctionis istorū du-
orū statuū. Et qui i his tribulationib² est: se ad ostium ppinquare
sciat quo in spōsi introducat^r cubiculum. ¶ §. v. Tertia crux ē pfe-
ctorū que est pmixtio doloris r gaudiorū: quib² ferunt^r: replent^r: et
agitant^r aie pfectoū. Dolor est trāsformatio cordis ipsoū i dolen-
do imensitatē iniuriarū diuine maiestatis btē trinitatis. Et ali² do-
lor quo ad humanā ppatiēdo in xpō rē. Gaudiū nō est fruitio: et
ptēplatio gaudiosa: qua spirit² sanct² in christo eos eleuat vt frus-
ant^r r gaudeāt de illo gaudio quo credunt ptēplantur: r intelligūt
illud gaudiū quo in beata trinitate psone diuine seipsis gaudēt: r
infinite infinite fruunt^r. Secundum gaudium est in vnitare chris-
sti dei videlicet r hominis: breuiter concludendo r cetera.

2 Sequuntur infinite abyssales sue pprie malitie r malignitat² cog-
nitiones: quas causa breuitatis omittim²: vt citi² ad correctiones
r finē sue crucis r pfectionis veniamus. ¶ §. vi. Attende at² q² q²
tales electi pmittuntur tēptari ppter cordis eorū superbias edo-
mandas. Qui nō solū debēt se reputare infirmos ppter porcinas
tēptationes: verū superbissimos demones ppter ocultas r radica-
tas in eis supbias ppter quas dei gratia saluo suo ordine nō pos-
tuit in eis opari puritatē: ne eis fiēt in ruinā: ex q² humiliatiōe in
nobis effugata supbia. r amore nri a q²bus oritur omne obstaculū
gratie: iā tūc expurgamur a fecib² pcupiscētie: vt p hoc trāsporte-
mur in statū crucis pfecte. Sic ergo videre potes q² lapsus electo-
rum ex diuino munere in eis coopat^r in bonū. Quomō vero deus
electos ducat p tēptatiōes: r ppriā nihilitatē p eas ostēdat: r eos
cadētes sup manū pietatis sue suscipiat: nec eos a culpa absorbēi
pmittat: sed eos releuet in maiori gratia. Eleganter beat² Ber-
nard² describit sup psalmū q² habitat. ¶ §. vii. Attēde at² q² pi² hies²
sus parcat elect²: dimittēdo; eis culpā: r nō ex toto parcat: quia sp²
in vita infligit aliquam reatus penam.

Ob quod patet qd nullū peccatū est impunitū in eo qui facit illud
 Verū maxima charitas Ihesu ipsas penas punitas preteritarū
 culparū ī electis p x̄tutē patiētē p̄stituit ī maxia lucra meritorū
 Unde ⁊ ipsas punitiones eisdem in bonū cooperari facit. Et licet
 aliquas penas ab electis requirat diuina iustitia: tamen post hec
 penam soluens est p̄ssimi Ihesu penitentia p nobis in sua passi
 one assumpta. ¶ S. viii. Attende diligenter qd totus conatus istis
 us stat⁹ est mentē sub diuina obediētia plenissime stabilire: ⁊ a se
 ipsa totaliter deficere: vt transire valeat in virtuosas operatiōes
 ⁊ p̄fectiones similitudinis Ihesu christi: ⁊ sue sanctissime matris.
 Unde amicos ⁊ inimicos diligit. Et peccantibus ⁊ ruētib⁹ tā q̄z
 mater p̄patit⁹: ⁊ cetera. ¶ S. ix. Quid ergo dicendum de his electis
 quorum quis fuerit specialissima gratia vsq; ab vtero matris sue
 vocat⁹: ⁊ singularissima electione elect⁹ est ad gustandus ⁊ viden
 dum deum in diuinitate: ⁊ christum in carne tangendu ⁊ osculan
 dum: vsq; dum diuine ac sacratissime trinitatis dilectionē maxis
 mā: visionemq; dilucidissimam habuerit spiritualē. Si per igno
 rantiam zelo iustitie errauerit: si in nimia sollicitudine in rebus tā
 spiritualibus q̄z familiaribus zelo honoris dei. ⁊ religionis in his
 se impedierit: que non licebāt ei. Vel in nimia se extenderit chari
 tatis ostensione: vt inde dilectos suos trahere valeret ad contēpla
 tionis arcem. cum arda sit via eius: ⁊ pauci sint qui pambulēt eam
 Nonne ideo facilius: vltroq; remittit⁹ peccatum magnū huiusmo
 di electis p̄pter eius dilectionem: Non sic peccatum minimū a
 ctius relaxat deus nisi ad minimū quadratē satisfaciāt. Ita vt
 ratione reddē teneāt vsq; ad oē x̄bū ociosum: dño attestante ac
 dicēte. De x̄bo otioso qd cūq; dixerit homies rationem reddituri
 sunt in nouissimo die.

}}

quid dicitur
qui z

si p ignorantia

z q̄z plures

actibus

Capitulū tertiū Bonauētura ī libello de mōte p̄tēplatiōis. xl. ca.
 de cogitatiōibus ⁊ tēptationibus electorum que ad perfectum
 effectum perueniunt.

Proficit etiā p̄tēptui h̄re tales cogitationes: ⁊ earū ipor
 p tunitatē irridē: ⁊ hostē q̄ eas imittit q̄i p̄terendo p̄sonam
 vel attonitā eē faciēdo: videlicz vt eā ī peccati lutū p̄cipis
 tet. Aliqñ p tales cogitatiōes p̄nt p̄tingē operatiōes ad eē. Que
 grandia eēnt peccata: p̄serti si p̄sensus affuēit. S; cū p̄sensus ma
 le volūtati nō est: tales opatiōes non h̄nt pl⁹ de peccato q̄z ipse co
 gitatiōis inuite. Nec ideo oportz fieri p̄fessionē in sp̄ali: nisi sacerdo
 ti in huiusmodi discreto: vel vna vice ad totū bene declarandum.

et p̄ sic dicitur in 3
Ego tales habui
cogitationes in mente

ad finē: q̄ in posterum p̄fesso: paucis verbis valeat intelligere fa-
ctum. Et potest dici sic **E**go tales habui cogitationes in mente tam
fortes q̄ talis secut⁹ est effectus. Et accidit q̄ quanto q̄s conabit⁹
fortius resistere: tanto citius cadit: q̄ tunc ampli⁹ de hoc cogitat:
z fortificat⁹ imaginatio: ex qua ori⁹ talis effect⁹. Diligentia fieri
debeat de corrigēdo alius: sic q̄ hoc discrete fiat: z q̄ credat⁹ q̄ q̄
coniglē conectione bene v̄tat⁹: z q̄ in detestatione mali meli⁹ eue-
niat. Aliter taceri p̄t: z malū sola displicētia reprobari. **Q**uid cus
his ergo p̄templatiuis p̄electis agere tenent⁹ p̄fessores: q̄ p̄ obliui-
onem omisit⁹ i p̄fessione q̄d nullus fore putauerat peccatū. alioq̄n
nullo pacto fecisset. Sic z que meritoria esse charitatis credebat
quam hūiliter z deuote p̄gnouerit culpā suam. **S. i.** ex vigesimo
octauo capitulo tertie ptis de p̄fectu religiōis. De septē affecti-
bus mētis: vbi habet⁹ malū z peccatū electorum q̄d p̄uertit⁹ i bonū
Quādoq̄ bonis cooperant⁹ in bonū mala aliēa: vel etiā pp̄ria q̄dā
post p̄uersionē vt ex eis magis humilienter: z amplius inardescāt
in amorem dei: qui eos in talib⁹ vitijs tolerauit. z a talib⁹ libera-
uit. Et ideo Bonaventura in suo stimulo amoris ait: in nō reputā-
do se. **S. ii.** Ad hoc etiam cogitare potes q̄ qui sunt ab istis ex-
terioribus abstracti: z soli deo vacāt: ita feruētē mouent⁹ in ip̄m
q̄ p̄pter nimiam intensiōnē mentis co: p̄ ita afficit⁹ vt dissolui vis-
deat⁹: z ad nimiam redigat⁹ debilitatē. Et ideo vt vires resumant
nec penit⁹ defitiant. Et ne etiā sua sanctitas ab alijs aduertatur
se offerāt sepius solatio p̄rimo: sp̄ tamen ad honorē dei omnia
facientes. Et ideo stultū est fratrem suū p̄ qualibet trusa iudicare
aut imp̄fectū reputare. **A**dulto quidē minus in viris spiritualib⁹:
z exptis in via dei: z in rectorib⁹: z prelatis: in quib⁹ primitias sp̄s
ritus inesse putandum est: sp̄ dum sp̄itualiter i ceteris agāt.
S. iii. **A**dulti sunt honestissimi exteri⁹ q̄ parū p̄fitiunt interi⁹. Et
multi sunt dissoluti in gestibus: qui in corde sunt sanctissimi z amī-
cissimi dei. Aut q̄ pei⁹ est: aliqui sunt odoriferi hoīb⁹: z coram deo
sunt fedissimi: z sue exterioris s̄ctitat⁹ iā suā mercedē recepūt. Et
aliq̄ apparēt hoīb⁹ p̄ctores: quorū iterio: p̄uersatio i celis est. **N**ō
tū dico q̄n mltotiēs p̄uersatio extēio: corūdeat itēio: Et q̄ hoc
velle etiā p̄trariū discernē nō valem⁹: oēs filios dei iudicem⁹: z nō
iferiores oīb⁹: nisi p̄trariū māifeste videam⁹. scz sue male volūtat⁹
qua damnari solēt peccatores. Nam de boīs proximi: z de sue ex-
cellētia sanctitatis incerti sumus: s̄ de multiplici n̄ra malitia certi

sumus. §. iiii. Magna est enī presumptio velle erga proximum
z multo pei⁹ erga spirituales prelatos: z patres deuotos in eū limi
tare influentiā diuīe bonitatis. Quia oēs mores sui mihi nō placēt
Et qd infani⁹ qz velle diuinā p̄placētiā: p̄m meam p̄placētiā re
gulare. Hoc tunc facio qn̄ illud quod non placet mihi suspico: nō
placere deo. Hinc multi errauerunt non aduētentes q̄ iudicia dei
abyssus multa.

Capitulū quartum ex industria octaua mystice theologie solēnissi
mi doctoris sacre theologie: et in dono p̄templationis probas
tissimi viri domini Johānis Gersonis cancelarij Parisine ecclesie

Nonnulli expertissimi viri passiones diuersas annumera
uerunt: siue affectiones: que oriunt̄ ab extrinsecorū ab
iectorū inuentione: nunc ab intrinseca fantasia: vel ima
ginatione: nunc autē a ratione negotiante: vel spiritu diuino de su
per illustrante: nunc a bonis angelis: nunc a malis: a duersus quos
est nobis colluctatio: magz qz aduersus carnē z sanguinē. Adeo q̄
purissime sanctificatez aīe molestissimos aliquñ stimulos blasphemiarū
sordidissimarū spurtiarū pati cogant̄: etiam in senectute
z solitudie sua: quales nesciebant ipsimet dū in mundi conuersati
one: iter medias tēptatiōes carnis z nidi adolescētiores vsabant̄

Sequitur in eadem industria cur deus hec permittat aut faciat.

§. i. Quia deus tanqz obiectū summe puenies presentat aīe: per
cognitionem: subsequitur gaudium de eius presentia. Et si absit
tristitia: spes: vl̄ met⁹: oriunt̄. Ceterū de nūero passionū multi mul
ta tradiderūt. Ut aristoteles i rhetoricis Verbo in tractatu de
orōne. Guilhelmus parisiēsis in suo penitētiāli. Et alij quidā nunc
plures nunc pauiores numerāt. Ad minimus eas alio loco vsqz
vigenariū extendisse. Vgo nouenario: contētus est: qmuis eas in
numerabiles esse nō ambigat. Cum dicat Ambrosius. Per tribu
lationem crescit spiritus.

Capitulū q̄ntū ex libro de imitatiōe Christi z p̄tēptu n̄di. C. liii.

Quo t̄ā sanctus z p̄fectus est qui non habeat aliquando
temptatiōes: z plene eis carere non possumus. Sūt enī
tēptationes hoīm valde vtilis: licz moleste sūt z gra
ues qz i is homo humiliat: purgat: z erudit. Omnes sancti p̄ mul
tas tribulationes: z tēptationes trāsierunt: z perfecērūt. Non est
aliq̄s ordo tam sanctus: z locus t̄ā secretus: ybi non sūt tēptati
ones: vel aduersitates: vt in ecclesiastico. xxvi. Vasa figuli: p̄bat
fornax: z hoīes iustos temptatio tribulatiōis.

Capitulū sextū. De eodē libro in antecedēti capitulo dixerat.

Onū est q̄ patiamur q̄nq̄ p̄tradictiones: et male: et ipse
bcte de nobis sentiat: etiā si bene agim⁹: et intendam⁹. Ista
sepe iuuant ad infirmitatē: et a vana gloria nos defendūt.
Tū meli⁹ est: q̄ interiorē testē deū querim⁹: q̄n foris vilipendimur
ab hominib⁹: et non bene de nobis credit. Iuxta verbū domini di
centis. Beati eritis quū maledixerint vobis hoies: et p̄secuti vos
fuerint: et dixerint omne malū aduersus vos: mentientes p̄pter
me. Gaudete in illa hora et exultate etc.

Capitulū septimum de eodem libro. C. vi.

Gloria boni hois testimoniū bone p̄scie. Habe bonam cō
scientiam: et semper habebis letitiā: bona p̄scia valde mul
ta p̄t portare: et valde leta est inter aduersa. Mala p̄scia sp̄
timida et inquieta. Sugruiter requiesces si te cor tuum non repre
henderit. Unde dictū est. Quicquid agant homines intentio iudi
cat omnes. Et dominus in euangelio: Beati mūdo corde quoniā
ipsi deū videbūt. Et ideo Augustin⁹ de interna locutione.

Capitulum octauum

Momnibus aduersitatibus non inueni tam efficax res
medium q̄ vulnere hiesu cristi. In illis dormio securus:
et requiesco intrepidus. Christus mortuus est pro nobis:
nil tam ad mortem nobis q̄ morte xp̄i nō sanet: tota spes mea est
in morte domini mei. Adors eius: meritum meū: refugium meū
salus vita et resurrectio mea: meritum meum miseratio domini.
Non sum meriti inops q̄z diu ille miserationū dominus non defu
erit. Et si miē domini multe multus sum ego in meritum. Quan
to ille potentior ad saluandum: tanto ego securior. Peccavi pec
catum grande: et multorum sum mihi cōsciū delictorū: nec sic des
spero quoniam vbi abundauit delictum: ibi abundauit et grā.
Capitulum nonum ex libro vt supra. C. vii.

Qui est cum hiesu firmabit in eum: illum dilige et amicum
tene: qui omnibus recedentibus: te non relinquet: nec pa
tiet in fine te perire. ab omnibus oportet te aliquando se
parare: siue velis: siue nolis. tene te apud hiesum viuens: et mori
ens: et illius fidelitati te committe: qui omnibus defitientibus po
test iuuare solus. Dilectus tuus talis est nature vt alienum nō ve
lit admittere: sed solus vult cor tuum habere: et tanq̄z rex in trono
sedere. Si scires te ab omni creatura vacuare hiesus vellet libē
ter tecum habitare: quoniam et ipse dixerat. Qui non relinquerit

Patrem: aut matrem: aut fratres: aut sorores: adhuc et animam suam propter me: non potest meus esse discipulus. Et circo electos per ecclesiam sticum vocat dicens. Venite ad me omnes qui concupiscitis me et a generationibus meis implemini. Spiritus enim meus super mel dulcis: et hereditas mea super mel et favum: memoria mea in generatione seculorum.

Venite ad me
Spiritus meus super
Dulce

Magnus
Gualterus
vitoniensis

Capitulum decimum ex libro de nobilitate anime magni Gualterij vitoniensis parisiensis in sacra pagina laureati magni sanctissimi patris viri: ad cuius tumbam multa fiunt miracula. C. xxxvi. primi libri De tempore iustificacionis electorum.

Idonet tamen hominem sufferre primo multas temptaciones et iste temptaciones accidunt frequenter quibusdam viris et mulieribus postquam consolatio fuerit subtracta diuersis modis ex malitia inimici. Quia quoniam diabolus precipit deuotionem multum subtractam: ita quod anima quasi nuda per tempus relinquitur. Tunc imittit quasdam temptaciones luxurie: vel gulae tam feruentes et ardentes: quod reputant se nunquam prius expertos tam graues toto tempore vite sue quoniam erant maxime dediti peccatis: in tantum quod credunt eis impossibile diu stare: et sufferre quin incidant necessario in temptaciones. Sic de incredulitate sacri altaris: de desperatione: de blasphemia dei et sanctorum de tedio vite proprie: amaritudinis tristitie. Timore de se ipsis in horrores et timores agitates. Apparentes eis vel in imaginatione vel corporali effigie: vel dormiendo: vel vigilando: pluribusque modis quam dicere sciamus. In conclusione ait. Sed qui noluerit expectare paulisper: et pati penam modicam: manus dei valde prope est: et cito iuuat. Ipse secure eos custodit: et ipsi nesciunt quomodo nec precipiunt: sic dixit David propheta. Cum ipso sum in tribulatione: eripiam eum. et glorificabo eum. Ideo Augustinus. ix. iul. Quia in ista humana miseria peior hostis est caueda superbia. Ideo nimirum si non penitus extinguit in carne sanctorum continentium ista concupiscentia: ut de pugna nata aduersus eam periculorum suorum animus admoventur: nec securus existat in nobis ipsis sola infirmitas causa pugnandi: et rursus infirmitas admonitio est non superbiendi: proinde ut virtus qua hic superbiri potest: si supbia in infirmitate non perficitur.

et hoc sunt
temptationes

manus dei valde
ipso sum
tribulatione

Capitulum undecimum capitulo xxij. secundi libri de impedimentis a spiritualibus inimicis: et ab hominibus persecutibus: et a propria concupiscentia. Traxerat enim in precedenti capitulo libri huius secundi. Quod quicumque ad profectum cupiebat contemplationis puer

nire habitus formeque peregrini ad sanctam civitatem Hierusalem tendentis similitudinem gestare deberet. Erit quidem hic peregrinus desiderium electarum animarum cupientium pervenire ad sanctam civitatem visionis et dilectionis domini nostri Iesu Christi. Quia autem est patientia vera: cum tollerantia: atque fortitudine in adversis: et temptationibus videri dicanda. Defectiones viae huius opera sunt agenda tam corporalia quam spiritualia bona: ac optima. Dieta indicat esse habitum charitatis: et humilitatis. He namque virtutes in huiusmodi verba valent exerceri dicendo. Nihil sum: nihil habeo: nihil nisi unum concupisco. Tunc vero renuere a corde et animo in quantum potest tenet: omnia mundi gaudia: et omnia vitare que secularia sunt.

Capitulum duodecesimum. Tandem in capitulo prealegato. xxii in principio ait.

Notandum.

multas tribulationes
erguntur tunc in via

Uerte cogita de
no Ihu xpo

in istis molestiis

Nunc es in via et scis qualiter ire debes: caueas modo de inimicis qui solliciti sunt impedire te et cetera. Nam post multas tribulationes insurgent tres inimici: videlicet. Carnis concupiscentia. Timor proprie imbecillitatis. Et spiritus inmundi conantes te de via patientie tuum deducere desiderium: et ad commune mundi gaudium redire facere: subtilitatibus: cautelis: atque deceptionibus suis dicentes quod non es confessus bene: vel aliquod peccatum antiquum in corde tuo est occultatum: quod non cognoscis et de quo non fuisti confessus: et ideo te oportet desiderium tuum dimittere: ac melius confiteri. noli credere huic dicto: quia falsum est secure confidas quod es in via: nec indiges maiori discussione per confessionem pro illo quod preteritum est: constanter teneas viam tuam: sollicite cogita de domino Iesu christo. Consimiliter si dicant quod non es dignus habere dilectionem dei: non credas eis. Tunc partim timore: partim minis: partim adulatione: et falsa complacentia: Deinde quod cades in infirmitate: in fantasias: vel frenesim: vel in paupertatem: et miseriam corporales. Et quod nullus te videbit et incidet in temptationem diaboli. Et si eos non audieris. incipiet spoliare: et verberare te: et facere tibi verecundiam in quantum possunt: hoc est quando facient omnia opera tua: quantumcumque bene fiant: perversa ab alijs iudicare: in partem peiorumque mutari: ita quod quicquid facere velles pro utilitate corporis. vel anime pro alijs impediret: vel postponeret sicque appposito tuo frustraberis in omnibus quod rationabiliter concupiscis. Et totum istud faciunt: ut pro melancholia et mala voluntate ad iram per primos exciteris. Sed si istas molestias: et alias que accidunt potest accipere ihesum in memoria tua sed recordare quod nihil potes: nihil habes: unum nihil omnino prodes

Capitulum decimūtertium de huiusmodi tribulationibus

1. In sequenti capitulo continuat dicens. Postquam inimici tui vident quod non sis tristis: nec iratus: incipient adulatione et placentia opera tua bona ad mentem reuocare. Et talia impedimenta senties: vel consimilia: partim ex carne: partim ex mundo: partim ex diabolo: et plura alia quae non sufficiunt nunc enarrare

*quando non est tristis
nec iratus*

Talia enim leto patientibus ait dicit dominus. Venite ad me omnes qui laboratis: et onerati estis: et ego reficiam vos. Idcirco Iohannes crisostomus super Mattheum. In primis grauis et insupportabilis impetus diaboli: quod si quis forti animo sustinuerit eum in seculo: inuenit eum infirmiore.

Quanto. n. plius percussus fuerit magis refrigescet et deficit.

Capitulum decimūquartum capitulo. xxxix. secundi libri de quattuor temporibus perfectionum ubi sic habet circa principium de verbis Pauli.

Vos deus presciuit propter nos fieri imaginem filii sui hos vocauit: quos vocauit: hos iustificauit: et quos iustificauit

hos magnificauit: et quos magnificauit: hos et glorificauit

- 1. Vocationis.
- 2. Iustificationis.
- 3. Magnificationis.
- 4. Glorificationis.

possunt haec verba magis spiritualiter intelligi de aiab quam in sensatione reformantem: quibus deus dat magnam gratiae abundantiam: et multo maiorem circa eos habet sollicitudinem: quia filii sui sunt spiritualiter: qui portant plenam imaginem et similitudinem filii sui Iesu christi.

Vocatio.

In quibus beatus Paulus diuidit operationem domini nostri in quatuor tempora. Primum est tempus vocationis anime a mundi vanitate. Et illud tempus est frequenter quietum: et confortatiuum: quia in principio talis homo qui ad magnam gratiam est dispositus: viuaciter et sensibiliter est inspiratus: et frequenter sentit tantam dulcedinem in deuotione: et tot habet lacrymas in compunctione: quod apparet sibi aliquando quasi dimidie esse in celo: sed haec suauitas postea transit pro modo dico tempore. Et accidit secundum sancti temporis iustificationis.

*Paulus diuidit opera
dij huius xpi in quatuor
tempora
Tempus vocationis*

(27 tempus iustificationis)

Capitulum decimūquintum.

Iustificatio.

Quod est laboriosum: quia quando incipit potenter procedere in via iustitiae: et voluntatem suam apponere ad resistendum omnibus peccatis interni: et externi: et desiderium extendere ad virtutes et amorem Iesu christi. Tunc sentit impedimentum tam intrinsecum ex duritia voluntatis suae: quam extrinsecum ex temptationibus inimici: quod frequenter multum torquet. Nec est mirum quod ita diu iuratus sui: ad falsam mundi dilectionem. Et hoc non videt: quod non potest rectificari sine calefactione: et in partem alteram deflecti: sicut baculus curuus: et adhuc viridis non potest rectificari nisi in igne percussus sit: et calefactus.

quousq; etc

Ideo dominus noster Ihesus christus sciens bene quid est distorere aie expediens: et opportunum: permittit illam sic vexari et turbari varijs temptationibus: et bene examinari varijs tribulationibus spiritualibus: quousq; tota rubigo imunditie ab ea per ignem sit euacuata: et combusta. Et hoc fiet intrinsecus per actus dubitationes: et prolixitates: quod erit quasi in desperatione quia apparebit quasi derelicta a deo: et totaliter posita in manibus inimici: excepta modica fiducia: quam habet deo deo: et bonitate: quia hanc fiduciam occultam dominus noster Ihesus christus in tali aia dimittit quantumcumque se elongauerit ab eadem: per quam aia spiritus a desperatione elauatur: Et a spiritualibus miserijs conseruat. Hoc etiam fit extrinsecus: seu extra se: quia ita mortificabitur: et in sensualitate punietur: vel per diuersas infirmitates: per sensibilem vexationem diaboli: vel per occultam potentiam dei: sicque anima sentiendo: et ferendo corpus miserum punietur. Nec sciet qualiter vel ubi pati non possit in corpore: nisi dominus noster Ihesus christus illam in corde conseruaret. Hec omnia autem sunt causa probationis more Iohannis crisostomi super Mattheum dicenti. Qui murmurat de periculo temptationis murmurat de premio probatoris. In illo enim negotio non potest requies inueniri nisi precesserit labor. Quanto magis in spiritualibus rebus nisi precesserit temptatio: non potest esse probatio.

Capitulum decimum sextum. ex capitulo quadragesimo secundo eiusdem libri secundi. Qualiter gratia contemplationis in proficientibus subtrahitur. Et remanet aia ceca et nesciens aliquid bonum dicens. Stende ergo mihi animam que per inspirationem gratie habet oculus spirituale apertum in considerationes Ihesu christi: et que separatur: et abstrahitur a dilectione mundi in tantum quod habet puritatem: et paupertatem spiritus: spirituale internum silentium: et pacem in conscientia. Celsitudinem cogitationis: solitudinem: et secretum cordis: vigilam dormitionem sponse. Et que perdidit delectationem: dilectionem: et gaudium huius mundi. Et rapitur ex delectatione celestis saporis: et spiritus sitit: veraciterque suspirat ad beatam presentiam Ihesu christi. Et secure dicere queso quod hec aia ardet totaliter in amore: et resplendet spirituali lumine. Et digna est ad nomen sponse: et honorem similiter puenire: quia reformata est pro illo tempore in sensatione virtutum omnium predictarum.

subtractione gratie

Capitulum decimum septimum de subtractione gratie.
 f Requenter tamen accidit quod gratia in parte subtrahitur: propter corruptionem humane fragilitatis. Et permittitur anima cadere in carnalitate sicut prius fuit. Et tunc est anima in pena et

dolore: qz ceca est: z insipida: z nescit aliqd bonū. Est etiā debilis: z ipotēs: oppressa corpore: z omnib' sensib' corporalib'. Et querit z desiderat faciē Ihesu iterū videre: z nō ipsum p̄tinuere. Quia scriptura sacra de deo sic dicit. Postq̄z vultū absconderit nō est qui p̄templet eam: Quādo ostēdit se non potest eū aīa nō videre. qz lux est. Et quando abscondit se non p̄t eum videre: qz ipsa anima est obscura. Scultatio sua non est nisi subtilis probatio anime. Et ostensio sua est mirabilis anime cōfortatio.

De p̄fortatione absentie. Ca. xviii. Ca. xxiii.

n On mireris licet sensatio gratie q̄ncq̄ subtrahat̄ a dilectione Ihesu christi: qz sacra scriptura idē dicit de spōsa. Et quod de ipsa accidit p̄similiter. Quesiui z non inuēi illum: vocaui z non respōdit mihi. Ac si diceret. Quando in fragilitatē cado tē gratia subtrahit̄. casus me': causa est subtractiōis gratie dei: non fuga ipsius dei. Sed tunc sentias penā mie mee in absentia: Et quesui eum p̄ subtilitatē cogitationis: vbi pri' eū habui: z nō inueni: vocaui eum p̄ magnū cordis desiderū. z respōsum sensibile nō dedit mihi. Et tunc clamaui ex toto corde. Reuertere dilecte mi: z vt apparet non audiuit me penalis sensatio mea: z imissio carnalium delectationū: z timorū: z in hoc tpm. Et carētia fortitudinis mee spiritualiū est p̄tinu' clamor anime mee ad dominū Ihesum xp̄m. Et tñ dominus modico tpe facit se extraneus: nec venit nec accedit: quantucūq̄ fortiter clamaui: quia satis securus de dilectore suo est. qz non vult ad amorem seculi totaliter reuerti: qz non potest sapore illi' gustare. Et ideo dñs tardat diuti': z expectat.

Capitulū decimūnonū de reuersione gratie.

t andē quum voluerit redit plen' gratia: z veritate Et visitat animā: qz languet in desiderio p̄ suspiria dilectiōis ad presentia suā: z t̄agit illā: ac vngit eā valde lēiter oleo exultatiōis Et eam ab omni pena subito facit sanam. Et tunc anima clamat ad Ihesum. Oleū effusum nomen tuum zc.

Explicit ps p̄ma sc̄di libri.

Incipit ps sc̄da secūdi libri.

Uod at̄ p̄fectiōes electorū icipiāt a letitia: z gaudio spūali qz p̄ficiāt in penis: z p̄ficiāt in gratia. z virtutib': z donis spiritualib' more supi' p̄scripto. btūs Gregori' sic inq̄t i modis. Tres sunt modi p̄uersorū Inchoatio: medietas: atz p̄fectio Inchoatio at̄ iueniunt̄ blādimenta dulcedis. In medio qz tpe certamina tēptationis. Ad extremū x̄o p̄fectionē plenitudinis. Repea

vt Thauler
rus diuidit
tempora.

tres p̄t modi
uicij Inchoatio
medietas
p̄fectio

ego Pantere sine
Loricę.

enim in libro summe deuotiõis sancti viri Agonis pancere siue
ue lorice: qz lorica sup nudo detulisse fert. Qualiter dñs Jesus cõs
uersat cum electis animab⁹ in via vite mortalis huius in decem
capitula: in quibus p similitudinẽ vite ⁊ mortis: ⁊ resurrectionis
domini nostri Jesu cristi. Status incipiẽtiũ: pfitiẽtiũ: ⁊ pfectoꝝ
distinguit: incipiẽs a pceptione domini in ytero beatissime virgĩs
clausi ⁊ conclusi. Et hoc in primo ascribit capitulo: ex quo summe
breuitatis sbaz colligẽ decreui. vt incipiẽtiũ exordia pgnoscam⁹
dilucidius: ⁊ sic psequi iã statui donec ad tps iustificatiõis illorũ
⁊ penarum pueniam⁹: vsqz ad resurrectionẽ ipsorũ. Mecnõ de p
fitiẽtiũ: ⁊ pfectoꝝ initio: medio: ⁊ gloriosissimo fine eorũ silẽ
tio trãfire volui.

¶ Incipit capitulum p̄mum de initio
vocationis electoꝝ: de quo d̄r p p̄phetã de p̄sona xp̄i: vice dei ois
potentis.

Capitulum p̄mum secunde ptis secundi libri

Filius meus es tu ego hodie genui te. Hac eteni p̄ma ifus
siõe gr̄e talis: tãtaqz p̄tritiõ peccatoris esse potuit: q̄ i du
plum recipit gr̄as vltra qm sue saluti expediat. Vñ Jeres
mias ait. Dimissa est iniq̄tas illius: suscepit duplitia p oibus pec
catis suis. Quap̄pter qlitatibus p̄cepti Jesu hic in sua p̄siderati
one clausus remãet: ac circumdatus in ytero x̄e hũilitatis. Vñ se
se inciplẽs debilẽ: ⁊ oino velut cecus i spiritualibus esse p̄gnoscit.
Capitulum secundum secunde partis secundi libri.

Capitulo secundo de tpe natiuitatis. Unde Isaias ait.

Aruulus datus est nobis: ⁊ fili⁹ natus est nob. Hac at̄ x̄a
p similitudie Jesu xp̄i. gratia dei a m̄tis obscuritate: ⁊ opeo
rum bonorum debilitate ad lucem ⁊ fortitudinez electum
suis oriri facit. Verumtñ more paruuli xp̄i nascentis: nudum vag
gientem: patientem: loco pecudũ: ⁊ iter bouẽ ⁊ asinũ. Et i p̄sepe
mãsuẽtũ iacentẽ: ⁊ collocatũ se reperit. Quap̄pter iux̄ psalmi x̄ba
mẽito ait. Vermis suus ⁊ n̄ hõ: opprobrium hoim: ⁊ abiectio pleb.
Et sicut xp̄s a Virgine gloriosa: ⁊ a Joseph paup̄ibus inuoluit p̄as
nis: sic tpe isto gloriosa trinitas: ⁊ dñs Jesus modico ⁊ paruo a
moris indumẽto electoꝝ corda implet.

Capitulo tertio.

Capitulu⁹ tertiu⁹ de p̄fectu electoꝝ.

Empore qdẽ quo Christus ad tps ānoꝝ puenit duos
t̄ decĩ: sotietatem gerebat matris: ⁊ Joseph. Et sicut p̄fitie
bat v̄tute: ⁊ sapia: sic nulli dubiu⁹ p̄silium in oibus prebe
debat parentibus. Sic itaqz in hoc vocationis tpe electi in dei

200

magna dilectiōe roborant: ita deo iungunt amore vt tanq̄s sodas
lis: et socius: familiariter ad inuicē p̄sentunt: tam electus in obedi
entia diuine volūtatis: q̄s et ipse deus in exaudiēdo om̄e desideriu
cordis dilecti sui. Quap̄pter ad tantā gratiarū donorumq̄ spūas
liū crismatus p̄uenit sublimitatē: vt dicere audeat euāgelij: et Adas
thei p̄ferre v̄ba. **Quān** dñi erat mecū p̄fortās me. Et illud sapie
Qui creauit me requirit in tabernaculo meo. Nec nō et more apli
fari potest. Gratia dei sum quod sum: et gratia dei in me vacua nō
fuit. Quā q̄cqd̄ petit accipit: et pulsanti illico tanq̄s sibi valde vni
to solio aperit: et ad libitum sese deus illi cōcedit: atq̄ donat: per
manēdo secū in mētis eleuatiōe gustuq̄ spiritualium deliciarum.
Vnde secure p̄ferre valet verba Jobannis: **Qui** me misit mecū
est: et non reliquit me solū: q̄ ego que placita sunt ei facio sp̄.

Capitulum quartum secunde ptis secundi libri.

Capitulo quarto de tempore probationis incipientium.

Hoc quidē q̄rto tpe euētus: et occurus tribulationū et āgu
stiarū est: quomō dñs Jesus p̄ tres dies: et tribus noctibus
ocultus in tēplo remāsit: vsq̄ ad q̄rtū diē: q̄ figuram gerit
quarti status gratie: quo cātus gaudium oē: oīsq̄ letitia amittitur
Ac dolorū oīm verba replēt. Quā pene huic addite sunt: et dei vo
lentes sagitte pectori imisse sunt. iuxta verba beati Job dicentis.
Verba mea dolore sunt plēa. q̄ sagitte dñi in me sunt. Eo q̄ dñs
vt p̄fectius euz hoc dilectore suo et strictius vniri valeat: occultat
se ab eo: in figura q̄ttuor dierū: et trium noctium: q̄bus in templo
remāserat a matre: et Joseph absconditus: et occultus p̄mittēs euz sup̄
modum fatigari. Sic itaq̄ electos suos vexari dimittit in his sep
tem p̄secutionibus: quarū q̄ttuor sunt corporales: et tres spūales.
De corporalibus angustiis. **Pr**ima p̄secutio est amissio rerū t̄pas
lium: sicut officiorum: dignitatū: fame: et diuitiarum. **Sec**unda p̄se
cutio est mēbrozū infirmitas p̄ diuersas: variasq̄ egritudines. **Ter**
tia est mentis vagatio: p̄turbatioq̄ in malis p̄orsus cogitationi
bus. **Qu**arta est consolationū spiritualium afflictā priuatio.

De spiritualibus doloribus. **Pr**imus dolor est memorie alienatō
ab oīb̄ pene bōis opib̄: et in paruis pessimisq̄ cogitatiōib̄ scelera
horredaq̄ faciora mēte p̄tractādo. **Sec**undus dolor: intellect̄ p̄uarias
tō ē: vt nō recto iudicio: neq̄ in se: neq̄ in alijs vti valeat s̄ sepe dicit

p̄ p̄m
2^a
3^a
4^a

de dolorib̄ p̄
naturalib̄
p̄ dolor
29

37

plac. Et in speculatione scelerum diversarum: et spurcitarum plurimarum involuit. Tertiº dolor est bone voluntatis corruptio: ita ut iustus cogat electº etiam has solummodo proptare: et velle nequias: quod mortis causa sunt: et amissionis gratiarum. Quia de re vna cum psalms migrapho ululare: ac dicere potest: Afflictº sum: et humiliatº sum nimis. Sic itaque et ipse electº dolens ait. Humiliatº sum nimis. Rugiebam a gemitu cordis mei. Et illud Machabeorum. Sanctificatio eius desolata est sicut solitudo: dies festi eius perversi sunt in luctum. Tandem preseruat a desperatione: occulta dei, pudentia: donec in mensolamine ad dilectum suum redeat in maiori lumine gratiarum quod priº fuisse: Unde Bernardº in probatione electorum: et de pulsione puerorum ait. Sicut sanctis et electis tribulatio operat patientiam: patientia probationem: probatio spem. spes autem non confundit. Sic damnandis et reprobis tribulatio parit e contrario pusillanimitatem: pusillanimitas perturbationem: perturbationem desperationem: et illa iterum. Sic itaque perfectorum promissiones ab imperfectorum lapsu operibus his cognoscuntur dilucidissime. Quia electi post tenebras sperant eis lucem venturam. More prophetico. Habitabit in regione ymbre mortis lux orta est eis. Non sic impius: non sic: sed tanquam pulvis quem precipit ventº a facie terre: ideo non resurgit impius in iudicio: neque peccatores in consilio iustorum: Quoniam novit dominº viam iustorum. Et iter impiorum peribit.

Sequitur modo de resurrectione virtutum: donorum: et gratiarum spiritualium in statu proficientium. Capitulo quinto de quinto statu gratie. Capitulum quintum secunde partis libri secundi.

¶ Quinto namque statu gratie ostendit se deº animabus: et corporibus dilectorum suorum: ita presto: et obediens: ut quicquid in bonis agere operibus voluerit proficere valeant. Ultroque procedit electo tanquam dominator sui possidere diuine gratie sceptrum. Sed et eum qui in trono suo facit: cum quo et ipse dominus in unitate dilectionis presedit: sicut in ecclesiastico legitur. Sedes super thronum illius et dominans deus ipse creauit eam in spiritu sancto.

De ca. sexto de sexto statu gratie. Capitulum sextum secunde partis libri secundi.

¶ Sexto eadem tempore: status proficienti fuit in domino Iesu: quomodo a decimo octavo anno: usque ad. xxx. occultauerat sue diuinitatis sapientiam: virtutem: atque potentiam. Et eo tempore baptizatus est a Iohanne. Deturbat solitudinem ut opera pnie pageret: et ut quomodo diuinitatis sue summe contemplationi vacare possit. Sic quoque in hoc statu electus

hæc fuit
1772

ia spiritus sancti baptismate mundat' opari optat pntie meritum.
 Quare ab hoim puerfatiōe alienari qrit/ vt diuie sancteqz trinis
 tatis visioe iam z gustu supno summis in delitijs abundantiqz fruf
 valeat. Quā qdez grāz quum obtinuisse uouerit: stupore nō minis
 mo: nō mirari nō poterit. Jux' Hage vaticinium. Tunc vltimis et
 afflues: z mirabit: z dilatabit cor tuum. Et ideo magi magisqz so
 litudinē appetit: vt ide sibi euēiat quod de solitario pnuntiat Je
 remias: dum ait. Sedebit solitarius z tacebit: qz eleuabit se sup se
 Et huiusmodi spiritu degustato: gaudiuz cordis assumit: lingua ius
 bilat: corpore qescit. Adore psalmi. Letatum est cor meuz: z exuls
 tauit lingua mea: isup z caro mea requiescet in spe. ¶ De ca. septi
 mo de septio statu gratie.

quā ab hoim
 uerfatiōe alien
 quis querit

Capitulum septimum.

Septimum porro tps: status gratie pfitentius in dño Jesu
 pficiē: quum diuie sapie sue opera idicabat i sanādo egros
 tos: demōiacos liberādo: z signa magna exercēdo. Sic ita
 q electus: tunc diuina infusiōe gratie sup humanā p̄siderationem
 sciaz itellectuz: z sapiāz acqrit in p̄gnitiōe sacraruz litteraruz: z in o
 telligētia rerū spiritualiū i gustu z maxia suauitate spiritus sancti.
 Unde in sapia dicit. In medio ecclesie aperuit os eius: z impleuit
 eum spiritu sapie z itellectus. Et apostolus ad Corintios. In oibus
 diuites facti ellis in illo in omni vbo: z in omni scia: sicut testimos
 nium xp̄i p̄firmatus est in nobis. Tandē ad tm̄ electi p̄fectuz pue
 niunt hoc in statu septimo: vt z miracula operari possunt. Et ab oi
 corruptiōe oēs sensus sentiāt alienos: ita q non nisi ad virtutum
 actus morigeratosqz conuertē gestus pnt. Itaqz tps hoc: tps bene
 dictum est: sicut in genesi dicit. Benedixit deus diei septimo: et
 sanctificauit illum: eo q tps inocētie est. Unde Ambrosius de of
 fitijs fari ausus est. Beata vitā: vitā in quaz effitiunt trāquillitas
 conscientie: z securitas innocentie.

Capitulum octauum de octauo statu gratie.

Capitulum octauum secunde partis secundi libri.

De in octauo statu: tps passiuum fuit: atqz mortale: quo
 xps in mēte: aīa z corpore: angustias acerrimas: durissima
 qz verbēa: iproperia: necnō d̄sei qz horrendā mortē passus est: adeo
 vt a glorioso corpore pretiosāz aīaz suā separare voluit. Sic itaqz
 deus i dilectis suis vt imitatores sui sint: euenire pmittit. Unde
 post signa: opera: z vtutes eorum spirituales: atqz diuinas in ara se
 nissime crucis tanqz aurum in fornace purificatos ad seipsuz eles

ctos trahere volēs: futi⁹ mori desinit. Nam illos horribili spiritali
 liq̄ obire morte ex priuatione ⁊ separatione tā aīe q̄z corporis ab oī
 constantia ⁊ stabilitate virtutū: gratiarū: atz diuinorū donorū dī
 sponit dñs: vt totius humāe fragilitatis calamitatē: miserāq̄ in
 mēte: in aīa: atz corpore summo sentiāt cruciatu: ⁊ pena horribili:
 ita vt tunc oīs talis elect⁹ in baratrū se deputatum inferni putet
 penit⁹. Juxta qđ in parabolis dicit̄ incliata est ad mortē dom⁹ ei⁹:
 ⁊ ad inferos semita illi⁹. Tunc q̄ppe toti⁹ humāe conditionis abie
 ctioes exsurgūt: ⁊ oēs habitudies peccādi in potētis aīe: ⁊ in corp
 oris sensus excitant̄: ⁊ preter velle in actus reprehēsbiles: ac ife
 ctos tam in mēte q̄z in corpore ducit̄ hic cultor xp̄i: q̄ ⁊ in se diluci
 dissime cognoscit abomiabiles cadauerū naturali morte defuncto
 rum cōditiones h̄re. Nā tanq̄z mortu⁹ ipotens est ad bona exer
 cendū opera. Corruptibilis efficit̄. tendēsq̄ vsq̄ ad pulueris nihil
 lationē: virtutū: ⁊ gratiarū. Deniq̄ putet: atq̄ fetet in suipsi⁹ cōsi
 derationes scelestissimas. Unde ait Isaias. Erit p̄ suavi odore fe
 tor. **M**atī ifelix iste in se (q̄zq̄z apud deum felicissim⁹ sit) actiuas
 cadauerum similitudies ⁊ viuorū passiuas mestitias: intēsosq̄ do
 lores. **A**more diuitū: ⁊ opulentiū: quum p̄ mortē a suauitate delitis
 arū se oportere separari cognoscūt: ⁊ in inferiorum baratro sepiliri
 cernūt dilucidissime. Sic electis suis mētalib⁹: corporeisq̄ nefan
 dis operib⁹ mereri putat. **U**t in luce habet̄ euāgelio. **M**ortu⁹ est
 diues spiritualiū gratiarū: ⁊ sepult⁹ est in inferno p̄ nimā sueipsius
 abiectiois humilitatē. **Q**ua p̄pter a deo sese penit⁹ derelictū cre
 dit hō ille: q̄zq̄z oculto tñ modo i vlnas stricti⁹: dulciusq̄ amplectat̄
 domin⁹ eū. **N**am quāto seueri⁹ agere in dilectore suum videt̄: tan
 to gloriōsi⁹ p̄ abiecte illi⁹ humilitatis cognitionē: in dilectionē di
 uine trinitatis habet̄: ⁊ eleuat̄. **N**am confusio hui⁹ electi nō sicut
 ceterorū adducit p̄ctm. **V**erū lōge magis: magisq̄ gloriā v̄dicat:
 ⁊ honore illi. **J**uxta illud ecclesiastici. **E**st cōfusio adducēs peccatū:
 ⁊ est cōfusio adducēs gloriā: ⁊ gratiā. **U**nde apostolus. **U**bi autē
 abundauit peccatū supabundauit ⁊ gratia: vt sicut regnauit pec
 catū in mortē: ita ⁊ gratia regnet p̄ iustitiā in vitā eternam.

De capitulo nono de nono statu gratie.
Capitulum nonum secunde partis secundī libri.

De nāq̄ nono statu spiritualis gratie: occulte immortalitatis
b domini: similitudinē electorū aīe vna tenēt cuz anima dñi
 n̄ri Jesu xp̄i: q̄ a iudeis pditus iā putabat̄ defunctus: penit

tusq; extinctus. Ipsius at immortalis aia diuina roborata virtute infer-
 noru claustra frangens de limbi obscuritate sanctos pres poteter
 liberauit: z in ameno deliciarum paradiso feliciter collocauit. Sic
 itaq; spūs predictorū electorū ab horribili p̄libata morte libera ē
 ac viuificat/ diuina virtute palmā salutis: victoriāq; suscipiens/ de
 martirio precedēti: vbi assumpserit potestātē oīa subiugādi q̄ illi
 nocuerāt mala. Prout legit̄ in psalmo. Diā subiecit sub pedibus
eius. Resumēs insup mirabiles z triūphales sensatiōes. Et oīa q̄
 excessiua dona: z copiosa mūera: que apponunt realē excellentiaz
 in rōales spiritū suscitāt. Et etiā ita excellēter illa apparēt q̄ i eo
 rum essentia tūc vnūquodq; videt̄ glorificatū. Quia ppter queq;
 sensualis voluptas: z aptitudo peccādi tā in mente q̄ in sensibus
 mortificate penit̄: z oīno remanet sopite. Sic etiā ab oī obscuri-
 tate: virtutes oēs in hoc sunt statu liberate: z apertū habēt ostiūz
 ad exercendū sese libere: z expedite in ipsorū actib⁹ virtuosissimis:
 itaq; a nullo ampli⁹ ipediri possint impedimēto vitioso. Unde in
 Apocalipsi dictum est. Ecce dedi coras te hostiū apertū: qđ nemo
p̄t claudere. Quia benedicta ab omni viculo soluta: que summas
 ac sanctā libertatē adeptā est: que p̄ incōsiderabilē cognitiones in
 abyssum p̄funde humilitatis speculādo ducit se. Et in altitudinē
 supne icreateq; sapie sublimiter p̄templādo eleuat̄. Unde fidutis
 aliter verbis vti electus potest̄ regis Dauid. Quā nō derelinques
aīam meā in inferno: nec dabis sanctus tuum videre corruptionem.
Notas mihi fecisti vias vite: adimplebis me letitia cum vultu tuo:
delectatiōes in dextera tua vsq; in finē. Et ideo Isaias ait. Non
vocaberis vltra derelicta: z terra tua nō vocabit̄ apli⁹ desolata: s; z
vocaberis volūtas mea in ea. Nempe hō hoc i statu possessores se
 reperit diuie p̄solatiōis: quā nūq; degustauerat. Et totū suū eē hūa-
 num i p̄spectu dei resuscitat p̄iucundū. Et a nūero mortaliū pecca-
 torum recedit oīno: z in gratia firmat⁹ est. Itaq; nūq; amplius spi-
 ritualiter mori poterit: neq; huiusmodi mors domiabit̄ illi. Quos
 niam more Pauli ad Romanos. Exurgens ex mortuis iam non
moriē: mors illi vltra non dominabit̄. Dicente propheta. Quum
sanctificatus fuero in vobis: congregabo vos de vniuersis terris:
tribulationum: videlicet z angustiarum. Et effundam super vos
 aquam mundam: z mundabimini ab omnibus inquinamentis ve-
 stris. Et dabo vobis spiritum nouum z cetera.

Capitulum decimum secunde partis secundi libri.

Capitulo decimo de decimo statu gratie secundi libri.

Decimū vltimūue tps fuit beatitudis dum humanitas xp̄i
D glorificata remāserat sese miraculose suis ostendendo di-
scipulis. Et sic in mundo stetit vsq; ad ascētionis diē. Sic
itaq; hoc tpe stat⁹ decimus gratie figurat. Qui qdē tante extitit
dignitatis: vt q̄sq; mūdo conuersari videret: celestis tñ paradisi
possidebat gloriā. Sic elect⁹ ifusiōe gratie: qua nulla porro creatu-
ra impedimentū ministrare p̄t: nec suā auferre gloriā. Et actu: hitu
q; iā glorificato in via vite huius dormiēs q̄i p̄tue: atq; vigilans
oēs sp̄ virtutes sup̄ humanā existimationē obtinet: diuino succēsa
amore. Quare hō ille vna cū Iheremia fari p̄pellit: atq; dicē cogit.
De excelso misit ignē de⁹ in ossibus meis. Adeo insup tunc virtu-
tes fortificant q; quasi diuine vident esse in potētia: ita vt nullo
actu corporeo p̄ aliquā penā corporales euacuari p̄t huiuscemodi
beatitudo. Neq; actu p̄nt p̄lix⁹ debilitari. Hec septē autē virtu-
tes principales: theologice scz ⁊ cardiales: necnon spiritus sancti
munera: atq; octo beatitudinū vires ab omnipotēti deo donātur
robore ⁊ firmitate fulcite in hoc statu. Quāobrē si hō iste videret
tam seipsum q̄ filiorū suorum corpora: penis seuissimis: aut corpo-
rali relatiari morte neq; q̄ sensualis merore turbari possz. Quā quod
in alijs hoīb⁹ sensualis efficeret dolor: factū est in illo diuino nutu
i virtutē. adeo vt de hoc hoīe dici possit quod in Jobāne habetur.
(Ecce vere israhelita in quo dol⁹ non est: In principio nanq; huius
excellētissimi status degustant omni mirabili diuinaq; dulcedie ex-
cessiui feruores: ⁊ amene lachryme: atq; lāguores suauissimi: necnō
i considerabiles raptus: iuestigabiles alterationes: secrete reuelas-
tiōes: superne visiōes: ⁊ beatissime iudicatiōes. Que qdem oīa hec
p̄lix⁹ in sua sunt p̄fectiōe p̄sumata. Vñ aīa fit q̄i iuariabilis i via
tica hali glia. Atq; ita in deo oīpotēti transformat ob exp̄ientiam
gratiarū supradictarum. Beatissimum inquā status istuz: ⁊ glorio-
sum: in quo hō mortalis totus efficit: adeo p̄secratum dicimus vt
hēt i cātico. Dñs mortificat: ⁊ viuificat: deducit ad ieros: ⁊ redu-
cit. Dñs pauperē facit: ⁊ ditat: hūiliat: ⁊ subleuat. Suscitāt d̄ pul-
uē egenū: ⁊ de stercore eleuat pauperem: vt sedeat cum principib⁹
⁊ solium glorie teneat. ¶ Capitulus vndecimū. Idē vir
sanct⁹ i eodē libello ca. de spirituali amore creaturarū habentius
adiuicē. Circa finē pōit qliter spūs sanct⁹ decipit p̄fectos vbi ait

Tanq̄s anime p̄fectorum viroꝝ erubescant inter se selet
 q̄ deum aliquā creaturā in amorem interpōere: aut in huius
 modi persistere cogitatione. Verūtamē consistit inordina
 te in mentalem solitudinē pro negotijs necessarijs: & non neces
 sarijs: quibus amor manifestat̄ in opere. Deceptiones quidē istas
 rum excellētissimarū animarum siue creaturarum: non sunt velut
 cōmuniū hoīm periculose: neq̄ spiritualis mortis occasio. Sed
 deus hoc pmittit ad illorum humilitatē. & vt inde discant cauere
 se a similibus. Et vt eruditiores fiāt: monet: & instruit de^o sic mis
 re pmittens ex reuelatione in primam: & secundam: & tertiam p̄so
 nam decipi a spiritu sancto sub velamine spirit^o prophetie. Nō
 tamē defectu non intelligendo in reuelationibus quod sanct^o spiri
 tus intendebat intelligi posse. Adultus enim interest inter dece
 ptiones cōmuniū personarū: & electoꝝ spiritualiū. Nā cōmuniū
 i deceptioe duo maifestant̄. Videlicet modicus amor deceptoris: &
 damnum decepti. Sed in deceptionibus sancti spirit^o duo oīno
 contraria. Videlicet magnus amor ei^o qui decipit: & valde fructuo
 sa vtilitas illius qui decept^o remanet. Si vero deceptus a sancto
 spiritu tantā habet gratiā q̄ nisi semel sese decipi pmittat ex q̄cū
 q̄ istarum personarum trium neque in huiusmodi deceptionibus
 flectere pmittat. Si vellem possem sancti iuramēto/ absq̄ peccato
 affirmare: q̄ deceptiones in prima: in secunda: & tertia p̄sona per
 spiritum sanctum operate velamine suprascripto/ in electis filijs
 suis: hoc in presenti statu sunt omni excellēti creature necessaria.
 Et ideo qui decept^o est custodiat & caueat. Et qui non est a spiritu
 sancto deceptus cognoscat se insufficientē ad huiusmodi deceptio
 nes. Quōobres deceptos nequaq̄s damnet: s; magis reuerenter
 deceptiones excuset: & deceptos summope veneret.

In deceptioib⁹ spū

et qui non est a
 saluto deceptus
 cognoscat se in

¶ Explicit secunda pars secundi libri.

¶ Incipit tertia pars tertij libri.

i Acta enī huiusmodi spiritus sancti deceptionū formā
 in quodaz sermōe de doctrina nouitiorū spiritualiū: ad
 culmen contemplationis peruenire querentium beat^o
 Bernardus sic ait. Incipiens a consolatione eorū qui experti sunt
 in principio sue vocationis. Deinde minus in sua iustificatiōe ex
 pertis: tanq̄s de incipientibus & profitentibus dicit.

Iuxta spū sū
 deprehensū fo

Bernardus

¶ Capitulum primum de primo tpe vocationis

q̄ Vis enim expertus signitos affectus: amplexus castos: san

etiam colloquia mutua detergere valeat. Tunc cunctus seruilis timor: et omnis premeditata locutio longe fit: put sugerit amor: sponso facit sponsa. Et si qua adulterina se immiscuerint dicta: vel gesta quadam prospicua: et illuminata discretionis manu abigunt a sponsa: ne tanti solatio sponsi elatione priuet.

Capitulum secundum de secundo tpe iustificationis.

Quoties que minus in amoris arte erudita est decipit: de preda: proffernit. Quoties euolat sponsus: atque ab aspectibus euanescit dilecte. Repente quippe ut supra se inaniter erigit anima fugit. Spiritus humilis humile diligit. Flatam vero tamquam indignam repudiat et repellit. Hec namque aspernatio: et hic sponsi discessus: miro incredibilique modo cruciat diligentem. Prudentem tamen efficit ad discernendum spirituum discretionem. Ad hanc nempe cognitionem per assiduam orationem: per casus merorem: et per spirituale et oculatum mysterium facile peruenit. Sed ante quam sapientia imbuatur anima prius quam dei verbo amoris vinculo confederetur: sepe labitur errorem per veritate suscipiens.

Capitulum tertium.

Teruntque tamen permittente sponso ut sibi ardenti dilectam copulet: aut ad altiora prouehat: aut prudentiore efficiat. **S**athanas in lucis angelum transformatur. atque illo tam sancto perturbatione admiscetur. Quem quum anima adhuc celestium ignara visitationum: erroris admisit spiritum. Et veluti domino se illi substraerit: sine mora sponsus secedit. Et illico succedunt tenebre: et quedam opaca mentis ebetudo continuo obdurescit animus. Et propria perfusione contudit: atque ex eis que patitur perspicue intelligit spiritum quem suscepit inimicum fore. Ad hoc lachrymarum fluunt imbres: et gemitus emittunt meroris idititia: geminantur preces mentis: proponitur custodia: et cordis omnimoda vigilancia de cetero statuitur.

Capitulum quartum

Alibi itaque puocat singultibus: talibusque per motus spiritualibus studiis: aduenit sponsus: et placito se ostendit aspectu. Nam diu sibi dilectam affligi non patitur. In isto vero secundo aduentu quod primo quod facundia: quod due humanum ingenium capere valet: quanta exuberent dilectionis solatia: ubi intellectus excluditur: sopitur cogitatio. Et solus amor testis est etc.

Capitulum quintum.

Demum dicitur vir sanctus. Ego in quodam capitulo de admonitione siue doctrina indiscreti amoris spiritualis: sic substans

tialiter ait. Arma quibus secure p̄servat̄ z regit̄ amor bon⁹: sunt in
trib⁹ reformatiōib⁹ aīarū electarū. ¶ Prima reformatio est que
 disponit aīaz ad dei volūtātē exercendā. Unde opera christi p̄fis
 cere conat̄. Que q̄dē reformatio icipientiū esse p̄t. Cum dicat nō
 esse sufficientē ad verū amorē regendū. ¶ Secūda reformatio est
 quum aīa vnita cū deo remāet valde gustās de deo: habēsq; imen
 sas spirituales delicias: Et dici p̄nt verba: z cogitari in huiusmodi
 feruore Quāobzē ad bonū satis suffitiēs ē amorē regendū: Dū
 tarat icipientiū passa sit ruinā in iustificationē. ¶ Tertia nō trās
 formatio quādo aīa p̄ vnionē optime reformata est in deū: z deus
 similiter in ea. Sentiēs fruēsq; reb⁹ dei: que nec dici p̄nt: neq; co
 gitari. Odore apostoli dicētis. Audiui archana dei que nō licz hōi
loqui. De quibus puto sit connūbiū aīe p̄fecte cū deo p̄sumatum
 indicibiliter. Itaq; talis: tantaq; in hac aīa gratia ifusa est: q; p̄fe
 cte regere valet dei: z proximi amorē. Ea videlicz gravitate: z sa
 pientia: q̄bus sensus corporales corrigunt̄. Et ita sopozāt̄ ex ebrī
 etate deliciarū spiritualium. q; aīa his omnibus que in optio amo
 re dei: z pximi cōcepit p̄ficiet feliciter operādo. Juxta illud Pauli
 ad romāos. Iustificati ergo ex fide pacē habeam⁹ ad deum per
dominum nostrū ihesum cristum: p̄ quē z accessum habem⁹ p̄ fidē
in gratiā istā: videlicz hui⁹ reformationis in qua stamus: z gloria
mur in spe glorie filiorū dei. Non solum autem: sed z gloriamur in
 tribulationib⁹: sciētes quia tribulatio patientiā operat̄: patiētia
 autem probationē: probatio vero spem. spes autē non confundit:
 q; charitas dei diffusa est in cordib⁹ nostris p̄ spiritum sanctum
q̄ datus est nobis

1^a reformatio

2^a

3^a

Capitulū sextū:

Equodā libro qui ititulat̄ de b̄titudine edito a quodam
 sancto viro sancti Dominici ordinis predicatorum. Dine
 sis interrogationib⁹ z diffinitionib⁹ electorū: vnitorūq;: vi
 delicz vtrū vnit⁹ possit irasci. Quid agit vnit⁹ vtruz oēs potentie
 aīe vnite sp̄ vnite remaneāt. Aut aliquā aliqua earū in pte disūns
 git. z his similib⁹. In hoc autē capitulo tertie interrogatiōis vtrū
 oēs tres potētie huiusmodi vnite aīe sint sp̄ replete d̄ dei vnitate
 Ex mult⁹ x̄bis sb̄aliter loq̄ndo i hāc p̄ficiet diffinitōnē. R̄ndit. Cū
 de⁹ sit opator liber: z nō nec̄ari⁹ p̄t aliq̄rū potētiarū vnite aīe p̄tē
 aut i totū nō nūq;: imo p̄ sepe solz: z suspēdere i vno videlicz actu
 suo: z nō i alijs: z sic i duos z nō in ceteros. At vt dicā: i oib⁹ dimit
 tēdo cadere vnitū etiam sine damno sui: siue sine culpa coraz deo.

Nam alius cadit in dubitationē sicut gloriosa virgo ⁊ mater dñi
que dubitans amisisse filium: querebat eum inter cognatos ⁊ nos
tos dolēdo plurimū. Alius in timore: velud beatus Johānes bap-
tista timens sese non posse in seculo custodire: vnde heremū petijt
Alius sicut Petrus in opinione circūcisionis errans. Alius in cō-
motione animi sicut Paulus quum blasphemasset pontifices ⁊ di-
cens. Percutiet te paries dealbata. Alius in discessiōe. sicut Bar-
nabas discedens ab apostolo. Quoniā nolebat secū ducere Mar-
cum: eo q̄ dimiserat eos a Dalmatia. Alius sicut David in dubi-
tatione diuini amoris: dū diceret. Ego dixi in excessu mentis mee
piet̄ sum a facie oculorū tuorū. Nā nec doluisset nisi dilexisset.
Capitulum septimum.

Eniq̄ sequit̄ ibi prope. Putā deum patrem pium: dil-
gentemq̄ cōspectorem seculorum: futurarumq̄ rerum
non uūq̄ trāstulare secum dilectis suis: dimittēs illos in
sceno: ⁊ luto cadere: subtrahēdo actum illorū: ⁊ non maculant se.
David attestante: qui ait. Beatus vir cui non iputquit dominus
peccatum: nec est in spiritu eius dolus. Quamobrē nonnulli ele-
ctorum inueniunt̄ facientes acta peccatorū: ⁊ nō iputant̄ illis ad
peccatum. Et hoc q̄ in eorum spiritu non est mala voluntas: nec
aduertunt q̄ sit peccatum: neq̄ huiusmodi ignauiē in causa sunt.
Nam si aduerterent non peccarent. Errant autē p̄ ignorantiam
inuincibilem absq̄ eorum culpa. Unde dicit. Permittit deus vt
homo cadat: vt fortior resurgat. Et ideo Augustinus in libro ter-
tio d̄ libro arbitrio. Si tāta fallacia est vt cauēri oīno non possit:
si ita est nulla peccata sunt. Quis enim peccat in eo quod nullo
modo cauēri potest. De peccatis p̄ ignorantiam. Et etiaz p̄ igno-
rantiam facta quedam improbant̄: ⁊ corrigenda indicant̄: sicut in
diuinis autoribus legimus. Sit enim apostolus. Misericordiam
cōsecutus sum: q̄ ignorans feci. Sit ⁊ propheta. Delicta iuuentu-
tis mee: ⁊ ignoratias meas ne memieris. Sūt etiā necitate facta
improbanda. Ubi vult homo recte facere ⁊ non p̄t. Nā vnde sunt
ille voces. Non enim quod volo facio bonum: sed quod nolo malū
hoc ago. ⁊ illud velle adiacet mihi: p̄ficere autē bonum non inue-
nio. Et illud caro concupiscit aduersus spiritum: ⁊ spiritus aduers-
us carnē. Hec enim inuicē aduersant̄ vt non ea q̄ vult̄ faciatis

Capitulum octauum.

Quod autē hec: et his similia: que in charitate dei: et fide re-
 formantur in sensatione non imputantur in peccatum: aut res-
 mittuntur illico: per huiusmodi Pauli prefati verba cognos-
 cuntur: dū ait. Comendat autē suā charitatē deus in nobis. Quoniā
cum adhuc peccatores essemus: Christus pro nobis mortuus est: multo
igitur magis iustificati. i. in sensatione reformati: et per charitatis
gratiam in eum vniti. Nunc in sanguine ipsius per continuas: deuotissimas
meditationes passionis sue: salui sumus nos ab ira. i. culpa: per
ipsum. i. diuinā per dilectionē ipsius. Unde Augustinus in libro de p̄des-
 tinatione sanctorū inquit: hac vtēs sn̄ia. Nunquā rē agere p̄t p̄des-
 tinat⁹: q̄ deū offendere potest. Itaq; puto ait autor iste: Dauid
in peccato suo tot⁹ a mente abstractus fuisse: nec dilucide ad-
uerteret. Cuius quāprimū p̄phetā audisset: quasi de somno surgēs
dixit culpam suam. Et Augustinus in libro de vita christiana: idē
 de illo ait. Sed in isto viro imoderate huius libidinis non p̄māsiō
 sed transitus fuit. Propterea ille illicit⁹ appetit⁹ ab arguētē p̄-
 pheta hospes vocatus est. Deniq; cōcludens autor iste ait. Cauē
tu qui legis ne dicas. Ergo licet peccare ex necessitate: absit: quos-
niā esset in spiritu malitia. Et esset tibi peccatum voluntarium in
maximam damnationem anime tue.

Capitulum nonum.

Unde ad. xii. capitulum idem autor in dilucidationē sup̄dis-
 te opinionis sue inquit: circa mediū. Quid si Dauid post
peccatum ad maiorē puenisset virtutē: Juxta beati Grego-
rii sententiam. Cum sitiret: aquas bibere negauit: que in periculo
ausa fuit aiarū. sed deo effundēs libauit: Quid si dixerō: Multos
excōsecute illius mie exēplo conuersos: et saluatos esse. Aut more
Augustini in libro de vita christiana. Et hoc vt nemo de sua iusti-
tia presumere audeat dicendo.

Capitulum decimum.

Iquia vero peccata magnorum virorū legerint quis: tam-
 et si eis aliquam figuram rerū futurarū animaduertē: atq;
 indagare potuerit. Rei tamen geste proprietate ad hunc
 vsū assumat. Ut si nequaquā recte factis suis hinc iactare audeat:
 et pre sua iustitia non ceteros tanq; peccatores contemnat:
 cum videat tantorum virorum: et cauendas tempestates: et flenda
 naufragia. Ad hec enim etiā peccata corū hominum scripta sunt

vt apostolica illa snia vbiq; tremenda sit quū: ait. Quia, ppter q̄
videt stare videat ne cadat: Nulla enī pagia ferre est sanctorū li-
brorū in qua nō sonet: q̄ deus supbis resistit: hūilib' at dat gratiā
Ecce de' oēm filiū quē recipit flagellat. Quia de re David non
sibi: s; deo peccasse videt: sicut ipse attestat dicēs. Tibi soli pecc-
caui: et malū corā te feci: vt iustificeris in sermonibus tuis: et vicas
cum iudicaris. Unde Paulus. Si at iniquitas nra iustitiā dei cō-
mēdat: qd dicemus: Nūquid iniqu' est de' q̄ ifert irā sicut homiez
dico absit.

Capitulum vndecimum.

Concludendo deniq; autor iste ait. Voluit enim deus
c in oī statu, p gloria sua q̄ inueniant lapsi quos absq; dam-
natione: presertim vnitos eleuat: et iustos facit. Dicēte apo-
stolo. Iustitia at dei est p fidē Jesu xp̄i in oēs: et sup oēs. Videlicet
vnitos et reformatos in sensatiōe: q̄ credūt in eū: p nimia dilectio-
nē: et p expiētiā suauitatū: et reuelationū suarū. Nō est enī distinc-
tio iter reformationē fidei: et sensatiōes. Omnes enī peccauerūt:
et egēt gloria dei. Iustificati gratis. Sunt vniti p grām ipsius dei
cui die noctuq; assūt p redēptionē que est in christo iesu. His
videlicet q̄ in eū p attractionem maxie dilectiōis rapiunt: et vere
charitatis. De qua ad differentiā pgnoscentā cupiditatis: et male
volūtati: et iniq. beat' Aug. i libro tertio d' vita xp̄iana. ita locut' est

Capitulum duodecimum.

Charitatē at voco motū animi ad fruendū deo ppter ipsuz:
c et se et primo ppter deū. Cupiditatē at motū animi dico
ad fruendū se: et primo: et quolibet corpore: nō ppter deum
Quod agit charitas quo sibi pfit' utilitas est. De beneficio primi
Quod at agit primo vt pfit' beneficia noiant. Quāto enī magis
regnū cupiditatis destruit: tanto charitatis auget. Quasi dicat
omnia et quecūq; fiunt aīo: et intentiōe liberādi se vel prius ab
omni tēptatione: obstinatione: odio: et periculo. vel ppter iustitiam
custodiendā: in dei laudē: et honorē: necnō et primi in charitatē et sa-
lutē mendicandā. destruit cupiditatē male intentiōis: et regnū de
charitatis vēdicat. Quicqd ergo asperū: q̄cqd obscenuz factū: di-
ctuq; in sanctis scripturis legit: ex psona dei: vel sanctorū eius ad
cupiditatis regnū destruendū valet. Quod si pspicue sonat nō est
ad aliud referendū: q̄s si figurate dictū sit. Sicuti illud apostoli: q̄
et Jesu xp̄i sunt: carnē suā crucifixerūt cum vitijs et pcupiscentijs.
Que q̄i flagitiosa ipeitis vident: siue tm̄ dicta: siue etiam facta

sunt: vñ ex dei psona: vel ex hoim quorū nob sanctitas pmedat tota figurata sunt. Neq̄ vllō mō quisq̄ sobri⁹ crediderit deuz pedes ita vnguēto pretioso a muliere p̄fusus: vt luxuriosorū: ⁊ nequā hoimīnū solēt: quorū talia p̄uicia detestant̄. Odoz. n. bon⁹ fama bona est: quā q̄squis bone vite operib⁹ habuerit: dū vestigia xp̄i sequit̄ quasi pedes ei⁹ pretiosissimo odore p̄fundit. Quā ois xp̄i actio nra est instructio. Ita q̄ in alijs psonis nō ī sensatiōe reformatis plerūq̄ flagitiū est in diuina: vel p̄phetica psona magne cuiusdā rei signū est. Alia quippe in pditis morib⁹: alia in Osee p̄phete vaticinationē p̄iunctio meretricis. Nec si flagitiose ī p̄uicijs temulentorum. ⁊ lasciuorū nudant̄ corpora. P̄: opterea in balneis nudū esse flagitiosum est.

Capitulū decimūtertium.

Ita q̄ in vnitis: ⁊ reformatis aiab⁹ in sensatiōe cēsēndū est: quod nequaq̄s aliquid male voluntatis operari queāt nisi sp̄sō xp̄o domino p̄mittēte agere quedā sub velamine preserti iustitie: charitatis: sollicitudinis: ⁊ cure humilitatis ⁊ obediētie in excedendo plus q̄s oporteat. Et hoc vt ad tps duri⁹ a deo vel ab hoib⁹ icrepati: atq̄ correpti hūiliores ⁊ cautiores effitiant̄ ne ex sp̄tiali dono mūereq̄ p̄tēplatiōis: more luciferi coequari se se deo presumāt. Verū magis ex lapsu suo sub pedib⁹ oim cupiāt p̄culcari. Et ab oib⁹ sperni: ac crutiari: nec vnq̄s a lachrymis se valeāt abstinere: ⁊ a gemitu oim peccatorū suorū. Insup p̄memoratiōe sui erroris p̄ximorū delictis p̄patiēdo tāq̄s sua p̄pria lugē conet̄. Et lapsos dulciter monere: erigere: ⁊ p̄solare. De his ergo optime loquit̄ vir sanctus magnus **Walteri⁹** doctor parisin⁹ ordinis beati Augustini.

Walteri⁹

Capitulum decimumquartum.

In fine. xxix. capituli secundi libri de nobilitate anime vbi enarrauit effectus temporū: videlicet: vocatiōis: iustificatiōis: magnificatiōis: ⁊ glorificatiōis. In spes summe p̄solatiōis illorū: videlicet q̄ tpe iustificatiōis sue substiuerūt tēptationes violētās vsq̄ ad peccatum. vel peccati similitudinē. Unde ait Deniq̄ at t̄pibus iustificatiōis: ⁊ magnificationis succedit q̄rtū tempus glorificationis. Et hoc est quando anima plene reformat̄ bis in celesti btitudīe. Quia aiē ille que sic a peccato sunt vocate: ⁊ sic sunt iustificate: vel alio modo p̄simili. Sic videlicet dictū est p̄ diuersam examinationem: tam per ignem q̄s per aquam. Et postea sunt sic magnificate: vel erunt glorificate.

Quia dominus dabit tunc eis plene quod hic cupiebant: et pl^o q³ nouerāt cōcupiscere: q³ eleuabit eas supra omnes electas aīas ad equalitatem cherubin et seraphin: eo q³ omnes alias animas transcenderūt in cogitatione dei. et dilectione similiter in hac vita. Finito uidelicet tpe iustificationis: tunc resurgunt in pacē mentis: in charitatē dei: et p^{ri}mi: cum cōpunctione lachrymarum. contritiōe in confessione. at^{ri}itione in penitentia austeritatis. Confidentia in mīa dei: cum in dilectione: uisione spirituali dei. Et corporalis apparitio domini nostri Iesu xpī in largitudie munerū spirit^u sancti: necnō et oīm beatitudinū: cuz magna spiritus libertate. Unde magis gaudet in tribulatione: et p^{se}cutionib⁹: q³ in honoribus: et delitijs mundi hui⁹: qm̄ tunc magis sentit suauitatē bonitatis dei et magis gustat. Et ideo uir sanctus sequit^r: et ait.

Capitulum decimūquintum.

Si ergo puenire ad hanc uult magnificationē: non timeat q³ iustificatiōis: q³ illa est uia. Dicit enī domin⁹ p^{er} prophetā magne consolationis uerbū cunctis talibus aīab⁹. **Aduer** meus noli timere: si trāsieris p^{er} ignē: flāma non nocebit tibi. **Adū** dabit aīam tuā ab omni carnali imunditia. Et stabilez eam faciet ad recipiendū ignē spiritualis dilectionis dei. Et hec oportet p^{ri}mo fieri: quia ut p^{ri} dicit non potest in sensatione aliter aīa reformari. **Dicēte** propheta. In nouissimis diebus iustificatiōis: circumdet dñs cor tuum: et emūdabit te: qm̄ iniquitates nostras ipse portabit: et peccata nostra ipse tulit. **Itē** effundam sup^{er} uos quum sanctificatus fuero in uobis aquā mundā: et mūdabimini ab omnib⁹ inquinamētis uestris: et ab vniuersis idolis uestris: uanarū diuersarumq³ temptationū mūdabo uos. Et dabo uobis cor carneū. et spiritum nouum ponā in medio uestri. Et auferā cor lapideū de carne uestra: et dabo uobis cor carneū: et spiritum meuz ponam in medio v^{est}ri. Et faciā ut in preceptis meis ambuletis: et iudicia mea custodiatis et operemini. Ergo vna cū Paulo apostolo dicam⁹. **Sci**mus at^q qm̄ quecūq³ lex his q³ in lege sunt reformati loquit^r. ut omne os obscurat^r a sua gloria. Et subditus fiat omnis mundus deo. **Quonia** ex opeibus legis non iustificabiē omnis caro coram illo. **Qui** intima uidet vtrū ex amore iustitie quid agat^r: vel timore pene: quod nō uiderit boies. Et ideo scriptura dicit. **Credidit** Abraham deo: et reputatum est illi ad iustitiā. Et uero qui non operat^r in lege: credēti at^q in eū qui iustificat impiū: reputat^r fides eius ad

iustitiā: sicut ppositum gratie dei: sicut et David dicit. Beatitudinē hoīs cui deo accepto fert iustitiā sine operib⁹. Beati quorum remisse sunt iniquitates: et quorū tecta sunt peccata. Beatus vir cui non imputavit dñs peccatū.

Capitulum decimū sextū

Scamus igitur qui sunt isti et laudabim⁹ eos. Electi sunt diu iustificati: uniti: et reformati in deū p spiritualē: et singula rem electionē gratie diuine: ita vt p dei gloria: et honores non solum sicut Abrahā vellēt filios suos tam carnales: et tpales: q̄z spirituales imolari. Immo p ei⁹ amore seipso milies in die vel lent posse in cinerē: et puluerē cōvertere: atq; in ventū p̄cere. Nec nō pro salute inimicorū suorū centies in die mori parati sunt. Nec miremi patres mei: qm̄ preuēti sunt a spiritu sancto supueniēte in illos quos obūbrauit diuina dei virtus: tali tātaq; spūali suauitate: et gustu: tū in dilectione: tūq; in visiōe ipsius dei et dñi nr̄i Ihesu christi. Quod nō nūq; si diuti⁹ duraret delitiarū illarū feruor: viscera eorum penit⁹ erūperent: et deficerēt. Adore vt fert bte Ursuline de Parma: et Jacopini ordinis minorū. Nunquā tales mala vnq; volūtate: aut iniqua intentiōe: vel malo spū ad peccandum contra gloriā dei deduci p̄nt. In tpe iustificatiōis sue: quū eos preserti ad tps puenisse magnificationis nouerim⁹ p illa saltē exteriōra inditia que cerni p̄nt et videri. Quāq; eorum intriseca diuina gaudia: nec cernere: neq; gustare valeam⁹: que qdē lōge lucidiora sunt valde iuditia veritatis.

Ecce iā triū ptiū secūdi libri diffuse et expedite materia afflictionū et angustiarū electorū in tpe sue iustificationis: put in pte prima de tēpore prefate iustificationis habet. Secunda de diuersitate tpm vocationis: iustificationis: et magnificationis: scriptum est. Tertia de deceptiōib⁹ a deo pmissis videt.

Explicit liber secund⁹ dict⁹ xga nuptialis.

Incipit tabula tertij libri.

Res sunt enī libri hui⁹: more aliorū. Prima dicitur iudicatiua: eo q̄ iditia renouatiōis electorū: et ptemplatiuorū innotescit. Et habet capitula triginta. Secunda dicitur purgatiua: eo q̄ sit de modo purgādi aīas electorum ex fortitudine animi in aduersitatibus spiritualib⁹: simul et tpalib⁹. Et habet capitula decē. Tertia dicitur exemplaris: eo q̄ ab exēplo Christi nr̄i saluatoris ex verbis ppheticis viā electorū conat̄ temere iudicātib⁹ indicare. Et habet capitula septē.

Incipit plog⁹ in opus libri tertij nuncupati Adonile spōsarū. Cum de excellentissi

marū aiarū in plēitudie gratiarū diuinarū rēouatiōe i eo ptractet.

C Trauimus fratres mei de his in primo libro rebus ptractare: que ad eruditionē amīcorū p̄tinere vident: ne in temeraria laberent iudicia aduersus exptos spirituales: atq; p̄templatiuos patres: tā religiosos q̄z seculares. Siue clericus: siue quidē laic⁹ fuerit. Quoniā sapia huius mundi stultitia est apud deū. Ideo omnes homies quocūq; sese statu reperierit: suā humiliter: ac deuote salutē exponāt vēdicare: dimissa p̄ximi: maiorum presertim: tum offitio: tum iūctate: detractatione: z murmuratione. **S**ecundo quidē libro quid huiusmodi electis in vocatione: quid i iustificatione: quidue his magnificationis tpe eueniat: enarrādus durimus dilucidissime. **H**oc at̄ tertio: vltimoq; libello ordinez resurgendi ex limbo: z vmbra mortis: vbi absentia gratie spūalis obscuritate p̄strati iacuerāt in ceno. **D**iuina tñ p̄missione pueniēdi ad maiorē sui gratiā: atq; gloriā. **Explicit exordium.**

Incipit narratio prime partis.

E forte rudibus: z imperitis verba mea odiosa appareant **n** Quum tam pie: tamq; benigne eternū patres p̄ merita passionis sui gloriosissimi filij: cum electis h̄re audierit remittendo illis omniū reatum suorū culpā. Penā vero in p̄nie austeritatē: in aduersis patientiā: atq; lachrymarū p̄tritionē p̄pensat. **S**i tñ causa humiliationis sacramentū vere p̄fessionis venerent: z querāt: dum tps: modusq; affuēit. **S**in at̄: domin⁹ Iesus p̄fessor erit eorum. **P**ater q̄z eternus remittit z absoluit eos. **A**utoritati bus quidē sacre matris ecclesie doctorū: que dixerimus p̄banda ducere instituiimus. vt infra patet.

Capitulum primus q̄ aduersa p̄tritis a deo: vel ab hoīe imissa ad correptionē: patienter tollerata remissionē donēt ab oī culpa: z pena eterne damnationis. **S**i tñ vltius nō addit ad peccandū: iux̄ btissimi Ieronimi sn̄iaz dicētis. **D**istictiōe. xlii. **D**e crimine.

Quid ergo ait d̄ dominū cogitatis: Ipse qui creauit mundū z p̄sumationē eius faciet. **Q**uid si vobis videt̄ crudelis: z rigidus: z cruentus. **Q**uod iā in diluuiōe genus deleuit humanū. **S**up̄ sodomā z gomorrā ignem pluit. **E**gyptios submersit fluctibus. **I**srahelitarū cadauera p̄stravit in heremo. **S**citote iō ad presens reddidisse supplitia: ne in eternū puniret. **C**erte aut̄ v̄a sunt que p̄phete loquunt̄: aut falsa. **S**i vera sunt: qd̄ d̄ seueritate eius videt̄ dicere: **I**psi dixerūt. **N**on iudicabit d̄ns bis in idipsum

in tribulatione. Sin at falsum est hoc quod dicit: qd non consurget
 duplex tribulatio: falsa est ergo et crudelitas q in lege scripta est.
 Qd si veru e: et negare non poterunt: Dicente ppheta qd non iudicabit
 deus bis in idipsum in tribulatione. Ergo q puniti sunt postea inde
 non punient. Sin at postea punient: scriptura metit: quod dicere
 nephas est. Receperunt ergo et qui in diluio perierunt: et sodomite
 et egyptu: et israhelite in solitudine mala sua in vita sua. Querat er
 go hic aliquis: si fidelis reprehensus in adulterio decollet: qd d eo
 postea fiat. Aut eni puniet: et falsum est hoc qd dicit. Non iudicab
 bit bis in eternu in tribulatioe: aut non punietur: et optandu est ad
 ulteris vt in presentiaru breui et cita pena cruciatus frustentur. i.
 finientur eternos. Ad quod respodebim? deu vt et oim rerum: ita
 supplitiozu: et queqz scire mensura: et non punire sniam iudicis. Nec
 illi tali scz snia in peccatore exercede: debinc pene auferri potesta
 tem: et magnu peccatum: magnis: diurnisqz lui cruciatibus. Si qs
 autem punit? sit: vt ille in lege qui israhelite maledixerat: et qui i sab
 bato ligna collegerat: tales postea non puniri. qz culpa leuis presens
 ti supplitio pensanda sit. Quid ergo de his qui ex ignorantia er
 rauerunt: aut simplicitate: aut obliuione: et tñ dure puniuntur.

Capitulum secundum: qd p correctione: et penitentiaz deus remittit
 peccatorum culpas. quas et ipse sine correctione corporali p p
 punctione cordis dimittere solet. Sicut in Petro apostolo autoritate
 Gregorij et Augustini. xxiii. distictione decretalium.

Sicut non est ab orone cessandū p his quos corrigi volum?
 s Etia si nullo hominum orante pro Petro dominus respe
 xit eum: et fecit eum suuz deslere peccatum. Ita non est negli
 genda correctio: qzuis deus quos voluerit non correctos faciat ee
 correctos. Tunc at ex correctione pficit ho: cuz deus misereatur
 atqz adiuuet. Qui facit quos voluerit: etiam sine correctione pro
 ficere. Quid ergo in contritis et confessis.

Capitulum tertium. ibidem de eadem materia Gregorius in dia
 logo. Capitulum tertium ex verbis beati Gregorij.

Utineri nequaquam pnt que predestinata non sunt. Sed ea q
 o sancti viri orado effitiut: ita predestinata sunt vt precibus
 obtineant. Tamē ipsa pbenis regni pdestinatio ita e ab
 omnipotente deo disposita: vt ad hoc electi ex labore proueniant
 quattinus postulado mereant accipere: qd eis omnipotes deus an
 te secula disposuit donare. Quid ergo in eo qui ieiunys: abstinem

hys: in cinere: et cilitio: die noctuq; sua deflere: et proximi: et inimicorum
adhuc peccata non cessat.

Capitulum quartum. Ibidem
Augustinus: quod per penitentiam: et propitiationem peccata remittuntur. Exemplo Na-
buchodonosor: et Pharao. In quibus penitentium: premia et venia:
et perseverantium in obstinatione ruinam apertissime prebentur.

Nabuchodonosor penitentiam meruit fructuosam. Donec post in-
numeratas impietates flagellatus penituit: et regnum quod perdidit
rursus accepit. Pharao ipsis est flagellis durior effe-
ctus: et perierit. Hic mihi rationem reddat: qui diuinum consilium nimium alte
sapienti corde diiudicat. Cur medicamentum unius medici: effi-
cit alteri ad interitum: alteri valuerit ad salutem. Nisi quod christus bonus
odor: alius est dolor vite: in vita: alius est mortis: in morte. Quantum
ad naturam erant ambo homines. Sicut nunc iter lapsus actiuorum: et lap-
sus contemplatiuorum: et omnium electorum. Ambo homines quantum ad naturam
actiuorum pariter contemplatiui: siue electi. Quantum ad dignitates
ambo reges. Sic quantum ad dignitatem ambo religiosi. Quantum ad
causam ambo captiuum dei populum possiderant. Sic quantum ad rea-
tum ambo lapsi sunt. Quantum ad penam ambo flagellati: clementer
admoniti. Sic ad improperia: correctiones: et aduersa: ambo a deo
castigati pro delictis. Quid ergo fines eorum fecit esse diuersos nisi
quod unus eorum manum dei suscepit in recordatione proprie iniqui-
tatis: et gemuit. Alter libero prostra dei misericordissimam vitam persequi
uit arbitrio. Ita inter electos: et non electos. Nam electi humiliter
et patienter correctiones: et aduersa tantum pro peccatis propriis: quam alienis: et
pro amore peccatoris tolerant. Non electi vero ad hoc pro tunc agnoscunt:
proserti in ultimo supplicij si resistunt impetuosae correctionibus: et aduersan-
tib; studeant impugne iordinate.

Capitulum quintum de preparatione.
Vid ergo de his censendum quod quidem ultro pro Christi nomine: et
errorum suorum demeritis: correctiones poposcunt: quamquam re-
sistendi: et impugnandi facultatem haberent. At insuper calumniam
et improperia: leto iocundoque suscipiant animo. Orantes: diuque cum
lachrymis peccata sua: et frequentium delicta: deumque deprecantes
acuratissime. Et quod magis est: ultra sue correctionis sententiam
per menses multos iam sicco tantum nautarum pane: et solum al-
ternati aqua utentes macerauerunt in cinere: et cinere: et cilitio in terram
prostrati: corpus et carnem cotidie. Disponentes: et instantes in quaretes: duris
sine subiectione austeritati totam vitam suam. Et perpetuo silentio: et solitudine
contia

el. ti.

psati.

21.
nata cupientes cellula claudis pane solummodo et aqua perficere dies
eorum. De forte verba que sequuntur beati Augustini ex preceden-
ti capitulo aduersari videantur libertati omnipotentie dei eternis iux-
illud quod effectu operasse cernit. Ad plane indicare disposui: quod
magis credendum dicere voluisse putauerim.

Capitulum sextum: in dilucidatione opinionis beati Augustini non presump-
tione: sed magis simplici et recta seruanda fide: ubi ait.

Tres itaque obedientie non ideo subtrahit cuiusquam eum non
predestinavit: quia eum decessurum ab ipsa obedientia esse pre-
scit. Predestinatio quae dei spiritus in bono est: que peccatum
hominis sola voluntate premissum: aut remittendum nouit: cum laude
mie: aut plectendum cum laude iustitie. Hanc credendum est quod neque
presentia dei: neque predestinatio eius necessitate inducat receden-
di a deo: tanquam a bono incommutabili: ut bonum possideat premutabile
cum ingenium: et ratio: et intellectus: bonum discernat a malo. Quia
propter nemo potest se excusare cum liberum habeat in anima arbitrium
per voluntatem nunquam velle aduersione a bono recedendi incommutabili
eligere: et desiderio saltim et animo: si corpore non potest diuinis cu-
pere obedire mandatis. Optime itaque beatus vir inquit: cum ait.
Tres itaque obedientie etc. usque ibi. Predestinatio dei spiritus in bono est
Quasi dicat illos predestinatos dicimus quorum peccata: aut per
mercedem dei remittuntur sine corporali poenitentia: sicut in Petro: cui sola
contritione suum remissum est peccatum: quoniam auersio non fuit in cor-
de: sed in ore ex timore corporali. Aut per poenitentiam et austeritates corre-
ctionis exterioris et interioris. Sicut in peccato David. Qui non
ex odio dei facinus suum perpetravit. Sed sensuali delectatione ob-
cecatus in foueam cecidit offensionis dei: quam dilucide non aduer-
tit. Sic ergo intelligenda sunt verba prefati Augustini in predes-
tinatis. id est electis. Non autem sicut in prescitis. Presciti autem sunt qui
tam corde: et voluntate: quam opere auertunt se a deo tanquam a bono
incommutabili ad bonum premutabile virtute liberi arbitrii sui. Unde
reprobi facti sunt sicut lucifer: et Judas.

Signa autem quibus cognosci potest quod deus non imputauit peccatum
in iustificatione electorum suorum ad mortem: cum ipse promiserit ita fieri.

Capitulum septimum.

Noniam more Gregorii in moralibus. Si mentis innocentia
custodit: et si qua foris infirma sunt quam roborent. Pri-
mum quidem signum est quum purgat eos in angustiis: aut in

Predestinatio dei
in bono est

In predestinatis
i. electis videtur
sicut in prescitis
presciti autem sunt

presciti autem sunt

Dederat tibi deus / vim irascibilem / qua firmiter deo adhereres / Et si quid ab hoc / te
posset separare / repelleres indignanter / In qua etiam affectiones suas delectabiles
posuit / spem / audaciam / ut esses virilis / ad bonum aggrediendum / et sperans adipiscendum.

me humiliter ac
patienter tolle-
ratur

in
psecutionib⁹: aut infirmitatib⁹. Sicut factum est in David: et rege
Ezechia. Que humiliter ac patienter tollerant. (Secundū vō
signū. Dat eis de⁹ gratia exercēdi se in operib⁹ mie tam corporali-
bus q̄z spiritualib⁹ in primis. (Tertiu⁹ pfecto in austeritate ses
uerissimi fiūt. (Quartū in orationib⁹: et deuotionib⁹ sollicitissimi
Quintus solitarij sunt querētes: ac poptates oim hoim creatura
rum ue puerfationē fugere et vitare. (Sextū: p punctio lacryma
rum. (Septimū: fiducia et pfidētia magna in dei presidio: mia: et
pietate: nihil mūdi petentes: sed magis seculi cunctā gloriā sper
nūt et negligūt. (Octauum: sp leti sunt et psolati. (Signa autē
spiritualia que ab intrūseco: que ex his exteriorib⁹ sequūt sunt hec
Dat mētis: quā insipientes non capiunt. Dicēte scriptura sacra:
Iustorum aīe in māu dei sunt: et nō tanget illos tormentū mortis.
Vili sunt oculis insipiētū mori illi at sunt in pace. Quia pax mul
ta diligentib⁹ deū. Charitas dei de qua beat⁹ Augustin⁹ ait. Cha
ritas est vt mibi videt: Recta voluntas ab omnibus terrenis: ac
presentibus prorsus aduersa. Juncta deo inseparabiliter. Et ignita
igne quodam spiritus a quo est: et ad quem fert incēsa. Inq̄namē
ti omnis extranea corūpi nescia. Nullo vitio mutabilitas obno
ria: sup omnia que carnaliter disiungunt. Excelsa affectionū: oim
potētissima. Diuine ptemplatiōis auida. In omnib⁹ sp est iuicta
summa actionū bonorū: salus morū: fons celestium preceptorum:
mors criminū: vita virtutū: x̄tus pignantium: palma victorū: san
ctoū mentiū arma: causa meritorū bonorum. premiū pfectorum
Sine qua null⁹ deo placuit: cū qua nullus potuit peccare. nec po
terit. Fructuosa i penitētib⁹. Victoriosa in martirib⁹. Operosa in
oibus oino fidelibus. Ex qua quicq̄d est boni operis viuet.

(27 fig)
37
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30
31
32
33
34
35
36
37
38
39
40
41
42
43
44
45
46
47
48
49
50

Signa spualia
que ab exteriorib⁹
sequūt p̄ h̄c

Charitas et

Capitulū octauū. Qd⁹ charitas primi est de q̄. b. Bernard⁹ ait.
In quis tantā habuēit charitatē vt parat⁹ sit etia⁹ p sribus
s mori: pfecta est in illo charitas. Hinc feruor sequit: de quo
dicere itēdebat idē Bernard⁹. Qui huiusmodi gustu cha
ritat⁹ iebriat⁹ fuēit: ad omne op⁹ bonū ilarescit. laborat et nō lacescit
Deridet et nō aduertit. De apparitiōe dñi nr̄i Jesu xp̄i q̄bus appa
ret p v̄ba pgnosci⁹ dicētis. Diligite iustitiā. i. iustificationē: q̄ ius
dicatis terrā in vanitatib⁹ suis. Sentite de dño in bonitate: Et i
simplicitate cordis q̄rite illū. Qm̄ inuēit ab his: qui nō tentāt illo
lum in presumptiōe et supbia: in psequēdo dilectos xp̄i: et amatoēs
ei⁹. Et apparet eis qui fidem habent in illum. Factantes omnem

cogitatum et omnem curam in eum.

Si autem vera divinaque apparitio fuerit Jesu christi hee beatitudines consequuntur.

Capitulum nonum

Unum lachrymarum habet ad cuncta peccata delenda: et sua
 et per quibuscumque lugere penitentibus curabit. Unde facilis
 ad lachrymas fit per inimicorum salute obtinenda: ac per amicos
 in passione Jesu christi: per absentia spiritus domini. Et in visione illius
 gemitus suavissimos emittit. De quo vero luctu per punctum be
 atus Bernardus ita loquitur. O lachryma humilis tua est potentia:
 tuum est regnum: tuum est imperium. Tu nosti viam: et semitam paradisi. Tibi
 celestis patrie aperuntur ostia cuncta. Tu secure intras choros an
 gelorum: et archangelorum. Nullum per timescis: omnes tibi exurgunt.
 Non cessas nec quiescis donec veneris usque in conspectum altissimi.
 Et tamen non recedis donec negotium tibi commissum perficis. Vicis
 invincibilem. Ligas omnipotentem. Et ipsum ligatum in medio fami
 liarum deducis. Unde Ambrosius. Lachryme que non solum possunt
 lavare nostrum delictum: sed etiam verbi celestis rigare vestigium: ut
 ingressus eius in nobis exuberet. O bone lachryme in quibus non
 solum redemptio peccatorum: sed etiam iustorum refectio. Idem. Lachry
 me lavant delictum: quod ore pudor est profiteri. Et Augustinus. Ubi
 lachryme abundant ibi sordide cogitationes non appropinquat. Item
 Bernardus. Felices lachryme quas de manibus suis abiter
 get: non solum oculis: sed quasi omnibus membris Christus fluxisse
 videtur: ut totum corpus eius quod est ecclesia in eius corporis lachry
 mis rigaretur. Idem. Religiosa tristitia: aut alienum: aut proprium luget
 peccatum. Et beati quorum luctus in hac temptatione versatur.

Capitulum decimum de secunda beatitudine scilicet.

Desiderium iustitie: de quo dicitur: Primum quod regnum dei: et
 iustitia eius. Regnum enim dei quod dicitur aliud est quam precepta eius que
 die noctuque indefinenter servanda sunt. Que quidem nobis data
 sunt in observantiam et austeritatem sacre nostre religionis: in qua solitudine et
 silentio. De solitudine Bernardus ait in epistola. Cum quo deus est: nunquam minus
 est solus quam quando solus est. Tunc enim liber fruitur gaudio suo: tunc ipse suus
 est: ibi ad fruendum deo in se: et se deo. Tunc in luce veritatis: et in sereno
 mundi cordis est. Altro patitur sibi pura conscientia: et liber se infundit deo dei
 memoria: vel illuminat intellectus: et bono suo trahitur affectus: vel libere
 seipsum flectet humane fragilitatis defectus. De silentio. Quid
 dulcius: quam suavis: quam utilis: sanctiusque: quam silentium optime custodire

a
1. B.

de dono lacrimarum

ii

i

2. B.

Hinc quippe anima a passionibus custodit: hinc mens a cogitationibus vanis: et iniquis: Cor ab amore: timore: nec non et dolore preseruat innoxium: nec lingua fallit: nec conscientia rodit: nunquam scribitur: neque iudicari potest in malum verbum quod ore non profert. Si diu facebis: nulli nocebis. Quoniam veritas odium parit.

Capitulum undecimum de desiderio iustitie.

Iustitia enim est reddere unicuique quod suum est: iuxta sententiam saluatoris dicentis. Reddite quod est cesaris cesari: et quod dei est deo. Quasi dicat corpus corporali subiectas regularis obedientie in vilitate paritate: et sobrietate: in moribus ac virtutibus educandis. Unde Gregorius in moralibus. Obedientia non seruili metu sed charitatis affectu seruanda est: non timore pene: sed amore iustitie. Redde autem deo quod dei est: nihil aliud censendum est quam creatori suo animam et vitam optatae: ex hoc contemplationis eius affectu. De qua quidem contemplatione Gregorius super Ezechielem inquit. Contemplatiua vita est charitatem quidem dei et proximi tota mente retinere: et ab exteriori actione quiescere. Solum desiderio peccatoris inherere: ut nihil iam aliud agere libeat: sed calcas curis omnibus ad videndam faciem sui creatoris animus iardescat: ita ut iam nouerit carnis corruptibilis pondus cum merore portare: sed desiderans appetere imaginem iudicis. In angelorum choris interesse. Admisceri celestibus ciuibus. De eterna spe in conspectu dei: et incorruptione gaudere. Huiusmodi enim contemplationis gradus primus est ut mens ad se colligat. Secundus: ut videat qualis est collecta. Tertius: ut superius ipsa surgat: ac se contemplationi auctoris inuisibilis in tenendo subiiciat. Sed se ad se nihil modo colligit: nisi prius didicerit terrarum: atque celestium fantasmata ab oculis mentis respicere. Quicquid est visu: quicquid de auditu: quicquid de odoratu: quicquid de tactu: et gustu corporeo cogitamus quicquid eius occurrerit respicere: atque calcare. Et se tale querat intus qualis sine istis est. Et sic optatum perficitur iustitie.

3. B

Capitulum duodecimum de tertia beatitudine percipiendi plenitudo. De qua beatus Hieronymus leto animo loquitur dicens.

Penitentia rutilatior auro: splendidior sole. Penitentia respuit auaritia: horret luxuriam: fugit furor: firmat amorem: odit malitiam. Unde Gregorius. O penitentia matris: magistra virtutum. Lapsos releuas: recreas desperatos. Jam a deo potest mereri quod petit. Et Isidorus. Abstinencia viuificat animam: et occidit corpora a carnalibus. Ieiunium non solum est ablutio peccati

Gregorius
Contemplatiua vita est

29
39

penitentia

catorum: sed exprobratio vitiorum. Non solum obtinet venias. sed meretur gratias. Non solum delet peccata p̄terita que p̄miserimus: sed etiam repellit futura que p̄mittere poteramus.

^a 4. **B.** Capitulum decimūtertium de quarta beatitudine mansuetudinis. De qua ait ambrosius sub cognomine modestie.

Modestia maxime tranquillitatis animi: studiū māsuētudinis: moderationis gratia: honestatis cura: decoris p̄sideratio spectat. et querit. Tanq̄ si diceret. Ille porro māsuētus dici p̄t quem nulla animi voluptas honoris: aut cupiditas perturbat. Odium: et zelum: ac inuidie siuorē premit. Modestudo. n. moderationis grā sensibus omnib⁹ pacē prestat: ita vt nec solatio querāt recreari humano: nec hominum aspectus: siue creaturarū appetant p̄uersationē sensualē: imo ab his fugā: separationemq̄ arripere p̄cupiscant. zelator honestatum est et morū veraciter mansuetus. Unde p̄ delinquentibus orare: accuratissimeq̄ cum lachrymis nō desinit deprecari. Continua deniq̄ cōsideratione spectat querit q̄ dei decorē: et gloriā: et mentis sue puritatē: nec nō et cordis patientiā: et lenitatē. Juxta verborū sniam egregij sanctiq̄ doctoris Isidori dicētis. Mansuetum diligit dominus. Sicut. n. lucifer in celo: et sicut lux in paradiso: sic aīa mitis: et mēs pura. Quantum enī quis in lenitate: ac patientia cordis fuerit edotatus: tāto in corporis puritate proficiet.

De māsuētudine seu modestia

Ille māsuētus dei potest

^a 5. **B.** Capitulum decimūquartū de quinta beatitudine munditie cordis.

Impe hic munditiā cordis veraciter habet: qui pacē illaz n̄ mētis possidere nouerit: quam Augustinus de verbis dñi dilucide manifestat iquies. Pax est serenitas mētis: tranquillitas animi: simplicitas cordis: vinculum amoris: cōsortiū charitatis. Idē. Pax est placita cunctis: non querit alienum: nihil deputat suum. Docet amare: que odio se nō nouit. Nescit extolli: nescit inflari. Hanc ergo qui accipit teneat. Et sic cordis munditiā optime possidebit.

De munditia cordis

pax est

^a 6. **B.** Capitulum decimūquintū de sexta beatitudine spiritus paupertatis.

Et enī paupertas nihil aliud quidē nisi q̄s poptato aīo hūanae nam: vanā: ac secularē corporis et aīe paupertatē appetē: hūilitatē cum despectu inq̄rere. Patientiā in p̄tumelijs alacriter sufferre. Sūma deniq̄ carnis maceratione castitatē possidere: ita vt nec mundi q̄c q̄s diligat sicut fastus honor: et pōpa. Nec non fama queq̄: siue utilitas huius mundi despiciat omnino. Tunc equidē

De spū paup̄tatis

illi appropriabitur pretiosa: preclaras paupertas illa: de cuius Bernardus pauperibus: christi commemorat hereditatem dicens. **O** preclara hereditas pauperum: o beata possessio nihil habentium. Non solum omnium sufficientiam nobis ministras: sed ad omnem gloriam abundas: ad omnem letitiam redundas. Idem in conclusione ait. Qui nihil mundi huius: nihil est in mundo quod pertimescat. **Capitulum decimum sextum de septima beatitudine orandi pro inimicis: ex corde et non simulate.**

vare p inimicis

a
7. B.

Oratio in inimicis vero orare et dimittere tanta est apud deum gratissima virtus: ut Cesarius vir sanctus dicendo audeat commendare eandem. Qui enim in se peccatis clementer indulserit: nullum peccati vestigium in illius anima remanebit. Quanto ergo longe magis christuosus esse dicemus: quam die noctuque lugere: plangere: et lacrymari pro salute inimicorum non desinit quis. Nulli quippe dubium si rubra foret illius quasi cocinum peccata: velut nix anima eius dealbabit. Summa etenim virtutum dicenda est dignitas: qua dei amore adversario: ut tela imbribus extinguit lacrymarum potest. Christo domino persuadete: atque dicite. Orate pro inimicis vestris: et benefacite his qui vos oderunt.

digna tolerandi

a
8. B.

Capitulum xvii. de octava et ultima beatitudine adversa tolerandi. Status equidem dici homo ille potest: iuxta dei sententiam: siue in terra siue in celis: qui sponte: ultro: alioque iucundo: minas opprobria et improperia: damna: adversaque duxerit toleranda. Attestante domino Iesu christo in huiusmodi verba. Beati eritis quam maledixerint vobis homines: et exprobrauerint: et abiecerint nomen vestrum tanquam malum: metuentes propter me. Gaudete in illa hora: et exultate: quoniam merces vestra multa est in celo. Unde Paulus. Per multas tribulationes: et angustias oportet nos intrare in regnum dei. in omnibus tribulatione patimur: sed non angustiatur. Appropriamur: sed non deicimur. persecutione patimur: sed non derelinquimur. Deicimur sed non perimur. Spiritus mortificatione Iesu in corpore nostro circumferentes: ut ita Iesus in corporibus nostris manifestetur. At hec omnia tanto libentius tolerantur ab electis: quanto durius loquitur. Augustinus dum ait. Qui in hoc mundo flagellari non merebitur: in inferno torquetur. Quum enim a domino flagellamur si patienter excipimus: et humiliter gratias agimus si mali fuerimus peccatorum indulgentiam accipimus. si autem boni eternam beatitudinem consequimur. Ecce iam diximus que signa: que opera: que namque beatitudines veram indicant apparitionem domini nostri Iesu christi. Quamque his etiam sequuntur et munera sancti spiritus.

Capitulum xviii. de donis spiritus sancti quorum primum est donum timoris

I.D.

Amor q̄ est nō seruilis: neq̄ mercenari⁹: sed tot⁹ simplex pu-
 rus: ⁊ filialis: siue spōsalis: ⁊ fidelis est. Ille quo dilecta spō-
 sa christi suū charissimū amatorem nequaquā utilitate ad-
 mittēda: vel p̄sequēda pena timet sponsus. Immo dilectissimum ⁊
 amātissimū dñm Jesum in timore ⁊ tremore causa dilectiōis amit-
 tende summopere veret: ne aliquā offensiōe ab ea discederet: ⁊ su-
 um iā amorē: visionē: ⁊ p̄solationē auferret. Qua de re milies mag-
 is in die crutiari ⁊ mori vellet: q̄ dilectū suū vnq̄ in aliquo p̄is-
 tus offendere errore. Propterea veri amatores Jesu xp̄i dum hoc
 peregriant seculo: timēt: affectāt dolores: sustinēt ⁊ gratulāt. Sū-
 verba beati Augustini dicētis. Ap̄d nos iux̄ scripturas: sanāq̄ do-
 ctrinā ciues sancte ciuitatis dei i huius vite p̄grinatiōe: sm̄ deū
 viuētes: metuūt: cupiūtq̄: dolēt: gaudētq̄. Et q̄ rect⁹ est amor eos

De dono
timoris

2.D.

rum: istas omnes affectiōes rectas habēt. ¶ De dono pietatis.
 Pietas illa vera est que p̄ximo p̄paties: exēplo: oratiōe: ⁊ exhor-
 tatiōe: ac etiā illi si valet opere non desinit viā indicare salutis: ac
 utilitatis humāe. Adore Gregorij dicētis. Offerre quod enī dolo-
 rē excipit in alia necessitate crucē portat in mēte. Neq̄ enī aliter
 redēptoris nostri mēbra efficimur: nisi inherēdo deo: ⁊ cōpatiēdo
 p̄mo. Quob⁹ enī modis crux tollit. Quando autē p̄ abstinētiā
 affligitur corpus: aut p̄ cōpassionē p̄mi affligitur animus.

De dono pietatis

3.D.

Capitulum decimūnonum de dono consilij.
 Consiliū quippe optimum est: quod ⁊ sibiipsi quisq̄ tradi-
 tur: sicut ⁊ p̄mo in vitijs euitādīs. In educādīs moribus
 ⁊ leto aduersa aio tolerādo. Hoc enī p̄siliū dei vaciter dici
 p̄t: cui⁹ meritū p̄māet in seculū seculi. Adore dauidico. Consiliū at
 dñi māet in eternū. Et hoc q̄d Isidor⁹ in hec verba disponit dicēs
 in summa. Nulla te securitas deceptū blādiat. Nulla te securitas
 p̄nie i tēptatiōe suspēdat. Incessanter i corde tuo spes ⁊ fortitudo
 p̄siliat.

De dono consilij

4.D.

Capitulum vigesimū de dono scie.
 Cire nanq̄ potes oim scientiarum exp̄ientiā apprehēdis:
 se: vendicasseq̄ opulēter omnē qui equanimiter: ⁊ in se p̄-
 speris nō erigēdo: ⁊ in aduersis non deitiendo. Bonos ma-
 losq̄ vna in deuz nouerit charitate tolerare: quos siue verbo: siue
 exemplo: in moribus: ⁊ disciplina voluerit edocere. Est enī Orige-
 nes. Ille offert sacrificium laudis per cuius verbum: ⁊ mores: et di-
 sciplinam laudatur: ⁊ benedicatur deus.

De dono scie

Non tam alios docētes q̄ nos instructi ⁊ rōnabiles esse debemus. Adore Ambrosij dicētis. quē enī locū scie predicatiōis suscipit mala iſerre nō debet: sed sustinere: vt ex ipsa amaritudine irā seuiētius mitiget: ⁊ peccatorum vulnera in alijs ipse afflictioib⁹ vulnerat⁹ sanet. Hec est vera scientia ⁊ disciplina salutis.

Dono sapientie

Capitulum vigesimūprimū de dono sapientie.

Sapientia vera p̄fecto dicit que in diuinis et sup̄celestibus
S versatur. Et quibus que oculus nō vidit: nec auris audis
uit: nec in cor hoīs ascēdit: que deus preparauit diligētib⁹.
se. ac spirituali eruditiōe a domino erogāt. Juxta Isidorij verba
Omnis hō q̄ s̄m deum sapiēs est: beatus est. Beata vita cognite
diuinitatis: virtus: operis boni est. Virtus boni operis fruct⁹ et ē
nitatis est. Unde Cyprianus. Quomō. n. sapiēs: vel patiēs esse p̄t:
q̄ nec sapiās: nec patientiā h̄y. Sapiēs ille est q̄ est patiēs ⁊ mitis.

S. D.

Dono intellectus

Capitulum vigesimūsecundū de dono intellectus.

Intellectū sic spirituali more capimus: vt illius oculis di
i uinitus illuminatis inuisibilia dei penetrare valeam⁹. De
quo deus p̄ os David electis dicere intendebat: quādo di
cebat. Intellectum tibi dabo ad inuisibilia intuendū: sine quo nihil
validum: nihil sanctū. Et instrua te in via spirituali in qua gradie
ris ad arcē p̄templatiōis. Et firmabo stabiliēdo sup̄ te oculos me
os. i. visionē diuinitatis mee ostendā tibi.

6. D.

Dono fortitudinis

Capitulum vigesimūtertium de septimo dono fortitudinis.

Fortitudinis donum spiritualibus a deo elargit⁹ ad eorum
f constantiā in p̄templationis labores: ⁊ angustias sufferēdas
fouendū: atq; fauendū ei. Quāq; ⁊ omnibus prestare fide
libus p̄sidiū non desinat accumulatissime. Verūtñ sicut p̄pinq̄o
ribus spiritibus cherubi: ⁊ seraphi: qui magis splendēt: ⁊ ardent i
p̄spectu dei q̄ ceteri spiritus virtus ⁊ dignitas epulētius tradita
est. Sic sp̄tialiter electis ad summe p̄templatiōis arcē vberit⁹ elar
gitur de fortitudinis munere: ad hoc vt pondera spiritus onerosa:
atq; supra modum grauissima facilius toleranda sint. Que sunt
absentia spiritus: subtractio diuine visiōis: gustus simul ⁊ suauitas
rerū spiritualiū amissio: Unde talitātaq; afflictione: ⁊ angu
stia crutianē sponsi Jesu xp̄i: suiq; patris eterni: q̄ nisi oculata sp̄s
sancti fortitudine p̄solarent p̄e tristitia penitus deficerēt: atē q̄
sol iustitie i eorū oriret iterum cordibus. De qua quidē absentia
Bernardus ap̄erto ore loquit⁹ dicēs. Non sine causa inuasit me lā

7. D.

guo: animi: z mētis hebetudo: insolita quadā iertia spūs. Currebam bene: s; ecce offēnsiōis lapis in via ipegit z corruī. Superbia inuēta est in me: z dñs declinavit in via a seruo suo. Hinc illa sterilitas aie mee: z deuotiōis iopia quam patior: nec punxi ad lachrymas queo: tāta est durities cordis. Nō sapit psalm: nō legere libz nō orare delectat. Meditatiōes solitas nō inuēio: ideo ad op' manu piger: ad uigilias somnolentus: ad irā preceps: ad odiū ptinax. Lingue z gule indulgētior: obtusiorq; ad predicationē. Nā alium quidē itueo: singularis abstinētie: aliū uero patiētie admirāde. alium at summe hūilitatis z māsuētudis. Alium multe mie z pietat? Illū in contēplatione frequēter excedere. Hic pulsare: z penetraē celos orationum instantia z cetera.

z
z
z

Capitulum vigesimumquintum prime partis tertij libri.

Secūda uero oportūitas fortitudis spiritualis est ob multarū aduersitatū: ab extrinsecorū t'paliū icursiōes uarias: acerbissimasq; atq; insupportabiles oīno (nisi porro illis deus p'videret z p'cederet) Fortitudinē spūs libertatis ab inimicorum insidijs absorbere calumniātes: z p'sequētes eos usq; ad mortē Sic plūmis in psalmis. Flēs luctu amarissimo sanct' cecierat David dicēs. Et p'mo absentia spūs. De' de' me' respice in me: q're me dereliq'iti. longe a salute mea uerba delictorū meorū. De' me' clamabo p' diē: z nō exaudies: z nocte: z nō ad insipiētā mibi. Tu at i sancto habitas laus israhel: In te sperauerūt patres nostri z liberasti eos zc.

Capitulū uigesimūsextū de hūana p'secutiōe electorū p' p'seruatōe uirtutum z gratiarū. Idē gemens ait.

Aluū me fac de': qm̄ intrauerūt aque usq; ad aīas meam. Infixus sum in limo p'fundi: z nō est s'ba. Veni in altitudine maris: z tēpestas demersit me. Laborabā clamās: et rauce facte sunt fauces mee. Defecerūt oculi mei dū spero in deū meum. Multiplicati sunt sup capillos capitis mei: q' oderūt me' grati. Cōsfortati sunt q' p'sequūt me inimici mei iuste: q' nō rapui tūc exoluebā. De' tu scis insipientiā meā: z delicta mea a te nō sunt abscondita. Nō erubescāt zc. Nō p'fundānt sup me q' q'rūt te de' israhel. Qm̄ p'pter te sustinui opp'brū: operuit p'fusio faciē meā. Extrane' fact' suz frīb' meis z p'egrinus filijs matris mee. Qm̄ zel' dom' tue p'medit me: z opp'bra ex'p'brantiū tibi ceciderūt sup me. Et op'euī in ieiūio aīas meā: z factū est in opp'brū mibi. Et posui uesimentū meū cilitiū: z fact' sum illis in parabolā. Aduersuz me loq'bant

ps. Saluum me fac d'9

qui sedebāt in porta monasterij zc. Ego vero orationē meā ad te
dñe tps beneplaciti deus. In multitudine mie tue: exaudi me i ve
ritate salutis tue. Eripe me de luto z nō ifungar. libera me ab his
q̄ oderunt me z de pfundis aquarum. non me demergat tēpestas
aque: neq̄ absorbeat me pfundus: neq̄ vrgeat sup me pute^o os sus
um. **Animaduertite** charissimi q̄ ad huiusmodi psecutiōes z āgu
stias corporeas: spiritualesq̄: tum q̄dē a deo: tum a spiritib⁹ malis
tū a bonis. At etiā tā a bonis q̄z a malis hoib⁹ imissas. Adore Je
ronimi: z Athanasij: z alioruz sanctoruz virozum i huiusmodi pni
tūis exptissimi. Sic itaq̄ z vos si spetiali eritis electiōe vocati p̄
uenire oportz oīno. Verūtñ manus dñi pteget vos donec iustifica
uerit vos. Postremo i fortitudie summaq̄ p̄stātia spiritus liberta
tis p̄cedet vob i amniculū: suffragiumq̄ v̄m. Itaq̄ z vos vna cū
sanctissimo psalmo ḡpho psalmū hūc p̄fidēter canē valebit dicēdo

Capitulum trigesimum de confidentia David.

Dominus illuminatio mea: z salus mea quē timebo. Dñs p
d tector vite mee a quo trepidabo. Dñi appropiant sup me
nocentes vt edāt carnes meas. Qui tribulant me inimici
mei ipsi ifirmati sunt z ceciderūt. Si p̄sūtāt aduersum me castra: nō
timebit cor meum. Si exurgat aduersus me preliuz: i hoc ego sp̄a
bo. Unā petij a dño hanc requirā: vt inhabitē i domo domini om
nibus diebus vite mee. vt videā voluntatē domini: z visitem tem
plum eius. Et reliqua vsq̄ in finem. Ubi sic concluditur. Expecta
dominum: viriliter age: z confortetur cor tuum: z sustine dominus

Unde salomō in p̄ue rb̄is. Habe fidutiā in domino ex toto corde
z ne innitaris prudentie tue. In oibus v̄is tuis cogita illum. Ipse
diriget gressus tuos. Idem decimoquinto capitulo. Cor hominis
disponet viam suā: sed domini est dirigere gressus suos. Idē Pau
lus ad Romanos capitulo quinto. Quicumq̄ spiritu dei aguntur
hij filij dei sunt. Idem insup. Si deus ergo pro nobis: quis contra
nos. Tunc igitur fidutialiter in obsequio Christi domini nostri:
z dei nostri agendum est. Dicente p̄pheta. Qui confidit in domi
no sicut mons syon non commuebitur in eternum.

Secunda pars tertij libri.

I quis at̄ his qui reformati fuerit: z optime iustificati: vbi
iam hec z maiora que dici non possunt signa: imo vt veris
us loquar diuinitus euenisse viderit sanctitatis inditia Et
p̄ alio spiritu q̄z dei omnipotentis hec fieri iudicabit. Et crimen

p̄ dñs illuā

Contenditactores.

Induxerit: ac suspicans de gestis tpe iustificationis occursis ipone
infamiã voluerit: eo q̄ nō pmissione dei credat. Verū magis eorū
pessimis operibus pacta sint. legat: intelligat: et sileat. Hec Christi
et Aug. verba.

Capitulum primum secunde pt̄ tertij libri.

Stote misericordes: sicut et pater v̄r̄ misericors est. Nolite
e iudicare: et non iudicabimini. Nolite condemnare et non con-
demnabimini. Dimittite: et dimittet vobis. date et dabit
vob. Mēsurā bonā et p̄fertā: et coagitatā: et supfluentē dabūt i si-
num vestrum. Eadem quippe mēsurā qua mēsi fueritis remetiet
vobis. Dicebat autē illis similitudinē. Nunquid potest cecus ce-
cum ducere: nonne ambo in foveam cadunt. Nō est discipulus sup
magistrum: p̄fectus at̄ omnis erit: si sit sicut magister eius. Quid
autem vides festucam i oculo fratris tui: Trabem at̄ qui in oculo
tuo est non vides. Procrita eice primū trabē de oculo tuo. Tunc
p̄spicies vt eūtiās festucā de oculo fr̄is tui. Hinc igit̄ beatus Au-
gustinus in homelia admonens ait.

Item ex August.

Capitulum secundum de suspitione.

Non reprehendam ea que nescim: quo animo fiant. Nec
n ita reprehendam que manifestā sunt: vt desperem sanitas
tem: et vitabimus iudiciū: de quo nunc dicit. Nolite iudi-
care sine iudicet̄ de vob. Potest at̄ mouere qd̄ ait. In quo. n. iudicō
iudicaueritis: iudicabit̄ de vob. Et in qua mēsurā messi fueritis:
in ea metiet̄ et vobis. Nunquid enī si nos in iudicio temerario ius-
dicaueritis: temere etiā de vob deo iudicabit: Aut nunquid si mēsurā
iniqua messi fuerim: etiā ap̄d̄ deū iniqua mēsurā est: vnde vobis
remetiet̄: Nam et mēsurā noīe ipsum iudicium significatur arbi-
tror. Nullo modo deus vel temere iudicat. vel iniquā mēsurā cuiqm̄
rephēdit. Sed hoc dictum est: quā temeritas q̄ punis alius: eadē ip̄a
te puniat necesse est. Nisi forte arbitrādum est q̄ iniquitas ei nos
ceat aliqd̄ in quē p̄cedit. Et at̄ nihil a quo p̄cedit: imo vero sepe
nihil nocet ei qui patit̄ iniuriā. Et at̄ qui facit necesse est vt noceat
Quod enī nocuit martiribus iniquitas p̄sequentium: ipsis autē
p̄secutoribus plurimū: qz et si aliqui eorum correcti sunt: eo tñ tpe
quo p̄sequebant̄: excecabat illos malitia illorū. Sic et temerariū ius-
ditiū plerūqz nihil nocet ei d̄ quo temē iudicat. Et at̄ q̄ temere iudi-
cat ipsa temeritas necesse est vt noceat. Ista regula etiā illud dicitur
arbitror: Dis q̄ p̄cusserit gladio: gladio moriet̄. Quā mlti. n. gladi-
dio p̄cutiunt: nec tamen gladio moriuntur. sicut nec ipse Petrus

Item ex eodem August.

Sed ne istū venia peccatorū talē penā euasisse q̄s putet. Quāq̄s nihil absurdi q̄s vt maiorē putet gladij penā eē potuisse q̄ Petro nō accidit: q̄s crucis q̄ accidit. Quid ergo aliud dictū est. Dis. n. q̄ gladio percussit: gladio morietur: nisi quia in ipso peccato anima morietur quodcunq̄ p̄miserit.

Confutatio temerarij iudicij in viros electos. Capitulum tertium:

de eod.

3 forte quis diceret euidentia q̄dā diuinā vltionē in quodā s magne sanctitatē fame viro euentā apparentēq̄ dilucide videre videoz. Eo q̄ vt a regali q̄i solio ad p̄funda lacu ruisse ab extrinseco videat. Mōne illius viri nequitia: z scelere euēisse arbitrandū est: Sicut z Pharaoni. Sauli. necnō Jude. Et alijs q̄s plurib⁹ pessimis viris accidit: atq̄ nefarijs. Ad quorū quidē exemplū: z i p̄periu p̄pter q̄d peccata veniunt aduersa scriptum est.

Capitulum quartum.

de eod.

1 Espōsio. duplex est enī iudiciū. Verū videlicet: z temerariū. Verū autē iudiciū nemo putet h̄re: nisi expt⁹ in his q̄ sup̄ dixim⁹. Et erudit⁹ a deo: z a natura: ab opere: z offitio summope sit. Nec min⁹ summe charitatē: pietatē: z clemētie p̄gnoscat p̄cictus: z ornat⁹. Tunc vero talis (vt puto) verax iudex: de quo nō viderit: nec audierit: nec ope nisi bonū p̄sumatus nouerit. Nullo pacto illius ruine: aut de eo maledicētib⁹ credē presumet: neq̄ illis aliq̄m p̄stare fidē voluerit. Quāq̄s etiā ab extrinseco fuerit aduersatus: vel depulsus. Presertim quum eū viderit in patiētia: p̄stātia: z humilitate roboratū remāere. Sicut Job vir sanctus. Tobias z alij multi: q̄ a sup̄bis p̄sumptuosis. ypocritis: malisq̄ hoib⁹: q̄ aliq̄n odij causa: liuore: z inuidia ducti fuerāt ad temere iudicādū de eis. Iudicare at̄ in malum tunc nō erit quū in damnationē: destructionē: z dei: z sacre fidei irrisionē q̄s finierit: vel errore veraciter diuulgato i quo aliquē p̄uisse: z iordinate vitā fuisse p̄gnoscat: si iudicat non est temerariū iudiciū: s̄ ratōabile dictum. Verū tñ qm̄ iudicia dei abyssus multa: nequacq̄s adhuc totaliter p̄firmāndū est. Sed pie: more Aug. dicētis. Male viuere. z bñ mori pium est credere: s̄ nō affirmare.

Capitulum q̄ntū d̄ malo iudicio,

de malo iudicio.

1 Alū vero iudiciū: z oīno temerariū est: quum qd̄ nescimus nec vidim⁹ a maledicētib⁹ tā fortiter corde sigilam⁹: vt oēs charitatē: humāitatē: z pietatē: a pectore penitus expellimus z aio. Ve ve talib⁹: qz agunt qd̄ de⁹ Magdalene: qd̄ adulte re: quodūe latrōi: quorū ei peccata manifesta fuerāt non fecit: nec exacerbare eos voluit: s̄ magis saluare: z p̄solari: illisq̄ succurrere

proposuit. Nos at psequimur: et detestamur. Immo quod peius: peius
 nimis est. Quia nonnumquam fratres fratres: filii patres ob temerarium iudicium
 crudeliter insecuntur. Quum tamen in ope et verbo: nisi omnia bona
 optimaque exercuisse noverit. Verumtamen tam maliuolentibus detractioibus
 firmam prebet fide: quod non solum omnium beneficiorum sese ingratisimos
 effitiunt: sed omnem dissolunt beniuolentiam: charitatem dilaniant. Et
 ab omni se penitentiam humanitate: et pietate alienant. Ita ut more leonum
 rugientium non desinant ubique in primis: et benefactorem suum: et eorum
 salutis optimum dilectorem: detrahendo: murmurandoque seuire. Hec
 aut iustitie gratia agere dicunt. Quam quidem neque sciunt neque nouerunt
 eam unquam: quod iustitia vera est reddere pro malo bonum: non autem pro bono
 malum. Sed dicunt aduersitas: et multorum emulorum detractioes indis
 cant nobis rei huius veritatem. Heu ceci: heu duces cecorum: ignari quod
 estis sanctarum scripturarum. Animaduertite miseri: et videte quodnam
 pro os prophete dicat deus in retributionibus christi sui. suique primogeniti
 in multis fratribus qui via vestigiisque illius secuturi sunt. In gaudium
 primo. In ruinam postmodum. Demum in resurrectione diuine contem
 plationis. Ait. n. deus omnipotens ore dauidico: qui et prophetauit dicens
 domino.

Capitulum sextum de promissione Christi
 sui facta a deo ad sanctum David.

Unc locutus es in visione sanctis tuis: et dixisti. Posui adiu
 torium in potestate: et exaltaui electus de plebe mea. Inueni
 David seruum meum: oleo sancto meo unxi eum. Et dabo ei
 auxiliabitur ei: et brachium meum confirmabit eum. Nihil proficiet in
 micus in eo: et filius iniquitatis non apponet nocere ei. Et percidam a
 facie ipsius inimicos eius: et odientes eum in fugam pervertas. Et vitas
 mea: et misericordia mea cum ipso: et in nomine meo exaltabit cornu eius.
 Et ponam in mari manum eius. Et dabo ei digne dignitatis: honoris: salu
 tis: et glorie. Veraciter gratias: donaque promittentis: distincte apte
 que diuenerat: usque dum ait. Et tronus eius sicut sol in conspectu meo: et sic
 luna perfecta in eternum: et testis in celo fidelis. Capitulum septimum:

Edem remunerationes pollicite sunt electis omnibus aiam
 e his maxime que speciali uocatione diuinitus ad diligendum de
 um in reformationem sensationis: diuineque contemplationis
 vocati et electi sunt. Quibus una cum christo suo post uocationis et electi
 onis gloria: hec inferius enarranda deus euenire promittit: tunc iustificati
 onis: in maiorem quodam donum et gratiam consequendam. Quamquam hec que au
 dietis perfecta iam in christo completa sunt: et in omnibus sanctis. Sic itaque

et consumenda sunt in presentibus: et futuris electis et unitis. **S**ecundum ergo sanctus propheta David dicens. Tu vero repulisti: et de-
spexisti: distulisti christum tuum. Auertisti testamentum serui tui: pro-
phanasti in terram sanctuarium eius. Destruxisti omnes sepes eius
posuisti firmamentum formidine. Diripuerunt eum omnes transeun-
tes viam. factus est opprobrium vicinis suis. Exaltasti dexteram depri-
mentium eum letificasti omnes inimicos eius. Auertisti adiutorium gladium
eius: et non es auxiliatus ei in bello. Destruxisti eum ab emundati-
one: et sedem eius in terram collisisti. Adinorasti dies temporis eius: perfudisti
eum confusione. Usque quo domine auertis in finem: exardescet sicut ignis
ira tua etc. Usque dum cognita huiusmodi ruine saluberrima utili-
tate omnino necessaria concludens. Et deum benedixit: et postulauit
Christi aduentum dicens. Benedictus dominus in eternum: fiat: fiat scilicet
quod a deo decretum est: et futurum.

Capitulum octauum.

Unc vero ex verbis octuagesimumi psalmi sequentis: gau-
diū in cōpunctione renouatiōis christocoli: electisque: et uni-
tis ostendit dilucidissime. Nam quasi ore: et fratrum suorum dis-
lectorum David sanctus post ruinam cecinerat dicens. Domine refugium
factus es nobis a generatione in generationem. Deinde ex correcti-
one: iustificatiōe: et pietatis Jesu christi experientia: et dei eterni poten-
tia: et humane fragilitatis inopia narrat. Donec salutifere resurre-
ctionis electorum in renouatiōe spiritus sancti paracliti exultatio-
nem protulit: dicens. Repleti sumus mane misericordia tua: et exul-
tauimus: et delectati sumus in omnibus diebus nostris. Letati sumus
per diebus quibus nos humiliasti: anis quibus vidimus mala. Orat
de futuro dicens. Respice in seruos tuos: et in opera tua iam optie
iustificata. sic etiam dirige filios eorum. id est discipulos: et deuotos eorum
iustificatorum. Et sit splendor domini dei nostri super nos: et opa ma-
nuum nostrarum dirige in gaudium salutem: et in preceptis et mandatis tuis.

Capitulum nonum de spirituali reformatione.

Einde in sequenti psalmo indicat signa et dona reformatio-
nis: incipiens a confidentia et securitate. Quas post correptio-
nem iustificatiōis electi suscipiunt a deo qui humiliauerat eos
inquens. Qui habitat in adiutorio altissimi: tempore magnificationis
in protectione dei celi commorabitur. per securitatis: et sancte spei constan-
tia: et fortitudinem. An licet domino ex seruo dilectiōis. Susceptor me-
us tu: ob demonum insidias. et refugium meum: ab inimicis meis inanimibus. et
quoniam deus meus est fortis et potens: et multum ad ignoscendum: sperabo
in eum. Quoniam ipse liberabit me a modo a laqueo venantium. diuersarum pre-

de pualis rfor-
macione

teritarū temptationū demonū. Et a verbo aspero. impropertū
 detrahentiūq; hoīm. Nunc at formā z ordinē dei auxiliū: diuineq;
 ptectionis sue indicat ppheta electo: z vnito: dicēs. §. i. De mō
 reuocationis. Scapulis suis. misericordie: z pietatis: qbus erroēs
 z defectus electorū suorū tolerat: z supportat. Obumbrabit tibi.
 Nullum tibi ad mortē iputando peccatū: imo venia: z remissio
 ne obumbrat. Quia vetus error abijt: gaudiū ideoq; exultabit cō
 fidētie. Et q; sub pēnis eius sperab: in austerā scz corporis pnia: z
 punctione in dilectiōe dei: z in charitate pximi. Ita vt etiā pro
 inimicis ipse mori pat' eris. His equidē penes xpm ad celos: cum
 electis patribus euolasse nouim'. Paulo attestāte dū ait. Sic o
 portuit xpm pati: z intrare in gloriā suā. §. ii. de fide: z cre
 dulitate scripturarū.

Deinde scuto fidei: sine qua ipossibile est plas
 cere deo. veritas eius: altissimi circūdabit te: in itelligentiā: z cre
 dulitatē scripturarū: mādatorūq; dei: z sacratissime matris eccle
 sie militāt. Quāobrē n̄ timeb a timore nocturno: ex obscura dubi
 tatiōe dānationis tue: ppter absentia solis: z lumis diuini amoris
 Unde a deo tuo derelictum alias penitus te putabas. Sed nūc n̄
 vocaberis vltra derelicta anima. Et terra tua tui scz corporis sen
 sus bonis: optimisq; penitentie: ac deuotionis operibus simul z vir
 tutibus inhabitabunt feliciter exercēdo. §. iii. De confidētia

aduersus ipugnationes superborū. Tunc nepe nec timebis a sagit
 ta volate in die: malignorum hoīm: superborū: z ipocritarū dicen
 tiū in aperta psecutione. Te fore omnino deceptum: q; cōplacuit
 dñs in te. Ideo nec etiā timebis a negotio pambulāte in tenebris
 Ex hostib' qui dicūt in oculis tuis peccata occultasse: quibus nec
 dum confessus: neq; absolut' es: vt hinc summopere confundaris
 Tu vero qui tui cordis munditiam: z puritatem ex vera contritio
 ne et confessione (deo cooperante) noueris habere dealbatam.
 Nullam quippe curā facies de his qui cogitauerunt iniquitates
 in corde suo. Qui cogitauerunt supplantare gressus tuos: z qui
 absconderunt superbe laqueum tibi.

§. iiii. De securitate dei in confusione: Sed neq; timebis ab incur
 su subite confusionis ita vt quecunq; bona que feceris. in malum
 ab omnibus arbitrentur: Nec propterea timeb a demōio meridi
 ano: Imponenti tibi crimen: calumniasq; diuersas multis illumina
 tatas euidentis iniquitatis.

Tu autē gaudens gaudebis in dño: et exultabit aīa tua in deo tuo
Quia induit te vestimento salutis: et indumēto iustitie circundedit
te. Et quasi sponsus Iesu xpī decoratū corona dilectionis: diuiniq;
amoris implebit cor tuū. Et q̄i spōsas exornabit aīam tuā monilib;
suis diuersarum suauitatū spiritualiū: reuelationū: diuinoꝝq; susur
rium. §. v. de dispersiōe detrabentiū. Quas obores cadēt a latere
bonoꝝ operū tuorū corporalū. Nulle detractores. Et a dextris
optimarum virtutū potētiarū aīe tue. Cadēt decē milia: demōes
terētes: et surgētes tibi malum. Ad te autē nec vn⁹ eorū appropiqua
bit: ad nocendū tibi. Immo sicut. n. terra pfert germē suū. Et sic
ort⁹ semē suū germiat. Sic dñs de⁹ garmiat iustitias: et laudem
tuā corā vniuersis gentib;. Verūtñ oculis tuis. pprie humilitatē
tue nihilū tuū p̄siderab: et exaltationē tuā in gloriā dei videbis
in retributionē peccatorū hoīm: peccatorūq; tuorū: q̄ iuste ini
quitatē fecerūt in te. Ideo caput circuit⁹ eorū labor: labioꝝq; ipsoꝝ
opiet eos. Cadēt sup eos carbōes: in ignē de⁹ deūtiēt eos in mise
rijs non subsūtēt. Quia vir liquosus nō diriget in terra. Virū ius
tūm mala capiēt in iteritu. Tunc itaq; dices: p̄gnoui q̄ fecit dñs
iuditiū iopis: et vindictā paupum. Verūtñ iusti diuq; iustificati cō
fitebunt⁹ noi tuo dñe. Et habitabunt recti cum vultu tuo.

§. vi. de spe diuina in deo ponēda in āgustijs et tribulationib;.
Quāobzē tu es dñe spes mea: in āgustijs: in infirmitatib;: et in p̄ses
sionib;. q̄s purgatiōis grā mihi omnibusq; electis tuis euenire
pmittis summa tñ patiētia: et eq̄tate. Eo magis. Quā posuisti al
tissimū refugium tuū mihi in exercēdo leto aīo absq; vana curio
sitate. Opera cuncta misericordie corporalialia: simul et spiritualia
pro remissione peccatorū: et gratiarū acquisitione. Ideo nō ac
cedet ad me malum quod suspicantur inimici mei me scilicet in fre
nesim casurum: aut in mentis vacilatione: aut in incurabilem egro
tationem. Sic nec flagellum: heresim. appropinquabit: taberna
culo cordis mei: quod est camera omnipotentis regie. Camera in
quam dilectionis Iesu christi dei veri: veri q; hominis. Qui p̄cep
tus de spiritu sancto: natus de virgine: mortuus et sepultus pro hu
mani generis redemptione. resurrexit deniq; tertia die: ad celos
ascendit: et venturus est iudicare viuos et mortuos. Quisquis hūc
diligit: in hunc et sane credit: nequaquā in die heretica valebit
nece p̄ire. xp̄o attestāte. Qui credit i me et si mortuus fuerit viuet.

Sic viues ⁊ tu ait ppheta.

S. vii. de angelica ptectione.

De angelica ptectione

Quonia angelis suis mandauit deus eriere te de manibus
 q calumniantiu te: vt custodiāt te in omnibus vijs tuis. Tā
 in corporis austeritate: silētio ⁊ solitudine: q̄z in nimia la-
 chrymarum infusione p̄ tuis ⁊ amicorum: inimicorumq̄ peccatis.
 Necnō cunctorū fidelium infideliumq̄ cōuersione: atq̄ salute. Ibi
 eteni angeli in manibus diuine gratie auxilijs suis portabunt te:
 ita vt nihil penitus tibi oneris esse possit. neq̄ graue: aut molestū
 q̄c̄q̄z. Quonia deus tunc locutus est in visione sanctis suis ⁊c. Ier
 circo. Ne forte tuum offendas pedē: affectionū tuarum spiritua-
 lium. ad lapidē dubitationis: vel cōtradictiōis. Adore Adoisi dif-
 fidētis de dei auxilio. custodiēt te: in fidutiā: ⁊ confidētia dei sum-
 ma cum humilitate. Quia iueni David seruū meū ⁊c. oleo sancto
 meo unxi eum. Unde in spiritu libertatis: in cordis letitia: animi
 iūcūditate: ⁊ consolatione mentis. Ambulabis sup aspidē. Con-
 fundēs omnes obturātes aures suas ne bona audiant de te. Qui
 insidiātes tibi pedes affectuum tuorū morsu venēare cupiūt. Ver-
 rūtāmē manus mea auxiliabit tibi: ⁊ brachiū meum confirmabit
 te. Sic sup basiliscū. Inuidorum gratiarū tuarum: q̄ toruo te intui-
 tu oculorum intuenē vt confundaris. Sed nihil p̄fitiet inimic⁹ in
 te ⁊ fili⁹ iniquitatis non apponet nocere tibi. Ambulabis in vera
 pace: deuotione: ⁊ seruoze: ad illorum confusionē. Quia concidas
 a facie tua inimicos tuos: ⁊ odiētes te in fugā conuertā. Et etiam
 leonem deuorantium diuini muneris largitatē. Et negātes: ⁊ des-
 trabētes apparitionibus diuinis xp̄i: sanctorum: aut angelorū su-
 orum. Conculcabis: lachrymis ⁊ oratiōib⁹ tuis. Quā veritas mea
 ⁊ miā mea tecum. Et in nomine meo exaltabit cornu tuū. Nec mi-
 nus conculcabis deprecationib⁹ tuis. Draconē: laniantiū venena-
 tis dentibus famā ⁊ gloriā tuam. Et ego ponā in mari famā ⁊ bo-
 norum operū. Et in fluminibus gloriā dextre gratiarum ⁊ virtutū
 tuarum. Nam ipse iuocasti me pater meus es tu deus meus: ⁊ sus-
 ceptor salutis mee. S. viii. de liberatione p̄ spem. Et qm̄ i me
 sperabis liberabo te a p̄sequētibus ⁊ calumniātib⁹. Et protegam
 aiā tuam a tēptationibus ⁊ insidijs inimici. Quoniam cognos-
 uisti ex dilectione nomē meum: quod est bonitas. Et ideo ego pri-
 mogenitū ponā te xp̄m i omnibus electis. Et quēlibz reformatū
 in sensatione ponam primogenitū sup omnes in fide reformatos.
 Christum vero excelsum p̄e regibus terre. Omnis at reformat⁹

in sensatiōe. Clamabat ad me. In p̄tēplationibus suis p̄ salute sua
z amicorū: inimicorū: z p̄sequentiu p̄tritiōe. Exaudiā eū. Nam cū
ipso sum in tribulatiōe mentis z corporis. De quib⁹ eripiā eum in
hoc mundo. Ubi longitudine dierū replebo eū: z ostendā illi saluta
re meū Jesum xp̄m mihi inseparabiliter vnitū. Mandāq; illi myste
riū incarnatiōis: necnō i visionē diuinitatis mee. Asperia ei adhuc
viuēti in trinitate z vnitate p̄fecta. Deniq; in vitā eternā sup cho
ros angelorū: spiritūq; beatorū glorificabo eū simul cū vnigēito
meo Jesu xp̄o.

Capitulū decimū. Hic finis donorū z gra
tiarū est ad effectū p̄uenientiu. Quorū quarūq; duratio in psal
mo p̄missiōis superi⁹ allegato i hec v̄ba p̄firmat. Dū ait p̄pheta

Et eternū seruabo illi electo z vnito vna cū xp̄o meo miam
i meā: z testamentū meū donorū: z gratiarū sup: adictarū
Sancti q; spirit⁹ visitationū z beatitudinū oim: atz v̄tu
tum. Hec at oia dona erunt in testamentū fidele vltimum z robo
ratū ipsi electo: contemplatiuo: siue vnito. S. i. Hic ponit semen

xp̄i a peccatis in gratiā renouatis cū ceteris peccatorib⁹. Quā ob
rem vt supi⁹ diximus. Et ponā in seculū seculi semē ei⁹. Sicut apli
euāgeliste. Velut Petrus: Paul⁹: Mathe⁹: z Maria magdalēa
atz latro xp̄i cum oibus his: q; per eos diuina succēsi remāserint: z
remanebūt dilectione. Et ponā thronū eius catholice fidei: q; ab
electis: z vnitis firmat: atz roborat. Sicut dies celi qui nunq; de
fitiēt: tam etsi dies veniēt in quibus in ignē purgabunt tā celi q; s
terra. Et hoc quidē erit in die vltima iuditij. Ubi inouabunt san
cti: z aīe iustorum in camino purgenē iustificationis. Quorū thro
nus in eterna gloria durabit sicut dies celi. S. ii. Hic lapsus ele
ctorū vnitorū: z contēplatiuorū ponunt p̄ legē. Si at filij ei⁹ xp̄i di
lectores: vniti videlicet z p̄tēplatiui derelinquerūt legē meā genēa
lem: z p̄munē mandatorū dei: atz posituā sacre matris ecclesie ab
extrinseco hoīe corporeis sensib⁹. Si tñ spetiale mandatū dilectio
nis in corde seruauerit saltē i sinderisum. Quāq; in iuditij meis
legū scz z statutorū: ac ordinationū ecclesiasticarū: z religiosarū n̄
ābulauerit. Immo q; mai⁹ est. S. iii. Cōtra iustitias honestat: p̄ti
nētie: z fidei sacramta. Si iustitias meas p̄phanauerit: Sic Sam
son cum meretricibus alienigēis. Petr⁹ in errore baptismi. At sic
p̄noiat⁹ de ordine predicatorū i renegādo fidē xp̄i: non tñ corde.

At etiā si mādata mea nō custodierit. Non iurādi in vanū. Non

217

blasphemādi. Sabbatata sanctificādi. Non mecādi. Dormem z
rem primi: atz vxorē non optandi. Sicut fecerat Dauid sanct⁹ q̄
vnitus: z pre ceteris sanctis noui veterisq; testamēti p̄templatiu⁹
fuerat. Visitabo in virga tribulationū: p̄secutionum aduersitatus
z inualitudinum plurimarū iniquitates eorū supradictorū p̄tēpla
tiuorū. Et peccata eorū que vt supra tēpore iustificatiōis p̄petras
uerūt in x̄beribus: p̄ se: vel p̄ alios: co: po: alibus disciplinis: vel spi
ritualib⁹ angustijs ex p̄punctione lachrymaruz: vel ex austeritate
penitētiarū multarū. Ideo sequit̄. Et misericordiā at̄ meam non di
spergā ab eo x̄po meo: cum oībus filijs suis: electis: z p̄tēplatiuis:
quib⁹ neq; nocebo in veritate mea: q; non peribit capillus de ca
pite eorū. Sicut p̄buri nō potuit capillus de capite: neq; de barba
pillus illius d̄ ordine antedicto p̄dicatorū. S. iiii. Continmans
auget renouationē: dicēs. Neq; p̄ophanabo amplius testamētuz
meum quod superi⁹ pollicitus sum: donozū: z gratiarū sup̄dictarū
redēptionē. Ne electi in pollicitatiōe hāc ambigendi occasionem
haberēt p̄ spiritum sanctū suum verba sua p̄firmat: dicēs. Et hec
scz verba que pollicendo procedunt de labijs meis non faciā irrita
Et vt certius teneat̄: p̄ iuramentum qd̄ p̄incipi: immo z regi ele
ctorū z p̄templatiuorum promiserat sancto scz Dauid: confirmat
eandē seruaturū deus fidem Christo suo domio iesu: filijs q̄ suis
omnibus dicens. S. v. Semel iurauī in sancto meo scz nomine:
sue in x̄po v̄turo. Si dauid mentiar. i. non mentiar: q; sem̄ ē eius
scz dominus Iesus christus cuz electis suis in eternū in me mane
bit. Juxta illud. Qui manet in charitate in deo manet zc.
S. vi. Et ideo thronus eius z electorum: contemplatiuorumq;: sic
sol in dilectiōe in p̄spectu meo: Et sicut luna perfecta in mūditiā
cordis in eternum manebit. Et ego z filius meus Iesus christus
primogenitus in multis fratribus testis fidelis erimus in celo.
Gaudeant ergo electi: et renouati in fide etiam. Sed longe ma
gis: magisq; sp̄tiali munere ad culmen: et vocati: et electi diuine
contemplationis. Quoniam in celo deum et hominem humane
fragilitatis passionibus expertum habemus in testem fidelissimū
q; omnes filij domini nostri Ihesu christi in dono dilectionis con
cepti: si dereliquerint diuina p̄cepta: aut communes leges
z positiuas tempore iustificationis. In tempore magnificationis
et renouationis iugo corripientur suauī in lachrymis p̄punctiōis:

sive in leuissimo onere aduersantiū: vel infumitatus: sive austerita-
tum penitentiarum. Huiusmodi enī electis thron⁹ in celo tpe glo-
rificatiōis vna cum Christo parat. Sicut sol splendidissimus ra-
dīs micās lucidissimis in conspectu dei: et anime eorum pfecte di-
uino cādoze p fuse: sicut luna pfecta in pulchritudine sua eruit.
Tertia ps de repetitiōe iuditiōū temerariōū ī exptis elect⁹ spes-
tialiter: et contemplatiuis. Et de cognitione verarum et falsarum
visionum spiritualium.

Ec miremi: neq; temere amodo iudicare presumatis frēs
n pastorū spiritualiū: et prelatoꝝ exptozum: et ptemplatiuoꝝ
rum vitā in malum: presertim quum virtutum in eis opa
cōcerni possunt. Nā et si nonnūq; cadē videant a cōspectu hoīm p
infamiā: sive verum: sive mendatiū sit: chariores sunt eterno patri
ceteris actiuis.

Capitulum primum de imitatione Christi.

o Dnis enī singulari vocatiōe et spetiali electiōe a spū sanc-
to tract⁹ (cōformis efficitur saluator: in ipso operijs: et psecu-
tionib⁹: detractionibus: et angustijs. Et sepius ex lapsu
et defectu ipsorum ne equari sese valeāt pfectioni dñi nri Jesu xpi
dei veri: et veri hoīs in quo nulla omnino: nulla q; penitus reatus
macula fuit: nec alicui occasionē scandalizādi dederat vnq; . Non
āt sic in electis: et sanctis. Immo vt Johannes testatur sicut alias
diximus: Et si dixerimus non habere peccatum et c. Ergo necesse
est vt tū iuste: tū mē min⁹ iuste omnino ea pati et sustinere aduē-
sa: que de eo duce et saluatore nostro in sapientie libro per Salomo-
nem fuerant prophetata.

Capitulum secundum de experimento tribulationum.

m Ane sane quicunq; p ea non diligēter fuerit monit⁹ et eru-
ditus ī hūilitate: et pfecta sapiā: et optima emēdatiōe. Dis-
deuotio: ois feruor: omnis siue visio: aut apparitio: gustus.
vel spiritualia sentimēta suspecta omnino sunt: Nam aut a malo
spiritu causa decipiēdi offerūtur: vt ide inaniter glorient. Et hoc
cognosci potest cum fama sine operibus abundanter acquirūt. Et
maxime quando absq; vlla emendatione: et vlla correctiōe ad finē
suam deduxerit vitam. Si vero huic visio siue apparitio a deo fue-
rit magis ad confusionem: et ruinam: et damnationem illius: et suū
lium suozum erit. Ideo de Salomone dubitat. Quia post visionē
dei: et pmissa p erroribus: et preuaricationibus suis: neq; emenda-

de experimento
tribulationum.

tionem: neq̄ in aduersis correctionē aliquam audiuius. Sed pa-
cificum regnum suscipies: humanā vitā etiā in pace finiuit. Non
enim psalmodograph⁹ sanctus Dauid sic. Sed diligētī correctione
in quocunq̄ errore suo monitus conseq̄uebat̄ emendatiōem. Et
sic vsq̄ ad canos emendatus gloriā meruit: et salutē in finē. Itaq̄
quos p̄ viam p̄cedere Dauid videritis: et verba: et eorum monita
reuerēter: fideliterq̄ suscipere. Sicut verba eiusdē sancti Dauid
et Pauli apostoli qui post visionē correctionē suscepit cū optima
emendatione.

Capitulum tertium de via verita-
tis Iesu christi. In qua p̄fecti ab imp̄fectis dilucide cognoscuntur

Et etenim domin⁹. Qui sequit̄ me nō ambulat i tenebris:
a sed habebit lumē vite. Tenebre equidē sunt gaudia: hono-
res: ac mūdi huiuscemodi dignitates. Lumē at̄ rutilans
more solis celestis: aduersa: tribulationes: et martiria sunt. Quāob-
rem Salomon in libro sapie: quibus christus radijs micatur⁹ fuisse
vt̄ in exemplū illa nobis. i. electis in lumē eterne vite daret. p̄p̄he-
tauit: increpās ip̄ios: ac p̄secutores christi: et electorū suorū. Quo-
rum aduersariorū verba neq̄ssima hec sunt: que quottidie effectū
suum exercere non desunt in perfectos et sanctos. Sicut in tota
domini nostri Iesu christi vita optime fuerat consumatum. Vice-
tes autores passionis tā xp̄i q̄z pedissequorū et imitatorū eius.

Capitulum quartum ex libro sapientie Salomonis verba: et effe-
ctus impiorum. Capitulo secundo.

Imprimamus pauperē iustum. Christū scz: et electos iustifi-
o catos. Et non parcamus vidue: que animas iustorum indi-
cat: que quasi vidue in absentia sponsi sui crutiant̄. Unde
dominus dixerat. Tristis est anima mea vsq̄ ad mortē. Itē: pater
mi: quare me dereliquisti: Nec veteranos. Antiquos spirituales:
et expertos vereamur. Nec canos multi t̄pis: In dilectione dei p̄-
seuerātes honoremus. Si at̄ fortitudo nostra lex iniustitie: q̄z qd̄
infirmitas est inutile apud superbos inuenitur. Sicut vita iustorū
que in ip̄obis infirma apparet et inutilis: put̄ in sequēti capitulo
habet̄. Iustorum anime in māu dei sunt: et non tanget illos tormē-
tum mortis. Visi sunt oculis insipiētium mori: illi at̄ sunt in pace
Et illud. Arbitramur q̄ vita eorum esset inanis: et sine honore et̄.
S. i. Circūueniamus ergo iustū. siue iustificatū: quoniam inutilis ē
nobis. Eo q̄ contrari⁹ est operibus nostris: p̄tinacibus: et presum-
ptuosis. Et improperat nobis peccata legis: que vltro agim⁹: et que

in alijs iniuste arguere conamur. Et ideo diffamat in nos peccata discipline nostre. Diuersarum sciarū ad dilectionē dei non ptinen-
tiū: sed magis ad arrogantiam et inanē gloriā acquirendā. Ipse enī
pmittit se sciaz habere spūalē: nec nō diuinā. Et filiū dei se noiat
ex contēplatiōis familiaritate. Factus est nobis in traductionem
cogitationū nostrarū. que in ambitione regnat. Hocq; in humanis
opibus seculo ināiter huc illucq; dispergunt. atq; dissipant. Ideo
grauis est nobis ad audiendū correctiōes illi. §. ii. Etia grauis
est nobis ad videndū exēplū in emendationē iustificatiōis sue: in
humilitate et optima patiētia. Quā dissimilis est alijs actiuis: vis-
ta illi: in austeritate: in deuotionib;: silētio: et solitudine. Et imutate
sunt vie eius: scz actiue vite: q; ad viā spirituale: et diuinā supne cō-
templatiōis puerus est. Unde tanq; nūgaces existimati sum; ab
illo ex p̄tinatia: et arrogātia nra. Quasobres abstinēt a vīs nostr;
detractiōnū: murmuratiōnū: ac p̄rimorū: et p̄latorū p̄secutiōnū
tanq; ab imūditijs. Que nō solū imunditie sunt: sed p̄nitiosa sum;
mopere extimant ap̄ deū. Et p̄fert nouissima iustorū: p̄ exēplū
patrū p̄ miracula sanctorū terrēs: et arguens p̄ verba et autoritas
tes doctorū: in parabolis: ac scripturis. multisq; modis nō desinit
iperitiā increpare nostrā. §. iii. Ubi ea ponunt hic mirabilia
que ostendit deus dilectis suis in contēplationibus suis.

Et gloriat̄ patrē se habere deum. Et eum in humanā pprijs vis-
disse oculis effigiē testat̄: et domestice: fiducialiterq; sepissime i spi-
ritu aliqñ loqui cū patre in diuinitate. Aliqñ cū filio in forma xp̄i:
aliqñ in ituitu sanctissime trinitatis. p. fi. et s. sancti. Crebroq; bea-
tam in spūali diuisiōe x̄ginē dei sp̄sam: et matrem saluatoris cer-
nit quoq; alloquit̄ hortatur. Multoties vero pater i diuinitate:
filius in humanitate indicibili modo vna cum gloriosissima virgi-
ne matre ad illius spirituale visitationem visionem suam in cas-
illis offerunt osculis: et amplexibus. Multa quoq; infinite admira-
tionis: et stuporis diuina electi ad contēplationē. Et in charitate
vniti post iustificatiōē: gustant: sentiunt: cernunt de bonitate: et
misericordia dei: quo diuino gaudio: et letitia fruunt̄. Quamobrē
nonnunq; mirabilibus his confortati: pro omnibus peccatorib;
mortem: et penas pati postulant in eorum salutem. Quamquam
ab inexpertis: vanis: et sensualibus: aut in ridiculum: aut magis in
diabolicam existimantur deceptionem omnia huiusmodi spiritus

quoniam ob res

4
lia: donaque diuina. §.iiii. qualiter pmittit deus p malos: & inio
quos electorum gratias experiri: vt experientia agnoscantur dicen
tes. Videamus ergo si sermones illius quibus nobis pdicare sole
bat de moribus: virtutibus: & obseruantijs multis: necno suis co
scripserat codicibus: ac libris: si veri sunt. Tempemus que vetu
ra sunt illi: qualiter videlicet electus se habebit in psecutionibus: &
in opprobrijs. Sicut dixerat satan ad deu aduersum Job. Tange
eum &c. Et sciemus que erunt nouissima illius. Nam si vt putam
confusus: consternatus: ad stridiores sese: vel ad iracundiam: odiu
& vindicte liuorem impetuose conuerterit. Adore Esau contra Jac
cob fratrem suum propter primogenita eius: tunc apparebunt di
lucidissime nouissima illius: & finis damnationis. Et tunc dicem
deceptum sicut Esau esse.

§.v. De certitudine visionum
& gratiarum spiritualium: & contemplatiuorum. ¶ Si enim ve
rus dei filius est suscipiet illum: & liberabit eum de manu contrari
orum. Duo etenim inditia sunt quibus electi a reprobis: & spiri
tuales a superbis: & contemplatiui ab actiuis dilucide post lapsus
cognoscuntur. Primum quippe electos in tempore correctionis
deus suscipit statim in protectionem confidentie sue: ita vt dicat
Si exurgat aduersus me pcelium: in hoc ego sperabo. Deinde tan
tum eos in ignem dilectionis sue accendit: vt audeant deum ap
pellare sibi in patrem: in diuinitate: & eiusdem altissimi humani
tatem in sponsum et amatorem eligere. Unde fiducialiter dicat
omnis electus. Dominus illuminatio mea: & sal^o mea que timebo

¶ Paragaphus sextus de secundo inditio.

Secundum vero inditium est quum dominus liberat eos de ma
nibus aduersariorum suorum: ita vt animabus nequaquam noce
re valeant. neq; in aliquo penitus possint contristari: sed magis in
penis et tribulationibus letantur & gaudent: dicens quilibet eoru
Dominus regit me: et nihil mihi deerit: in loco pascue ibi me col
locauit. Collocat deus animas iustificatorum: & iustorum in opti
ma pace mentis: cessantq; fantasmata omnium vanitatum: ita vt
libero animo valeant de eo cogitare: meditari: & cum gaudio i eu
contemplari. Et hunc spiritum libertatis acquirunt: vt nulla pos
sit infirmitas: nulla aduersio: nullaq; tentatio in aliquo vexari: quo
niam mundi corde a deo facti sunt. Quare dicere audet.

¶ Paragaphus septimus de munditia cordis: & charitate pximi.

¶ ii.

de certitudine
visionu et gratia
spiritualium - et contemplatiuorum

primu inditium

27 Inditium

Paratum cor meum deus: paratum cor meum: cantabo et psalmum
 dicam domino. Hinc etiam charitas dei: et proximi acquiritur ab eis per
 spiritum sanctum: qui non permittit tela aduersariorum ad eorum
 corda descendere: ne confundantur. Verum magis in malignorum re-
 torquentur pectoribus ad perdendum animas eorum: et corpora. Sed
 iusti in perpetuum uiuent: et apud dominum est merces eorum: et cogi-
 tatio eorum apud altissimum. Unde quilibet iustificatus una cum san-
 cto rege iam emendato, atque optime correctione diuina monito
 sancto David dicit audacter. Virga tua: et baculus tuus ipsa me
 consolata sunt. Quia parasti in conspectu meo misericordiam: scilicet charita-
 tis aduersus eos qui tribulant me. ¶ S. viii. De tormento iustorum
 et contumelijs electorum in probatione eorum. Contumelijs et tor-
 mento interrogemus illum: ut sciamus reuerentiam illius: et probemus
 patientiam eius. Tria enim sunt tela malignantium: quibus patientia
 et reuerentia sanctitatis pectorum: et contemplatiuorum experiuntur
 Telum lingue. Telum insidiarum. Telum denique offensionum. Primus
 quidem telum lingue in contumelijs: et detractionibus dissoluitur in scu-
 to fidei iustorum. Telum insidiarum in galea in penetrabili fortitu-
 dinis: et confidentie dei veluti stipula frangitur: comminuiturque
 Tertium quidem telum offensionum in damnum vertitur: vel spirituale
 le: vel corporale hominum honorum: deuotorum: sanctorumque virorum. Dam-
 num quippe spirituale est quantum ad amissionem fame temporalis: eccle-
 siasticorum officiorum: et dignitatum. Damnum vero corporale: quod tor-
 mentum dicitur penitentiarum diuersarum damnationes sunt: et sine in-
 electis ab impijs: vel iniustis iudicibus illate. Et ideo scriptum est
 Contumelijs: et tormento interrogemus illum scilicet electum: unitum: et con-
 templatiuum: ut sciamus reuerentiam eius. Nam summo honore: sum-
 maque dignitate venerandi: habendi que sunt electi: non solum qui ius-
 te: imo et qui propter iustitiam persecutionem patiuntur. Nam per iustifica-
 tionem tormentorum antedictorum: beati a domino nominantur. Quan-
 to ergo magis beatiore fuerit prefati viri: quam quod sequitur pa-
 tienter tolerant. ¶ S. ix. De morte corporali: vel libertatis. Dus-
 plex est enim iusticatorum mors. Adors scilicet carceris: aut abiectissi-
 me seruitutis: captiuitatis: siue egritudinis: qua omnium membrorum
 vires incurabiliter admittunt. Adors denique corporalis illa
 estque in tormentis diem claudit extremum. Sicut dominus inclina-
 to in cruce capite expiravit. Itaque martiribus suis dicit. Vos qui
 secuti estis me in huiusmodi genere mortis temporalis: sedebitis

telum lingue
 telum insidiarum
 telum offensionum

duplex est mors
 iustificatorum videlicet
 mors carceris et

super sedes iudicantes duodecim tribus israel: propter eorum patientiam.
De qua dictum est per Salomonem: tamquam ab ipsius persecutoribus christi: et electorum: martirumque suorum. Et ut probemus patientiam eius: morte turpissima condemnemus illum. Erit enim respectus ei ex sermonibus illius. Quoniam per verba que in tribulationibus: aut tormentis: et in morte proferuntur cordis et anime patientis virtutes dilucide cognoscuntur. Nam que de electis est: exemplum suorum ducis mores servat Jesu christi in mansuetudine pro persecutoribus oratio accuratissime. Juxta verbum domini dicentis: atque pro martiris sui. Pater ignosce his: quia nesciunt quod faciunt. Et Stephanus. Domine ne statuas illis hoc peccatum etc. Qui vero de presentibus sunt in contumeliosis verbis provocatos animos: corda que veneno iracundie vulnerata patefaciunt. Cum minime occultare valeant ab eis quod interius odium conceperant. Ad ore Augustini de fide ad Petrum. Obdurate vivit siue qui non convertitur desperans de indulgentia peccatorum suorum ut Judas: et Cain. Siue que sic de misericordia dei desperat: ut usque in finem vite presentis in suorum criminum perversitate permaneat: sicut Pharao rex egypti. De cuius similitudine obdurati cordis Bernardus de consideratione ait. Quid est cor durum: ipsum est quod nec pro punctione scinditur: nec pietate mollescit: nec movetur precibus: minis nec cedit: flagellum durat. Ingratum ad beneficia. Ad consilia infidum. Ad iudicia scevum. Inverecundum ad turpia. Impavidum ad pericula. Enim advertite charissimi: discernite obsecro quid interest iter electorum affatum et iniquorum peccatorum verborum. Quis ergo pro hec haud se se noscere optime valebit iudicia. Omnis quippe: nisi insanus: aut demens sit. Nam qui in pace conservatur a domino in adversis: et in morte: ab eodem quidem sciat misericorditer gratiam illam recepisse. Nec inde virtuti sue penitus ascribere audeat. Juxta illud Pauli. Quid habes quod non recepisti. Qui vero ab iracundie indignatione in afflictionibus continere se non posse cognoverit: deum de severitate: aut partialitate non presumat accusare. Quoniam malitia hominum in se dei eterni irritat iustitiam. Unde obdurantur corda peccatorum. Cum Johannes crisostomus in titulum posuerit cuiusdam opusculi sui. Nemo leditur nisi a se metipso. Idcirco viri impii: et obcecati a malignitate hec prava perversorum iudicia in perfectis: spiritualibus: atque contemplativis viris existimant reperiri. Quapropter quasi ex illo malignorum rex Salomone superius allegata verba pronuntiat: et dicit. Et ut probemus patientiam eius morte turpissima condemnemus illum. Erit enim respectus eius ex sermonibus. Sequitur.

qui de presentibus

cor durum est

S. De increpatione errorum malignantiū. Hec cogitauerūt & errauerunt. Excecavit enī illos malitia eorū. Et nescierunt sacramēta dei: que diuinit⁹ in electis: & sanctis operari solet. Neq; mercedem sperauerūt iustitie: quā auferre indies ab seuisimīs p̄sueuit viris omnipotēs. Nec iudicauerūt honorē animarū sanctarū seruatorū: imo magis filiorū domini nr̄i Jesu xp̄i. Quoniā deus creauit hominē ineterminabilē. Et ad imaginē similitudinis sue fecit illum. Inuidia autē diaboli mors introiuit in orbē terrarū. Imitantē autē illum qui sunt ex pte illius. Viri scz impij ac seui corde: q̄ non cessant detractionibus: contūmelijs: plagis: atq; flagellis spirituales expertos: patresq; cōtemplatiuos p̄sequi: ac vexari: verbo: scripto: & opere. Sicut iudei in domino: omni amissa pietate experientes errauerunt. Quid autem vir sensatus agere debeat in huiusmodi rei prouintia. Ecclesiastico volumie lucide describitur.

Capitulum quintum de moribus prudentum: ex doctria sapiētis.

f **Alī in mansuetudine opera tua perfice. Et super omniū gloriam diligeris. Quanto maior es humilia te in omnibus: & coram deo inuenies gratiam. Quoniā magna potentia dei solius: & ab humilibus honoratur. Altiora tene quesieris. Et fortiora te ne scrutatus fueris. Sed que precepit tibi deus illa cogita semper: & in pluribus operibus eius ne fueris curiosus. Non est enim tibi necessarium ea que abscondita sunt videre oculis tuis. Insuper vacuis rebus noli scrutari multipliciter. Et in pluribus operibus eius nō fueris curiosus. Plurima super sensum hominum ostensa sunt tibi. Adultos enim supplantauit suspitio illorū: & in vanitate detinuit sensus illorum. Cor durus male habebit in nouissimo.**

Capitulum sextum vnde procedunt omnia mala mundi: & aduersitas iustorum.

q **Quoniā quidē omniū malorum seueritas a pueritate lingue quarum procedere videatur in orbem. Quod tertie lingue pernitie dicat ecclesiasticus: hic inferius distincte indicāe decreuimus. Ut quisquis intollerandum vitare illius iūgum valuerit patienter: celorum regnum cognoscat vendicasse. Quāobres q̄ detestandum sit aures huiusmodi velle accomodare tertie lingue: aut eam aculeatam preparare faucibus: p̄ Salomonis incre**

pationem hic ppe noscere poterimus. Lingua tertia mulieres ir-
 ritas z priuauit illas de laboribus suis. Qui respicit illā nō habet
 bit requiē: nec habebit amicum in quo requiescat. Flagellis plaga
 liuorē facit. Plaga at lingue pminuet ossa. Multi ceciderūt in ore
 gladij: sed nō sic quasi interierunt p linguā suā. Beat⁹ q̄ tentus ē
a lingua nequā: z qui iracundiā illius non trāsuit. Et qui nō attra-
xit iugum eius. Et in vinculis illius nō est ligatus iugum illius. Ju-
gum ferreum est: z vinculum illius vinculum ereum est. Mors il-
lius mors nequissima: z vt̄ilis potius īferi⁹ q̄ illa. Perseuerātia il-
li⁹ nō pmāebit: s̄ obtiebit vias iustorū z ī flama nō pburet iustos.

plaga lingue
pminuet ossa

¶ Capitulum septimū z vltimū de p̄clusionē totius operis.

Ecce iā dilectissimi mei: ecce c̄harissimi ad illū opusculi huius
 e ius nostri me puenisse noueritis finē: quē a primordijs libri
 polliciti indicaturos fuim⁹. Juxta explanationē tituli vni-
 uersi operis huiusmodi dicētis. Mosce te cū scriptū sit. Mosce te
si tu vis p̄gnosce deū. Nā qui sese non nouerit deū minime recog-
noscet. Sic minus at se illius seruandū monita p̄bebit. Igit̄ ad
uertēdi: noscēdiq; in quocūq; statu: actiue: siue cōtemplatiue vite
sit homo normā indicaturum: siue ad memoriā reducturū: charis-
simis meis ipsum p̄titui. Ne quis vltra se: z supra scientiā suā: atq;
gratiā aīo in prelatos expertos: spirituales patres: virosq; p̄cēpla-
tiuos: ip̄operijs: detractionibus: necnon inuurijs multis īfurgere
p̄sumāt. Verum magis quilibz suo consistēs gradu: ppriā humi-
liter: deuoteq; vendicare salutē inquiret. Nequaquā at maiorum
ac sp̄itualiū: qui suorum facinorū: inimicorūue maculas accurat-
tissime lugent: vitā quisquā temere iudicare audeat. Cū p̄ditoris
iuditia abyssus sint multa. At q; etiā diligentib⁹ deum oīa coope-
rant̄ in bonum. Ideo cauenda solerter est omnis murmura tio om-
niscq; detractio penitus inaudienda. Cum inde venenum: virus q̄
aspidis insanabilis euomat̄ in pios: pacificosue: parentes. Atq; p̄
rimos Qui quidem venerandi magis imo z colendi sunt. Quoni-
am isti sunt qui de magna euaserunt tribulatione: z angustia: z in
optima mentis pace. constituti: z aīo pseuerant. Adalignis autē
z de impijs per psalmistam dicif. Omnes declinauerunt simul inu-
tiles facti sunt: non est qui faciat bonus: nō est vsq; ad vnū. Sepul-
crum patēs est guttur eorū: liguis dolose agebāt venenum aspidū
sub labijs eorum. Quorum os maledictione: z amaritudine plenū
est: veloces pedes eorum ad effundendum sanguinem. Contritio z

infelicitas in vīs eorum: et viā pacis non cognouerunt: non est timor dei ante oculos eorum. Nonne cognoscent omnes qui operantur iniquitatē: qui detractionibus: et persecutiōibus suis deuorāt plebem virorū electorum: et perfectorū: sicut escam panis. Cōtra sententiam apostoli dicentis. **S**alutudo diuitiarū sapientie: et scientie dei: quam incomprehensibilia sunt iudicia eius: et inuestigabiles vie eius. Quis enim cognouit sensum domini: aut quis consiliarius eius fuit: aut quis prior dedit illi: et retribuetur ei. Quoniam ex ipso: et per ipsum: et in ipso sunt omnia. Ipsi honor et gloria in secula seculorum. Amen.

Et quis ab ipsa intentione qua a principio voluminis huius omnium sacrorum doctorum diligentissime correctiōi subiugauit omnia: ac singula: que in hoc opusculo dictauerim: conscripseriue: alienasse me putet. Eandē opinionē: intentionē et firmissimum quoque animi colla humiliter a deuote iugo correctiōis et emendatiōis subicere sancte matris ecclesie: eiusque catholicis: ac fidelibus doctoribus affirmo: ratum insuper constiuto. Quāquidē nil aliud penitus credere seu sentire unquā putauit: aut decreuit: quod id quod gloriosa iubet fides catholica obseruari. Quum me christianissimum esse profitear: meo quoque vexillum sanctissime crucis fronte impressum habere. Corde autem dominiū Iesum christū crucifixum sigillatum gestare fateor. Nam ipse liberauit me de laqueo venantium et a verbo aspero: et a lingua dolosa. Quāquā maximum me cognouerim peccatorem.

Liber qui intitulat Corona senum:

Dum mēs hūana veluti rota velocissima / que rapidissimo ānis cursu voluit / malarū cogitationū phibē vagationē nequaquā valeat: a bonis cogitatiōibus summa cū diligētia repressā fuerit. Hanc vob̄ industriam dilectissimi in xpo filij varias depellēdi aī pturbationes (que quidem mentē vestrā omnipotēti deo iam sincere deditam exagitare possent) ordine quodā valde p̄modo: stiloque facillimo. Breuissime tamen omnia scribere curauimus. Sed quoniam triplex a sacris doctoribus mundus conscribitur (Artipicus videlicet Macrocosm? Et Microcosm?. Ab artipico quod est deus narratio nostra sumet exordiū: et in triplex iudiciū suū finē imponet.

De artipico :

Diuinarū humanarūq; rerum profecto dominum conditor
rem fuisse nouimus. **U**nicum in essentia. **T**rinū in psonis
Patris. filij: & spiritus sancti. **U**nū p̄cipiū: cuius essentia
est equalitas: & distinctio psonarū. **I**mmēsa infinita: incōprehēsis
lis: inconstriptibilis: eterna: incōmutabilis: simplex: excellens: atq;
ineffabilis. **Q**ui deus magnus & omnipotens: in principio creauit
celum: & terram. **T**erra autē erat inanis: & vacua. **E**t tenebre erāt
sup faciē abyssi: & ipse spiritus domini ferebat sup aquas.

Unc quidē omnipotens de^o cuncta creare disponēs: p̄ma
b die dixit. **F**iat lux: & in ictu oculi facta est lux: que nubes
lucidissima dicitur: qua mundi superiores ptes illuminant

Quā quidē lucē nōnulli dicunt angelicā fuisse naturā. **D**e qua lu-
cifer ceteris pulchrior creatus est. **D**einde non mediocri cum pte
illorum ppter superbiam ab archāgelo **M**ichaele in centrū terre
proiectus. **V**erūtāmē alij eorū in caliginoso aere remanserunt: vbi
grando: fulgura: tēpestatesq; generantur. **A**lij in terra sunt huma-
num genus tēptandi gratia. **U**t sunt illi qui vniciq; mortalium
spetialiter dati sunt ad suggerendū menti: & corpori diuerſas tēpe-
states. **C**eteri vero maligni spiritus cum **L**ucifero in infernum
trusi sunt. **B**onos autē & fideles spiritus: in non peccandi ampli^o
gratia confirmatos: in tres iherarchias diuisit deus. **Q**uarū alia
superior. **A**lia media. **A**lia inferior dicitur. **S**uperior est scz **S**era-
phin. **C**herubin. & **T**ronos: ad tria exercēda offitia posuit. **D**e
Cherubin. **C**herubin offitiū est in deo lucere: & homines ad sum-
mum bonū adducere. **D**e seraphin. **S**eraphin offitiū est tam
seipſos qz hominum corda in dei amore inflāmare. **D**e trōis.
Troni tāqz dei sedes offitiū habēt: de iustitia: & magnitudie dei
gloriarī: ac humano generi vere subiectionis: & humilitatis mos-
dum impartiri. **D**e iherarchia media. **I**herarchia media tria
tenet offitia. **D**ominationes. **P**rincipatus. & **P**otestates.

De dominationibus. **D**ominationes spiritus sunt: qui offi-
tio suo ceteros inferiores regūt: & dirigunt in voluntate dei. **D**āt
qz prelatis seculi normā: & gratiā a tēptationib^o subditos liberādi

De principatibus. **P**rincipatus offitiū est: inferioribus spiritib^o
prebere virtutē ad eorum offitij expeditionē: atq; orbis p̄cipat^o
regere habet: quibus subditi ceruicē deo subycere velint.

De potestatibus. **P**otestates angelos in diuina potentia robo-

rant: et demonum vires reprimunt. Alleviantque temptationes.

De distinctione hierarchie inferioris. Hierarchie inferiori tria sicut superioribus insunt officia: Quibus officiis presunt. Virtutes angeli. et Archangeli.

De virtutibus.

Virtutes mira dei ostendunt: stupendaque miracula operantur in mundo. Admonet etiam prelatos: ut ita se in subditos gerant: ut ipsi una cum subditis miracula facere possint.

De archangelis.

Archangeli angelis: et bonis hominibus archana dei nuntiantes: denuntiant inferius quod a superioribus spiritibus acceperunt.

De angelis. Angelorum quidem officium est annuntiandi parva: et ad bene beateque vivendum homines ducere: et gubernare.

Explicit quicquid de artipico dicendum sit. Hec autem que hucusque diximus: artipico mundo accommodare decrevimus. Ut deum in sede: et throno suo sedentem cernere valeamus. Qui deus singulis diebus usque ad septimum diem particulariter creando opus quod patrarat optime perficit. Quiescet vero die vii. que quietis die post iudicium esse dicamus.

De Macrocosmo.

Macrocosmus mundus: dicitur universa mundi machina corporalis: ad duplicem pertinens naturam scilicet celestem: et elementarem. Et dicitur macrocosmus a macros grece quod est maior: et cosmos mundus. id est maior mundus.

De materia celesti

Habet autem celestis materia trium principaliter celorum divisionem

Celum empireum. Crystallinum. Et firmamentum. Celum empireum beatorum spirituum: ac sanctorum omnium gloriosissimum est habitaculum. Natura simplicissimum. Essentia subtilissimum. Incorrumpibilitate solidissimum. Quantitate maximum. Qualitate lucidum. Diaphanitate perspicuum. Materia purissimum. Figura sphericum. Localitate supremum. Amplitudine creaturarum in se aliarum contentivum. Motuque extraneum.

De celo crystallino. Crystallinum celum

multas in se Empirei qualitates tenet. Et ipsum primum mobile est. et velocissimum. **De firmamento.** Firmamentum est secundum mobile ac supradictarum proprietatum particeps: aquarumque diffusivum dicitur. Hoc quidem firmamentum deus inter aquas et aquas die secunda creavit dicens Fiat firmamentum in medio aquarum: et dividat aquas ab aquis. Ibidemque stellas die quarta fixas instituit.

De stellis. Stellarum quidem

materia purissima est: figura spherica: quantitate magna: apparitione parva. Ipse enim stelle lucide: ac radiorum diffusivae sunt. Lumen a sole capiunt. Singule in qualitate differunt in quantitate: et virtute

Quarum noia diuersa sunt: vt illa bos: cauda draconis: z sic de similibus. Que his inferioribus diuersas generatōis virtutē accommodāt.

De signis. Inter eas duodecim sig̃ insistūt: que sig̃ dom̃ planetarū sunt. vt est Cácer. Leo: zc.

De plāetis. Habet in se firma

mentū septē speras: noibus: z natura diuersas. Et dicuntur planete Quorū noia hec sunt Saturnus: Jupiter: Mars: Sol: Venus: Mercurius: z Luna.

noia planetarū

De proprietatibus planetarū. **De Saturno.** Saturnus spera prima est a nobis remotissima. In quolibet signo mēsis. xxx. māet. Ducētis vero z. xxx. ānis suū pficit cursuz. Habitatulum eius in die est Capricornus. In nocte Aquarius. Exaltatio sua in libra. Humiliatio in cácro est.

De Ioue

Jupiter spera secūda est lucida: z clara: z q̃i adistat lactis candida. Qualitate tēperata in caliditate: z hūiditate: morat̃ q̃ in quolibet signo per annū. Suum enī cursum in. xii. pficit annis. In die habitatulum eius Sagittarius. In nocte Pisces. Exaltatio ei⁹ i Cácro: humiliatio in capricorno est. Cuius est amica Luna: z Mars inimic⁹.

De Marte. Mars spera tertia ē: calida z sicca p̃pterea est nociua. Proprietatibus quippe suis mars hoies ad bellū irrat. Igneus: z radiosus apparet. In quolibet signo. lx. diebus quiescit. Habitatio eius in die Aries: in nocte Scorpio est. Et exaltatio in Capricorno.

De Sole.

Sol spera quarta est: z dicit̃ octies maior terra. Verū Ptolome⁹ vult centū z sexagita vitibus superare terrā. Calidus sentit̃: z luminosus videt̃. In quolibet signo diebus triginta: z horis. x. p̃manet. Habitatulum in Leone. Exaltatio in ariete.

De Venere

Venus q̃m calida z humida est Martis nequitia tēperat. Vesp̃ appellatur: cum sequit̃ solem Lucifer dicitur. cum māe orit̃ ante solem colorem fulgētem: z candentem habet electro similit̃. Diebus autē. ccc. xxx. suum pficit cursum. In die Taurus est eius habitatio in nocte libra. Exaltatio ei⁹ Pisces Humiliatio Virgo. Amic⁹ ei est Jupiter: inimic⁹ Mars.

De Mercurio. Mercurius sp̃ cum

sole gradit̃: cui. xxx. sp̃ gradibus appropinquat. Colozē tenet radiantē z raro p̃pter solis vicinitatē cernit̃. Eloq̃ntia influit: seminibus z aquis dūat̃. Diebus. xxx. suū p̃git cursuz. habitatio in die Gemini: in nocte Virgo: natura mala. Et exaltatio ei⁹ i Virgie.

De Luna

Luna vltima spera est oim plāetarū. Nocti p̃est. Eclipsim patitur z efficit. Maculas h̃z p̃pter ei⁹ p̃iunctionē cū inferioribus. Cursuz q̃ in mēse pficit. Et h̃z habitatulum i Cácro. Et exaltatō ei⁹ ē i Tauro.

Hec de celesti materia dicta sufficiant. Ubi solis lune atq; stellarum proprietates posite sunt: que stelle die qua in firmamento create sunt. Sol & luna vero in speris suis.

Hic de elementalī materia tractabit̄.

Aeria quidē elementalī in quattuor diuiditur elemēta: que sunt: Ignis: Aer: Aqua: & Terra. *De igne.*

Ignis sphaera elementalī est: tāq; celū sub sphaera lune. Nec lucet: nec ardet in sphaera sua: sed in aliena. Tria interstitia hys: Supremum quod vocat̄ igneū. Medium: & infimum quod dicitur olympiū. *De aere.* Aer sphaera subtilis est: mobilis & p̄spicua. Per inspirationē: & respirationē calorem tēperans. Et est locus impressionis. Vaporem terre: & aque ad se colligit: quarū diuersitate nubes diuersi coloris in aere ipso sunt. Ubi diu cōdense: fulgura: tempestates: tonitrua: grandinē: niuē: pruīas: & pluuias generant: Aer leuis: rarus: & illuminabilis est. Habetq; tria interstitia. Supremū quod ethereū vocatur. Medium & infimum quod vocat̄ aereum. Habet enim in supremo p̄pter solis vicinitatē calorem: & lucem. Similiter quoq; infimū hys p̄pter radiozū repercussionē. Verum in medio vbi radiozū repercussio nequit attingere: frigiditas ē & obscuritas. Ibiq; demonum habitaculū: & intrusio: nec non & tēpestatum: ac tonitruum dicit̄. Grandinisq; & niuis: & similiū ibi idem fit coagulatio. *De aqua.* Aqua sup̄ celos ducit̄: decoratur piscibus: subdita est tempestatibus: Maria implet: flūia: fontes: riuulosq; aquarum: q̄ omnes ad loca vnde p̄uenerunt regrediunt̄. Aqua enim diaphanū corpus habet: & ex se cristallū generat. Causat in nubibus irim: humida: & frigida deniq; existit.

De terra. Terra vltima est: & infima: inter omnia elemēta despectior: nigra: arrida: siccaq; ponderosa: rotunda: omnib; celis: & elementis circumdata. Tenet in centro eius infernum. Frigida ē: atq; opaca. Metallorum nutritrix: & genitrix est. De qua omnipotēs deus oim conditor tertia die creationis dixit. Diuidat̄ aqua a terra: & appareat arrida: & tunc terra cum montibus: speluncis: atq; cauernis facta est: & sic esse ipsius noscit̄. Iterum inquit deus. Producat terra herbam virentem facientēq; semen in genere: & lignū pomiferū facientē fructū in genere suo: & factum est ita. Unde et esse ipsi; terre. & vegetatiua vita in herbis: & arborib; cernit̄.

De creatione luminum die quarta.

Die quarta dominus deus fiant inquit luminaria in firmamento

celi: et ita factum est. Ut sol diei: lunaque nocti preesset. Et stelle ut in firmamento lucerent: et splendore solis diuersarum rerum generationes producerent: ut superius suffitenter apparet. De die quinta.

Die vero quinta ait domini deus. Producat aque reptilia. id est pisces. Volucresque celi: et ita factum est: Unde similiter videmus aves: et pisces habere esse: et vegetatiuam: atque sensitiuam vitam.

Ihic de sexto die agitur. Nam sexto die addidit summus pontifex dicens. Producat terra animalia in genere suo: et ita factum est. Quare sicut in auibus celi: et piscibus aque. Ita in beluis: et feris: ceterisque animalibus: et esse: et vita duplex censetur: videlicet vegetatiua et sensitua. Profecto de hac die sexta ultimam hominis creationem intelligere restat: quoniam quidem in tertio mundo ostendimus: quod mundus dicitur Microcosmus.

Microcosmus sane dicitur a micros grece quod est minor: et cosmos quod est mundus. Unde Macrocosmus parvus mundus respectu macrocosmi. id est maioris mundi dicitur. Et hic est homo: qui propter participationem celestis: terrestriisque materie: necnon propter similitudinem celorum: atque elementorum: quam in se habet homo increatiue: paruus mundus appellatur. Qui in duas diuiditur creaturas scilicet in corporalem: quod est humanum corpus: et spirituale: que est anima: ex quibus homo fit. Quem quidem sexto die post animalium creationem in capite damasceno deus plasmavit: in terra chanaan: cui vite spiraculum insufflauit dicens. Faciamus hominem ad imaginem: et similitudinem nostram. Sicque ad imaginem dei creatus est homo: ut sicut deus preest angelis et hominibus: ita homo corpore preest cunctis animalibus uniuerse terre. Ad cuius similitudinem creati sumus. Ad dei similitudinem anima nostra creata est: propter participationem dei. Ut est in memoria: intellectu: voluntate: libero arbitrio: et similibus. Reuertamur igitur ad corporis plasmationem. Unde paruus mundus appellatur: tam propter participationem quam propter similitudinem Macrocosmi. id est maioris mundi. Corpus hominis participationem celestium virtutum: et stellarum habet ut in hoc exemplo intelligere poterimus. Cum celo empireo de esse: et forma: diuersis etiam qualitatibus participat homo in plasmatione corporis: Cum cristallino participat motu: coadunatione: et pluribus alijs qualitatibus corpus in plasmatione. Cum firmamento participat membrorum varietate. Cum stellarum varietate exercitia corporis varia recipit homo.

De participatione signorum in membris hominis.

Signa celi ad custodiam membrorum corporis. xii. posita sunt. Aries ad custodiam capitis. Gemini lacertis: et manibus

dominat. Taurus gutturi. Leo cordi z renibus. Cancer pectoris
ac stomacho. virgo z libra intestinis. Scorpio genitalib⁹. Sagittar
ius femori. Capricornus genua conseruat. Aquarius tibias. P
isces deniqz custodiam pedum habet.

De participatione planetarum cum corpore.

Planetarū diuersas pprietates de⁹ in humāo corpore plas
mando posuit: vt in hoc exēplo videri potest. Saturnus
dat corpori effectū siccitatis: z frigiditatis cum nigredie.
Iupiter humiditatē: z calorem cum albedine. Mars calorem cū sic
citate. Sol lumē cum calore: z humiditate. Venus fulgorē cū ca
lore z humiditate. Mercuri⁹ in lingua pnuntiandi facundiam
corpori prestat: z seminādi modum donat. Luna frigiditate: z
humiditate sua prebet corpori callitatē.

Sciendū vero est q^d de⁹ ex materia elemētari corp⁹ plasmavit hu
manū vt in hoc exemplo videri potest.

De participacione elementorū cum corpore.

Et terra carnē: z ossa ac melancoliā. Ex aqua sanguinez: ac
e flegma. Ex aere agilitatē: subilitationez: anhelitū: z sa
guineā naturā. Ex igne calorem. Unde siccant humores
corporis. Et caro: z ossa: z cetera mēbra fouēt: colerāqz pduxit.
Et qm̄ de p^ticipatione humāi corporis cū Macrocosmo satis di
xim⁹: nunc similitudinē ei⁹ Microcosmi. i. humāi corporis: quā cū
macrocosmo h³ dicam⁹: que similitudo tam de celesti qz de elemē
tari materia constat.

Celestis similitudo in corpore est. Qd sicut celū empireum
dei: z sanctorū angelorū: oīm⁹ sanctorū habitaculū ē. Ita
corp⁹: aie: virtutū ac sanctorū opū habitaculū exiit. Et sic
celū cristallinū splēdet: z mouet: sic caro hoīs z corp⁹. Similitudo
corporis cū firmamēto. Sicut i firmamēto sunt septē planete:
z quattuor elemēta. Sic i capite hoīs sunt septē foramina: z q⁴tuor
mēbra i corpore pncipalia. Sicut sol: z luna duo in celis lumiaris
sunt: sic duo oculi i capite hoīs positi sunt. Corp⁹ equidē similitu
dinē elemētariis materie sic i mēbr⁹ h³: vt i feri⁹ denotat. Cor
qⁱ spēa ignea oīm p^tati⁹ est mēbrorū: qm̄ viuēt aie ē habitaculus
Pect⁹ porro hoīs p aere capi⁹ quo stomachi: ac vētr⁹ vapores co
agulati: tussim: singulta: z silia genēant. Stomach⁹ tāqz mare
magnū: i quo oēs egritudies qⁱ fluctuātes mari tēpestates sunt:
quo hūores toti⁹ corporis tāqz vniuerse terre flumina: regrediūt: z
igrediunt. Pedes hoīs tāqz centrū celo: z elementorū: corp⁹

ris molē sustinēt. Hec autē ad similitudinē Macrocosmi: et ad
plasmationē Microcosmi dicta suffitiāt. Nunc ostēdem⁹ que d si
militudine corporis: et aie dei imaginē pparare dicenda sunt.

Plasmato enī corpore humāo: de⁹ spiraculū vite .i. aiaz ad
p ipsi⁹ imaginē in eū isufflauit. Cui aie vel eterni trinitat⁹ si
militudinē tres attribuit potētias scz Memoria ad simili
tudinē potētie patris. Intellectū ad similitudinē sapie filij. Volū
tatē ad similitudinē ignite sancti spirit⁹ charitat⁹. Partici

patio anime cum angelis. Dedit q̄ deus huic aie cum ange
lis participationem: ad parua dei huic seculo annuntianda.

Participatio aie cum archāgelis. Cum archanhelis pticipatio
nem habet anima summa dei archana reuelandi.

Participatio aie cū virtutib⁹. Cum virtutibus miracula operandi
participationē hz. Participatio aie cum potestatibus

Cum potestatibus demonibus imperandi pticipationē hz anima

Participatio aie cum p̄ncipatib⁹ Cū p̄ncipatib⁹ in celis: et in
terris p̄ncipē esse. Participatio aie cum tronis.

Cū tronis ipsa aia fit sedes dei. Participatio aie cū Cherubin.
Cum cherubin summa dilectiōe ac p̄tēplatione coram deo vigilat

Participatio aie cum Seraphin. Cum Seraphin intēso cum
feruore aia electorū ardē p̄t. Quorū alij sunt p̄iarche alij p̄phete

Participatio anime cum celo empireo.

Anima cū celo empireo pticipationē habet in pulchritudie: mas
gnitudine: ac stabilitate. Unde immortalis habetur.

Participatio aie cū cristallio celo. Cū cristallio i claritate: velo
citate: et motu. ita vt in ictu oculi adsit vbi velit.

Participatio aie cū firmamento Cū firmamēto igeniū maximū:
et velocissimū hz aia: vbi oim rerū imagiatiōes q̄i stelle fixe sunt.

Participatio aie cū planetis: et primo cum Saturno.

Cum saturno religionē et gravitatē tenet. Participatio aie
cū Ioue. Cū Ioue dignitatē: pulchritudinē.

Participatio aie cū Marte. Cū Marte vim et artē noscit bel
ladi. Participatio aie cū Sole. Cum Sole illustrationē

et sapiāz recipit. Participatio aie cū Venere. Cū Venē
attractionē: amorē: et dilectionē. Participatio aie cū mercurio

Cū mercurio morū iūgitatē: et faciūdiā. Participatio aie cū luna
Cū luna solertiā: atz sollicitudinē: et p̄tinentiā Participatio

aie cū elemētis. Participatio aie cum Igne.

Luz ignea spera iuisibilis est. Quāuis in aliēa materia videat et
sentiāt. Participatio aie cum Aere. Cum aere peccata

corporis p cōtritionē: in niuē remissionis aia conuertit.

Participatio aie cū Aqua. Cū aqua itēiores format lachrymas

Participatio aie cū Terra. Cum terra diuersa herbarū: aialiū
q̄ genera gignit. Deniq̄ ciuitates: leges: artes liberales: ⁊ mech
anicas habet.

De decoratione aie.

Est insup anima hominis dotata dei similitudine: ⁊ imagie: quia
iuisibilis: ipalpabilis: immortalis est: liberoq̄ decorata arbitrio. Vñ
vt superi⁹ diximus. Sic factus est homo in animam viuentem.

De Adam. Adam qui sapia: scia: ingenioq̄ omnium humana
rum: diuinarumq̄ rerū peditus fuit: a deo in paradiso deliciarū
collocat⁹ est. Ubi ex costa ipsi⁹ Adā Eua sibi simile formauit de⁹
eiq̄ i uxore dedit: vt duo eēnt i carne vna.

De paradiso tēstri

⁊c paradisu deliciarum est locus in oriēte: vbi multarum

⁊ diuersarū virtutum fructus reperinnē. Nam aliud fru

ctuū genus extingūde sitis virtutē h̄z. Aliud saturitatez

prestāt. Aliud iuentutem. Aliud ppetuā vitā. Aliud vigilantiaz

Aliud deniq̄ boni ⁊ mali sciam donat. De quo quidem fructu scz

boni ⁊ mali iussit deus Adē ne pmederet. Qui uxoris sue verb⁹ ad

ductus (nam ei suaserat serpēs) de arboris illius fructu accepto

pmedit. Ea ppter summo cum tubore simul cum uxore sua de pa

radiso expulsus. Et in Ebron ad sue plasmationis locus ambo de

lati sunt. Adam in sudore suo vesci pane cepit. Et Eua in sui dolo

re partus filios pcreare.

Hec ad breuē Microcosmi creationē dicta suffitiāt: vt facili⁹ ad

alias eius partes transire valeamus. Que sunt tria corporalia: et

tria spiritualia opera.

Prima enī opera que Microcosmus generaliter agit: tria

p sunt scz. Generatiuum. Artificum. Et sensuale. Op⁹ qdē

generatiuum in sex diuidit etates. Quarū prima ab Adā

vsq̄ Noe. Secunda a Noe vsq̄ Abrahā. Tertia ab Abrahāz

vsq̄ ad Dauid. Quarta a Dauid vsq̄ ad transmigrationem.

Quinta a transmigratione vsq̄ ad Christū describit. Sexta x̄o

ab ipso Christo vsq̄ ad psumationem seculi dicitur.

De procreatione Cain ⁊ Abel.

Nam primus homo ex Eua uxore sua post paradisi expul

⁊ sionē in Ebron duos filios genuit. Quorū vnus Cain: alio

De paradiso terrestri

terum No Abel nuncupauit. Cain fuit agricola: et liuore inuidie germanus necauit: qui pastor ouium erat. Qua de re maledixit deus Cain. Qui profugus per orbem et germana uxore sua genuit Enoch. a quo progenies processerunt Cain: sicut fuit Jabel qui pastorum tentoria portatilia primitus inuenit: necnon animalium pecudumque diuisiones: et separationem instituit. Jubal quoque qui musice artis: et organorum: atque citharistarum inventor fuit. Quam artem in duabus pressit columnis. Quarum una contra impetum ignis. Altera per aquarum inundationem resistere poterat. Que post diluuium sola repta fuit: quia altera ab aquis consumpta remansit. Et Tubalcain bellatorum: atque fabricorum instrumenta metallaque inquirere: et fabricare docuit. Noema soror eius texturum documenta inuenit. Adam insuper post mortem Abel genuit Seth cuius progenies usque Enoch deuenit diuinum cultorem: deoque gratissimus: qui genuit Adasalem patrem Lamech patrem Noe. Is namque Enoch translatus in paradysum cum Elia ibi usque ad tempus antichristi habitare dicitur.

De archa Noe.

De vero iussu dei archam instruxit in qua subuersione diluuii reseruatus ipse cum uxore sua: et tribus natis: eorumque uxoribus: ac cum omni mare: et femina cuiuscumque animantium generis: tam uolucrum quam pecudum: nempe et quadrupedum. Noia autem filiorum Noe qui cum ipso in archa introierunt hec sunt. Sem primogenitus. Secundo genitus Cam. Tertio genitus Japhet. De Sem primogenito Noe Sem uero asiam instaurauit: unde hebrei: syri: grecique dogmata processerunt.

De Cam secundo genito Noe.

Cam affricam instaurans barbaricam: et cananeorum gentem produxit.

De Japhet tertio genito Noe. Japhet Europae paganorum: et gentiliu gentem inuouauit.

De progenie Abraham.

Abraham deicola de stirpe Semitarum ita peritissimus fuit: ita fidelis: et iustus: ut audire meruerit. In semine tuo omnes benedicent gentes. Haec Hismahel de ancilla genuit: a quo descendunt xii. filii quorum nomina hec sunt. Mabaio: Cedar: Abdehel: Mabsan: Masma Buma: Massa: Adad: Thema: Jabur: Maphis: Lethma.

De progenie Isach. Isach quoque habuit Abraham de Sari uxore: qui Isach genuit Esau patrem Eliphar: Ruel: Jaus: Telam: et Lore.

De progenie Jacob. Isach Jacob etiam genuit: qui a deo israhel dictus est. Mater xii. patriarcharum. Genus quorum quadringentis annis acola in terra egiptiorum fuit: a quibus generati sunt Moyses et

Aaron. Qui Moyses populū hebreū trās rubrum mare pduxit: et
Num filiū Josue vltra iordanē transfretauit. Qui Moyses terrā
pmissionis cepit: ac ei diuisit.

De David.

David diebus Saulis iudeorū: et israhelitarū regis Soliam gigā
tez. et plurimos occidit philisteos. Quorū preputijs Michol Sau
lis filiā in vxorē obtinuit. Post mortē vero Saulis toti⁹ regni rex
fuit pstitutus. Hic pater Salomonis regis fuit: qui sapia: diuitijs:
et potētia precelluit reges vniuerse terre.

De transmigracione iudeorum.

Trāsmigratio populi iudeorum anno. xi. regni Sedechie in die. x.
quiti mēsis: in anno. xix. regni Nabuchodonosor facta fuit. Deinde
capta et incensa est Ierusalē: et populus ligatus: captiuusq; fuit in
Babilone.

De edificatione Ierusalē vsq; ad tps Ciri persarū
regis. In quo. l. milia iudeorū licentiā redeundi in ierusalē habueūt
Quibus reuersis edificato: et dedicato tēplo tpe Artaxersis regi
edificata est ierusalē: et oīs popul⁹ ad celebrationē sabbati iduct⁹ ē.

De vita Iesu christi.

Ominus noster Iesus xp̄s fili⁹ dei: qui angelo nuntiante
concept⁹ est i ciuitate Nazareth de spiritu sancto et Ma
ria virgine natus in Betlehem iude. Quē magi mūnera
offerentes adorauerūt. Qui circūcisus post octauū diem i egiptū
peregrinatus est: post annum septimū Galileam reuersus. Anno
xii. etatis sue in tēplo disputauit. Stetitq; subdit⁹ parētibus: et a
Iohanne. xxx. anno etatis sue baptisatus: ieiunium. xl. diebus cōsu
manit. Diaboli tēptationes passus est: donec ab āgelis ei ministra
ret. Deiq; hic saluator nr̄ a mōte recedēs cū peccatorib⁹ mādu
cādo multos puerit. Petrū: et Iohannē: Jacobū: et Andreā: cetero
rosq; apostolos. Necnō. lxxii. discipulos elegit: et coras ipsis mortu
os suscitauit. Miracula fecit plura. Iudei at liuore inuidie: discip
pulo Iuda autore tenuerunt eum: quem flagellis cedentes illuse
rūt. et turpissimę crucis morte damnauerunt. Hic mortu⁹: et sepult⁹
tertia die resurrexit. Post dies. xl. celos pscēdit: et ad p̄ris dexterā
sedēs: v̄etur⁹ ē iudicāe viuos et mortuos. **¶** Diximus modo genologi
as patrum per diuersas etates q̄ est corporalis creature opus
p̄ncipale scz Generatiuum. **¶** Nunc autē de artificio opere corpo
ralis creature dicendum est.

¶ Huius quidē artificū est qđ solū ad corporis artes pertinet.
o Huius distinctio in has septē mechanicas diuiditur artes

Videlicet. Lanifitium: Armatura: Navigatione: Agricultura: Ve-
 natione: Medicina: et Theatricam. Hinc scz a lanifitio humani
 generis corpora tegunt. Ab armatura respública armis ptegitur
 A nauigatione dedcūt mercatores mercimōias. Vegetū et vini opu-
 lentiā nobis agricultura pfert. Venatio reptiliū: quadrupedū: vo-
 latiliūq; oīm nobis predā ostendit: vt ciborum diuersitas regum
 appetitum allitiat. Et abstinentibus: pauperibusq; cibum
 pgruum acquirat: vt pisces et auiculas. Ex medicina corporis acq-
 rit valitudo. A theatra ludēdi summiū exercitiū: quo delectati
 homines eidem ingenia sua accomodare student.

De tertio opere creature qđ sensuale dicitur.

Tertium profecto opus Sensuale appellat: eo qđ sensuum
 t inordinata affectio ad varia: et vitiosa opera trahit. Ut ē
 oculus qui plurima noxia cernere cupit. Aures iniqua
audiendo oblectantur. Gustus gulosa optat et vana. Odo-
ratus vanos inquit odores. Tactus turpia: molliaq; palpitare
 Iniqui deniq; pedes sp ad malum currunt. Et quoniā caro nostra
 sane infirma est: et ad terre molē descendens: semper tpalia et vana
 pcupiscit. Unde spiritus sp aduersus carnē: caro at aduersus spiri-
 tum nunq; desinunt aduersari. Hinc pscientia: hinc etiam synthes-
 tesis anime corporeis membris frenum imponere laborant.
 Ad tria igit opera animalis creature transeamus. Sicut enī cor-
 poris vitia pcepimus: sic etiaz anime dignitates: et vitia intelligē
 valeamus. Opera cuiuscūq; aie in hoc seculo virtuosa: scientifica:
 aut vitiosa esse cognoscuntur.

Ipus enī virtuosus nihil aliud est: nisi id p instrumentū cor-
 o poris deo: et hominibus veraciter exhibere: quod a domino
 et a primo recipere cupim: dum idē os pferat quod in cor-
 de et aīo versat. ¶ De virtutibus theologice

Virtutum alie theologice: alie cardinales sunt: Nam theologice
 sunt tres scz Spes: Fides: Caritas. Spes enī est de bono opere
 optimā a deo mercedē expectare. Quā mercedē dñs nr̄ Iesus xps
 in octo beatitudies demōstrauit dicēs. Beati paupes spiritu: qm̄
 ipsorū est regnū celorū. Beati mites: qm̄ ipsi possidebūt terrā. Be-
 ati q̄ lugēt: qm̄ ipsi p̄solabunt. Beati qui esuriūt: et sitiūt iustitiaz:
 quoniā ipsi saturabunt. Beati misericordes: quoniam ipsi miseri-
 cordiā consequent. Beati mundo corde: quoniam ipsi deum vide-
 bunt. Beati pacifici: quoniam filij dei vocabuntur.

Beati qui persecutionē patiunt̄ ppter iustitiā: qm̄ ipsorum est regnum celorum. Beati estis quuz maledixerit vobis hoies: et persecuti vos fuerint ppter me. qđ generaliter dixit.

¶ De Fide.

Fides est veraciter credere deū esse secunduz duodeciz articulos fidei nostre christiane. Et etiā fides est deo credē. i. sacrarū scripturarū pfirmare veritatē. Decēq; precepta: necnō et septem ecclesie sacramenta observare. Fides deniq; est in deum credere. i. christi opera imitari: et eius humilitatē cū paupertate: patiētia: et obediētia vendicare.

¶ De charitate.

Charitas est deum sup omnia et proximum tāq; seipsum diligere. Ab ipsa at oriunt̄ septem muna spiritus sancti scz Timor domini. Pietas. Sciētia. Fortitudo. Consiliū. Intellectus. et Sapia.

¶ De charitate proximi.

Charitas at proximi septē spiritualia gignit opera scz misericordie. Ut est sanum consilium dare. Instruere insciū. Reprehendere peccantem. Letificare mellos. Subuenire pauperibus. Orare p exilētib; i tēpestate. Orare p omnibus mortuis. Similiter q; septē corporalia opera misericordie gignit charitas pxiimi. Quorū primū est pascere famelicuz. Secundū p:ebē potū sitiētī. Tertū hospitari peregrinū. Quartum vestire nudū. Quintū visitare icarcerātos. Sextū visitare infirmos. Septimū sepelire mortuos.

¶ De quattuor virtutibus cardinalibus.

Cardinales virtutes sunt quattuor. Quarum diuisiones cū breuitat; omittēdo ipsas explicabim;. Primo enī iustitia est retribuere unicuiq; quod suum est. Prudētia est pte ritatum: presentiu; et futurarū rerū acta discutere: aduertere: et puidere. Temperantia est animi motus: et mundanarū rerū appetitus extingvens modēatio. Fortitudo est in bonis: et aduersis alacriter pseuerare.

¶ De secūdo ope aīe: qđ sciētificū dicit̄.

Idus secundum aīalis creature appellat̄ sciētificū. a quo omniū animarum humanarū: diuinarūq; notitia declarat̄ in hoc seculo: in quo duplicem recipimus sapientiam. diuinam scz et humanam.

¶ De sapientia diuina.

Sapientia enī diuina omnium diuinarum rerum eterna est cognitio. Et qua per spiritus paracliti grāz aīa in hoc mundo portiōz recipit suam. Huius enim sapientie radix sacram nobis theologiā produxit. Que diuini cultus ritum ostendit: et gratiarum dei: atq; iudiciorum occulta q; dulcissime.

¶ De sapientia huius mundi: hoc est philosophia.

12

Sapientia vero huius mundi: tam maioris quam minoris a diuina procedit sapientia. Juxta illud apostoli Jacobi: Omne datum optimum: et omne donum perfectum desursum est: descendens a patre luminis. Est quidem mundi sapientia omnium creaturarum vera cognitio: que philosophia dicitur. Quam in Grecia primo philosophi epicurei: deinde Stoici. postmodum peripatetici: reperisse tradunt. Quamquam ab Adā usque ad Abrahā: et prophetas prius inuenta fuisset.

De septem liberalibus artibus que a philosophia proficiunt.

Ab hac enim philosophia septem descendunt artes: videlicet. Grammatica: Dialectica. Arithmetica. Rhetorica. Geometria. Musica: et Astronomia.

De grammatica. Grammatica est scientia recte loquendi: scribendi que correcte. Que primum in egipto tempore Osiris mariti Isis reperta est.

De dialectica. Dialectica est acuta disputatio: verum a falso distinguens: que a Permenide ibidem reperta est.

Rhetorica. Rhetorica est disciplina ad que idonea persuadendum. Cuius repperitor fuit Demostenes fabri filius.

Arithmetica. Arithmetica dicitur ab ares: virtus: et thimus grece: quod latine numerus dicitur. Unde arithmetica virtus numeri interpretatur. Cuius autor apud grecos Samius Pythagoras. Adichomachus apud latinos fuit Geometria.

Geometria mensura terre interpretatur: que apud egiptum primum reperta fuit. Cuius autor apud grecos Euclides fuit: et Anaxagoras sagacissimus in tali arte ambitu orbis reperit. Et est geometria disciplina mensurarum in se rationem habens.

Musica ab aqua vocabulum sumpsit: eo quod nulla euphonia. id est sonorus sine humore fit. Et huius autorem Tubal: ut superius diximus: Moyses fuisse asserit. Sed greci Pythagoram. Alii Mercurium: qui primum tetracordum instituit. Alii Linum: alii Zethum: vel Amphionem fuisse tradunt. Et sunt tria musicorum genera. Unum quod carmina fingit: Aliud in instrumentis agit. Tertium quod instrumentorum opus: carmenque diiudicat.

Astronomia. Astronomia a lege astrorum nomen assumpsit. Et est astronomia que de astrorum lege: et celi conuersione disserit. Regiones: circulos: cursus: ortus: et siderum occasus inquirens. Cuius autorem aliqui Can Noe filium. Ptolomeum vero egipti regem repperitorem fuisse tradunt.

Ab his omnibus scientiis supra enumeratis vita hominum: et beluarum: ciuitates: regna: sceptraque protegentur.

De tertio opere anime vitioso.

Tertium opus anime vitiosum est. cuius partes conscribuntur in animo est. Triplex enim est peccatum. Originale scilicet Veniale Et mortale. **De peccato originali.**

Originale namque peccatum est quod primi parentes nostri Adā: et Eva in gustatione pomi operati sunt: nec deleri nisi per baptismum potest.

De peccato veniali. Veniale peccatum est quod homines usque ad reatum perpetue mentis non obligat: vel grauat: sed penam meretur. Et hoc facile remittitur. **De peccato mortali.**

Mortale peccatum est quod deum: et primum offendendi causam agit voluntariam: aut mente: aut corpore: seu mente: et corpore simul.

Que offensus dei et primi: in septem capitalia diuiditur peccata. Videlicet in Superbia. Ira. Accidia. Auaritia. Gula. Inuidia: et Luxuria. **De Superbia regina vitiorum.** Superbia regina omnium vitiorum est: que omnibus dedignatur sibi superioribus: quia illis non equatur. Dedignatur etiam paribus: quia equatur ei. Et inferioribus ne ei equentur.

Cuius filie sunt hec. Prima est inobediencia: quia (ut diximus) superbus vel vana gloriosus non vult inferior videri: quod fieret si esset obediens. Secunda est contentio: quia vult vincere cum clamore: et sic iustus videri. Tertia est iactantia qua quis enumerat bona sua ut laudabilis appareat. Quarta est ipocrisis: qua querit hominibus in exterioribus bonus haberi. Quinta est pertinacia que factum aut dictum suum defendit: ne errare videatur. Sexta est discordia que propter omnem dictum assumit contrarium propter vanam gloriam acquirendam. Septima est nouitatum presumptio: qua quis noua dicit: vel inuenit ut laudet.

De Ira

Ira est subtilis animi motus quo quis aduersus aliquem mouetur: cuius filie sunt sex. Quarum prima est rixa. Hec est audax vindicandi voluntas: et iniuria facti procedens. Secunda est timor mentis: hec voluntas vindicandi fugiens aduersitatem propter inimicitias extitatas. Tertia est contumelia. hec est voluntas vindicans propter exprobrationem malorum. Quarta est clamor: qui est voluntas se vindicans in exaltando vocem. vel est vituperium ad aliorum aures perueniens. Quinta indignatio: qui est voluntas se vindicans pro molestie signum exterius demonstratum. Sexta est blasphemia que est voluntas se vindicans pro opprobrium deo: vel sanctis illatum. **De accidia**

Accidia est diffidentia de propriis viribus: et auxilio dei ardua proplendi. Cuius filie sunt sex. Quarum prima est malitia: que est voluntas machinandi malum alicui: quum ei quis iniuriatur alicui tunc irascitur: postea tristatur. Secunda est desperatio: quia meritorum diffidentia: mater est dis-

fidētie premiorū: ex qua iterū tristitia oriē. Tertia est pusillanimi-
 tas: que ex diffidētia nascit: pueniēte ex p̄sideratiōe pprie fragili-
 tatis: aut opis arduitat̄. Quarta est rācor: q̄ est inueteratū odii.
 qd̄ generat̄ ex vetustate ire. Quīta torpor mēt̄is circa p̄cepta. i. q̄s
 dam inpluasibilitas: p̄ quā nō p̄t̄ iduci ad excusationē mādatōrum
 dei. Sexta est vagatio mēt̄is circa illicita. Hec at̄ q̄n̄z ē pticularis
 z certā h̄z materiā: z sic puenit oibus vitijs. Q̄n̄z est genēalis: z in
 certa z hec pprie est euagatio accidie.

De auaritia

Auaritia est imoderat̄ amor h̄ndi: q̄. vii. filias h̄z. Prima ē obdu-
 ratio cordis: z hoc fit obmittēdo. Secūda violentia: z hec fit nocē-
 do alicui palā p̄fecta malitia. Tertia inquietatio. hec est lucri ap-
 petit̄. Quarta piuriū: qd̄ in ēptiōe: z vēditioe sepe accidit. Quī-
 ta fallatia: que fit p̄ verba decipiētis in occulto. Sexta fraus: hec ē
 deceptio perfecta: z hec fit ī p̄ntia illi q̄ decipit̄. Septima pditio:
 hec fit in absentia decepti.

De gula

Gula est imoderata cibi auiditas: z hec sex filias h̄z. Prima scur-
 rilitas: qz gula mouet ad verba scurrilia. Secūda multiloquium.
 Tertia detractionis. Quarta vitupia: z alia v̄ba iania. Quīta iēpta
 letitia. i. lasciuia carnis: siue gestus corporis inordiat̄. lasciuia mēo-
 tis demōstrans. Sexta imunditia: que puenire ex gula solct: vt est
 vomit̄: eructationes fetide ac luxuria.

De luxuria.

Luxuria est libidiose voluptat̄ appetit̄: cui filie sunt. viii. Prima
 cecitas mēt̄is: qz ī ope luxurie tota rō absorbet̄. Scda incōsidēti-
 tio mort̄: z īferni. Tertia iconstātia ad cogitādū z desiderandū
 mō istud: mō illud. Quarta amor sui. Quīta p̄cipitatio q̄ q̄s p̄cipis
 tatus currit ad peccādū: exponēs se piculo mortis p̄pter luxurias
 opandā. Sexta est odiū dei. Septima affect̄ p̄ntis seculi sc̄z ap-
 petit̄ honorū: diuitiarū: z huiusmodi p̄ que finē suū p̄sequit̄ luxu-
 riosus. Octaua d̄sp̄ratio futuri seculi: q̄ ē diffidētia gl̄ie: vel venie
 p̄sequēde: z hec est filia luxurie p̄sumate.

De inuidia.

Inuidia est odiū aliene felicitat̄: cui filie sunt. v. videlicz. Odii
 .i. velle malū alicui: z nolle bonū. Scda exultatio in aduēs̄is p̄ximī
 Tertia afflictio in p̄sper̄. Quarta susurratio: q̄ est latēs detrac-
 ctio. Quīta detractio que in apto fit: z vult melior vidēi illo cui
 d̄strahit. Cū at̄que de triplici mōdo ī summa breuitate dici pote-
 rāt istilo facillimop̄strixerim̄. Nūc eodē mō dicendū est de triplici
 iudicio ordiat̄ vēturo ab artipico: a macrocosmo: z a microcosmo.
 .i. iuditiū dei: celi: tēre: atz hoīm. Quod iuditiū triplex appellabi-
 m̄ videlicz.

Iudicium principale: Iudiciū pticulare: Iudicium spetiale. Et pri-
mum de iudicio principali diceſ.

Iudiciū principale erit initium ſignorū dei ſm euangelium.

i Que ſigna deus in vltimis dieb' p̄miſit fieri ſc̄z ſiḡ erunt
in ſole: et luna: et ſtellis: et in terris preſſura gentiū pre p̄fus-
ſione ſonit' maris: et fluctuū. Arefcētib' hoībus pre timore: et expe-
ctatione que ſupueniet vniuerſo orbi. Hoc itaq; iudiciū ab aduen-
tu antichriſti vſq; ad .xv. ſignorū apparitionē erit (*De antichriſto*
¶ Nam in nouiſſimis dieb' de Babilone: et de tribu Dan vēit qdā
hō pellifer: fidē chriſti ſubuertēs: q̄ ſe chriſtū et verum meſſiā faci-
et. Unde antichriſtus appellabit' de tribu Dan. Hic ſupbia luxus
ria: omniq; malitia plenus erit. Et diabolica p̄ſuaſione q̄z plurios
hoīes: iudeos p̄fert: ad credulitatē: et iniquā fidē allitiet. Copioſa
q; mūera offeret fidelib' chriſti ad eos preuaricādos. Sed ſi p̄ſen-
tire noluerit poſt minas diuerſi cruet' penas iponet illis vſq; ad
mortē. Sibi at̄ credere volentibus iprimat caracterē maledictio-
nis. Tunc vero Enoch et Elias iſurgentes in eū veritatē chriſtia-
ne fidei predicabunt: et fallatiā illi' iniquā eſſe. Quāobrē iſ peſſi-
mus Antichriſt' illos martirio interire faciet. Adira ac ſtupēda
miracula oſtēdet: donec in medio tēpli Salomonis tāq; de' ſede-
bit adorād': et ecce āgel' dñi ibidē illū atrociffima morte iterfitiet
Sāe tē iudei erorē ſuuz optie p̄gnoſcētēs: ad p̄ritiōz nouā: et p̄nias
deuēiēt. Et ſic reliq; iudeorū ſalue fiēt. *De iudicio pticulari.*

Iudicium pticulare ptim erit materie celeſtis ptim elemē-
i taris. Nam ex ipsis quidem q̄ndecim horrenda ſigna ſunt
preceſſura. *¶* Prima die mare ſtans i loco ſuo cubitis .xl. ſup
oim montium altitudinē velut murus eleuabit'. *¶* Secunda die mare
deſcēdēs t̄m deficere videbit' q; vix apparebit'. *¶* Tertia die piſces
ſup mare ſe oñdēt: dātes mugit' vſq; ad celos: quos ſol' de' p̄cipi-
et. *¶* Quarta die aq; maris: et fluiuz p̄buret'. *¶* Quinta die arbuſta: et hē-
be: cūctaq; x̄gulta ſanguieū emittunt rozē. Sicq; aues celi q̄libz i
genē ſuo: tēroze p̄tērite nil p̄it' gultaē qbūt'. *¶* Sexta die pene cūcta
ruēt edificitia: et fluiua igne ab ortu ſol' vſq; ad occaſū currēt'. *¶* Septia
die lapides fragēt adiuicē quorū ſtrepitū niſi de' itelligz'. *¶* Octa-
ua die fiet tēremot' genēalis: ita vt null' hoīz ſiue aialū i ſe p̄ſiſtē
poſſit'. *¶* Nono die exhibūt hoīes d̄ cauēnis: et tāq; demites et iſenſati
eūtes ad iuicē loq; neqbūt'. *¶* Decia die oia montana i puluerē redi-
gēt'. *¶* Undecia die ſurgēt oſſa mortuorū. *¶* Duodecia erit tāq; ſtelle
cadētes d̄ celo: vel hoīes q̄ p̄i' i m̄do tāq; ſtelle ſplēdebāt i ruina

antixpo

eb. p̄gnis

Tertiadecima morietur omnes viuentes: vt cum mortuis resurgere queant. **Q**uartadecima ardebit celum et terra: et tñ ascēdet ignis quantū in die diluuij ascendit aqua. **Q**uintadecima vero et vltima die fiet nouum celus: et noua terra: omnesq; mortui surgēt immortales: et in christi etatis plenitudine scz annorum. xxxiii. **B**oni absq; vllō defectu nature: et grauedie. **R**emissisq; nature vitijs cū omni prestantia anime. **E**t corporis dignitate: ac optima valitudine: leti iucūdi: atq; gaudentes erunt. **M**ali vero icorrupti et ipsi resurgent cum omni naturali defectu ppria egritudine: ac vitio quo mortui fuerint: molesti: afflicti: trepidi absq; vlla consolatione: et pace erūt: nouissimū expectātes iudiciū. ¶ **D**e iudicio spetiali.

Iudicium spetiale est iudiciū domini nostri Jesu xpi q̄ spetialiter ad iudicandū genus humanū venturus est. **Q**uod quidem iudicium in tres partes diuidimus. **I**n prima pte de aduentu iudicis dicemus: et saluatoris Jesu christi. **I**n secūda de damnatorū condemnatiōe: et pena. **I**n tertia de gloria beatorum.

¶ **D**e aduentu domini nostri Jesu christi.

Aduentus domini nostri Jesu christi expletis prodigijs superius annotatis erit in valle Josaphat: vbi ipse christus cū omni militia celesti beatorum spirituū: et sanctorū omniū in aere eleuatus: in maiestate diuina: et humana carne sedebit ad iudicandum bonos: et malos reprobos: et electos. **B**oni vero: et electi ad dexteram iudicis in nubibus a terra eleuati erunt. **M**ali autē et reprobi ad sinistrā domini nr̄i Jesu xpi: in terra pstrati iacebunt.

¶ **D**e pena damnatorū. **P**ena igit̄ damnatorum triplex erit scz penitentialis: sententialis: et eternalis. **P**enitentialis enī tria in se penarum genera p̄tinet: videlicet Sensitiuā. Visiuā. Et expectatiuam. **S**ensitiua pena erunt dolores mēb̄orū graues: et egritudines corporis insanabiles. **V**isiua pena reprobōrū erit visio: et aspectus irati iudicis in eos: et angelorū apparatus ad eos expellēdos in inferni baratrū: necnō et atrocitas demoniorum parata ad ipsorū ruinā. **A**derūt etiā ante ipsorū oculos totius claustra iferni aperta innumerabilibus crutiatiabus plena. **E**xpectatiua pēa erit rancor: et trepidatio vehemētissima: in expectādo terribilē sn̄iam damnationis eterne. ¶ **D**e pena sententiali: **S**entētiālis pena erunt horribilissima verba Jesu xpi increpantis: dicētisq; malis ac reprobis. **E**suriui enī et non dedistis mihi manducare. **S**itiui enī et non dedistis mihi bibere. **H**ospes erā: et nō collegistis me. **I**nfirmi

mus erā: et in carcere: et nō venistis ad me. Tunc respondebunt ei dicētes. Dñe qñ te vidim⁹ sitientē aut esurientē: aut hospitē: aut nudū: aut infirmū: aut in carcere positus: et non ministravim⁹ tibi: Tunc respondebit illis. Amē dico vobis q̄cūq; nō fecistis vni de minorib⁹ his: nec mihi fecistis. Quāobrē ite maledicti in ignē eternum: q̄ parat⁹ est vobis: diabolo: et āgelis ei⁹: Ad que stupēdissima p̄tremēdaq; vba oēs damnati sūmmis cū stridorib⁹: atq; horrēdo ululatu cū imundis spiritub⁹ rüent in infernū. De eterna pena damnatorū. Eternalis deniq; peccatorum pena erit infra scripta.

Ad Martin⁹ diuēsit⁹: et cruciatus: q̄ quidē in eternū et ī seculū seculi manebit. Unde oī spe p̄it⁹ amissa re, p̄bi damnati: oēsq; in infernū baratro clausi: hec tria ī p̄petuū mala sustiebūt. Malū scz sp̄tiale Malū sotiāle. Malū genēale. De malo sp̄tiali. Malū sp̄tiale est vniuscuiusq; peccatoris sp̄tialis pena aīe: et corporis: vt in hoc exēplo. Quilibz supbus iux̄ id quod p̄ supbiā magis: minusue peccauerit: ita diuersa: et sp̄tialia martiria sustinebit: vtpote. Si supbe q̄s locutus fuerit: lingua eius igne p̄buret. Si eleuata ceruice supbiā egerit: sepultū caput in ignē habebit. De malo sotiāli. Malum sotiāle erit quedā ordinata pena: vt in hoc exēplo. Quib⁹ supbis dabit⁹ ignis acerbissimus sub pedibus luciferi. Quarū lac⁹ feruētis liquefacti auri dabit⁹ pena. Luguriosis picem feruentez dabit⁹ infernus. Sulosis fluiuis dabit⁹ sulphurē in quo submersi iacebūt. Accidiosi in frigidissimo glatiarū lacu punient⁹. Tracūdi in tenebris exteriorib⁹: et interiorib⁹ cū draconib⁹ habitabūt: eorū mēbra deuorātib⁹. Inuidi obscurissimis speluncis obtrusi: atq; caueris: remanebūt cū vermib⁹: oēs eorū sensus deuorātib⁹. De malo generali. Malū generale sunt vniūse pene q̄ genēaliter dānis p̄tribute sunt oībus. Tū supbis tūq; ceteris peccatorib⁹ cui cūq; peccato subditis. Quarū quidē penarū alie intrisece aīe. Alie exteri⁹ in corpore sunt. Alie deniq; iteri⁹: et exteri⁹ habēt. Idene aīarū interiores scz. xi. sunt lachryme intēiores. Vermis p̄scie. Ti mor. Idudoz. Inuidia. Rancor. Ablatio toti⁹ spei. Dolor creatiōis proterua fantasia. Demens p̄scia. Profundissima deniq; tristitia. Idene corporis extēiores scz sunt. viii. Calor ignis. Stridor frigoris. Tenebre. Clamor ī p̄borū. Sitis acerbitas. Sulphuris fetor. Vincula. Carcer. Idene xō interiores: et exteriores aīe: et corporis sunt. iiii. Aspect⁹ demonū. Carētia diuīe visiōis. Carētia mortis. Furores irascibilis. Ac ve ve illis q̄ ob vitiorū suorū ad hec mērenē supplitia deferri vbi ī eternū spes euadēdi nulla p̄it⁹ futura

De eterna pena
dāpnatorū

Malū sp̄tiale
Malū sotiāle
Malū genēale

ē. Quā tūc btōrū glīam āplī ipsi etiā videbūt: n̄ ad illorū suffragiū
 s̄ ad sui incēdū maiorē dolorē z afflictionē. De gloria beatorū.
 Gloria p̄fecto beatorū in. v. diuidit̄ gaudia: q̄ sunt. Gaudiū plas
 tū. Cōfirmatū. Ordinātū. Glorificatū. z premiātū. De gaudio
plato. Gaudiū plato erūt dulcissima v̄ba dñi nr̄i Jesu xp̄i i extre
 mo exāmie dicētis p̄blāda voce: z iucūdiūssimo vultu. Venite. bñdi
 cti p̄ris mei possidete regnū qđ vobis a m̄di origie patū est.
De gaudio p̄firmato. Gaudiū p̄firmatū erit ipsa sn̄ia saluatoris
 nr̄i ab ipso saluatore nr̄o: z ab oib̄ sanct̄ p̄firmata. videlicet q̄ oēs
 rep̄bi iuste damnati sint. boni at̄ ad gloriā electi sempitēnā rema
 neāt. His at̄ exēplis q̄ sc̄z ad beatorū salutē: z de dānatorū: rep̄bo
 rūq̄ ruinā ptinēt. Celoz: z terra p̄ ignē purgato: eadēq̄ tēra tāq̄
 cristallū purissimū renouata: z redacta i planitiē: oēs electi i nub̄
 b̄ eleuati cū dño nr̄o Jesu xp̄o: oīq̄ beatorū spiritūū militia: sacra
 tissimo iubilatiq̄ cū sc̄torū cetū gloriā p̄scēdet sēpiternā: i q̄ gau
 diū ordinātū p̄culdubio erit. De gaudio ordiato. Gaudiū or
 dinātū est illa summa letitia qm̄ electi hēbut in dignitate cordis
 z locatōis sc̄torū beatorū: z āgelorū: sic i subdito patebit exemplo
 Quā sic in āgelic̄ spiritib̄ ordinē mirabilē admodū instituit deus.
 Nulli dubiū eē debz qn̄ idē i sc̄tis electisq̄ suis factur̄ sit. Ut q̄li
 bet i ḡdu suo gloriari possit i deo: quo frui i etēnū valeat i sublimi
 ori p̄te celi ēpirei. De trinitate. i paradisi gloriosissima trinitas
 p̄r. sc̄z z fi. z. f. i. i trono tāq̄z impiali i sede q̄escet̄ die. vii. i q̄ ab oī
 ope suo qđ patrarat cessatur̄ est. Ad cuī dexterā dñi nr̄i Jesu xp̄i
 sedebit hūanitas / z btā v̄go eī ab alt̄ eo latē māsura ē. Huic at̄ se
 di. p̄ recliatorio erūt Seraphin. Cherubin. Dñatiōes. Principat̄
 Potestates. ac v̄tutes. Troni p̄ sede dei astabunt. Septē v̄o arz
 chāgelorū spūs corā dei maiestate assistēt. quorū tria hec habent
 noīa. Gabriel nuntī̄ dei. Raphael medicina dei. Michael iustitia
 dei. Cuī offitiū vsq̄ ad diē iuditiū mēta aiarū ē cernē. angelis p̄ci
 pere: z archāgelis iux̄formā iā in superiori m̄do artipico ordiate cō
 scriptā. Quā z de sc̄torū ordie p̄ tres ḡd̄ i trono dei existentū: vas
bim̄ exēplū tale. Grad̄ p̄mus sublimior locus i trono est: vbi iuo
 cētes i Apocalipsi habitae sub ara dei describūt. Quz qb̄ etiā io
 seph dñi nr̄i Jesu xp̄i nutritī ponit̄: vt q̄ saluatoris infantia nutris
 uit infantū p̄sortio foueat. De secundo ḡdu. In sc̄do ḡdu q̄ttuor
 sedebūt euāgeliste: q̄ vitā mores: doctrinā: passionē: mortē: resurs
 rectionē: ascētionē. z oīa q̄ ad xp̄i fidē ptinē videbāt: tā ore q̄z cala
 mo toto p̄dicauerūt orbi. qm̄ xp̄m sāguie suo puēi nutritū testati sūt

De glā broze diuiditur p̄ quinq̄ gaudia

De gaudio plato

De gaudio cōfirma

De gaudio ordiato

De p̄m̄ ordie

p̄m̄ ḡdus

29 ḡdus

De tertio gradu / Gradu tertium in quo doctores habitant qui tanquam euangelistarum repetitores: doctrinam quam ab ipsis magno ibiberunt sudore: nobis insudando facillimam ostenderunt.

De locis sanctorum.

Primus sanctorum locus dicitur in quo beatus Johannes baptista cum apostolis. Et Adama cum patriarchis in circuitu throni sedebunt ceteris altiores. ubi Maria magdalena cum Bismas. i. cum latrone sic noiato tanquam misericordie principali ora exempli summi et gloriosissimi dei consedere videbunt. Discipuli domini nostri Iesu christi: cum iudicibus: et populi regibus veteris testamenti scilicet Moise: et David: in circuitu throni erunt in secundo choro gaudentes. In tertio choro martires noui: cum vetustissimis athlete consortes erunt. In quarto choro pontifices romane ecclesie: cum pontificibus antiquis legis hebreorum stabunt ad inuicem gaudentes. Erunt confessores non pontifices cum prophetis in quinto choro. Virgines cum virginibus manebunt in sexto. In septimo vidue cum viduis quiescent. Octauus chorus habitatio erit continentium cum continentibus: Denique iungati cum iungatis pristinae legis inuicem gaudebunt. De gaudio glorificato. Glorificatum gaudium est gloria que diuersas dignitates animabus: et corporibus electorum contribuit: ut hic inferius latius continetur.

De gloria paradisi.

Gloriam paradisi esse nihil aliud scire debemus: nisi quod sit deus omnipotens: qui in trinitate uiuit et regnat in secula seculorum. Cuius glorie tanta est maiestas: ut omnium seruorum suorum anime et corpora post iudicium ineffabilem letitiam persequantur. Quorum dignitates tam in qualitate quam in quantitate: et maxime: et diuerse erunt. Alie namque proprie sunt anime. Alie corporis. Alie anime et corporis. Dignitates sunt in his tribus potentibus in quibus ad dei imaginem creata est anima: ultra tamen materiam creationis. Nam minor anima paradisi memoria: intellectu: et voluntate: plus a deo: et ab omnibus creaturis capit: quam omnes demones cum omnibus damnatis. An erunt animarum dignitates multo magis in paradiso post iudicium digniores: propter corporum unionem. Que animarum dignitates sunt sex

De dignitatibus animarum

Prima dignitas anime est: cum intellectu deum agnoscere ineffabili cognitione. Et omnium creaturarum diuinarum: humanarumque rerum perpetua: et verissimam habere cognitionem. Secunda dignitas

tas aie est: eternaz patris potentia: filij sapientia: spiritus sancti cha-
 ritate: vaciter sup excessus nature itelligere: particulariter scz i boni-
 tate: pietate: iustitia: misericordia: &c. Non tñ vno modo omnes aie pcipis-
 unt. Alie plus: alie minus: quelibz in gradu: & portione sua. **Tercia**
 dignitas est: cū memoria reminisci cuncta dei magnalia: facta:
 que facit: & que factur⁹ est: sūm p̄munē: aut particularē: in mag⁹ aut
 minus: cognitionē: tñ supra excessum nature animarū: & spirituum
 malignorū. Ita memorie dignitas: tāta erit: vt omniū hoim: & be-
 luarū genus in p̄muni: & particulari colligat cognitione: & oim sciarū
 dogmata: q̄z dilucidissime. Ineffabiliter postremo quecūq; glorio-
 sa pcipiet aia: tenebitq; i p̄petuū. **Quinta** dignitas aie est imēsa
 cū charitate: volūtate suā i dei volūtate ita posse vniri: vt volūtas
 dei sit voluntas aie: & aie voluntas dei sit. **Ultima** dignitas deniq;
 aie est. Charitate diuina fruendo: magis: magisque augendo: vsq; in
 infimum deo frui posse. Et tā in gloria angelorū: q̄z sanctorū spi-
 rituum: & oim beatorū letari: vt & ipsi maiorē gloriā sp: & dignita-
 tem acquirentes sint. Que quidē dignitas in xii. dotes exponitur
vt infra patebit.

2^a

3^a

ultima

De dotib⁹ corporū: dignitatibusq;.

Rit at corp⁹ humanū de natura elemētari sicut in seculo
 e erat. Verūtñ, ppter glorificationē: & diuinā purificationē
 imutabit de dignitate in dignitatē. **De defectu in virtutē**

De dotib⁹ corporū
dignitatibusq;

De passione in impassibilitate: hoc mō. Ubi erat p̄densum: gracile
 fiet & subtilissimum: ita vt montes & parietes transire valeat: tā
 q̄z si p̄ aerē volasset. Erat tarditate oppressum: tunc oim habebit
 velocitatē: ita vt i momēto oculi totū possit orbē p̄agrarē. Si ni-
 grum fuerat: aut obscurum: a deo lucidissimū fiet: vt septies solis
 superet splendore: & impassibile ab omni afflictione prorsus remāe-
 bit alienū. Tanta insup agilitate dotatū erit: vt a cētro terre vsq;
 ad angelicos ordies scandere possit in momēto. Ita etiā robustus
 & forte ēit: vt sol⁹ castra: ciuitates mōtesq; a radice valeat euertē.
 Glorificatis corporib⁹: & ab oī p̄cīt⁹ egritudine p̄uatis: tūm mira
 p̄petuaq; pulchritudie erūt decorata. sup oia aromata redolebūt
 optia plēitudis xpi iuuentute reformata. Deiq; egregijs adorna-
 ta sensib⁹ inuisibilia cēnēt: iaudita audiēt: & q̄ nō licz hoī loq̄ audac-
 ter fari poterūt. Odoramentorū fragrantia odorabūt ineffabilem
 Cibū demū angelicū corpora gustabūt hūana: & diuio saturabūt
 potu.

vbi erat ḡd̄tu

tarditate opp

si nigru aut
obscuru

tanta agilit. dotat
vt it
ita sua robustu
vt it

egregijs adornat
sensibus

Vixim⁹ aiarū & corporū gloriā: dignitatemq; i sp̄tiali
Quid nūc i cōi habeāt excellētie breuiter videam⁹.

de donis cor por digni
tribus / quid i cor
abent excellenre
ocuditate

Et erit his ppetua: et ab omni perturbatione / alieni / peni
tus erunt. Nam oēs beati eternā concordia / ppetuā letitiā
z quietem: iucunditatē: z dei angelorum: q̄ dilectionē / nec
non z beatorum ipsorum diuinā ad inuicē pseruabunt amicitiam
Tunc omnibus erit laus: decus: z potestas.

Quantum enim ad beatorum gloriam ptinet: nos satis dixisse ar
bitramur. Nigitur de gaudio sequamur premiato.

Gaudium premiato / oim sanctorum / gaudium est iux q̄lis
tatē bonorum operum suorum: vt hic ppe manifeste app
aret. Duplex est enī patrie eterne sanctorū premiū. Quan
titatis in spetiali. Et dignitatis.

Quantitas beatorum premiū in
triplicem numerum distinguit. In centenū scz quod sanctis ofo
fertur virginibus. in sexagesimum quod viduis datur. In trigesi
mum quod omnibus coniugatis attribuitur. Dignitas premiū du
plex est scz Gradualis: z Coronalis.

De dignitate graduali
Est dignitas gradualis de qua superius ad plenum p choros scrip
simus. Nam maior dignitas est apostolorum q̄z discipulorū. Qm̄
alie in choro patriarcharū posite sunt. Alie vero apostolorum: oēs
iux meritum ipsarum.

De dignitate coronali.
Dignitas coronalis est aureola / que tāq̄z corona p dignitate solis
xginibus: doctoribus: atq̄z martiribus attribuit. Sz martires sūt
non solum hi q̄ martirij gladiū suscipiunt. Verum z qui p deo: p
fide: p religione: z p bono proximi p̄tinuum hoc in mundo marti
rium sustinent tribulationū: q̄z z ipse laureolā habere merent. Ad
quam quidē gloria: dignitatē z coronā prenoiatas huius opis nrl
lectorē puenire faciat omnipotēs deus. Ad cuius laudē: z hono
rem editū est hoc opusculū. In quo a pncipio creationis cunctarū
rerū: vsq̄z ad pfecti iuditij horas oīa breuiter enarrare curauimus

Itaq̄z filioli mei ad quorū instantiā: ac etiā utilitatē ipsum ad scri
bendum ptuli: si plus: minus q̄z debuerā conscripserim: corrigēda
correctōi exponens: venia dignus apud vos hri veli. Si at̄ pdu
cibile qd memoria: ptuleri: id nō mibi: sed soli deo attribuendū iu
dicetis. Qui de^o oipotēs oim i se fedeliter credentiuz vt fuit pdis
tor: sic z saluator existet in fine seculi amen.

At iterum: atq̄z iterū hec oīa que superi^o dixerim: scripserimue ide
center: aut que non debuerāz licueratq̄z protulerim: sacre pagine
offero doctoribus corrigendum.

dignitas premiū
duplex est
gradualis
coronalis

dignitas coro
nalis est aureola

qui sustinet mar
tyriū tribulacō

Ad fratres suos Cartusienſes domus ſanctorū Jeronimi ⁊ Bēnardi ppe Padua de imenſa charitate dei. Prefatio.

Sicut pridie de interiori hūilitate: ⁊ patiētia locut⁹ ſus vo⁹
bis dilectiſſimi frēs: ita ⁊ nunc de ſumma dei charitate
sermonē facere ppoſui: vt quēadmodū iudicia dei acerrī
ma audisti fieri in ſupbos pro acquiſitōe hūilitatis in
ſalutē. Et iudicia in humilib⁹ p conſervatione humilitatis. Ita p
cipere poſſitis dilucide q̄ ⁊ quanta electis ſuis dñs ſuauiſſim⁹ lar
giat⁹: ⁊ donet his qui tribulato corde fuerūt. Quibus ſp ppe fuit
⁊ erit: vſq; ad pſumationē ſeculi. Unde ⁊ nos in ipſum ſperare de
bemus: q; poſt tēptationes: tribulationes: ⁊ anguſtias ppter euz:
de gaudio ⁊ letitia ſempiterna nobis puidere dignabit⁹: dicente
domino. Vos qui ſecuti eſtis me: ⁊c.

De ſuma dei caritate

et donet hijs q
tribulato corde
fuerunt, quibus
sp: fuit / it / 2

quid sit caritas

Quid ſit charitas dei.
Eſt enim charitas dei in electis in hac ſc; mortali vita niſi
e hūil aliud niſi arra diuine fruitionis: que p diuerſa ſpirituā
lia media cognoſciť. Media autem principaliora ſunt qn
B. Gratia / vocationis. videlicet Subſtimationis. Correctionis. Reſ
fectionis. Et conſolationis.

gratia vocationis
gubernationis
correctionis
reſplorationis

De vocatione.
Ratia vocatōis eſt mediū p quod de⁹ quē diligit ad atriū
ſue ſacre religionis trahit. Unde ſaluator noſter ait. **Ne
mo venit ad me niſi pater me⁹ traxerit eū.** Ille equidē du
cit⁹ ⁊ vocat⁹ a patre qui nō humana induſtria ductus. ⁊ ſua fretus
prudētia / audet oīa equanimiter tollerare poſſe: ſed aut itima cō
tritione p punctus de peccatis: aut diuino vulnerat⁹ amore a cor
de penitus ſeculum cū oī gloria ſua extinctum eſſe pgnoscit (nec taſ
a v̄tute ſua hoc eſſe credit: ſed a diuina oīno eueniſſe miā veracitē
putat. Nam p ſeipſum non ſolum cogitat mundum deſpicē poſſe:
ſed nec i ipſo viuere ſcire optime noſcit: dicēte dño. **Plātato quā
nō plātavit p̄ me⁹ eradicabit⁹: Iō animaduertendū ē in accepta
dis nouit⁹ / an a deo vocati ſint: an ab humana prudentia. Ma alij
ducti ſunt a natura. Quia ſaut Saturn⁹ ſaut Jupiter predomia
tus ē q̄ ſacrī morib⁹ domināt. Alij a terrore penarū iferni trahūt.
Quia forte p̄ocupati melācolice gradu quodā: eligūt in hoc m̄do
magl affligi q̄ i tartareis deputari faucib⁹. Alij v̄o a dño vocati:
nec naturā ſequūt hūanā: nec tērorē verē eternū. S; diuina tātū
freti miā i filiū dei ſui dñi n̄ri Jeſu xp̄i honorē: ⁊ laudē: oīa poſſe xa
citer credūt. Ideo non curant de dilatione probationis ſue: quia
iam in corde eorum approbata eſt voluntas ſua.**

Quia v̄o n̄d
atruū v̄ligu

De acceptis
nouit⁹

ii

cap. de Nouis

Unde talib' oia facilia sunt in pbatione: tam in vigilis: q̄s in ieiunijs: in silentio: z ceteris obseruatijs. Et ideo dicit Ab operibus eorū cognoscetis eos. ¶ Vos aut dilectissimi frēs inensas deo gratias agite: q̄ n̄a fuit vocatio v̄ra: sicut ego exptus sum diuersis mode: multisq̄ modis. Unde mirabilia dei cognoui: z vidi: z p̄serti in dilecto meo. Qui quum puerul' esset: z a. d. f. insecutus: z oino licentiatus pre etatis sue teneritudine: latitabat p̄ oculta domus donec puerilis patientia senilē suparet austeritatē. Ideo optia est: z sancta psuetudo nostra per annū in seculari habitu gr̄as expiri.

optima est et fra
suetudo p̄ annū in
seculari habitu gr̄as
expiri

De directione pastoris.

Edinum vero directionis est p̄ qd̄ de' dirigit aīas dilecti sui in manu preceptoris: z rectoris: quos ipse elegerit spetias liter p̄ instructione: z gubernatione electorū suorū. Iō pp̄ter deum venerandi sunt: z colendi a discipulis z subditis eorū: ne dñs irascat̄ p̄tra filios ingratos rectorib': ac preceptoribus suis. ¶ Aniaduertite ergo: z videte charissimi si mediū dedit vobis dñs: non dico preteriti preceptoris: s̄ ad presens rectoris omni hūilitate prediti: z gubernatoris vobis mediū de' elargit' est infinita charitate ornatū. Unde in humilitate: z charitate p̄fecta deus ip̄e eundē patrem p̄batissimum vos eruditos esse faciat. Itaq̄ capite ab exēplo eiusdē patris prioris vestri: z mei: humiliādi iugū omni hūmāe creature p̄pter deū: sicut hic sanct' p̄r vester in me facere cernitis: in meā correctionē inquam z vestrā doctrinā. Quid de ei' inextimabili charitate dicā: quum p̄ pace: z salute n̄ra: patriā: domum: z pprios fratres dereliquerit: z peregre profectus sit p̄ intēsos calores: hic laborib' fract' pre magnitudine vie: itinerisq̄ acēbitate nō fuit p̄turbat': neq̄ p̄questus: sed tanq̄ agnus mansuet' ad victimā ductus onus benignissime suscepit regendi vos: z me cum tota domo v̄ra: z n̄ra simul. Quid ultra loquar. Hic est alter Moyses de quo scriptum est. Aditissim' erat pre ceteris hoībus vniūse terre. Beati nos si ei credim' sed ve nobis: z vobis si ingrati erim'. q̄ lepra Marie cadet sup nos. Diligam' ergo eū vt prēm. Veneremur vt rectorē aīarū nostrarum. Et ad imaginem z similitudinem dei colam' eū: q̄ nob' a deo datus est in ducem.

De correctione dei.

Edinum correctiōis sunt ille tēptationes quib' domin' sup̄ bos recipit. flagellat in salutē. Et humiles quos diligit: corrigit: z castigat. Unde non minus p̄ hec aduersa imēsa

Dei charitas cognoscitur in electis: quia per cetera alia dulciora media.
 Nam quia profuisset infantulo lac dulce suxisse genitricis: si correctio
 genitoris non corripere adolescentiam eius: et eum in solidum panem
 non abluisset. Unde quanto maiora sunt vulnera diligentis: tanto sunt
 felicitiora gaudia patientis. Itaque fratres patienter discite iugum domini
 a iuventute tolerare: si senio illud suave et onus leve fieri poteritis:
 scriptura attestante. Iugum. n. etc.

De refectione dei.

Edium profecto refectionis est unde iustitia mentis dei freno
 detenta desistit a plagis: et virga correctionis reponit: atque ad
 tempus abscondit. Tunc quiescit animus a vano timore: et amor
 Tunc oculi cessant ab intuitu vano. Aures obturantur mundo. Lin
 gua veluti diu fessa a murmuratone silet. Ad animum illicita: et vana des
 sinit exercere. Similiter a frequentia incessus pedes refrantur. Me
 moria obliviscitur malorum: reminiscitur quod mirarum dei: et circa licita: de
 vota: et sancta versatur. In quibus similiter ratio: et intellectus: qui obscuras
 habent in tenebras exteriores: ubi aderat fletus: et stridor dentium:
 diuino nunc lumine illustrati cernunt quod dei sunt. Voluntas vero stabilitur
 et fugit in christo. Mens autem quae captiua ducebatur per foros: et plateas: per
 hospitia coquinata usque ad choros puellarum: et iuuenum lasciuias: pu
 erorumque ludibria. Nunc tanquam morbo lecto in sinu domini Jesu
 soporatur: et dormit. Unde inouatur totus: et reformatus in pace reficitur:
 et anima: et corpore solidatur: iuxta promissum domini dicentis. Venite ad
 me omnes qui laboratis: et onerati estis: et ego reficiam vos. Tunc tempus est orationis
 et deuotionis: tunc colloquia fugienda sunt: et visitationes: nec non et recre
 ationes sensuales. Sed magis: magisque in solitudine: et silentio lec
 tionibus illis insistere: quibus in humilitate: et charitate reformatus
 ille erudiri possit: cum meditationibus continuis Jesu christi circa eius nati
 uitate: vitam: passionem: mortem: resurrectionem: et ascensionem. Et sic perse
 ueranter agere donec ad ultimum perducamur medium consolationis.

De consolatione spirituali.

Ultimumque medium consolationis est per quod suavis domini
 nus sese dilecto suo post eius reformationem in fide: et in humi
 litate confirmatus ostendere intendit: iuxta illud prophete. Gustate
 et videte quoniam suavis est dominus. Gustate inquit primo: deinde
 videte ait. Ideo de gustu in sensatione dicendum est. Demum de diuina
 visione quod a deuotis audiui loquar. Gustatio in sensatione diuer
 sa est: et varia in sensibus. Tamen spiritus a domino diffusa est: unde periculo
 sa est: et in cognitione valde difficilis: presertim in expertis: quia diabolus

conuertit se aliquando in angelū lucis: et similes degustationes: visiones: et reuelationes dare: et ostendere potest: dicente apostolo. Ipse satanas transfiguratur se in angelum lucis. Non desinat tamen de his varietatibus aliqua verba facere: cum remedijs in illis necessarijs et oportunis. **De exemplo cuiusdam iuuenis in diuersis sensatōib⁹ spūs**
Adiui a quodam iuuenē qui dū semel in ambulatorio domus sue pambulare/cogitās vnde hoc quod tot pulcherrimi et diuites iuuenes: et puellae: charos dereliquētes parētes et cognatos: necnō et seculum. Et ad sacrū gremium pfugiunt religionum: vbi omnis austeritas vite residet: et seueritas morum ad vnguē obseruat. Et quomō tenera infantia hec oīa pati possit: et sustinere. Et ecce tunc quedam subita et repentina suauitas facta ē in pectore cogitantis: ita imēsa: quod vix se continere poterat a clamoribus. Sed ne a parentib⁹ audiret: vi manū ora clausa tenuit: donec cursu quendam secretū locum petisset. Et quāprimū illuc applicuit: suauitas illa penitus euauit. Iuuenis autē stupefactus admirans mirum in modū pectora palpare cepit dicens. Quid hoc est domine: domine mi dolcissime: Nunquid hoc est vnde allitiunt qui ad brauium currunt sacrarum religionum: Si ita est trabe etiam me post te in odore vngentorum tuorum: iam capt⁹ sum: et vulneratus: vnde nō deserā te amodo: donec iudicabis quid vis vt faciam. Hic adeo iebriatus: bacatusque amore Jesu xpi pmasit: vt die noctuque non cessabat aliquādo corde. aliquando ore: exclamare. **Veni dñe tempta me: vte renes meos: et cor meum.** Et ecce audiuit eum dominus Jesus: qui tanta suauitate: et dulcedine repleuit viscera ei⁹: vt persepe pstratus volūtabat spūmas euomendo in superiori solarario: vbi secreto habitabat cubiculo: sicque occurrerat illi pluribus dieb⁹ tpe orationis. Quia de re ad desiderium deductus est relinquendi seculum: eiusque delicias pedib⁹ cōculcādi: dicente cū ppbeta. Elegi abiect⁹ esse in domo dei mei: magis quā habitare in tabernaculis peccatorū: etc. Ideo ad quendam peritum sese contulit religiosum: pro informatione tante rei: cui secretum suum dilucide aperuit. Ille vero vir sensatus: ad experimētum gratie dure increpauit iuuenem: et minatus est eum dicens: quod multi talia gustarunt: et lapsi sunt in profundum inferni. Quia propter suauitatez quam sentiunt deo seruiunt: et non propter Jesum christum. Nam dilectores christi: in passiōibus pro christo delectantur: nō in gustu

27

Desiderium de
duty et volun
quendi seculi

sensationum. Unde iuuenis ille ad lachrymas conuersus pollicitus e
 nunq̄ aplius talia pete: imo oī conatu similia fugere: z euitare: et
 ad oīa aduersa p nomine Jesu dispōere: se q̄ preparare. Quāobrē
 p sex fere menses nec ausus fuerat ad celū oculos eleuare pre timo
 re: z rubore donec in sacra constitut^o religione ita superatus est a
 suauitate et dulcedine spiritali varijs modis: certisq̄ horis q̄ nec
 gare non poterat: sed magis consentire gratie oportuit: et in dño
 confidere et nutui diuino assentire necesse fuit. Quia p hoc spes:
 fides: z charitas augebant^r in eū. Unde fortior habebat^r in tēpta
 tionib^o: z in tribulationibus. Et in contumelijs humiliari sese ma
 gis: magisq̄ sentiebat. Eo q̄ a demōe ab hominib^o: z ab ipso deo
 p septē fere annos grauit^r fuerat psecut^o svt ne consolatio: z suas
 uitas spiritalis aīam seruuli p extollentiā gratiarum deducerent
 in perditionē. Circa talia plura mihi dixit: que vera esse arbitror:
 z presertim q̄ dum semel cōpletoriū pulsaret (quia sacra era) t
 quidā pūntialis suus tergo illi^o adhesit: q̄ aduertens de reueren
 tia patris sui: quam diu non viderat: ad pedes eius q̄ primū se pro
 uoluit: labens q̄ stiūalia eius. Et continuo surgens sensit scitillas
 dulcedinis p totos corporis artus: quas diu non senserat. Non tū
 durabāt: nec inualescebant donec stratus intrauerit ad quiescēdū
 vbi imenso videbat^r obūmbrari lumine ad instar solis: tali tantaq̄
 dulcedinis magnitudine: vt alta exclamare voce cogere^t dicendo
 Quis es domine: Unde hoc mihi: quia peccator sum: nolo decipi
 nolo. Adiuua me domine Jesu chrilte: quoniam nisi a te: talia minis
 me habere intendo. Si tu es domine me tibi cōmendo. Noli me
 confundere: heu morior: morior: nec huiusmodi dulcorē ferre pos
 sum pre magnitudine suauitatis illius: z sic iter hec verba desitie
 bat. Iterum reuertens: ad clamores conuertebat^r superiores: vba
 similia faciens: donec hora matutinalis appropinquaret. Timens
 autem ne propter se scandalum orire^t ecclesie exclamādo aiebat.
 Domine si tu es qui me indignū visitas non pmittas officia tua
 inordinate transire. Tunc statim soporatus p dimidiā fere horā
 remansit. Congruo q̄ tempore ictu maximo percussū est scabel
 lum qd̄ stratu adhibebat. Unde expgefactus p̄fat^o sacrista: oīa
 ordinate p̄fecit: que matutinalia decebant officia. Sp̄ tamē scin
 tillas sentiebat donec ad stratū reuertisset: soporandi gratia: vbi
 quidē ritu quo ante matutinas valide iam gustauerat a domino

1

2

3

4

5

visitabat. Sicq; vsq; ad quindecim dies pseuerauerit: et ultra: Sed sp
tñ tempore dormitionis more supradicto: tñ ante matutinum q̄
post matutinū. Deinde quidē multa aduersa: et prospera occurre
runt ei. Aliquando desiderio desiderabat sentire de dño. et tñ non
valebat. Aliquando se putabat abiectum: et derelictum fore. Et tñ
amenitate pfusus mori videbat pre magnitudine dulcoris. Tandē
immutata est manus domini in eum tñ valide: tñq; acerrime: vt non
dei amicus ampli⁹ putaret. sed iniquitatum oim seruus: et luciferi
filius fieri credebatur: sicq; durauit p annos aliquos. Tandem miā
motus domin⁹ Iesus iterū reformauit eum. Et in passione sua ita
roborauit: vt meditationē gustaret vulnerū suorū: et illa lachrymas
biliter fleret. Affatus est etiā q; pluries tpe nocturne dormitiōis
iacēs: aliquando vigilās aliquando dormiēdo eleuabat spirit⁹ ei⁹
sup celos. Nesciebat tñ vnde: aut quo modo: s; videbat sibi q; i al
tū nimis duceret: vbi q; de celo in celū ferebat. Qui quidē celi vi
trei apparebant: in quibus magni solis radia intēsa penetrabant.
In subleuatione vero eius in altū: iextimabili suauitate: et dulce
dine (donec in se reuēter) fruebat. Nonūq; vero (quod credidit)
attestatus est colorū armoniā pprijs auribus audisse. Quoniam
oim genus musicorum ita distincte: ac diuise perceperat: q; vide
batur celorum vnum plenum fuisse citharizantium in cithar⁹ suis
Aliud plenū psalterijs. Aliud cimbalijs. Aliud in timpano. Aliud
abūdabat choris. Aliud vero organis pulsabat. Aliud profecto ce
lum in tubis iubilabat ita vt quāprimum tali superat⁹ amēitate
in quieto ducebatur sopore vsq; ad congruum expergiscendi: ac
surgendi tempus. Aliquando dum in oratione: aut extra esset
affirmabat tali: tantoq; amēissimo sapore: gustuq; mellifluo toto
repleri corpore: a ventre vsq; ad oris palatum q; nec verbum fa
cere: nec artus aliquis per se moueri valebat. *Alia plura: ac
diuersa mihi dixit: que longa essent ad narrandum. Sed non mino
ra fuisse approbat: que per temptationum aduersitatū: et per ses
sionum afflictiones. et angustias. patiebatur: q; dulcia illa: et as
mena que postea degustabat. Altiora protulit: et miranda: de quib
bus loqui humana vereor lingua: ne forte fabulator potius dicar
summe xitatis pnuntiator. Attamē vera sunt: et nō mētor. Nos
uit deus q; non a viro mēdaci. plata fuerunt. Nūquid ergo silebo
nequaq; porro imo pseqr sermonē de spūali pgnitiōe: et visiōe: et cō
iugio dei cū aiab⁹ electorū. dein apia secretū secretorū amici dei*

De medio consolationum spiritualium.

Edium at hoc vltimum: atz nouissimum est psolatōis. **D**e
m quo ait ppheta. gustate z videte zc. vt supra p quod deus
 non in sensib⁹ corporeis: suauitate: z dulcedie sensitua pe
 nali: aut pfortatiua visitat dilectum suum. Sed spiritualitē in po
 tentijs aie tanta sue potētie: imense sapie: eterneqz charitat⁷ pōit
 cognitionē: gustum: visionē: z intellegentiā q⁷ supra naturā perci
 pi⁹: gustat: videt: atz itelligit: q⁷ ocul⁹ n̄ vidit: zc. **V**irtus eni dei
 post corporeas sensationes: z angustias plurimas: ita segregari so
 let nonnūqz quod nocuum est sensib⁹: vt aia nō in corpore esse: aut
 in terra videat: sed sup astra. **E**t aliqñ terrā pspicit: z totā mundi
 machinā infert celos p centro cernit q̄i ouūm strutū. **E**t hoc dico
 qz ab amico meo percepi sibi talia euenisse spatio dierū multorū
Quod quum aut missam celebraret aut diuinuz psolueret offitiū
 suppeditare polos: z astra: planetasqz sibi videbat. **E**t quū de pas
 sione meditari voluisset inferi⁹ in centrū nouissime spere scz lune
 mente conspiciebat. **V**erū enim uero qñ empireū celū versus ascē
 dere curabat: alios trāscendere videbatur celos. **A**liqñ luminosos
 aliqñ nubilosos: aliquando aereos: aliqñ obscuros. **S**emp tñ i desi
 derio videndi dominū: non in humana effigie tanqz hoies: sed tan
 qz deum in spiritu: qz nec seipsum cognoscebat humanū: sed a cor
 pore alienum aīam nouerat iuisibilē: ac impalpabilē: cognitōe idi
 cibili. **N**am etsi aīam suā vidēat oculis spiritualibus: corporea tñ
 lingua indicare nequiuissz. **S**ic itaqz oipotēs de⁹ p potentiā imen
 sam: z iextimabilē sapiam: ineffabilemqz charitatē suā percipitur
 spiritualiter imensus: sapientissimus: z optimus. **G**ustat at deus
 in aīa spiritualiter p pacē mentis: z corporis cum abstractōe aie
 ab omni offitio corporeo. **U**nde in deo eleuat⁹ videns eū: aut non
 videns: tamē spiritualiter gustat de deo. **S**icut a secretario nostro
 intellexi: q⁷ aliqñ tanta fruebat pace in deo: q⁷ si in se: aut extra se
 esset ignorabat. **V**erū tñ gustare se dicebat: sed non more sensatio
 num corporalium. **C**ernitur: z videtur deus non vt predixi in hūa
 na forma: sed in spirituali aspectu alieno ab oī naturali cognitōe.
Nisi forte quando archanum aperitur a dño mirādum: diuine scz
 humāe qz vniōis dñi nri Jesu xpi. **U**nde veraciter pgnoscit q⁷ dñs
 Jesus ipse est deus verus. **D**e hac vero cogitatōe ab eo qui mihi
 alia aperuit intellexi: q⁷ stupor i enarrabilis iuasit eū: quando domi
 num Jesum esse deum spiritualiter pcepit. **A**firmans: testificasqz

Handwritten mark resembling a stylized '3' or 'Z' with a flourish.

Handwritten mark resembling a stylized 'Z' or '3' with a flourish.

Handwritten mark resembling a stylized '3' or 'Z' with a flourish.

Handwritten mark resembling a stylized '3' or 'Z' with a flourish.

¶ Quanta sit differentia ab hac spirituali cognitione Jesu Christi: videlicet
quod sit deus: ad illam qua humana: deuotaque plebs adorat: quanta est inter
credere: et non credere: inter certum: et incertum. Et hoc solum experti
attestari possunt.

¶ De spirituali dei visione.

Et visione dei qualiter in spiritu videtur: ille qui affirmabat
deum aliquando spiritu vidisse qualis esset explicare mihi non va-
luit: nec ego qualiter cernitur deus vobis ostendere potero. Sed
unum illud dicam vobis: quod ab eo audiui. Cum domino non in somno: sed vi-
gilando locutum fuisse ita familiariter: sicut solet electus filius cum
piissimo patre: consilium exposcens: petensque ab eo auxilium. Itaque dice-
bat eum vidisse forma inuisibili: et ineffabili: verumtamen vidisse
eum affirmabat sepius.

¶ De intelligentia dei.

Restat charissimi nunc indicare vobis qualiter deus intelligitur
.i. qualiter noscitur voluntas eius. Intelligitur enim deus per correctionem
per inspirationem: per visionem: per reuelationem: per experientiam.

¶ Qualiter deus per correctionem intelligitur.

Intelligitur deus per correctionem: quando temptatio aut tribulatio
trahit peccatorem ad cognitionem proprie miserie. Unde exclamando
ad celum auxilium dei postulat. Et contritione dei ductus
penitentiam querit accuratissime: ac nunquam amplius redire ad vomitum
se proponit. In hoc itaque agnoscitur deus: quod corrigit omnem filium quem
recipit.

¶ Qualiter intelligitur per inspirationem

Intelligitur deus per inspirationem: quando homo totaliter deditur deo
nihilque penitus putat se posse: aut scire: nisi per ea que a domino
in mente: et a iocoei ostenduntur: optans habere virum sanctum et ap-
probatum cum quo adhibeat consilium: nihil omnino in sui honorem operando:
sed solum dei gloriam querendo: custodiendo quod se iuxta paruitatem suam
a malo: ac bonum spiritum imitando. Tunc omnis inspiratio in tali homine bona est spiritus.
Quia etsi etiam aliter esset: dominus in bonum conuertetur propter simplicitatem
viri illius. Sicut de sancto David legitur: quod inspiratus est ut erigeret templum
domini: quod voluntas dei non fuerat. Unde per Nathan prophetam illi annuntiatus
est: ut ad hoc se non intromitteret: quia vir fuerat bellicosus.

¶ Qualiter intelligitur deus per visiones.

Intelligitur etiam deus per visiones: sive apparitiones. Sicut sunt
per angelum: per imaginem crucifixi: beate Marie: vel ceterorum
sanctorum. Que quum bone sunt in principio terrent: et perturbant
et in sui ipsius paruitatem conuertere faciunt: summo cum timore deceptions:
non adhibendo subito fidem. Sicut beata virgo: que quum audisset

ualit' de' p' correctio'z
intelligit'

ualit' p' inspiratio'z

ualit' p' visiones

verba angeli turbata est sermone eius: et cogitabat quibus esset ista salutatio.

De bona apparitione.

Item illa optima apparitio est que allicit hominem ad orationem vocalem: precipue sacri: diuiniq; officij. Et ad meditationem passionis Iesu xpi cum humili inmensaq; desiderio diligendi: seruiendi: colendi q; dominum in spiritu: et veritate: sanctissimeq; contemplationis. Sed apparitio illa que orationis: et diuini officij: desiderijq; augmentum deprimit: aut obfuscatur: diabolica est et periculosa. Sicq; dicit de omnibus sensationibus quatenus sint gratiose: et confortatiue.

Qualiter deus intelligitur per reuelationem. Et reuelationem intelligitur deus quando reuelatio mortis aut dignitatis: aut vite longitudinis: humiliore: deuotiore: et prudentiorum per insidias diaboli reddit: cum amplificatio virtutum: orationum: meditationum: et omnium aliorum bonorum operum: sicut fecit sanctus Cassius Narniensis urbis episcopus.

Qualiter deus intelligitur per exemplum: et experientiam.

Intelligitur deus per experientiam quam per sacrarum litterarum dogmata instruit homo. Prout per Johannem dicitur. Nolite credere omni spiritui: sed probate spiritus an ex deo sint. Et apostolus. Noli altum sapere: sed time. Item non oportet plus sapere quam oporteat sapere sed sapere ad sobrietatem per experientiam sanctorum in actibus suis intelligitur deus: et deceptio demoniorum sicut in vita sancti Martini legitur. Cui dominus Iesus apparuit nudus in forma pauperis ad sanctum opus misericordie exercendum. Deinde in nocte ostendit se illi ad exortandum illum in operibus bonis. Sed diabolus inuidens ei in forma crucifixi demonstravit se dicens. Adora me: ut adoratus illuderet ei: atq; deciperet. Sed beatus Martinus experientia doctus intellexit quod deus non erat: quia petiuit adorari ab eo: cum ipse Martinus die nocteq; adoraret dominum Iesum. At etiam per placibilem apparentiam diaboli in principio: et per verba eius agnouit in mente sua quod non erat Christus: quia nec reuerentia: nec timor: nec humilitas ei oriebatur in corde. Verum magis in timore et actus eius ei abelabatur. Itaque omnis sensatio: visio: apparitio: et reuelatio que mentem vitio: illicoq; extollit cum confidentia: et credulitate proprii sensus: non acquiescendo consilio seniorum: et maxime prelati: talia occultando expertis. Tunc sane cognoscitur quod a malo spiritu sunt. Quia doctrina Iesu Christi non est in similibus. Cum dicat dominus. Discite a me quia mitis sum: et humilis corde.

Upe

optima apparitio est

apparitio diaboli est

qualiter per diuina
deus intelligitur

qualiter per experientiam

placibilis apparitio
diaboli

Nam qui se humiliat non decipiet. Sed in bonis inspirationibus
in sanctis sensationibus: in visionibus: et apparitionibus saluberrimis:
necnon in diuinis exaltationibus: et reuelationibus. Sed qui se exaltat
in similibus humiliabitur ab eo qui decipit eum.

¶ Conclusio exhortatoria

Rgo caute vobis: caute fratres mei obsecro ab omni
e spirituali supbia: et deceptione. Sed magis humiliamini
sub potenti manu dei: et subditi estote omni humane creature
re propter deum: si summam dei charitatem cognoscere
vultis in vestra vocatione: correctione: gubernatione: refectione: et
consolatione: cum diuina dei intelligentia: per inspirationem: visionem
et reuelationem: Idcirco que omnia: et singula dominus Iesus christus erudiat
auias vestras: ut que fugienda sunt fugiatis: et que tenenda sunt ope proficiatis
per infinita secula seculorum Amen.

Date veniam obsecro si moram traxerim nimiam in responsionibus
dandis. Et si inscribendo minus plusue quam decuit dilataueri me: sci-
tis enim quam a familiaribus detrahatur negotijs. Sed a charitate
que omnes superat sensus allitior ad scribendum: ea forte que nec scio
nec vidi: nec gustavi. Sed vnum illud fateor quod non mentior in om-
nibus que superius locutus sum. Verumtamen me spiritus humilitate qua possum
correctioni: et emendationi tam maiorum: et equalium quam minorum
dispono et offero. Valete in domino spiritus. Ex sancto andrea de littore.

Frater Johannes ad fratres suos Carthusienses Patavine car-
tusie habitantes: de humilitate interioris: et patientia vera.

Patres in Christo charissimi secundum deum et ordinem
Sed secundum intimam cordis mei charitatem suauissimi fili-
f oli mei. Obligor equidem non parcere calamo: aut
attramento: nec etiam mihi ipsi: donec vobis satisfacere
in quantum valeo studeam. Presertim de spiri-
tualibus de quibus ut curam haberetis semper commendavi vo-
bis: quia temporalia ad votum veniunt quum spiritualiter viuimus:
Habetis enim apud vos exemplar omnium virtutum: quem non solum
tanquam patrem diligere tenemini: imo potius tanquam deum colere
obligamini. Quoniam ad dei imaginem: et similitudinem eum recepistis:
et bene merito: quia exemplum Christi vobis indicat: et manifestat

iuxta illud. Exēplū enī dedi vobis: vt quēadmodū ego feci: z vos faciatis: Quod enī dedit saluator exēplum: nisi. Discite a me: quia mitis sum: z humilis corde. In quem ergo aliquem alium hoīem maiorē vidistis similitudinē: z imaginē similitudinis: māsuētudis: z humilitatis cordis q̄z in venerādo patre priore v̄ro. Hoc quidez fateor qđ a me tale munus suscipere nō potuistis. Si vero ab alijs aliquib⁹ vidistis: aut audistis tantā talēq; benignitatē: nunq̄m tñ credo maiorē p̄cipere potuistis. ¶ Exhortatio ad humilitatē. Discite itaq; humilitatē si exaltari in dño optatis: qz qui se humiliat mente: aīo: z corpore: moribusq; exaltabit in gratia spūali.

De humilitate

¶ De humilitate. ¶ Quid naz sit humilitas: ego q̄ tot⁹ supb⁹ sum virtute mea manifestare nequeo. Sed quid ab exptis aliqñ p̄cepti paulisper indicabo. Humilitas est virtus qua hō verissima cognitione sibi vilescit. Humilitas enī p̄fecta illa dicit que non in exteriori apparentia solum ostendit: sed que prostrata in abyssali sterquilino cū sancto Job: vlcerib⁹ pleno patientissime iacet: putās spē ex digno merito oīa pati: z multo maiora: imo dico peiora mereri propter antiquā: z presentē ābitionē: necnō causa future superbie nostre. Unde veracissime cernit infinitā: z inuisibilē esse dei pietatem: que non iuxta meritū: siue demeritum iniquitatis nostre puniri nos sinit a demonibus. Et si quid tñ pmittit: ad nostram desinit correctionē cuenire: vt sufficientias nostras: prudentiā: z sapientiam humāe carnis a nobis totaliter separe conemur. Et in sui ipsius dei auxiliū gremiū nosmetipsos tanq; ifantes modo geniti prostratos pitiam⁹. Sed qz humana virtute putamus resistere posse tēptationibus dño pmittēte in baratrū descendim⁹ inferni: vbi occurrūt nobis terribiles demonū aspectus ad terrendum: z ad destruendū presumptiones nostras: z loco bonarum cogitationū inferunt nobis cogitationes pessimas supra terminū potentie nostre tali tantoq; defectu virtutum: vt quasi insipientes: z sensuales totaliter remaneamus: z presertim in tēptationibus fornicādi. Diuina tñ (vt predixi) p̄missione ad humilitatē acquirendam.

✓
i

¶ De tēptationibus supborū p̄ficientiū p̄ diuinam dispensationez vt electi humiliēnt. Dum ait beatus vir qui suffert tēptationem. Le etiā tēptationes sequunt: frequens scz z subita indigētia ex defectu pprie volūtatis: qz cuz cito quod petit: aut querit temptat⁹ non obtinet: irascit q̄z primū: litigando intra semetipsum: aliqñ in sermonibus increpando palam maiores:

De tēptationib⁹ sup

equales: miores / cōtemnēdo cetēos: seipsum excusando. Unde in
errores maximū mentis pstrat: errado p diuersas machinas: et se
ditiones: vsq; in propriam mortē q̄ dei honorē: et gloriam: et ordis
honorē: minando maiorib; suis de iternitione: et occisiōe: de ifamia
et de opprobrijs q̄ plurib;: et de alijs intentionibus pessimis. Simili
ter post hec ad fatuas mēs labit cogitatōes derisorias: plēasq; ri
su. Deinde in planctū puerit et lachrimas: p̄siderādo miserā sui
ipsius: semetipsum contemnēdo: honorē pprium destruēdo: ita vt
p̄fusione opprobriū semetipsum multis modis in manib; demonū
esse p̄spitiēs desiderat pessimo aīo: affectuq; illecebri in mundum
p̄misceri cum viris: et mulierib;. Et p̄uersari aliquē cū p̄ncipibus se
culi. aliquē cū vilissimis populis: cū qb; vagari sp̄ insipiēter valeat:
prophetando de futuris contingētib;: murmurādo. et detrahēdo:
et d̄ se p̄noscicādo multa impossibilia sup̄ posse suū: ac iaudita. Hec
quidē que dixim; tēptationes sunt supborū p̄ficientiū circa aīam
ipsorū confusionē. In acquisitione tñ hūilitatis: vt inde presum
ptio vana pprie reputationis oīno extiguat: et irritet.

De corporalibus tribulationib; supborum.

Ue at tribulatōes: et angustie que supbis p̄ficientib; i cor
pore occurrūt diuerse sunt et graues: et aliquib; terribiles
fiūt. Quarū aliquas nōnullasq; hic ifra ad doctrinā v̄raz:
et correctionē intimabo: iudicabo. Que sunt hec dolores: infirmi
tates incurabiles: occurus hoīm impiorū: ifamie euidentes. Inci
dere in manus tribulantiū horribiliter: sicut q̄ incidunt in latrōes
et sicarios. Unde expoliant: verberant: aut feriunt sp̄ cum terrore
atq; repentiō timore. Aliquē minas patiunt demonū. Aliquē incidunt
in lapides: et ab eis p̄cutiunt: vel a canib;: aut a feris mordunt: vel
ab alto cadūt. Unde aut manū: aut pedū fractionē recipiūt. De
niq; in egestatē maximā crutiabunt donec diuina mīa de p̄fundo
lacu miseriarū istarum ad ppriā cognitionē deducere dignabitur
An manifeste tē p̄gnoscent supbi p̄ficientes calamitates suas: et
impossibilitatē eorū ad resistendū. Sed iā q̄i milites supati: et d̄uicti
i oīb; scelēibus. et aliq̄ tā mente q̄ corpe p̄strati sunt sic David et
Magdalēa: sicut et plūmi sctōrū patrū corporaliter ceciderūt. Et
hec oīa vt predixi ob supbiā nimīā / insupportabilēq; ambitōes oc
currūt / q̄n ad deū p̄uersi: et a seculo recedendo: ad portum sacrarū
religionū accediūt. Ubi supb; monach; studet nō hūilitatē inq̄rē / p̄
opprobria et correctōes: s; magis sapias: et reputatōz instat inq̄rē:
vidēdo / aspitiēdoq; in oculis suis opa x̄tuosa q̄ egit: facit: vel factū

pbue mōchus
studet

rus est. Inspitiendo etiā alteri defectus: et peccata aliorū p̄demnādo donec dom⁹ supbie sue vsq; ad celū ascēdat. Unde necesse ē vt dñs q̄ huius de stercore seculi erigit pauperē peccatorē: vt collocet eum cum p̄ncipib⁹: cum p̄ncipib⁹ populi sui sacrarū religionū. Et iterū p̄ supbiā in religione nup̄ acquisitā necesse est idē p̄fites ad euacuationē illi⁹ iterum in feces demergat: donec cū sctō David vt sup̄ dicat. Uermis sum et non hō: opprobrium hoīm: et abiectio plebis. Ergo quāto magis in religioe supbi⁹: tāto magis: magisq; in pessimis tēptationib⁹: imo et in scelerib⁹ eijci⁹. Accirco vēissime inq̄t p̄pheta. Humiliat⁹ sum et liberauit me: q; humiles deus spū saluabis. Magna est igit̄ virtus humilitas.

De remedio supradictarū tēptationum.

Ribulationes: et āgustias audistis supborū p̄ficientiū. **E** dite et nunc auxiliū: suffragiūq; eorum. Est enī patientia mater afflictorū: quā q̄s querit: aut desiderat eā: infallibiliter recipiet: et obtinebit illam. Nā etsi viriliter corporaliterq; possidere non valet: si tñ desiderio illā cupit vindicare: maiore in modū eā habet q̄ si manifeste ipsam teneret. Quā dicunt sacri doctores q; magis aliqui meret̄: et maius meritū est velle credere quod credere non p̄t: q̄ qui facilliter credit. Sic aliqui magis meret̄ velle dolere de peccatis et criminib⁹ suis: atq; excessibus: q̄ posse ad beneplacitum p̄doleri: dicente p̄pheta. Desideriū pauperū exaudiuit dñs preparationē cordis eorū audiuit auris tuas. Hoc at̄ dixi q; si forte p̄ diuersas demonū occupationes in mente: et corpore patientiam illā et fortitudinē in tēptationibus habere nō possum⁹: saltez habē illā in desiderio superioris rōnis oīno velim⁹. Quia deus iudicat nos: et nra fm̄ arbitriū superioris rōnis: et fm̄ voluntatē: et iudiciū animi nri. Et non fm̄ ea que nobis iuitis: ac p̄nitētibus portio sensualis inferior aduehit: et p̄ducit. Qualia sunt volubilitas imaginū: et fantasiarū: stimul⁹ carnis illecebrosus: aut vindicatiū⁹ aiūs et similia: vt sup̄ scripsim⁹. Ideo dico vobis q; aut patiētia: aut volūtas patiēdi: est illa virtus q̄ mitigat sniaz dei p̄ supbos: et elatos p̄fictes: maxie religiosos. Et ita placabilē reddit manum dñi pcutientē. Et vnde fulgura p̄cedebāt: et tempestates: inde pax: gaudiū et feruor pueniūt. Quia patiētia est m̄ solatōis: et donū dei: sicut d̄r in psalmo. Quā tu es patiētia mea dñe: dñe spes mea a iuētute mea. **De humilitate iterū.** Mouētis isup filioli mei q; si humiles eritis: et patientes: mirabilia dei videbitis: gustabitiscq;

patientia est mater afflictorum

si desiderio cupit vindicare patitur vindicare in

De humilitate et patientia

De humilitate et patientia

q̄ oculus non vidit: nec auris audiuit: nec ī cor hoīs ascendit. **¶** Tamen q̄ donec vixeritis absq̄ tribulationib⁹: vel tēptatiōib⁹ trā
sire valeatis. Sed sp̄ sicut sancti patriarche: z p̄phete: sicut Johā
nes baptista: z dominus Jesus christus in tota vita sua passus ē et
pati fecit apostolos cum ceteris sanctis suis. Unde ipse ait. Qui
vult venire post me abneget semetipsum: z tollat crucē suā quoti
dīe: z sequat̄ me. **¶** Cruz at̄ amicorum dei sunt temptationes īfra
scripte ad humilitatē conseruandā: sicut fuerunt superiores tēptatio
nes in superbis ad recuperandā humilitatem.

¶ De temptationibus humilium.

¶ Emptationes vero que ex spiritali virga dei fiunt ad aug
mentū aīe humiliū: vt excitef: p̄bet: z mundetur: sunt iste:
Videlicet pigritia. vnde nequit tps preparare ad orandum
legendum: meditandum: z alia virtuosa opera ad exercitādū. **¶** Dei
occurrit quedā grauitas corporis cum lassatione membrorum: ita
vt quū iacet laboriosum est exurgē: si sedit surgē nequit. Itaq̄ cog
nita p̄pria tepeditate remāet mēte cōfusus z corpore. **¶** Plen⁹ dor
loribus est: q̄ nō videt obligationibus satisfacere posse: taz orōib⁹
q̄z deuotionib⁹ spiritalibus: z virtutibus corporeis: z exteriorib⁹
Unde ad horā tantā in diffidentia cadit: vt a deo derelictus sese
existimet p̄pter obtenebrationes varias cogitationum diuersarū
ex d̄fectu humāi auxiliū. Unde egestas maxima corporalis illi orit̄
aīe cum mestitia: afflictione: z angustia infinita. Et nec memoria
remisisci p̄t miserationū dei. **¶** Nec capax est ratio ad credēdū ne c
voluntas ad concupiscendū eternam gloriā: q̄ iā a deo segregatā
se conspiciat. **¶** Ex his p̄fecto tēptationib⁹ ex quibus acquirit mōas
chus vite solitarie meritū in suiipsi⁹ p̄tectionē z ad humilitatē: z
cor contritū elucrandū vnde accuratissime ad creatoris sui deside
rium deuenire studeat. **¶** Diuina tñ dispensatione oculte: modoq̄ ino
dicibili iuxta necessitatē: z utilitatē aīe religiosorū humilium hec
p̄ueniūt: ne vltra debitū seipsum extollat: nec sapere plusquā oport
teat inquirat: sed magis in timore: z tremore suā operet̄ salutē in
signum oīs p̄fectionis p̄ auxiliū dei.

¶ De ordine seruando contra tēptationes.

¶ Unc at̄ restat ordo obseruādus q̄ tēptatiōes tā supborū
n. q̄z humiliū in auxilium z fauorē rerum spiritaliū. **¶** Et pri
mo ante q̄z tēptatio occurrat parat⁹ sit sp̄ monachus tota
intētionē resistendi: non propria virtute: sed diuina misericordia.

1007

auxiliante. Unde sollicitus sit inquantū p̄t: nec sibi parcat in las-
bore: in orationibus dicendo. Et ne nos iducas in temptationem.
Quia vaciter hoc et cognosco p̄ me metipsum tēptationibus resi-
stere non posse nisi tu deus: et tu domine Jesu tuum mihi auxilium
prestaueris. Deinde a meditationibus nō cessare: lectionē quottī-
dianā frequētare. Nec nō in ceteris exterioribus: et corporalib⁹ au-
steritatib⁹: pēitentijs: virtutibus et moribus solicite se exercē. Ut
quā egestas spiritualis et incursum demonū ingruerit: p̄pria consci-
entia de ignavia: et pigritia eū arguē nō possit: cū i pace esset an ad-
uētū tēptationū.

De remedio faciēdo i ipsa tēptatōe.
Tempore vero temptationum quando supbus et humilis
t̄ preualere se non p̄t in mente p̄ desiderium: aut p̄ volunta-
tem mundā et expressam ore ad minus dicat. Nolo dñe: no-
lo: vide q̄ me continere nō possum: domine miserere mei. Esto bra-
chium meū: et salus in hac tribulatōe. Qui p̄t corde: et ore oret: et
manus: et corpus inquantū valet: et p̄t refrenet: et sustineat imobile
mentem eleuando in deū. Et de semetipso totaliter p̄dolendo: in-
crepando et vituperando semetipsum oibus opprobrijs et detracti-
onibus donec tēptatio illa pessima recedat.

Quid agendum sit quū hostis est deuictus.
Et vero inimicus superatus et deuictus remanserit nō putz
s̄ victor virtute sua hostem debellasse. Sed diuino auxilio
diabolum superatum fore p̄fiteat̄ hūiliter ac deuote. Uñ
eleuatis manibus clara voce dicendum est. Non nobis dñe: nō no-
bis: sed nomini tuo da gloriā. Itaq̄ dulcissime dñe suauissime Jesu
xpe p̄firma hoc qd̄ opatus es in me miserere mihi peccatori q̄ de-
us meus es tu et p̄tector ac susceptor aie mee. Uñ dicat in laudē dei
et dñi Jesu xpi tāq̄ puer paruul⁹. Laudate pueri dñm. vsq̄ in finē
et ad ordinē redeat deuotionū suarum.

De ordine post lapsum commissum.
Et forte (qd̄ absit) p̄mittēte dño ad eradicandā supbiā et p̄-
s̄ sūptōz supatus remāserit. Adore David: nō ad despatoz
sed ad dei mias fugiendū et sperās sp̄ i dei bonitate et dñi
Jesu xpi clemētia q̄ mortuus est p̄ peccatoribus. Et muliē de p̄hē-
se i adulterio vēiā dedit. Ad agdalenā ad se traxit. Latrōi paradisu
p̄misit. et Longio lūm et salutē p̄cessit. Sic oib⁹ faciet peccatorib⁹
q̄ p̄trito aīo: et corde aut desidēio p̄tritois ad deuz hūiliter accedē
nō erubescūt: s̄ magis p̄ auxilio et suffragio ei⁹ ip̄m quēnt petunt et
vocāt ordie maxie i scripto.

De modo seruando quando ab inimico superamur.

¶ **¶** Cum quis a spū blasphemie: a spū ire: aut concupiscētie
9 mente vel corpore supat? remāserit: quāto citi? pt/dicat
clara voce. **¶ Miserere mei de? .** vsq; in finez genibus flexis:
manibusq; ad celum iunctis. Deinde pstratus/ extensis brachijs
in similitudinē crucis: quasi corā crucifixo Jesu dicat. **De pfundis**
vsq; in finē. Deinde surgat et si plāgere p̄t/ non cesset a lachrymis
donec pcurrat ordinē totius passionis cū **Pater nr. ⁊ Aue maria**
pectus pcutiendo/ Deinde puertat se ad lectionem spiritualis do-
ctrine: sicut sunt vita: ⁊ collationes patrum: aut similia: in quib? le-
ctionibus lapsus requiē inueniet: ⁊ modum reparandi: ⁊ resistendi
oibus tēptationib?: ⁊ in sui auxiliū: ⁊ p satisfactione erroris sui dis-
ponat se tpe quo poterit septē psalmos pniales cū letanijs p̄soluē
sp̄ cum disciplina in memoriā passionis Jesu xp̄i / Deniq; currat ad
sui prelatū vel custodē anime sue p confessione cū preparatōe op-
probriuz sustinēdi: ⁊ correctionē recipiendi. **¶** Necnō ⁊ p pniaz tota-
liter satisfatiēdi: nisi forte talis fuerit cā que excessum: aut formā
⁊ modū excessus licite videret̄ occultari: non tamen forma peccati
tacēda est. Ideo beati sunt illi q̄ talem habēt rectorē animarū bes-
nignum: ⁊ mansuetū: ⁊ exptum in similibus: de quo dubitare non
oporteat cor suū totaliter apire. **¶** Nam cum omnibus nisi cū expt?
omnia aperire periculosum est: ne inde peccator in desperatōz ins-
cidat ppter insipientiā confessorum.

¶ Conclusio ac breuis exhortatio ad humilitatem ⁊ charitatem.

¶ Os itaq; filioli mei charissimi/ cōami hūilitatē inq̄rē. **¶** Stu-
v dete charitatē dei: ⁊ p̄xiimi v̄dicaē. **¶** Et cū o: oib?: duotōib?:
cēimonijs: alijsq; p̄suet? corporalib?: ⁊ spiritualib? exercitijs
vestris: in solitudine: silētio: ⁊ ieiunijs p̄seuerare/ ne diabolus supat
possit vos. **¶** Sed magis vos ipsum: auxiliāte domino: q̄ non pmittit
tēptare sup id qd̄ potestis: sed facit cū tēptatione p̄uentum vt pos-
sitis subliere. **¶** Cauete ergo vos ab ingratitude: ne cum ingrato
Adam de paradiso expulsi sitis. **¶** Et cū Juda in baratrū inferni deij-
tiamini: Dominus sit sp̄ vobiscum. **¶** Et si quid minus clare: ⁊ diffu-
se locutus sum: familiariter egi. **¶** Valete. **¶** Verūt̄ in oibus que mi-
nus q̄z catholice: aut religiose affatū me nouerit q̄spiam doctior:
atz prudentior: non illi solū: verum vniuersis xp̄i fidelibus cultoris
busq; corrigendum: castigandūue ipsum constituo.

**Libellus in preparatione infirmorum: et in dispositione morientium
qui flos vite interpretatur. Exordium.**

More bonorum parentum qui tam etsi facultate te-
nui sint ac pauperes: filiorum tamen unicuique dno
pia sua legare: ac impartiri solent. Ita et ego de pui-
tate ingenio mei non defeci inquatum valui: singu-
lis spiritualibus filiis: tum clericis: tum religiosis clau-
stralibus: tumque secularibus: cuiuscunque conditionis existentibus of-
ficiosissime offerre portionem ad bene beateque viuendum opportu-
nam. Ita dumtaxat ut hoc in seculo sicut et in religione de gentibus
normam ritumque seruandum conscripserim. Residuum denique ege-
statis doctrinarum mearum in egrotantibus filiis: et de hac vita mig-
rantibus attribuere institui: ut leto iucundoque lectulo consistere
eio possint: vel inde ad superos queant euolare. Verum ne quod incon-
gruum fari videar: pitissimis sacre sancteque ecclesie doctoribus: oia
singulaque correctioe digna corrigenda committio. **Tabula**

Libelli huius diuisio in tres partes disponitur: ut infra patet.

De prima parte.

Prima etenim pars que suffragatio appellatur infirmorum: in capitu-
lis. xii. diuiditur. ut infra patet. **Capitulum primum de ex-
hortatione professionis. Capitulum secundum de aspersioe
aque benedictae. Capitulum tertium de tertio spirituali remedio con-
fessionis. Capitulum quartum de quarto remedio orationis aliene.
Capitulum quintum de deuotaru missaru oblatione. Capitulum. vi.
de remedijs diuersaru elemosinaru. Capitulum septimum de re-
medio in dispensatione reru externaru. Capitulum. viii. de remedio
satisfactionis. Capitulum. ix. de remedio punitiois. Capitulum.
x. de remedio constituendi se in manu domini. Capitulum. xi. de reme-
dio tradendi curam corporis sui patri et matri. Capitulum. xii. de remedio orationis
sue mentalium: siue vocalium coram domino ihesu christo.**

De secunda parte.

Secunda eadem pars: que professionalis dicitur eruditio: duas habet diuisio-
nes. Prima diuisio secunde partis. Prima diuisio
habet capitula. xii. videlicet. Capitulum primum de. xii
articulis fidei: et de eorum approbatione: et de vitijs oppugnantibus illis
Capitulum secundum de decem preceptis legis. Capitulum. iii. de
consilijs domini. Capitulum quartum de. vii. muneribus spiritus
sancti. Capitulum quintum de septem peccatis mortalibus.

Capitulum sextum de virtutibus theologis. Capitulum septimum de virtutibus cardinalibus. Capitulum octauum de sacramētis ecclesie. Capitulum nonum de septē operib⁹ mie corporalibus. Capitulum decimum de septē opib⁹ mie spūalibus. Capitulum undecimum de octo beatitudinibus. Capitulum duodecimū de quinq⁹ sensibus corporeis. Capitulum tertiumdecimū de casibus papalibus. Capitulum decimumquartū de casibus episcopalibus. Capitulum decimumquintū de casibus processis reuerendo dño patriarche p summū pontificē i toto dño venetiarum. Capitulum decimumsextū de casibus quos reuēndus dñs patriarcha sibi reseruat. Capitulum decimumseptimū de casibus concedendis plebanis ⁊ prioribus. Capitulum decimumoctauū de voto vtrū egrotus ꝛc. Capitulum decimumnonū de absolutione generali processa a papa psonis ordīs cartusiēsis. Capitulum vicesimum de forma absolutionis quibuscūq⁹ psonis in articulo mortis. Capitulum vigesimumprimū de modo conseruandī animā egrotantium qui plenariam ꝛc. Capitulum vigesimumsecundū de approbatōe pseruatōis aie illorū ꝛc.

Secunda diuisio secunde partis.

Secunda diuisio que dicitur de consilijs continet capitula septem videlicet. Capitulum primum de consilio beneuiuendi. Capitulum secundum de conuersandi consilio. Capitulum tertium de consilio circa familias cū suis ꝛc. Capitulum quartum de consilio circa artificia mercantie: ꝛc. cum suis paragraphis. Capitulum quintum de consilio: ⁊ modo se habendi in consilio: ꝛc. cum suis paragraphis. Capitulum sextum de ptractionibus licitis. ⁊ illicitis cum suis paragraphis. Capitulum septimū de dieb⁹ festiuitatibus ⁊ solemnibus sanctorū

De tertia parte.

Tertia pars que pparatō eternalis obediētū appellat̃ tres hz diuisiones: quarum capitula i ferius annotant̃.

Capitula prime diuisionis. Capitulum primum de missa dicēda morienti. Capitulum secundū de passione xpi. ⁊ alijs orationibus: ꝛc. Capitulum tertium de aspersione aque sancte. Capitulum quartum de vnctione. Capitulum quintum de orationibus dicendis que ꝛc. Capitulum sextum de offitio defunctorum. Capitulum septimū de elemosinis fiendis ante exitum ꝛc.

Capitula secunde diuisionis sunt quattuor.

Capitulum primum de vitanda inani gloria in exequiis mortuorum

Capitulum secundum de electione tredecim pauperum in memoria Christi et apostolorum.

Capitulum tertium de religiosis uiris beneficiatis. Capitulum quartum de diuersitate religionum: atque missarum fratrum et orationum monialium.

Capitula tertie diuisionis tot sunt quot sunt orationes dicende in recommendatione animarum defunctorum: ut infra patet. Una quelibet oratio est unum capitulum.

Narratio prime partis libri huius.

Exhortatio confessoris in promittendo sit: siue omnino in spe sue liberationis indicatio habeat. Nisi forte fuerit pro maiori languentis salute a domino decretum illum in sancto

Abrahe sinu collocare: quod dilucidissime inferius conscriptis remedijs cognosci poterit: que sunt

- ¶ Vera confessio.
  - ¶ Integra satisfactio
  - ¶ Deuota promissio.
  - ¶ Oratio mentalis propria
  - ¶ Oratio vocalis propria
  - ¶ Oratio aliena
  - ¶ Missarum deuotio
  - ¶ Elemosinarum merita
  - ¶ Ordinatio rerum extenarum
  - ¶ Constitutio salutis mentis et anime in manu domini
  - ¶ Oblatio cure corporis petitis cognatis: et medicis.
- Capitulum primum de exhortatione confessoris: que est in his uerbis uidelicet.

Gaudere fili: ecce dominus Iesus misit me ad te ut reddam tibi ualitudinem anime: et corporis. Noli obsecro de hac corporis egritudine conturbari: aut terreri: quoniam hec infirmitas non est ad mortem: sed ut discas disponere uitam anime: et corporis tui in uoluntate domini dei: qui animam tuam creauit de nihilo ad sui imaginem: et similitudinem. Et plasmauit de terra corpus tuum: uitam tradens anime immortalis: corpori uero tuo uitam tribuit uel uoluntate: sensitiuam: et racionales. Et insuper liberum donauit tibi arbitrium optandi: siue uolendi salutis promissum: uel proprie damna: tuis demerita uedicare. Velis igitur toto corde: totoque animo in dei tui creatoris: et saluatoris uoluntate: atque manus precunde te committere: agat quecumque libet. Nam quecumque fecerit de te summe prefectura sunt tibi. Ergo gaude: et letare in domino nostro Iesu christo. Fili charissimi incipiamus iam inditia salutis pertractare: ut inde quod de te dominus deus agere decreuerit percipere ualeamus dilucidissime. Si tu tamen simplici corde credideris illi: cum et ipse dicat. Qui credit in me etiam si mortuus fuerit uiuet: et ois qui uiuit et credit in me non morietur in eternum.

for exhortatio confessoris

Capitulum secundum de secundo spirituali remedio. Fiat aspersione aque sancte super infirmum et lectulum eius cum his uerbis.

Sparges famulum tuū dñe Jesu xpe ⁊ mundabit. lauabis
a eum: ⁊ sup niuē dealbabit. Exurgat de⁹: ⁊ dissipent inimi
ci eius: ⁊ fugiāt q̄ oderunt eum a facie. Non nobis domine
nō nobis: sed noi tuo da gloriā. Exurge domine adiuua famulū tu
um: aut famulā tuā: ⁊ libera eum ppter nomē tuum. kyrieleyson
Christeleyson. kyrieleyson. Christe audi nos: Christe exaudi nos.
Pater de celis deus miserere ei. Fili redēptor m̄di deus
miserere ei. Spiritus sancte deus miserere ei. Sanct⁹ de⁹:
Sanctus fortis. Sanctus ⁊ immortalis. Agn⁹ dei q̄ tollis pecc
cata mundi miserere nobis: ⁊ famulo tuo languēti. Agn⁹ dei
qui tollis peccata mundi miserere nobis: ⁊ famulo tuo: siue famulo
le tue. Agnus dei q̄ tollis peccata mundi dona famulo tuo
valitudinē: ⁊ salutē anime: ⁊ corporis sui. Oremus.

⁊ ita quesumus domine aiām istam: ⁊ habitationē hanc
⁊ oēs insidias inimici ab ea lōge repellas: ⁊ angeli tui sc̄ti
habitent in eis: qui famulum tuum: ⁊ nos in pace custodi
āt. Et benedictio tua sit sup eū: ⁊ sup nos. Per dñm nrm ihm zc.
Oremus.

Onipotēs sempiternus deus salus eterna credentiū exau
di nos p infirmo famulo tuo: p quo miē tue imploram⁹ auxi
lium vt reddita sibi sanitate gratiarū tibi in ecclesia tua referat
actiones. Oremus.

Deus in cuius nūtibus vite nostre momēta decurrunt exau
di nos p famulo tuo p quo miāz tuāz egrotāte imploram⁹
vt de cuius piculo metuim⁹: de eius salute letemur Oremus.

Deus infirmitatū humanē singulare p̄sidiū: auxiliū tuū sup hūc
infirmum oñde virtutē: vt ope miē tue adiutus ecclesie tue
sancte incolumis representari mereat. Per Christū dñm
nostrum. De huiusmodi enim orationibus Jacob⁹ in canonica. C.
v. asserit. Multū enī valet deprecatio iusti assidua.

Capitulum tertium de tertio spiritali remedio confessionis.

Confessio mūda: ⁊ imaculata: itegra: ⁊ x̄a: ⁊ genēalis: sumo
c mo studio: summaq; diligētia p̄scrutāda: atq; iterroganda
est. ordinate atq; discrete: non tñ in dilatōe t̄pis: sed breuitē
dilucide tamē. Interim x̄o ordinanda sunt disposita: ⁊ accomoda
ta auxilia spiritalia: que sunt hic infra. Suadendū est egrotāti le
gandū nouo hospitali iux facultatē suā: vt inde plenariā indulgen
tiā p̄sequi possit. Et qñ p̄fecerit: ⁊ absolut⁹ fuerit: instruet illuz ad

seruādū se i ea ipsa inocentia: vt habet i fine hui' libelli: dicente
Petro scōa tertū. Vos igit' fratres presciantes custodite ne isipi
entium errore traducti excidatis a ppria firmitate: crescite vero
in gratia: z in pgnitione domini nostri: z saluatoris Jesu christi.

Capitulum quartū de quarto remedio: videlicet orōnis aliene.

Itat' ad diuersa obseruantū monasteria tā religiosorum
m q̄s monialium vt orent p recuperatione salutis: valitudis
q̄ aie: z corporis huiusmodi egroti. Unde Jacobus. Ora
te pro inuicē vt saluemī

- Capit. v. d' deuotarū missarū oblatōe**
- De Trinitate .i.**   **De spiritu sancto .i.**   **De Cruce .i.**
- De dominica .i.**   **De angelis .i.**   **De prima dominica**
- aduētus p patriarchis .i.**   **De dominica scda p pphet' .i.**
- De apostolis .i.**   **De euāgelistis .i.**   **De martirib' .i.**
- De confessoribus .i.**   **De virginibus .i.**   **De omnibus**
- sanctis .i.**   **Pro omnibus defunctis .i.**   **Pro miserio**

ri z magis derelicto in purgatorio .i. **Verūtū aduertendū**
est ne ritus huiusmodi missarum causa superstitionis offerat: vno
de arbitretur aliquid plus: minusue operari apud deum valeat: q̄s
ipsi domino placuerit: aut iuxta quantitatē: z qualitātē deuotōis
egrotantium. Hoc at' gratia pietatis: maioris q̄ deuotōis adden
dum est: vt in huiusmodi missis dei: z beate virginis. beatorū spi
rituum: oīm q̄s sanctorum sanctarumq̄ dei suffragiuz: subsidiūq̄
poscat: domino dicēte. Qui petit accipit: q̄ querit inuēit: pulsanti
aperietur.

Capitulū sextū de remedys elemosinarū diuersarū.

In laudem domini nostri Jesu christi: z apostolorum suozū
qui patrē eternum pro egrotante interpellare dignet': vt
salutem z valitudinē anime: corporisue illi donet: ipso atte
stante: z dicente. Melius est facere elemosinam q̄ thesauros au
ri reponere. Qui faciūt elemosinam: z iustitiā saturabunt in vita
Fiant .xiii. elemosine i panē: z vinū z vnū soliduz p quolibet pau
pere. Que elemosine distribuant' in .xiii. pauperibus habitantib'
circa domum: vel in contrata ipsius egrotantis: vt in euangelio:
Absconde elemosinā in corde pauperis: z ipsa orabit ad dñm p te
Pro satisfactione operum misericordie corporalium. Induere ali
quem puerum mēdicum de omnibus indumētis: vt dicat domin'.
Nudus eram: z induisti me. **Pro liberatione incarceratoruz**
tribuere elemosinā.

Pro subsidio infirmorū ad aliqua hospitalia. **P**ro infantū: x̄gis
num: viduarūq; sustētatōe. **C**apitulū septimū de re
medio in dispositione rerum extremarum pacta confessione.

Persuadendum est egroto cū casus sepe nūero isperate occi
currāt diuersi valentibus: q̄nto magis languētib; euenire
iopinate mortis euentus possit ⁊ accidere. Quare nec de
se: nec de rebus suis disponere valeret: Itaq; optimū sanctus atq;
laudabile opus est in rebus externis ordinē ritumq; apponere.

Capitulum octauum de remedio satisfactionis.

Vadendum est enī egrotātī vt si facultatē satisfaciēdi has
bet: morā nequaquā trahat ad psoluendū. Sed quāto ma
g; valet cōfessi suā purificare: ac m̄dare p̄sciaz velit: tā de
certis q̄s de incertis. Cum nec eucharistiā licite sumere possit: nisi
cui debeat ei satisfaciāt: saltē de occultis: ⁊ illicitis. Quia nō remit
titur peccatum nisi restituatur ablatum.

Capitulum nonum de remedio communi onis

Anta est quidē gloriosissimi saluatoris nostri corporis dig
nitas: ⁊ prestātia: vt ipsa summa veritas de eo talia i euā
gelio fari attestariq; voluit dicēs. Qui māducat me viuit
p̄pter me. At iterū. Nisi māducaueritis carnē filij hoīs: ⁊ bibētis
eius sanguinē non habebitis vitā in vobis. At vt deuoti; p̄munia
cari valeat ifirm; si aut; autoritas: aut licētia haberi poterit ibidē
corā eo egroto celebret: ⁊ illic tunc reuerenter eucharistiā offerat
verbis ad huiusmodi opus consuetis apud laicos.

Capitulum decimum de remedio constituendi se in manu domini

Noniā neq; abscondere neq; euadere eterni: summiq; de
q; manus quisquā potest. Porro necesse est in eius dispositi
one p̄mittere vitam penitus atq; mortē nostrā humanam
cū ipse x̄bo p̄phético dicat. Ego occidā: ⁊ ego viuere faciā: p̄cutis
am: ⁊ sanabo: ⁊ nō est qui possit euadere manus meas.

Capitulum vndecimum de remedio tradendi curam sui corporis
parentibus: ⁊ medicis.

Empē ad valitudis grāz cito recuperandam p̄ficit valde
n nullā de se aut rerū externarū curam h̄re S; solū in p̄sentū
atq; medicorum ordinationib; ⁊ p̄ceptis vigilare ac eis x̄ba
citer obedire. Verūtñ oēs apponat diligētia: ⁊ curā in innocentia
psuadēdi quā p̄ plēariā recipit remissionē sepi; orōz d̄nicā p̄ferē
do p̄cussionē pectoris: oculorū eleuatōz ad celū asperionem aque
benedicte: necnon elemosinarum distributionem agere:

z operari non desinat: sic ad maioris mundationis oim delictorū puritatē mentis: z corporis spiritualiter confiteat̄ dicendo. Cōfiteor deo: zc. Et hec erunt loco pnie: de qua Jobānes baptista p̄dicando aiebat. Agite pniāz: ap̄opiquat enī regnum celo: ū: z pp̄beta. Scidite corda v̄ra: z non vestimenta v̄stra.

Capitulum duodecimum de vltimo deniqz: ac pretiosissimo remedio orationū: siue mentaliū: siue vocaliū corā dño Jesu christo.

Amiliter deuoteqz oratione insistere: dicēdo **In manū tuā**
bas domine commendo spiritum meum. Doce me facere voluntatem tuam. Et iterum suscipe me domine s̄m elos quiū tuū: z viuā: z nō cōfundas me ab expectatōe mea **Orem⁹**
Origere z sanctificare digneris domine sancte p̄r oipotens eterne deus hodie cor: z corpus meum: sensus: actus: z sermones meos in lege tua: z in op̄ibus mādatorū tuorū: vt dicat in eternum: semper saluus: z liber esse: sanus merear. **Idem christum dominum nostrum.**

Oremus

Omine deus pater omnipotens qui ad principium huius diei nos peruenire fecisti: tua nos salua virtute: vt in hac die ad nullum declinem⁹ peccatū: nec vllum incurram⁹ piculū: sed sp̄ ad tuā iustitiā faciendā oīs actio tuo moderamie dirigat̄. **Per Christum dñm n̄m.** Et qz dominus in euangelio iquit. **Orate z credite: z fiet vobis.**

Explicit mod⁹ visitationis p̄me ptis ifirmorū a confessorib⁹ exhibendis.

Exordium secunde partis p̄cipalis.

Sicut enī non ex dogmatū diuersarū sciarū peritia solus neqz disertio sermone: aut eloquētissimorū virorū affabilitate tm̄: verborūqz sonoritate cōficiit̄ predicator. Verū longe magis: magisqz dono sp̄etiali diuino. Gratia qz singulari a deo infusa oipotēti predicatio elargit̄. Cū sepenūcro cēnimus: aspiciamusqz plures pitissimi doctores paruz: nūmūqz ad vtilitatē: z p̄uersionē aiarū p̄fecisse. Dicēte Jeronimo in epistola. **Mec rustic⁹: z simplex frater ideo se sanctum putet si nihil nouerit. Mecqz perit⁹ z eloquēs ligua existimet sanctitatē. Adultoqz meli⁹ e duob⁹ ip̄fectis rusticitatē h̄r sanctā: qz eloquentiā peccatricez.** Erat quippe sciulus quispiā qui aliquando predicatione simplici gratia tm̄ dei supabit summorū predicatorū sciaz: dicente Gregorio in moralib⁹. **Inuanū laborat lingua doctoris: nisi intus operet̄ gratia saluatoris.** Sic itaqz z in confessoribus videt̄ quampluries

min⁹ eruditi mirū ī modū in vinea dñi sabaoth vtiliter elaborare
Docti qdē ac periti nōnūq̄z incassuz nouimus laborasse. Quid in
loquar: nūquid ī dei cultu sciarū dogmata vana esse vident^r: Absit
absit. Nā doctos tāq̄z stellas ī celis micaturos esse p̄gnoscim⁹. nō
omnes tñ mūdi doctiores hoc in seculo p̄mendāt: sed quos deus
cōmendat ipso attestāte. Non enī q̄ seipsum diuersis: videlicet scia
rum eruditionib⁹ p̄mendat: ille p̄bat⁹ est in diuio cultu: s̄z quē de⁹
p̄mendat: suam spirituale⁹ p̄tribuens gratiā. Qui porro huiusmodi
est: dilect⁹ dñi est. Unde Augustin⁹ in sermone ait. Vtiliter ac sa
lubriter admonemur vt peccata n̄ra iugiter: et hūiliter nō solū deo
sed et sanctis: et deū timentibus p̄fiteri. Hic ergo docibilis: affabi
lis: exēplaris q̄s erit. Attentionē: et beniuolentiā attrahit ab audis
torib⁹. Altro breuiter dilucide: et veraciter quicqd loquit^r enarrat:
Recte cuncta disponens: autoritate: lege aut scripto: exēplo: ac si
multitudine poptime affirmat: p̄futat. Necnō diuina fauēte illu
stratione cūcta que a narratione repetēda sunt memoriter: ac ius
cunde in p̄clusionē p̄stringit: tā in p̄fessionib⁹ q̄z in predicationi
bus suis.

¶ Narratio.

Etis iā satis eruditissim⁹ est quem dominus docuerit. De
s quo iquit p̄pheta. Beatus vir quē erudieris domine: et de
lege tua docueris eū. Dicit q̄s. Quis est hic et laudabim⁹
eum: Dicit. Qui post aurū diuitiarū: et p̄cupiscentiarum non abūt
nec sperauit in pecunie thesauris: honoris: humāe q̄z dignitatis se
dulus in oratione: continuus in deuotione: in lectōe assiduus: et fer
uens in meditationibus: patiens ī aduersis: humilis in oibus: pius:
mansuet⁹: ac clemēs cum omnibus. Benignus in sermone: in p̄uēsa
tione minim⁹: mente solitari⁹: animo quiet⁹: parcus sibi et seuerus:
alijs largus et locuples: audit pacifice: et respondit gratiose. Si q̄s
talis est: verus verax q̄z p̄fessor est.

¶ In hac quidē secūda pte ad bene itegerrime q̄z confitendū hec dili
gēter p̄scrutāda sunt huiusmodi exordiēdo verbis.

Quē hō qz ad imaginē dei creata ē aīa tua: et corp⁹ tuū d
n limo terre. Et in hunc mūdū missum vt peccatū primi pen
tis purges: et cetera tua p̄missa. Que p̄fecto sancte p̄fessio
nis contritione: p̄fessioe: et satisfactione opis potēis cūcta delere

¶ Prima diuisio. ¶ Capitulū p̄mū de .xii. articulis fidei: et d
eorū approbatōe. Et de vitijs oppugnātib⁹ illis: ī qb⁹ iterrogād⁹
est ifirm⁹ si crediderit: Et si nō credit: cū approbationib⁹ est illi sa
tisfatiendum.

Quod sit vnus de' creator celi: z terre. **M**oyses genesi pmo
 q **C**reavit de' celum: z terram. **E**cclasiastes. xviii. **Q**ui viuit
 in eternū creavit omnia simul. **Q**uod **J**esus xps sit fi
 lius dei **E**cclasiastes inquit. x. **D**eus solus iustificabit: z mact iui
 ctus rex in eternum. **D**avid in psalmo. **F**ilius me' es tu: hodie ge
 nui te. **Q**uod nat' sit d' xgine. **I**saias ait. **P**uer natus est nobis: et
 filius dat' ē nobis. **I**dē. **E**cce xgo ꝑcipiet z pariet filiū: z vocabit
 nomen eius emanuel: quod intepretat' nobiscū de'. **Q**uod sit pas
 sus z mortuus. **I**saias ait. **T**radidit i mortē ai am suā: z cū scelēa
 tis reputat' est: z ipse peccata multorū tulit: z ꝑ transgressoribus
 orauit. **S**apientie. ii. **V**ideamus si sermones illius veri sunt: z tēp
 temus que ventura sunt illi: z sciemus que erunt nouissima illius.
Si enim est ver' fili' dei suscipiet illum: z liberabit illum de mani
 ibus ꝑtratorū. **C**ontumelia z tormto interrogemus eum: vt scia
 mus reuerentiam eius: et probemus patientiam illius: morte tur
 pissima condemnemus eum.

Quod descēderit ad iferna. **P**ropheta ait. **T**ollite portas ꝑncipes
 vestras: z eleuamī porte eternales: z introibit rex glorie. **Q**uis est
 iste rex glorie: **D**ominus virtutum: z miraculorū: ipse est rex glorie.

Quod resurrexit. **I**dē. **T**erra tremuit: z quieuit dum resurgeret
 in iudicio deus. **Q**uod ascēderit in celum. **I**dē ꝑpheta ait. **A**scens
 dens christus in altū captiuā duxit captitatē dedit dona hoibus.

Quod venturus sit iudicare. **I**dē in psalmo. lxxxv. **T**unc exul
 tabunt oīa ligna siluarū a facie domini quia venit: quoniam vēit:
 iudicare tērā. **J**udicabit orbē tēre, in equitate: z populos in veris
 tate.

Quod sit spritus sanctus. **I**dē in psalmo. **S**pirit' dñi re
 pleuit orbem terrarum: z hoc quod continet oīa scientiā hz' vocis

Quod sit ꝑmūnio. **S**apiens enim ait. **C**ibauit eos ex adipe fru
 mēti: z de petra melle saturauit eos. **P**etra at' ēat xps. **Q**uod sit
 remissio peccatorum. **E**cclasiastes. xviii. **P**ropter hoc paties ē de'
 in illis: z effudit sup illos misericordiam suam. **I**tē. **M**isericordia
 dei sup omnē carnē.

Quod sit resurrectio mortuorū. **J**ob ait.
Scio enī q' redēptor meus viuit: z in nouissimo die de terra surre
 cturus sum. **E**t rursus circundabor pelle mea: z in carne mea vis
 debo deū saluatore' meū. **Q**uē visur' suz ego ipse z nō ali': z ocu
 li mei conspēcturū sunt: z nō ali'. **R**eposita est hec spes mea i sinu
 meo.

Quod sit vita eterna. **S**alomō in ecclesiastico. **I**ustorum
 aīe i manu dei sunt: z non tanget illos tormentum malitie.
Visi sunt oculis insipientiū mori: illi autē sunt in pace.

Item. Iussi in perpetuum viuēt: et apud dominū est merces eorū: et cogitatio illorū apud altissimum

Hec ad breues incredulorum satisfactionem quum opus fuerit in approbatione articulorum duodecim suffitiant.

Capitulum secundū de .x. preceptis legis in quibus interrogād^o est egrotus: et exhortand^o ut sup^o: q^o: precepta sunt dei omnipotentis per os viri dei Moysi serui sui promulgata populo israheli: que sunt hec.

¶ **F**lige deū tuū ex toto corde tuo: et c. ¶ **N**on iurabis nomen dei tui inuane. ¶ **S**abbata sanctifices. ¶ **N**on ora patrem tuum: et matrem tuam. Et maledict^o hō qui maledixerit patri: aut matri. ¶ **N**on concupisces uxorem proximi tui. ¶ **N**on desiderabis rē proximi tui. ¶ **N**on occides. ¶ **N**on furtū facies. ¶ **N**on mechaberis. ¶ **N**on falsum testimoniū facies. Quia ut ait propheta. Lex dei immaculata conuertēs aīas: testimoniū fidele spīam prestās paruulis. i. humilib^o simpliciter credētib^o et obedientibus.

Ex libro sapie. xiii. in detestatione idolatrie: et heresis.

¶ **Q**ui aut sunt oēs hoīes in quib^o non subest scia dei: et de his que vident bona non potuerūt intelligere eum qui est: neq^{ue} operibus attendentes agnouerunt quis esset artifex. Sed aut ignē: aut spiritum: aut citatum aerem: aut girū stellarum: aut nimiam aquā: aut solē: et lunam rectorem orbis terrarū putauerunt Quorum et si spetie delectati deos putauerunt: sciant quanto his dominator eorum spetiosior est. .xviii. Sapientie.

¶ **A**gna sunt enim iudicia tua domine: et inenarrabilia vba tua: propter hoc indiscipline anime errauerunt. Dum enim psuasum habent iniqui posse dominari nationi sancte vinculis tenebrarum: et longe noctis cōpediti: inclusi sub tectis fugitiui perpetue iacuerunt. Et dū putant se letare in obscuris peccatis: tenebroso obliuionis velamēto dispersi sunt pauentes horrendo cum admiratione.

Capitulum tertium de consilijs domini nostri Iesu christi dicitur per prophetam sanctum David ad interrogandum.

¶ **C**ogitationes hoīm vane sunt: consilium aut domini manet in eternum: et in seculum seculi. De puritate spiritus.

¶ **I**dem in psalmo. Dispersit dedit pauperibus: iustitia eius manet in seculum seculi. De obedientia spiritituali habetur in ecclesiastico: vbi ait. Sapiens non odit mādata et iustitias: et nō

illidetur quasi i pcella navis ho sensatus credit legi dei: z lex illi fi
delis. **De castitate** ppetua inquit Bernardus. Quid castita
te decorius: que mundu de imundo pceptu semine: de holte dome
sticum: de hoie angelicus facit. Unde Jeronimus. In carne preter
carnē vivere angelicum est: non humanum.

De castitate pp

Capitulum quartum in approbatōe donorum sancti spiritus. Et
primo interrogandus est eger vtrum habuerit illa si nō obseruas
uerit hortandus est cū autoritatib⁹ illa toto corde exercere se dis
ponat:

Et timore dei dicit in psalmo. Timētes aut dominū nō de
ficient oī bono. Itē in ecclesiastico. xxxiii. Timenti deū nō
occurrēt mala: sed in tēptatōe deus illum pseruabit: z libe
rabit a malis.

De miseria: z pietate. Idē. xxxvi. Spetiosa misa
tpe tribulatōis: q̄i nubes pluie in tpe siccitatis. Et Petr⁹ i cano
nica secunda. ii. Mouit deus pios de tēptatione eripere. **De
consilio parabolaru.** ii. Si intrauerit sapia cor tuum: z scia anime
tue placuerit: consilium custodiet te.

De scientia. Sapie. xiii.
Vani at sunt oēs hoies in quibus non subest scia dei. Item para
bolarum. xviii. Cor prudentis possidebit sciaz z doctrinā.

De sapientia Ecclesiastici. xxx. Sapientia oīm antiquoruz exq̄res
sapiens z in pphetis vacabit. Item ibidē. xxxiiii. Sapientia lauo
dabit aiā suam. z in dño honorabit: z in medio populi sui glori
abit. Et in medio ecclesie aperiet os suum.

De intellectu bono
David in psalmo. Intellectus bonus oībus facientibus eū: laudas
tio eius in seculū seculi.

De fortitudine. Augustin⁹ in libro de
morib⁹. Fortitudo est amor facile tollerās oīa ppter id qd amat.

Macrobius at dicit. Fortitudo est affectio que nullas aduersita
tes: mortemq̄ formidat. **Filiab⁹ eorum:** in quibus interrogandus
z admonendus: ac benigne arguendus: deinde exhortand⁹ ifirmus
est. Atq̄ in posterum ad resistentum: si comes vita fuerit est sum
mopere suadendum illi.

Fortitudo est

Uperbia: de qua ait Gregori⁹ in moralibus. Principalia
s vitia de superbia virulentia radice pferunt scz Factātia
Contentio. Ipocrisis. Presumptio. Obsti
natio. Inobedientia. Inanis gloria. Inuidia. Ira
Tristitia. Auaritia. Ventrīs ingluuies. Luxuria.

Avaritia de qua Augustinus in sermone. Non solum auar⁹
a est qui bona aliena capit: sed z ille auar⁹ est qui cupiditate

seruat sua. Usura. Rapina. Proditio. Simonia
Furtum. Periurium. Unde cambia. Termini
Contractus. Falsa mercimonia. Proda imprestitoruz.
Fraudatio pecuniarū. Nautarum pmissiones.

Omnes iste fraudatōs ad restitutōz tenent cum oib⁹ alijs simili-
bus: sicut sunt pecunie ab offitio salis: et septē p centum.

Uxuria de qua ait Jeronimus in moralibus sup offitium.

I Sicut vinum et ebrietas eum qui bibit mentis sue inopes
facit: ita fornicatio ac voluptas pervertit sensum: animumque
debilitat: et de rationali homine brutum efficit. Odium dei.

Cecitas mentis. Amor sui. Inconstantia. Preci-
pitatio. Inconsideratio.

Gula: de qua ait Gregorius. Quanto corpus implet: tātō
anima minorat. Idem de ebrietate. Ebrietas est blādus
demon: dulce venenum: suave peccatum quā qui hz non se
hz. quā qui facit peccatum non facit: sed totus est peccatus. Idem
Qui ventrem et gulam refrēat toto corpori imperat.

Multiloquium. Ebrietas. Immunditia.
Scurrilitas. Hebetudo. Inepta letitia.

Lcidia de qua ait Jeronim⁹ in epistola. Sicut dñs n̄ vult
a mortē peccatoris: sed vt reuertat^r et viuat: ita tepidos odit
et cito ei nausiam facit: vt ait Iohānes in apocalipsi. Utis
nam calidus esses aut frigidus. Sed quia tepidus es incipiam te
euomere de ore meo. Lepeditas. Desperatio. Idu-

sillanimitas. Vagatio mēt⁹. Negligētia. Inepta letitia.

Ra: de qua inquit Iohānes chrisostom⁹ sup Iohānē. Qui
i irascit^r infinit^r est supplitijs dign⁹. Volūtarie seipsuz i ba-
ratrū pditōis ferens: et ante futuram gehennam hic iā vin-

dictam soluens. Indignatio. Contumelia. Rixa.
Elamor. Blasphemia. Timor mortis.

I Inuidia: de qua Gregorius in moralib⁹ dicit. Inuidia iras
generat: quā quātō interno liuoris vulnere saucia: tātō eti-
am mansuetudo trāquilittatis amittit. Unde Iohānes cri-
sostomus. Inuidie passio: et fornicatōe: et adulterio multū ē detēior
Idē. Inuidi ocul⁹ liquat tristitia: inuid⁹ cū morte viuit p̄tinua.

Detractio. Susurratio. Afflictio. Exultatio. De-
prauatio. Ingratitudo.

Gravitas peccatorū: et peditio p̄ hec infra scripta iterrogāda sunt.
Quis: quid: quibus auxilijs: cum quo: cur: et vbi.
Capitulum sextum de virtutibus thologicis: cū approbatōe earū:
i qb̄ iterogand⁹ est egrot⁹: et psuadend⁹ ad exereendū vt supra.

De fide Augustin⁹. Fides est virt⁹ qua erudiunt que non videntur.
Unde dicit Damascen⁹. Fides est nō inquisitus cōsensus: unde dicit. Fidelis servus: et prudens quē cōstituit dominus super familiā suam. Et apostol⁹ ad Hebreos. Fides est substantia sperādarū rerū. argumentum non apparentium.

De spe Augustin⁹ in Enchir. Spes non est nisi rerum ad deū ptis nentium: qui curam eorum q̄ spem habent gerere phibet. Unde in psalmo. Spera in domino. et fac bonitatē. De charitate. Johannes in epistola. Deus charitas est: et qui manet in charitate in deo manet: et dñs in eo. Unde apostolus ad Tittum primo. Finis precepti charitas est: de corde bono: et p̄scia pura: et fide non ficta.
Capitulum septimum de virtutibus cardinalibus: ad iterrogandum: et exhortandum: vt supra.

De prudentia Gregorius in libro de moralibus ecclesie.

Prudentia est amor eligens sagaciter ea quibus adiuuatur: et c. Unde Salomon in parabolis. ii. Prudentia servabit te vt eruaris a via mala: et ab hoīe q̄ perversa loquitur. De iustitia. Augustin⁹ in libro de moribus ecclesie. Iustitia est amor tm̄ deo serviens: et ideo bene ioperans ceteris que hoī subiecta sunt. Unde in ecclesiastico. Iustus vt palma florebit: et sicut cedr⁹ libani multiplicabitur. De fortitudine. Ambrosius de officijs. Nō mediocr⁹ ai est fortitudo q̄ sola defendit ornāmēta virtutū oīm: et iudicia custodit. Unde et Gregori⁹ in. vi. moralium. iustorum fortitudo carnē est vicere pprijs voluptatib⁹ p̄rie: delectatōz p̄ntis vite extinguere.

De tēperantia. Augustin⁹ i libro de moribus ecclesie. Unus tēperantie est in cohercēdis: sedādisq; cupiditatib⁹ qb̄ ducimur in ea que nos auertūt a lege dei. Unde Ambrosius i primo de officijs. Ad tēperantiā ptinet oīs sedatio pturbationis ai et rerum modus. Oportet at̄ modum ponere non solū p̄cupiscētijz et delectationibus: sed etiā in exterioribus actibus.

Capitulum octavum de sacramentis ecclesie ad iterrogandum: et exhortandum.

De baptisate mgr̄ sniarū li. iiii. Baptisima dicitur i. absolutio corpis extēior factā sub forma vborū p̄scripta. Ideo Aug. Verbo baptisima p̄secrat

Retrahe verbum: et quid est aqua: nisi aqua. Accedit verbū ad ele-
mentum: et fit sacramentum. De chrismate. Magister libro
quarto. Virtus vero huius sacramenti est donatio spiritus sancti ad
roborem quod in baptisma datur est ad remissionem. Unde Rabanus a summo
sacerdote per impositionem manus paraclitus traditur baptizato: ut ro-
boretur per spiritum sanctum ad predicandum alijs illud quod ipse in ba-
ptismo persecutus est. De communione. Magister ibidem. Per
baptismum mundamur. Per eucharistiam vero in bono confirmamur.
Baptismum exteriorum vitiorum maculas extinguit. Eucharistia spiritu-
aliter reficit. Unde excellenter dicitur. Eucharistia. id est bona gratia. De
quo Ambrosius sermone christi hoc perficit sacramentum: quod sermo christi
sua creaturam mutat. Et sic ex pane fit corpus christi. Et vinum cum aqua
missum fit sanguis consecrationis nobis celestis. De penitentia. Magister
in quarto Penitentia longe positae a deo necessaria est: ut ad deum ap-
propinquet. Est enim ut ait Hieronimus secunda tabula post naufragium.
Quia si quis vestem innocentie in baptismo perceptam peccando
corrumpit penitentia remedio reparare potest. Unde Ambrosius. Est autem
penitentia mala preterita plangere: et plangenda iterum non permittere.
De sacris ordinibus ecclesiasticis. Magister in libro. iiii. Septem
sunt spiritualium officiorum gradus: siue ordines: sicut ex sanctorum
patrum dictis apte traditur: et capituli nostri sancti Iesu christi exemplo monstra-
tur: quod officium omnium in semetipso exhibuit. De matrimonio magister
in quarto. Factum est matrimonium ad remedium propter illicitum mo-
tum deuitandum. Primo ut natura multiplicetur. Secundo ut natu-
ra exciperetur: et vitium cohiberetur. Nam et ante peccatum dixit deus
Crescite et multiplicamini. De absolutioe confessionis. Dominus in
euangelio dicendo Petro: et successoribus. Tibi dabo claves regni
celorum: et quodcumque ligaueris super terram erit ligatum et in celis. Et quodcum-
que solueris super terram soluetur et in celis. Unde magister in quarto de
usu clauium. Usus etiam harum clauium multiplex est. Discernere scilicet
ligandos: vel soluendos: ac deinde ligare et soluere. Qui indignos ligat
vel soluit: propria potestate se priuat. id est dignum priuatione se facit.
De sacramento unctionis extreme. Unde magister in quarto capitulo.
De quibus fuit institutum hoc sacramentum. Hoc sacramentum unctionis in-
firmorum ab episcopis institutum legitur. Sit enim Iacobus in canonica. In-
firmum aliquis in vobis: inducat presbiteros ecclesie: et orentur super eum:
ungentes eum oleo in nomine domini: et alleviabit eum dominus
et si in peccatis sit dimittentur ei.

xxx

Capitulum nonum de septē operibus misericordie corporalib⁹ ad
interrogandum: ⁊ psuadendum.

Pascerē famelicū. Dare potum sitiēti. Hospitare peregrinum.
Vestire nudū. Visitare incarceatos. Visitare infirmos.
Sepelire mortuos. Auferēdo victū p̄rio.
Negando aquā vel vinū p̄rio. Detrahēdo aduēis: ⁊ p̄gri-
nis. Seuiēdo i paupes debitores. Tenēdo i carcēib⁹ pau-
peres. Tribulando infirmos. Negādo sepulturā p̄rio.
Unde p̄pheta. Frange esuriēti panē tuū: ⁊ egēos: vagosq; induc i
domū tuā. Quū vidēs nuduz operi eū: ⁊ carnē tuā ne despereris.

Capitulum decimum de septē operibus misericordie spiritualib⁹
ad interrogandum: ⁊ persuadendum.

Dare sanum psiliū. Instruere insciū. Reprehēdē peccm̄
Letificare mestos. Subuēire paupib⁹. Orare p̄ exntib⁹
in tēpestare. Orare p̄ oibus mortuis. Recipiēdo p̄rimū.
Negando doctrinam. Laudando vitia. Confundēdo.
Fraudando bona pauperū. Optando naufragiū. Male
dicendo aiab⁹ mortuorū.

Unde prima secūdi ad Ti-
motheū. Obsecro igit̄ p̄rimū oim fieri obsecratōs: orōs: postula-
tiones: gratiarū actiones: p̄ oibus hoibus: p̄ regibus: ⁊ oibus qui
in sublimitate sunt: vt quietā ⁊ trāquillā vitā agamus in oī pieta-
te ⁊ castitate. Hoc enī bonum est: ⁊ acceptum coram saluatore n̄ro
deo. Et alibi idē. Argue: increpa: obsecra: i oī māsuēdie ⁊ patiētia
Capitulū. xi. de octo beatitudinibus ⁊ contrarijs suis.

Paupertas spiritus. Mansuetudo. Gemit⁹ peccatorū.
Munditia cordis. Misericordia. Pax. Pati p̄secutiones.
Sitiēre iustitiā. Elatio mētis furibunditas. Delectatio i
peccatis. Auiditas peccādi. Seueritas. Scandaluz
Inimicabilitas virtutū. Supplantatio iuris

De paupertate dñs in euāgelio. Beati pauperes spiritu qm̄ ipsorū
est regnū celorū. De māsuēdie ait. Bti mites: qm̄ ipsi possi-
debūt terrā.

De gemitu peccatorū inq̄t. Beati q̄ lugent: qm̄
ipsi p̄solabūt. De munditia cordis. Bti mundo corde: qm̄ ipsi
deū videbūt.

De misericordia. Bti misericordes: qm̄ ipsi mis̄ p̄seqn̄t.
De pace. Bti pacifici: qm̄ filij dei vocabunt̄. De p̄secutōib⁹
Bti q̄ p̄secutionē patiunt̄ p̄pter iustitiā: qm̄ ipsorū est regnū celo-
rum.

De iustitia sitienda. Beati qui esuriunt: ⁊ sitiunt iustitiā
quoniam ipsi saturabunt̄:

Capitulū. xii. de sensib⁹ corporis interrogādo q̄litē illos exercuēit

Isus vnde dñs. Si ocul⁹ tu⁹ scandalizat te erue eū. zc.

v **Auditus** Jeronim⁹ in epla. **Nō** licz tibi alteri⁹ vitupatōs
patiēter audire: qz zc. **Odozat⁹.** **Sustus.** Jerōim⁹
in epla. **Modic⁹ z tēperat⁹ cibus: z carni. z aie vtilis est.** **Tact⁹**
Ambrosi⁹ non p̄t in tactu caro corrūpi: nisi mēs ante fuēit corrup
ta **Affatus** Hieronim⁹ in epistola. **Sp linguaz tuā de bonis**
loqui assuesce zc.

Capitulū xiiij de casib⁹ papalib⁹

E homicidio **De veneno** **De baptizatis filiis pprijs**
De his q̄ rē habuerit cū filiab⁹ p̄fessionis: vel baptismat⁹
De his q̄ sepelierint excomunicatū: hereticū in loco sacro
vel vsurariū in ecclesia sciēter **De his q̄ ipedierūt p̄ceptū vel**
partū mulieris **De eo q̄ necauēit infantē: vel obuiauēit bap**
tismati **Qui grauit̄ vulnerauēit: z sāguinē fudēit p̄sbitēi**
vel clerici: odio: vel mala voluntate **Qui falsificauēit bullas**
papales **Qui p̄buserit ecclesias malitiose** **Qui p̄secut⁹**
fuerit prelatos ecclesie **Simoniac⁹.** **Excomunicat⁹ a papa**
Qui ipedierit aliquē d̄ ecclesiastic⁹ p̄ velle pontific⁹. **Qui in**
iecerit manū in prelatū. **Qui coegerit cū violentia p̄fessorem**
ad absoluendū: vel monachū: vel fratrē ad ea duxerit faciendū: vel
indulgentias dandū p̄ velle: vel posse suum: sicut sunt nuptie: vel ba
ptismū. **Qui ipedierit inquisitores p̄ hereticos: z magos.** **Qui d̄**
carne vel ossibus mortuorū veneficiuz fecēit: vel abusus fuerit vel
detulerit de loco sacro in locū imundum. **Qui coierit: z genuēit**
cum parentib⁹: z attinētibus. **Qui fuerit cum sorore vxor⁹ sue.**
Qui cū duab⁹ vel plurib⁹ vxoribus: z matre. **Qui duxerit: porta**
uerit: vel miserit ferramēta: lig⁹: seu victualia infidelib⁹. **Qui nes**
gauerit fidē christianā. **Qui fuerit public⁹ vsurari⁹.** **Qui leserit**
ecclesie libertatē: **Qui violauerit interdita a sede apostolica ipo**
sita. **Quenvis offensa iobediētia: seu rebellio i romanū pontificez**
seu sedē apostolicā: **Offensa p̄sonalis in ep̄m: vel aliū prelatū.** **Ino**
uasiōis de p̄datōis: vel occupationis terrarū ecclesie romane medi
ate: vel imediate subiectarū: **Inuasiōis romipetarū.** **Prohibi**
tōis deuolutōis caufarū ad romanā curiā. **Impositōis nouorum**
onerū realiū: vel p̄sonalium ecclesys: z ecclesiastic⁹ p̄sonis. **Publi**
cani: q̄ vulgo datiarū appellant⁹: q̄ p̄ sanctorū patrū z generalium
p̄siliorū statuta gabellas iponent: vel alia onēa realia: vel p̄sonalia
exigūt. **In sup̄dictis casibus null⁹ absolue p̄t: q̄ntecūqz dignitat⁹**

1771

existat: nisi in articulo mortis constitutus. Cautione tamen prius idonea accepta de parato mandatis ecclesie: Et omnes et singulos supradictos ad romanam curiam absoluendos remittat ad dignam penam pro suis reatibus suscepturos. Et hoc prohibet tam exceptis quam non exceptis sub pena excommunicationis: et depositiois beneficii: et ordinis.

Capitulum. xiiii. de casibus episcopalibus.

Monialibus. De excommunicationibus prelatorum. De sodomiticiis. De promiscuitibus cum attinentibus cum quibus baptizauerit: vel tenuerit in baptismo: vel habuit in professione vel coinquauerit sceleribus: vel sanguine simpliciter sacra loca ecclesiarum: et altaria. De his qui duxerit clericos ad ordinandum pro uelle prelati sui. Qui concubauerit cum iudea: vel promederit cum ea: vel seruerit iudeis: vel cum eis in mercimoniis: et usuris partem habuerit. Qui falsas proposuerit cartas: vel scriptum. Qui genuerit filios cum coniuge alterius. Qui fecerit sacrilegium: sortilegium: et maleficia. Qui cum uirgine re habuerit. Qui falsum iuramentum fecerit: vel causas dedit. Qui hoc de male acquisitis. Qui audierit prescius missam: vel a presbitero interdico: vel in altari non preparato. Qui sacra furatus fuerit. Qui cum excommunicato locutus fuerit: vel in ecclesiam introduxerit.

Capitulum decimumquintum de casibus processis. d. patriarche per summum pontificem in toto dominio uenetiarum.

Absoluere manifestos: et simulatos usurarios: et simoniacos: et cum eisdem usurariis proponere ad eius arbitrium. Debitores crutiare: et camere apostolice: et romane ecclesie: quantumcumque incerta etiam apud quoscumque. Necnon fructus ecclesiasticorum beneficiorum male perceptos absoluere: et cum eisdem proponere: et quietare. Absoluere eos qui propter non solutionem trigésime excommunicationis sententiam incurrunt et cum eisdem proponere iuxta eorum facultatem. Absolutio illorum clericorum qui decimas non soluerint: iuxta decretum Re. 7c. domini patris sancti: non solum ab excommunicatione uerum etiam ab irregularitate ex eo incursum. Absolutio etiam illorum qui ad terras infidelium merces detulerint. Absolutio quorumcumque religiosorum: et aliorum clericorum cuiuscumque conditionis et nominatorum non suadentium omnibus et precipue infirmis in ordinatione suorum testamentorum: ut de omnibus dimittant secundum iuris diuini: et canonici precepta.

Capitulum decimū sextū de casibus quos reuerendissimus domi-
nus patriarcha sibi reseruat.

Absoluere excōmunicatos maiori excōmunicatōe: siue sit il-
lata a iure: siue ab hoīe. Incestuosos in primo: vel ī secūdo
gradu p̄sanguinitatis: homicidas volūtarios. Coeūtes cū
monialibus: Intrātes mōasteria mōialiū mala intentōe. Deflo-
ratores x̄ginū p̄ violentiā. Coeuntes cū mulierib⁹ quas baptiza-
uerūt: vel quarū p̄fessiones audierunt: vel tenuerūt ad baptismum:
vel p̄firmatōz. Polluentes ecclesias: vel semine publice. Adus-
tilātes siue aliquo mēbro priuātes filiū: vel filiā: voluntarie. Fac-
entes aliquid: aut dātes alicui ad potādū: vt generare: aut p̄cipere
non possit: et hoc p̄pter odium: vel vt ad ipsum successio deferatur
Prestantes falsum iuramentū. Habētes mala ablata incerta vel
certa: dum non extāt quibus est fatienda restitutio: et hoc a duob⁹
ducatis supra. Simoniacos: Ordinatos sine licentia domini
patriarche. Cōmunicationes votorū magnorum. Falsificātes
instrumenta. Hereticos: vel scismaticos. Sepelientes sciens-
ter excommunicatos in loco sacro. Usurarios publicos. Sac-
rilegos et eos qui eucaristia: crismate: vel alia re sacra abusi sunt.

Capitulum decimū septimum de casibus concedendis plebāis:
et prioribus pro absoluendo infra scriptos videlicet.

Homicidas non voluntarios. Dantes alicui venenū
vt moriatur. si mors aut debilitatio inde non sit secuta.
Fractores votorum. Baptizantes: seu tenentes ad
baptismum: vel ad confirmationem proprios filios sine
necessitate. Restitutio male ablatorum incertorum: vel
certorum dum non extant quibus est fienda restitutio: a ducato
infra: ita q̄ dentur pauperibus. Defloratores virginum vo-
luntarie. Coeuntes cum infidelibus. Adulieres concipi-
entes de adulterio: et viri earum credunt esse suum. Commu-
tationes votorum paruorum. Contrahentes nuptias infra
tempus interdictum. Publice criminosos. Blasphemā-
tes deum: et sanctos. Violatores ecclesiarum. Commit-
tentes luxuriam contra naturam. Intrans monasteria mo-
nialium non mala voluntate. Incestus in tertio et quarto gra-
du consanguinitatis et in quocunq; gradu affinitatis.

Polluentes ecclesias sanguine: vel semine occulte. Contrahentes
 matrimoniū post votū castitatis: ita q̄ nō exigāt debitū. absq̄ licē
 tia. d. patriarce. Verberātes p̄res: vel matrē. Sortilegos
 ⁊ herbarios. Tenētes pueros i lecto añ annū. Celebrātes
 nō ieiuni. Celebrātes in altari nō p̄secrato: vel sine velle sacer
 dotali. Concedenda inferioribus.
 Capitulum decimū octauum de voto vtrū egrotus vouerit: ⁊ non
 reddiderit i terrogādus est.

Otum enī s̄m m̄gr̄m i quarto est tēlificatio quedā p̄mis
 sionis spontanee: que deo ⁊ de his que dei sunt p̄prie fieri
 debet. Sunt at̄ stultorū vota: q̄ frāgenda sunt. Thomas
 insup̄ secunda secunde q̄oe. lxxxviii. inq̄t. Votum ē p̄missio deo fa
 cta. Unde Augustinus in ep̄stola. Ita etiā p̄missio qua deo aliq̄d
 vouem⁹ nō cedit in eius vtilitatē q̄ nobis certificari non indiget
 sed ad vtilitatē nostrā inq̄ntū vouendo voluntatē nostrā imobilis
 ter firmam⁹. Propterea i deutro. xxiii. Quod semel egressum ē de
 labijs tuis obseruabis: ⁊ facies quod p̄misisti d̄no deo tuo: ⁊ p̄p̄ia
 voluntate: ⁊ ore locutus es. Ibidē. Quum votum voueris deo tuo
 non tardaueris reddere: q̄ requirit illud dominus deus tuus: et si
 moratus fueris reputabit̄ tibi in peccatum.

Hec sunt vota quibus nisi papa dispensare habet.

- De voto intrandi religionē ⁊ etate p̄grua: ⁊ posse.
- De voto facto in religione post p̄batōz debitam.
- De voto virginitatis cum etate facto: ⁊ posse.
- De voto ad ecclesiam Petri ⁊ Pauli eundi visitandaz.
- De voto eundi ad sanctum Jacobum.
- De voto eundi ad sanctum sepulchrum.

Capitulum decimū nonum de absolutione generali supra indulgē
tia plenaria a domino papa concessa p̄sonis ord̄is cartusien̄s.

Dominus n̄r̄ ih̄s christus p̄ suā p̄ssimam m̄iam: ⁊ merituz
 sue dignissime passionis te absoluat. Et ego autoritate ip
 sius. ⁊ summi pontificis in hac pte mibi p̄cessa ⁊ alias ab
 soluo te autoritate ⁊ q̄nta possum a sn̄ia: ⁊ viculo excōmunicatōis
 minoris: vel maioris: quomodolibz icurristi: p̄ qua absolui idigeas
 Et reituo te sacram̄t̄ sctē m̄ris ecclesie. Itē autoritate sup̄ dicta
 absoluo te ab oib⁹ peccatis tuis. de q̄bus p̄fessus: vel libenter p̄fu
 terer⁹: si eorū memoriā h̄res. ⁊ plenā eorū idulgentiā: ⁊ remissionē
 tibi p̄cedo: q̄ntū clauēs sctē m̄ris ecclesie se extēdūt: ⁊ q̄ntū fuit in
 p̄spectu diuine maiestatis. In noīe p̄ris ⁊ .f. ⁊ .f. sancti.

*forma absoluo
cartusien̄s*

Capitulum vigesimum de forma absolutionis quibuscumque personis in articulo mortis.

Rimo dicat infirmus: vel alius pro eo si nimis grauat' esset. **C**onfiteor deo. Sacerdos postea dicat. Per asperionem sanguinis domini nostri ihesu christi: et intercessionem beate Marie: et omnium sanctorum: et sanctarum dei: misereatur tui omnipotens deus. Postea subdit. Et ego auctoritate omnipotentis dei: et beatorum apostolorum petri et Pauli: omniumque sanctorum: sanctarumque de. Et auctoritate summi pontificis qua fungor mihi in hoc casu specialiter expressisse premissa: Absoluo te ab omni vinculo excommunicationis generaliter: vel specialiter late: ab homine: vel a canone: et ab omni macula: seu pena irregularitatis: interdicti: suspensionis: vel cuiuscumque sine: quod scilicet scienter: vel ignoranter incurristi usque in hanc horam: late ab homine vel a canone: Et restituo te unitati fidelium: et sancti sacramentis ecclesie. In nomine patris: et filii: et spiritus sancti. amen. Item eadem auctoritate: et eius vicarij summi pontificis: in hoc casu mihi specialiter premissa: si ista vice morieris. Absoluo te ab omnibus peccatis tuis de quibus contritus es corde: et ore confessus es specialiter: vel communiter pro modulo tue fragilitatis: et etiam de quibus oblitus es in speciali confiteri. Et de omnibus penis tibi in purgatorio debit' pro tuis peccatis: quantum se extendit potestas clauium beatissimi Petri apostoli vicarij dei. Et restituo te illi innocentie qua eras quando baptizatus fuisti. Si vero ista vice non morieris reseruo tibi plenariam indulgentiam precessam a summo pontifice pro ultimo articulo mortis tue. in nomine patris: et filij: et spiritus sancti. amen.

Capitulum. xxi. de modo seruandi animam egrotantium qui plenariam obtinuerunt absolutionem in ea ipsa puritate: donec vel validitatem recipiat: vel domino suam feliciter tradiderit animam.

Qum sola dilectione: et intima charitate creator omnipotens celum: et terram: et omnia que in eis sunt ad humani generis delectationem: et usum creasse sane cognoscamus.

Quali ergo affectione eundem plasmatores creatorem amare tenemur censendum est: cum etiam pro nostra et humani: crucifigique salute decreuerit. Necnon indies in sacro apparere altari placet. immo quod maius est omni contritione ductus: penitens: et confessus: cunctas offensiones: et delicta sua in absolutione sacerdotis ipsius saluatoris Christi iesu auctoritate: suaque inestimabili misericordia annihilare omnino potest. At etiam in huiusmodi innocentia et puritate: presertim si plenariam receperit indulgentiam conseruare

absolutio per confiteor

se poterit. Si tamen dilectione: et obligatione immense charitatis
 sue motus fuerit: et non timore penarum: aut infernali cruciatu terro
 re ductus scriptam inferi exercere: agereque industriam voluerit.
 Quapropter ad inenarrabilem Christi iesu misericordiam: clementiam: cha
 ritatem: omnis humani cordis affectio: animique dilectio: operibus
 saltem bonis: bona que et voluntate allitienda a confessore penitus est.
 Nam quotienscumque anima reformata fuerit in fide per compunctio
 nem: in vera confessione: et penitentia per soluta ex attritione animi: dummodo
 rectam habeat intentionem ad bene: beateque vivendum: facultas ab
 soluendi: mundandi que conceditur. Huiusmodi enim animabus his
 spiritualibus operibus: tam a venialibus quam a mortalibus delictis:
 et peccatis: per in fine duximus autoritatibus approbandum: datur habilitas
 seipsas absolvendi: ac remittendi sibi quocumque illis peccata accide
 rint ut infra patet.

Capitulum vigesimum secundum de approbatione conseruationis
 anime illorum in innocentia: qui generaliter et a culpa: et pena ve
 raciter sunt absoluti: et ab omnibus erroribus: et peccatis optime liberati.

Ria quippe ad emundationem: et conseruationem vere
 penitentium exercenda sunt: quotienscumque expedierit:
 et necessarius fuerit: videlicet. Absolutio quotidiana ve
 nialium ex contritione penitentie. Et si opportunum fu
 erit (quod absit) modus ponimus ab omni peccato mortali quod
 quilibet contritus seipsum absolvere possit. Denique sibi ipsi peni
 tentiam iniungere secundum conscientiam valeat in hunc modum.

Ad absolvendum quotidiana peccata venialia sufficiunt. Pater
 noster. Percussio pectoris. Elevatio oculorum. Ele
 mosinarum suffragia. Aspersio aque sancte. Elevatio ma
 nuum et oculorum ad celum. Quod pater noster sufficiat in hoc
 intelligi potest: dum in eo ex doctrina domini dictum sit per his qui
 dimittunt inimicis suis offensiones eorum. Dimitte nobis debita
 nostra sicut et nos dimittimus debitoribus nostris. Item in eu
 gelio. Dimittite: et dimittetur vobis. Mensura qua aliis metiemini
 metietur et vobis: ait dominus. Unde magister in quarto de peni
 tentia ait: quod sufficiens est. Pater noster. ad peccata venialia: et
 minuta: et quotidiana: iuxta sententiam Augustini in libro de pe
 nitentia. Quod tuncio pectoris: ait propheta. Que dicitis in
 cordibus vestris: in cubilibus vestris compugimini.

9° p^o venialia

Et iterum. Scidite corda v̄ra: zc. Nā t̄nsio pectoris more Gregorij in homelia idicat p̄punctōz. Quod eleuatio oculorū valeat indicat psalmigraphus dicēs. Leuaui oculos meos i mōte: vñ veniet auxiliū mibi. Auxiliū meū a dño q̄ fecit celū z terras. Non det in p̄motōz pedē tuū: neq̄ dormiet qui custodit te. Qd̄ eleuatio manuum valeat habet̄ in ecclesiastico. Consurge: z lauda in nocte in p̄cipio vigiliarū: z effunde sicut aqua cor tuum ante cōspectū dei tui. Leua ad eū manus tuas: z miseribit̄ tui. Quod aque sancte aspersio plurimū valeat ex ipsi⁹ exorcismi p̄secratione habet̄: dicendo Ubi cūq̄ aspersa fuerit careat immunditia zc. Item oīq̄ diabolice fraudis nequitia. Quod elemosine suffitiant his qui in charitate existunt: indicat dñs in euāgelio Date elemosinā: z oīa erunt munda vobis. Sicut aqua extinguit ignē: sic elemosina extinguit peccatū. Quod peccatū mortale possit p̄ contritōz p̄p̄riā remitti: quilibet in semetipso dūt̄axat intendat dum aderit tps: z p̄moditas sacramentaliter cum p̄fessore idoneo oīno confiteri. Dicente p̄pheta. Cor contritū z humiliatū deus non despiciet. Unde Ezechiel p̄pheta ait. Quum auerterit se impius ab impietate sua quā operatus est: z fecerit iuditiū: et iustitiā: ipse aiā suam viuificabit. Considerans enim: z auertens se ab omnibus suis iniquitatibus quas operatus est: vita viuet. z non morietur: dicit domin⁹ oīpotēs. Quāquidē in quacūq̄ hora peccator ingemuerit: dimittā ei inquit p̄pheta. Unde z David in psalmo. Confitemini domino quoniam bonus: qm̄ in seculum misericordia eius. Agenda sunt igit̄ indefinenter oīa que superi⁹ diximus: dum necesse fuerit: ita vt nunq̄z p̄ horam neq̄ veniale: neq̄ mortale in aiā contriti: z absoluti valeat p̄manere: agendo: z opando in orōibus: z elemosinis: sp̄ resistendo peccatis inquantū possibile est: p̄niam toto corde p̄ficere studeāt. Ritus quidem siue ordo in puritate conseruandi cor: mentem: aimq̄ est semel: vel bis: aut in mane: z sero humilitē: atq̄ deuote flexis genibus: erectis oculis: manibusq̄ ad celum extensis. Post aspersiōē aque p̄ nr̄. p̄ferat. Confiteor addens: sibi ipsi penitentiam iniungat: de his omnibus que die illa nouerit nequiter commisisse. Intentione tñ non vltra committendi: z sacramentaliter cito confitēdi. Quicūq̄ p̄fecto huiuscemodi p̄niam egerit: nullo pacto poterit ampli⁹ dānari: Nempe optimum: pretiosissimūq̄ consilium erit tā infirmo q̄z poptime valenti. In honorem gloriosissime rḡis Marie:

eiusque amore ac spirituali dilectione a venerabilibus patribus ordinis sancti domini Rosarium summum: siue psalterium eiusdem beatissime virginis humiliter atque devote sumere: et in eorum societate introire: in qua summus Pontifex. Imperator. et reges. Prelati principes. Duces nobiles: et ignobiles usque ad religiosos cuiuscumque religionis. Disponentes pro se vel pro alio in laudem prefate gloriosissime virginis. Saltem semel in ebdomada psalterium psolue quod est in numero. cl. aue. m. et xv. patrem nostrum. Interponendo tamen spiritus post vel ante. x. aue. ma. unum pater noster. Et ex hoc prefato psalterio pro summum pontificem dominum nostrum Sixtum. iiii. procedunt quotiescumque quilibet dixerit. l. aue. ma. cum patrem nostrum ut supra: quinque anni: et quinque quadragene totiens quoties Unde usque ad integrum numerum. cl. aue. ma. habentur anni. xv. quindecim quadragene de indulgentia. His ergo operibus: et orationibus devotis et salutaribus regnum vindicatur eternum.

Tabula secunde divisionis de consiliis dandis penitentibus: et confessis: sed potius pualescentibus quam egrotis propter tedium: tamen utilissima sunt et valde proficua omnibus penitentibus.

De consilio benevivendi in seculo sine peccato mortali. **D**e consilio puerfandi **D**e consilio gubernandi familiam in timore domini **D**e consilio opandi sese circa artificia: mercantias: siue mercimonia cum bona conscientia. **D**e consilio habendi se in consilio et officio senatus: et de creando magistratu recto corde. Et de differentia personarum cum iustitia: ac de unione civili.

Capitulum primum de consilio bene vivendi etc.

Rimo et ante omnia debet homo deliberare: et in mente sibi proponere nunquam velle apostate peccare mortaliter: et hoc pro omnibus viribus suis eniti debet. Deinde unum eligere confessorem honestum: doctum: atque sibi gratum: non velut hominem: sed quasi tubam spiritus sancti quem diligat: timeat: et in reuerentia ita ipsum habeat ut nihil penitus ponderosum agere velit sine orationibus: et consilio eius: sicut si esset spiritus sanctus in eo. Item quanto crebrius: tanto melius confitendum studeat: ita ut iusta vulnera subsequantur continua medicamina: oratio: et meditando iuxta posse ut spiritus diaboli in bonis operibus inveniat eum occupatum.

Capitulum secundum de consilio conversandi.

Conversari debet cum maioribus in rubore. Ad ascultandum verba bona et opera attentus sit. In loquendo parvus: et modestus. Brevis in respondendo iuxta interrogata. Cum equalibus cum benignitate confirmando: et laudando opera et sententias eorum

De consilio bene vivendi etc

De conversandi

si fm deū sunt. Si autē increpādo: et reprehendendo: hūiliter tñ: ac mansuete: nūq̄z preponēdo se ceteri facto vel verbo. Cū minorib⁹ māsuēt⁹: atq; human⁹ in audlēdo opinionē: et petitōz eorū. Et sit in quantū p̄t cum oībus ḡtiosus: honest⁹: et affabilis in x̄bis. modest⁹ mansuēt⁹: et ḡuis in gestib⁹. Laudabilis: m̄d⁹: et sollicit⁹: atq; diligēs in oī ope suo. ¶ Ca. .iii. d̄ psilio circa familias suas domesticas.

Primo studeat ad pacē dom⁹. Et sic vir diligat uxorem: vt p̄ x̄ps ecclesiā. §. i. In educādos filios sit domestic⁹ i x̄bis. venustus in moribus: in doctria disciplinatus §. ii. In educatione famulorū et famularū. Correctio famulorum p̄tinet ad domios in tremore: vestimēto: et cibo ad sufficientiā necēitatē. Nō autē cum sumptuositate nimia: et abundātia p̄pter supbiā: et crapulatiōnē euitandā. Correctio ancillarū p̄tinet ad dñas: si ingoniose et discrete sint: cū mansueta benignitate: et sollicitudinē. Non autē p̄tinet correctio earū ad viros ad euitandā uxoris suspitōz. ¶ §. iij. Circa victum et vestitū hec notāda sunt. Juxta honesti lucri habilitatem Juxta status sui: atq; p̄ditōis p̄decentiā. Juxta ciuitatis: et loci laudabilē psuetudinē et mores.

¶ Capitulū .iiii. de psilio circa artificia: mercantias siue mercimonia. §. i.

Memendo: et vendēdo mercātiās reales. In p̄tractibus iusti In pretijs honesti. In p̄positionibus liciti. Prudentes: veraces. Inimici vsure: et cupiditatis. dicente apostolo. Radix oīm malorū cupiditas est. §. ii. de industria artificū. Artifices industriosi debēt esse in eorū artificijs. In apothecis suis assidui Ad emēdū cauti. In vendēdo iusti. Ita vt alijs nō faciāt quod recipere ab alijs nolunt. Non diligendo auaritiā de q̄ dñs ait. Caute ab oī auaritia: qm̄ non in abundantia cuiusquam est q̄ possidet. §. iij. de genere mercimoniārū. In exercitādo se licite in genē mercimoniārū in quibus instruct⁹ est. honestatē pretijs dare p̄t. Et nō aliter nisi cum psilio instructorū mēcatorū bone fame. Ita et apothecarū facere debēt. §. iiii. de inuētōe pretij. De mō inueniendū pretium debitum in rebus generaliter ap̄tatis ab oībus. Eligat ex tribus pretijs honorū mercatorū: q̄ sunt iusti: boneq; fame. Sic sunt q̄ p̄nt p̄mode mercimonia vltimo sustinere p̄tio. Et sicut illi q̄ nō p̄nt tādū expectare: s; mediocriter. Et sicut illi q̄ nullo pacto p̄nt expectare: et ideo minori pretio vēundāt mercimonia sua. Nō ergo pretiū debitū ex istis tribus sc; a maiori incipiēdo: et a medio cri vsq; ad minorē eligat v̄ num solum pretium qd̄ ad nummos tēs

edere oino velit dum possit. Si vero non poterit ad libitum vendat tantum modo pro eodem pretio: nihil pretius ulterius crescendo. Quod quidem pretium non excedat pretium malorum mercatorum. §. v. de rebus sine pretio. In rebus a nemine appetitis mercator bone fame et conscie: et in mercimonijs illis optime expertus possit honestum limitare pretium solum et unicum quod ad nummos habere intendat si poterit: aliter non crescendo emptorem expectet cum charitate sine defectus admixtione malorum rerum cum bonis decipiendo: vel cum aqua: terra: vel igne: ita ut inustus: et pretio multum deficiat. Unum ponit pretium cupiens tantummodo iuste ad nummos: si poteris tuas vendere merces. §. vi. de cambijs. Cambia dedita propter lucrum omnia sunt illicita et tenentur ad restitutionem. Cambia casualiter vel propter securitatem pecuniarum tantummodo non tenentur ad restitutionem: nisi sunt sicca: et fraudata: que usuram faciunt. §. vii. de proda iprestitorum. Proda iprestitorum sunt illicita ad emendum minori pretio: nisi sunt in casu dotis. Prodigiosa domorum: et agrorum retento affectu sunt illicita: tam propter instrumentum quam sine cum simulacione emptoris §. viii. de fraude pretij. Fraudatio pretiorum tam nautarum quam aliorum operum: vel applausione: et ficta ipromissione tenentur ad restitutionem. Capitulum. v. de consilio et modo habendi in consilio et officio et de magistrato creando et de differentia personarum cum iustitia et de unione civili.

Paragaphus primus de iudicibus.

Diebus et temporum constitutionem tenendam observari debeat sonitus buccine: et campana vocantis ad consilium et officia. Sicut esset tuba in ultimo iudicio vivorum: et mortuorum. In auscultando attenti. In credendo non subiti: sed cauti sint. In examinacione providi: et astuti. In sententijs consilio et iustitia modesti. In damnacione non securi: sed temperati: ita ut nec absque aceto oleum: nec acetum sine oleo iniustum conficiat salutatium.

Paragaphus secundus de modo habendo in consilio.

Modus in consilio: et in officijs habendus. Diligere unitatem cum uniuersali charitate: cum distinctione boni et mali: meriti et imeriti iuxta accepti sacramenti intentionem: et bonorum testium approbationem: corrigendo malos: et bonos sepe adiuuando. iuxta dicta Pauli

§. iii. De creando magistratu: siue de electione officiorum.

Electio officiorum cum prudentia fit. Quando in magno consilio sedens: et supradictis in animo propositis tenendo hec tria obseruet diligenter.

de modo habendi in consilio

In ascultādo attēt' sit: ita vt cui sui suffragiū dare debeat valeat
preuidere. In distribuēdo si qualitātē psonē nouerit: iux bonā cōs
sciam cont ribuat fauorē. Si vero nō cognouerit virū p famā: et in
formatōz circūstātū sese regat. Si hunc prenoiatū nobilem a ne
mine intelligē poteris: fac scz q in tua consciā videt' indicari. Itēz
in eligēdo vel in ppria vel aliena voce sp sufficientiorē eligat: ma
gis timēdo dñm deū q te bona et mala morte afficere p̄t: qz viros
mortales: qui te dño adiuuāte nihil penit' tibi facere possunt.
De differētia psonarū cum iustitia. §. v. Differētia in senatu i suffi
cientia hoim iux bonā consciā est. Meminē insufficientē: vel las
cium adiuuare: vel p se siue p aliū fauorē concedere. Sz solū vel
le sufficientes nobiles: et vtuosos: cuiuscūqz generis: et domus fuerit
fm etatis discretōz p leges et statuta ordinata iux bonam cōsciam
De vnione ciuili. §. vi. Nullā penitus ptē vel diuisione in senatu
habeas. Nam q de tali re sentit: et tenet opinionē mortaliter peccat.
Et in odio quottidiano manet nec absolui p̄t: nec valet aliqui
cōmunicari. Nisi forte in aliquē notū partialē vitiū aliquis odēt
non hoim. Dicente btō Augustino. Sic diligendi sunt hoies vt
eorū errores non diligant.

Capitulū sextū de contractionibus licitis: et illicitis. §. i.

Scita intētio est qn bonus mercator nullo mō intēdit facē
l usurarie. Unde si inaduertēter seu p ignorantiā fecerit usu
rā non tenetur ad peccatū: sz ad restitutionē. Et similiter
de simonia post verā contritōz et verā satisfactōz. De intentōe
illicita. §. ii. Illicita intētio est qn malus mercator cupit: et est pten
tus facere usurā vt magis lucret' sciēter vel ignorāter: sp pmittē
do usurā peccat mortaliter. Et ad restitutōz tenet fm conditiōez
contractus: atqz p solutōz. De ptractu licito. §. iii. Contract'
licitus est in quo qdcūqz penitus sicut frumentū: vinum: pecunia
aliqui concedit' ad imprestitū cum lucro vltra capitale absqz licito
labore et damno. Sicut q coacte mutuatur cū damno: aut labore: et
amissione tps notabiliter: in tm̄ p̄t refici. Itē ad tps licite expe
ctare p̄t q et vendere vltimum pretium pdignum ad nūmos: tunc
nihil plus addere vellet vsqz ad decē annos et vltra. Verūtñ illis p
sonis oīno dando que lucrari et non pdere possunt: et fraudari.
De contractu illicito. §. iiii. Aliter sp peccat mortaliter q vendit:
et tenet' ad restitutōz. Sed simoniacus malitiosus est excōmunica
tus et tenet' ad restituendū pmiū: et beneficiū qd habuit.

1007

De solutioe licita. §. v. Solutio licita est que in rebus: vel pecunijs cursiuis nō angarijatis: falsis vel pretio defraudatis persoluitur.
De solutioe illicita. §. vi. Illicita solutio est que in rebus que vendi nō pnt nisi cū interesse: et in pecunijs nimis detōsis: falsis: vel dimi- nutis. Sicut sunt florēi vel vngari: et pro venetis ducatis: vel ali- ter: et. peccat q̄ hoc facit mortaliter: et tenet ad restitutionem.

Capitulū. vii. de dieb' sctōrū festiuis: atq; solemnibus.

¶ Sunt dies festi toti' anni: q̄ cēlebrant p̄ ecclesiā. Et illi q̄ b crucē hnt vigiliam obseruant. Et nota qd̄ quattuor tpa: et tota quadragesima debet ieiunari.

§. i. De sanctis occurrentibus in iāuario. Iāuari' hz dies. xxxi.

i	Circumcisionis.
vi	Epiphanię.
x	Sancti Pauli primi heremite.
xvij	Sancti Antonij.
xxi	Sancte Agnetis virginis
xxv	Conuersio sancti Pauli.

¶ Paragraphus. ii. de sctis vt sup̄. Februarius habet dies. xxvij.

ij	Purificatio beate Marie virginis
ij	Sancti Blasij episcopi et martiris.
v	Sancte Agate virginis.
vi	Sancte Dorothy virginis.
xiiii	Sancti Valentini episcopi.
xxii	Cathedra sancti Petri.
xxviii	Sancti Mathie apostoli.

¶ Paragraphus. iii. Martius habet dies trigintaunum.

vij	Sancti Thomę de aquino.
xii	Sancti Gregorij pape.
xxi	Sancti Benedicti abbatis.
xxv	Annunciatio beate Marie.

¶ Paragraphus quartus Aprilis habet dies triginta.

xxiiii	Sancti Georgij martiris.
xxv	Sancti Marci euangeliste.
xxix	Sancti Petri martiris.

¶ Paragraphus quintus. Maius habet dies trigintaunum.

i	Sanctorum Philippi et Jacobi apostolorum
---	--

iii		Sancti Limientij de sancta cruce.
vi		Sancti Johannis de porta latina.
ix		Apparitio sancti Michaelis.
xxv		Sancti Urbani pape.
	¶	Paraglyphus sextus Junius habet dies triginta.
xi	+	Sancti Barnabe.
xxiiii		Natiuitas sancti Johannis baptiste.
xxix	+	Sanctorum Petri & Pauli apostolorum.
	¶	Paraglyphus septimus Julius habet dies triginta unum
xiii		Sancte Margarete virginis.
xxii		Sancte Marie magdalene.
xxv	+	Sancti Jacobi apostoli.
	¶	Paraglyphus octauus Augustus habet dies triginta unum
i		Sancti Petri in vinculis
v		Sancte Marie de niue.
x	+	Sancti Laurentij.
xv	+	Assumptio beate Marie virginis.
xxiiii	+	Sancti Bartholomei apostoli.
xxviii		Sancti Augustini episcopi.
xxix		Decollatio sancti Johannis baptiste.
	¶	Paraglyphus nonus September habet dies triginta
viii		Natiuitas beate Marie.
xiii		Exaltatio sancte crucis.
xxi	+	Sancti Mathei apostoli.
xxix		Sancti Michaelis.
xxx		Sancti Ieronimi.
	¶	Paraglyphus decimus October habet dies triginta unum
iiii		Sancti Francisci.
xxviii		Sancti Luce euangeliste.
xxi		Sancte Ursule virginis.
xxviii		Sanctorum Simonis & Jude.
	¶	Paraglyphus undecimus. Nouember habet dies triginta.
i		Omnium sanctorum.
xi		Sancti Martini episcopi.
xxii		Sancte Cecilie virginis.
xxiii		Sancti Clementis pape.
xxv		Sancte Katherine virginis.
xxx	+	Sancti Andree apostoli.

lii
vi
vii
viii
xiii
xxi
xxv
xxvi
xxvii
xxviii
xxix
xxxi

Sancte Barbare virginis.
Sancti nicolai episcopi.
Sancti Ambrosij episcopi.
Conceptio beate Marie virginis.
Sancte Lucie virginis.
+ Sancti Thome apostoli.
Natiuitatis Christi.
Sancti Stephani prothomartiris.
Sancti Iohannis apostoli et euangeliste.
Innocentium festiuitas.
Sancti Thome martiris.
Sancti Siluestri pape.

Incipit tertia ps libelli de transitu morientium.
Exordium.

Am nec minori cura agendū esse putē in dispositōe: et ordi
c natōe corpusculi defunctorū in dei laudē: salutē aīarum: et
primorū exēplo: q̄s in roboratōe aīarū defunctorū p̄ sui ip
suis t̄mmodo salute. Propterea que necessaria sunt: et vtilia mori
entib⁹: hic infra distincte apponere curauim⁹. **Prima diuissio.**

Adm aduertendum est autem sumope ne pigritia: aut tar
a ditate cōfessoris aīe defuncti aliquod spirituale damnum
euenire possit. Idcirco que infra annotata sunt cura diligē
tissima exerceant̄.

Capitulum primum de missa dicenda morienti.

s **I** hora: tps: et autoritas fuerit corā moriente p̄ defunctis
vel d̄ mortuis: vel de cruce missam celebrare optimum est
et saluberrimum.

Capitulum secundū de passione xp̄i: et alijs orōib⁹ in hora mortis.

o **E**inde ac interi passio xp̄i legēda: et recordāda illi: si valz mo
riēs pcipē, omnino est: siue orationes que sunt in fine lib: ii.

Capitulum tertium de aspersione aque sancte.

s **E**pe t̄n aqua aspergēdo sc̄tā illū: dicēdo vt sup̄. Asp̄ge fas
mulum tuum et cetera. **Capitulum quartum de vnctione.**

a **V**igilandum insuper est ne hora transeat ad vn̄gendum
corpus oleo sancto et animam deo commendandam.

Capitulum v. de orōibus dicēdis que in vltia pte sunt hui⁹ libelli

Deinde orōibus antēscriptis a principio libelli corpus: et aīam
morientis dñō Jesu xpō: sueq; gēitrici glōsissime orādo p̄mēdare
Capitulum sextum de offitio defunctorum.

imiliter p̄ defuncto mortuorū offitio vti deuotissime decy
s iniungēdo astātibus viris: aut psalmos: aut alias oratiōes
Sed mulieribus. pater noster. aue maria. pro qualibet ear
rum et hoc sepius. ¶ Ca. vii. d̄ elemosinis fiēdis aī exitū ifirmorū.

¶ Nimaduertendū: ac summope suadendū est parentibus: et
a cognatis: vt ante q̄ de corpore aīa moriētis exeat: si p̄mo
ditas aderit: et facultas: siue ptē: siue totū elemosinarum q̄
fiende post obitū erunt: tunc erogare oīno velint: vt illarū elemosi
narū suffragia in decessu illius defuncti q̄z p̄mū antecedētia diuī
nā illi prestare possunt lucē. Vel saltē more antedicto illico tardā
rii. p̄pe erga domū elemosine panis vini: nūmicq; cū ceteris sup̄ius
p̄memoratis operibus mīe corporalibus. ¶ Secūda diuisio

forma funerū. Hec est forma quedā deuotissima funerum exercenda ab amicis:
et charis. Et a confessorib; omnibus ifirmis p̄mendanda his sc̄z q̄
facultatē habent erogandi.

¶ Capitulum primū de vitanda inani glōria ī exequiis mortuorum:
¶ Vm enim oīno euitanda sit inanis glōria ab oībus catho
c licis. deiq; fidelibus viuē tibus et valentibus. Adulto lōgi
ab egrotis: et defunctis: q̄ diuīa stricti; vltione detenti sunt
fugienda: atq; detestanda penitus est. Quāobrē inanis apparatus
in funeribus remittendus: imo et negandus est. Veruntū ad sacro
sancte ecclesie precepta seruandū capitulum sue diocesis. Pleba
num videlicet cū presbiteris: siue cum aliquibus deuotis plebanis
aut presbiteris alijs vocari decet: qui cōposite: et deuote exequias
perficere valeant.

Capitulum secundum de electione tredecim pauperum.

¶ Super in memoriam: et commemorationem domini nos
i stri Jesu christi: suorumq; ap̄tolorum tredecim eligantur
pauperes: vel sancti Raphaelis: val sancte Agnetis ad con
sistendum: et sotiandum corpus vsq; ad tumulum: in manibus defes
rentes accensos cereos. Si vero huiusmodi pauperes haberi minī
me possint: habeantur laici mendicantes. Quibus loco quo vix
rit defunctus prandium prepararetur vel cena vbi tumulatum fu
erit cadauer: in cene domini nostri Jesu christi commemorationē.

Capitulum tertium de religiosis viris beneficiatis.

Inde fr̄es ⁊ religiosi q̄ beneficiati fuerint ad funera exe-
quenda vocent̄. Qui locū cenobij p̄ueniāt vbi agēde sunt
exequie: ibiq; p̄manētes donec missa solemniter cantata
fuerit si adierit tps: donec tumulatū ⁊ humo traditū erit ipsuz cas-
dauer. Cū hoc qd̄ si nimia hora p̄adū trāsierit ibidē refitiant̄ vna-
cum presbiteris: clericis: ⁊ paupib⁹. In p̄mēoratōe p̄adū Jesu xpi
in domo Zachei: ⁊ Marie magdalene: quibus salutē vitāq; dona-
uit eternā de bonis ipsius defuncti.

Ca. iij. d̄ diuēitate religi-
onū: atq; missarū: nō causa superstitionis: s; gratia maior̄ deuotōis
Et ob ignorantia egrotantiū: q̄bus legare aliquid obseruā-
n tium monasterijs debeāt: aīe eorū premia amittāt eterna:
nō attribuētes elemosinarū suffragia. Cui tñ placuerit de-
creui inferius diuersarū religionū obseruantīū virorū: sanctarūq;
monialium cū cōuētib⁹ suis ordiate disponē: cū missis atq; orōibus
dicendis ab illis.

*diuersitas m̄
sar religiofib.
ganda.*

¶ Tenobia religiosorū virorū obseruantīū
Cartusienses. — Tricinarium. Misse. tres de trinitate.

Ordinis sancti Benedicti

- Monachi sancti Georgij .m. .i. .L. .AD. v. de Cruce
- Sancti Nicolai .i. .L. .AD. .viij. de sancto. S.
- Sancte Helene .i. .L. .AD. .vii. de Domina
- Sancti Michaelis .i. .L. .AD. .ix. de Angelis.

Ordinis sancti Augustini.

- Canonici reg. charitatis .i. .AD. .xii. Patriarcharū
- Prima dominica aduentus.
- Sancti Saluatoris .i. .AD. .cxiii. Prophetarum.
- Secunda dominica aduentus.
- Sancti Spiritus .i. .L. .AD. .xii. Apostolorum

Ordinis minorum

- Sancti Francisci de yinea.
- Sancti Job.

Ordinis predicatorum

- Sancti Dominici conuentus .AD. .iiii. Euangelistarum.
- Sancti Petri martiris .AD. .iii. Martirum
- Sancti Christoferi .AD. .iii. Martirum
- Sancti Raphaelis .AD. .iii. Martirum
- Sancte Agnetis pauperes. Pater noster. ⁊ aue maria. L.
- Seruorum venetiarum: ⁊ iude .L. .AD. .iii. p̄ omnibus sanctis

Cenobia religiosarum obseruantium monialium,

Sancte Crucis de iudea.

Sancti Seruuli

Sancte Clare de mur.

Sancte Iustine.

S. Ludouici. S. katherine.

Sancti Ieronimi

Sancti Andree apostoli.

Corporis Christi.

Sancte Annuntiate

Sancti Francisci stigmatum.

Omnium sanctorum.

Sancti Laurentij.

Pro quolibz istorum cenobiorum: siue monasteriorum moniali vnum psalterium beate virginis Marie. Hoc est centum et quinquaginta aue m. cum pater noster in fine quaruncumq. x. aue. p. qualibet moniali cuiuscumq. monasterij.

Ecce autem ad honestatis: deuotionis: et salutis gratiam dei: et hominum vendicandum in agendis exequiis defunctorum indicanda sunt a professoribus his qui legandi facultatem habent ad delenda peccata. Ultima diuisio tertie partem de omnibus dicendis in recomendatione animarum in transitu defunctorum ut infra patet. Que orationes habentur pro capitulis.

Capitulum primum.

Suauissime domine Iesu beatorum requies: et oim in te sperantium iocundissima salus. Qui in nocte passionis tue ad presens orasti. Pater si possibile est transeat a me calix iste: veruntamen non mea voluntas sed tua fiat. Et illa hora in tanta angustia fuisti. ut de pretioso corpore tuo sanguis efflueret. Deprecamur te bone Iesu quatenus solita pietate tua adiuues animam huius famuli tui: ut per delictis: et offensionibus que commisit terreat: et moueat: ad veram penitentiam: ut in hac extrema hora in occursum aduersarii non paueat: aut in aduentu et aspectu tuo iudex tremende: accusante conscia contremiscat: sed potius faciem tuam in iubilo videns delectetur. Prestate te domino ihesu christo: cuius passione redemptus est: amen.

Capitulum secundum

Dulcissime domine Iesu miarum pater: et totius consolationis deus: qui in nocte tue passionis ab apostolis derelictus fuisti: et inter hostes tuos solus remansisti. Supplicamus tibi domine ihesu ut nunc in obitu huius serui tui animam eius non derelinquas in manibus demonum: sed ad locum quietis: et tue beatissime visionis ipsam per tue mortis virtutem perducas.

Capitulum tertium.

Sacratissime domine Iesu saluator mundi. Qui ob peccata nostra abolenda crudeliter verberari: spinis turpiter coronari: ab emulis tuis enormiter eludi: et in cruce nudus ut latro affigi voluisti.

de orationibus dicendis
p. agonizante
in firmum

1777

Exoramus te dñe Jesu p has passiones tuas: vt aiam huius famu-
li tui in extremis laborantis: vera p̄tritione in peccatorum p̄mis-
sorū dolore verberes: ⁊ vero timore corones: ⁊ in cruce tua p̄s ei⁹
mentales sensus crucifigas: q̄tenus sic totus a te sp̄ualiter vulnēa-
tus: tuorū vulnerum merita / oim delictorum suorum veniam con-
teq̄t: ⁊ ad gaudia celestia p̄uēre mereat amē. Capitulū .iiii.

Pyssime domine Jesu rex seculorū. Qui in cruce existens
o p̄ tuis crucifixoribus patrē rogasti dicēs. Pater dimitte
illis q̄ nesciūt q̄d faciūt: Deprecamur maiestātē tuā dñe
Jesu: vt in mente huius serui tui tue orationis affectus renouare
digneris: quatenus oēs eius offensas illi dimittas. Et sicut tunc
tu exauditus es: sic nunc cū patre ipsum / nos p̄ illo exorātes exau-
dire digneris. Nescit enī quid faciat dū ex fidei tarditate tepidus
corā te existit. Exoramus te bone Jesu vt in hoc obitu suo / omnia
peccata illi dimittas. Et pro tue sacratissime passionis / merito
ad angelorum societatem eū clemēter p̄ducas. Capitulū .v.

Gloriosissime dñe Jesu dulcedo angelorū. Qui in cruce p̄
o nobis pendēs verā fidei lucē in cor latronis infudisti: vt te
verū deū ⁊ hoīes p̄gnoscerēt dū clamauit. Memēto mei dñe
dū veneris in regnū tuū. Ad maiestātē tuā suppliciter exoram⁹ vt in
famulo tuo in extremis laborāte: venerabile fidei sacramentū cō-
seruare digneris: ⁊ dignitatē / quaten⁹ tua sacratissima passiōe me-
diante / sic in cor ei⁹ tuam amorē iprimas: vt in suo obitu tuo ardēs
amore / ab imūndis spiritibus liberet: ⁊ ad tuam beatam gloriam
iubilose perducatur Amen. Capitulum sextum.

Clementissime domine Jesu verbū eterni p̄ris: ac fili⁹ glo-
o riosae virginis marie matris. Qui mūdū visibiliter deserēs
⁊ materne sollicitudini p̄patiēs: ei p̄ dilectū discipulū in filiū
adoptasti. Supplicam⁹ hūiliter maiestati tue p̄ merita passionis
tue / per preces ⁊ merita eiusdem matris tue: ⁊ p̄ dilecti discipuli
tui / quatenus digneris in animam huius serui tui spiritū tue chari-
tatis infundere quo tibi coheres deo p̄ri adoptet in filiū. Comito
te queso de trono glie tue curā huius aie gloriose m̄ri tue: q̄tenus
in mortis agōe aspect⁹ demonū nō p̄ueat: s̄ in te leta mente p̄si-
dens aiam eius clementer suscipias: ⁊ ad celestē gloriā deducēte
sacratissima m̄re tua puenire valeat Amē. Capitulū septimū

Sacratissime dñe Jesu corā certatū. Qui i cruce p̄ nob
o pendēs docuisti nos p̄pediose in extremis nostris orare: dñs
tu nobis exemplum tribuens clamasti.

Poter in manus tuas ꝓmendo spiritum meū. Exoramus maiestatem tuā: quatenus in virtute spiritus sancti eandē digneris orōs in corde huius famuli tui imprimere: vt eā ꝓsonet. Et in hac eius extrema hora illius sentiat effectū in tuas sacratissimas manus/animam suam humiliter recommendando. **Capitulum octauum.**

Misericordissime domine Iesu reparator humāi generis
o Qui in die passionis tue in neruorū: et ossium ꝓtractōe penam acerbissimā sensisti. Et pretiosissimū caput tuū spinarum densitate punctū fuit. Et latus tuum lancea ꝓforatū extitit: vnde fluxit sanguis et aqua. Deprecamur maiestatem tuā: quatenus aīam huius famuli tui/ꝓtutū luminoso splēdore illustres: et tribuas illi tuarū acerbitate spinarum merito de offensis ab eo tibi illatis vebemēter dolere et penā hēre: vt oīa eius delicta tue ꝓtuo sacratissime passionis deleant/ ad āgelorū societatem te trahente ꝓuenire valeat Amen **Capitulum nonum.**

Gloriosissime domine Iesu ꝓ agoniam et orationē tuā sanctissimā qua ꝓ nobis orasti in monte oliueti: quā sudor tuus factus est sicut gutte sanguis decurrētis in terrā. Obsecramus te vt multitudinē sudoris tui sanguinei offerre: et ostēdē digneris deo patri oīpotēti ꝓ multitudinem oīni peccatorū huius famuli tui. Et libera eum nunc in obitu suo ab omnibus angustijs: quas ꝓ peccatis suis se meruisse cognoscit. **Capitulum decimum.**

Clementissime domine Iesu: quā ꝓ nobis in cruce mori dignus es. Deprecamur te quatenus oēs amaritudines: et passionēs tuas quās ꝓ nobis miseris peccatoribus in cruce sustinisti: et ꝓserti in illa hora quā anima tua sanctissima/ de corpore tuo sacratissimo egressa est: offerre et ostendere digneris deo patri oīpotēti ꝓ omnes penas: et passionēs huius serui tui: et libera eum in hoc obitu suo ab oībus penis et passionibus/ quas ꝓ peccatis meruisse se timet Amen. **Capitulum vndecimum.**

Misericordissime domine Iesu: qui ꝓ os ꝓphete dixisti. in charitate perpetua dilexi te: ideo miserans tui attraxi te. **S**upplicamus tibi quatenus eandem charitatem que de celis ad terras te traxit/ ad omnium passionum tuarum tollerantiam: offerre et ostendere digneris deo patri omnipotenti/ contra omnes huius famuli tui passionēs et penas: quās ꝓ peccatis suis se meruisse arbitrat. Et aīas eius in hoc obitu suo salua. **A**pi illi o dulcissime dñe

meruisse

25

Speri illi o dulcissime domine: Jesu pater misericordiarū ianuam vite ⁊ regnī celorū. Et ipsam in regno tuo fac gaudere cum omnibus sanctis. amen.

Capitulum duodecimum.

Suissime Jesu dei ⁊ hominū mediator. Qui p salute nra
o penas nobis debitas in tuo passibili corpore sustinisti. Et
vt grauiore penarum amaritudines gustares: sponte
voluisti in hora tue passionis a tua humanitate dulcedinē vnite tibi
deitatis subtrahere: dum clamasti. **Beloi: beloi lamazabathani.**
Oramus clementiā tuā quaten⁹ suauissime domine Jesu hui⁹ ser
ui tui animam protegendo tua suauī consolatione letifices. Nam
si ipsum ipse pastor deseris. mor aduersarius tuus in ipsum irruet
⁊ occidet. Si propter demerita sua tribulari: ⁊ deseri mereat: quesu
mus suauissimam bonitatem tuam ne illum aduersarijs tradas
diffidentie: ⁊ desperatione tenebris tribulandū: nec insensibilem
ad gratiā facias. Sed p charitatis tue gratiā viuens ⁊ tue absen
tie amaritudinē sentiens: pia voce gemendo ad te clamet. **Deus
meus: deus me⁹: vt quid dereliquisti me: Tu at piissime pater et pastor
tua suauī pietate subuēi: quē pretioso sanguine tuo redemisti. Nec
tua gratia diu ipsum in hoc obitu patiat affligi: donec ad celestes
patriā tuorum merito dolorū clementer pducas amen.**

Capitulum decimumtertium.

Suauissime domine Jesu: dei ⁊ hoim mediator. Qui inter
o cetera tormēta que in cruce christi: corporaliter sitire vo
luisti vehementer dum clamasti. **Sitio.** Deprecamur ma
iestatē tuā quatenus aiām serui tui illo nunc igne digneris vrere:
quem in terris mittere venisti. Quo cunctis vitijs desiccatis illi⁹
aia et caro: charitatis tue igne succensa te solum sitiāt: te diligat:
te querat: reperiat: ⁊ fruatur. Et ipsam ad eternā beatitudinem san
ctissime passionis tue merito iubilose digneris adducē amē.

Capitulum decimumquartū.

Sacratissime domine Jesu: omne bonum psumās. Qui cū
o acetū gustasti dixisti. **Consumatū est: ⁊ inclinato capite spi
ritum emisisti.** Obsecramus maiestātē tuam p aia famuli
tui in extremis exntis quatenus grē tue dulcedinē: ⁊ splendidum
fidei lumen infundas illi: vt extremā horā in sancte charitatis tue
brachijs finire: ⁊ tibi dicere valeat. **Ecce clementissime vne Jesu
nunc ad te venio: tua suauī voce iube suscipi spiritum meum in etē
nam claritatē amē.**

Capitulum decimūquintū

Clementissime domine Iesu: solamē miserorū. Qui peccata nostra in tuo corpore portasti. Vere tu es de⁹ q̄ dolores nostros tulisti: ⁊ a p̄petua morte nos liberasti. Quia in sacratissimo corpore tuo a plāta pedis vsq; ad verticē nō fuit sanitas. Et qui eras p̄re filijs hoīm sp̄tiosus: quasi leprosus reputat⁹ fuisti. Deprecamur suauissimā charitatez tuā: quatenus oīa huius serui tui peccatorū vulnera sanes: vt oībus vitijs emundat⁹ ad te clementissimum patrē: ⁊ dominū spiritali solamine roborat⁹ letāter puenire valeat. Et qui tuo pretiosissimo sanguine est redemptus: ⁊ tue passionis insignia gestat: ad gloriosissimā visionē tuā oīm passioōnū tuarū merito ꝓcomitātib⁹ sc̄tis angel⁹ deducē digneris Amen.

Capitulum decimum sextum.

Maria beatissima p̄pter illius tēroris ꝓmotōz: quo cor tuum ꝓtremuit/ q̄n filium tuū dulcissimū dñm nostrū Iesum xp̄m/ filiū dei viui/ ab impijs captū: ligatus: ad supplitia tractū: ⁊ ab oībus derelictū esse euidisti. Adiuua nunc seruū tuū in extremis laborantē: quatenus de preteritis delictis veram ꝓtritōz habeat ⁊ dolorē. Et illius cor illustratū supno splēdore sit in feruida penitentiā: ne forte ī hoc obitu suo/ in occurso aduersarij paueat. Aut ī aduētū ⁊ aspectu tremēdi iudicis/ accusante ꝓscia/ contremisecat. Sed potius ꝓcib⁹ tuis iterueniētibus/ ipsius faciē in iubilo videns delectetur Amen.

Virgo dulcissima dei genitrix Maria, p̄pter planct⁹ ⁊ lachrymas quib⁹ afflictebaris q̄n filiū tuū dñm nrm Iesum christum filiū dei viui vidisti ꝓresidi ꝓntari: ab iniq̄s innocens accusari: ⁊ opprobrijs affici. Impetra huic famulo tuo lachrymarū grāz: ⁊ sacre fidei indelibile lumen: quo offensionis maculas abluē valeat. Et tu m̄ gloriosa eū nunc adiuua: ne sathanas illudere possit: ac diuersis tēptatib⁹ ꝓ libitu suo flagellare: denictūq; reū statuē terribili iudici: s; poti⁹ seipsum in lumie fidei iudicet in ꝓnti ac disciplis vere ꝓnie deuote flagellet. Amen. Ca. xviii.

Maria suauissima dei genitrix ob crutiat⁹ ⁊ angustias q̄s sustinuit cor tuū q̄n filius tuus dñs noster Iesus xp̄s filius dei viui clamētibus iudeis crucifige: morti adiudicatus ⁊ cruci supplitio ꝓmendat⁹ est. Subueni ꝓssima mater huic seruo tuo in extremis laboranti. Quia corpus illi⁹ dolore infirmitatis torquet⁹: ⁊ aīa hinc ꝓ demonum insidias: hinc ꝓ tērorē discrete discussionis angustiat⁹. Subueni inquā suauissima domina: ne eterne

mortis suam contra illum ferat: aut flammis eternalibus tradatur
ppetuo cruciatus. Veru te p ipso intercedete ad celestem gloria
potius puenire mereat amen.

Capitulum decimumnonum.

o Virgo clemētissima dei genitrix **M**aria ob illius doloris
gladius: qui tuam felicissimā aiā ptransiuit qñ cernebas
filiū tuum delicatissimū dñm nrm Jesum christum: filium
dei viui nudū in cruce leuatū: clauis pforatū: cruore pfusus ac pla
gis ⁊ vulneribus laceratū: **A**diuua nūc beatissima domina animā
hui⁹ famuli tui: vt ppassionis gladi⁹ eam pfodiat: diuini timoris ⁊
amoris lancea vulneret: ita vt oīs peccati sanguis noxius a pecto
re effluat: vitijsq; mundeat: ⁊ diuinis virtutibus decoret: quatenus
desiderio: ⁊ toto affectu terrena despitiēs ad celestia subleuet: ad
quā te deducente iubilose puenire mereat Amen.

Capitulum vigesimum.

o **M**aria virgo sanctissima ob tormentū: ⁊ grauantē qđ cor
tuum sustinuit qñ filium tuum sanctissimū dñm nrm Jes
sum christū filiū dei viui pre dolore voce magna claman
tem: te matrē dilectā **J**ohanni pmendantē: deficiente attēdebas:
ita vt pre nimio doloris gladio vulnerata loq nō potēas. Subueni
o gloriosa domina famulo tuo huic: qz lingua eius ad te inuocādū
se mouere non potest: oculis eius lumine priuant: aures eius sur
descunt: ⁊ obturant: omnesq; vires: ac sensus defitiūt. **O** piūssima
mater exaudi preces nras: quas ad aures tue pietatis fundimus.
Et subueni sibi in hoc obitu suo: ac suauissimo filio tuo eius spi
ritū pmenda quaten⁹ tuo pio interuentu a terrorib⁹: ⁊ tormentis
⁊ ad desideratā celestis patrie requiem te comitante iubilose per
uenire mereatur Amen.

Capitulum vigesimumprimum.

o **M**aria virgo castissima ob acerbi euolat⁹ planctum quez
de pfundo pectoris erumpentem abscondere nō valebas
quando in amplexus filij tui ruebas. Cuius genas añ nitē
tes: ⁊ oratiuncula mortis palorib⁹ pfundi conspitiēbas. **A**uxiliare
suauissima mī huic seruo tuo: qten⁹ in delict⁹ pmissis sic doleat: vt
aia ei⁹ mellifluis osculis: ⁊ amorosis āplexib⁹ dñi nri Jesu xpi in ce
lesti beatissimo regno digne valeat pfrui Amen.

Capitulum vigesimumsecundum.

Maria virgo gloriosissima ob singultus et suspiria: indicibilis
o lias lameta quibus afflicta est cor tuum quoniam cernebas filium
tuum dominum nostrum Jesum christum filium dei vivi: anime tue unicus
solatium sepeliri. Adiuva o sacratissima mater animam serui tui in hac
lachrimarum valle laborantem: ut quando de corpore egressa fuerit: tuis
suffragantibus meritis cum corusco charitatis lumine te concomi-
tante domino nostro Jesu tempore glorificanda a te presentem amen.

Capitulum vigesimum tertium.

Et summa deus trinitas omnipotens eterne deus: qui es spiritus pro omnia
t deus benedictus in secula. Quem omnis spiritus laudat sup-
pliciter exoramus: quatenus pro merito illius ineffabilis: et ex-
cellentissime charitatis qua dilectissimus filius tuus dominus noster Jesus
christus homo fieri dignatus est. Qua etiam pro salute nostra vincula: op-
probria: vitia: flagella: alapas: coronam spinarum: ac immanissimam mor-
tem amorose passus est. Et etiam pro merito gloriosissime: et beatis-
sime virginis Marie: et omnium sanctorum: qui tibi ab initio mundi pla-
cuerunt. Necnon pro virtute clauium spiritualium quas clementissime
bone Jesu ecclesie tue ministris tradidisti: ut huic famulo tuo in
extremis laboranti misericorditer indulgere digneris omnia peccata
sua que ab hora sacri baptismatis usque ad presens quo: quo modo ma-
litia: miseria: ignorantia: ac fragilitate commisit. Et ipsum pro sanctas
indulgentias: et absolutos ex thesaris tue immense charitatis indul-
tas reddere digneris in illa puritate: innocentia: ac spirituali clari-
tate: quas in baptismo donare dignatus es. Dignare etiam suavissi-
me domine Jesu ab omni aspectu: et terrore demonum ipsum tueri. Et pro-
pter gloriosi nominis tue honorem ipsum in conspectu diuine maie-
statis tue gratum reddere. Quatenus dulcissime patri: ac amabilissi-
me redemptor bone Jesu merito omnium sanctorum tuorum: et presertim
sacratissime passionis tue anima eius in vlnas sancte charitatis tue cle-
menter suscipias te perheni iubilo in celorum beatissimo regno frui-
turum. Amen.

Capitulum vigesimum quartum.

Domine deus omnipotens: qui trinus et unus es: tua extrema compulsi-
o charitate: te humiliter exoram pro anima serui tui nunc in ex-
tremis laborantis: quam sacratissime domine commendam pro-
me omnipotentie tue: ut illam ab aspectu et terrore demonum custodias:
et tuearis: ne in desperatis labat: ne diffidentie temptationibus obnu-
bilem: ac preteritarum culparum recordatione maculet. Exaudi nos do-
mine gloriose tua suavissima bonitate interpellantes pro illa.

Et exaudi per orationes Patriarcharum. Per merita prophetarum. Per suffragia apostolorum. Per victoriam martirum. Per fidem confessorum. Per castitatem virginum. Per deuotam intercessionem omnium qui tibi ab initio placuerunt. Suauissime dñe ab ipsa anima expelle iactantiam: et compunctionem tribue. Superbiam minue: et perfice humilitatem. Fletum suscita: et cor eius mollifica. Ab omnibus insidijs inimici illam clementer libera: et in lumine fidei conserua illam. Lumen gratie tue infunde illi: vt de omnibus peccatis veram contritionem obtineat. Clementissime domine omnia desideria mala tolle ab ipsa. Omnia diaboli tela ignea extingue. Dona illi lachrymas ex tuo ardenti affectu: q̄ peccatorum suorum dissoluant vincula. Audi domine que petit: et celeriter exaudi. Si despicias pro: si respicias uiuit. Si iustitiam requiris ante te mortua fetet. Si cum misericordia respexeris: ipsam peccatis fetentem de desperationis baratro suscitas. Quod in ea odis longe fac ab ipsa: et spiritum tue spiritualis letitie illi tribue. Bone Jesu anime eius parce malis criminibus et peccatis. Visita illum infirmum: egrotum cura: sana languidum. Domine Jesu da illi cor quod timeat te: sensum qui intelligat te: et oculos spirituales qui videant te. Domine Jesu miserere illi: et de maiestatis tue sede clementer respice: et anime eius tenebras tui splendoris radio illumina. Clementissime domine Jesu a te peccatorum eius remissionem humiliter petimus: a quo: et per quem est omnis propitiatio. Sancta et imaculata virgo Maria domini nostri Jesu christi mater: te obnixè deprecamur: quatenus pro anima huius serui tui interuenire digneris apud illum cuius templum effici merulii. Sancte Michael. Sancte Gabriel. Sancte Raphael. Sancte Angelle custos eius cum omnibus choris angelorum: patriarcharum: prophetarum: apostolorum: martirum: confessorum: sacerdotum: leuitarum: heremitarum: doctorum: monachorum: virginum: omniumq̄ iustorum. Per eximium domini nostri Jesu christi amorem qui vos elegit: de cuius contemplatione gaudetis: vos orare presumimus pro huius fratris nostri anima: vt pro ipsa supplicare dignemini. Quatenus de diaboli faucibus: et de morte perpetua liberari mereatur. Domine Jesu perpetuam vitam in magnam misericordiam tuam ei largire digneris. O clementissime domine Jesu qui omnem miserere famulum tuum a tua misericordia fieri alienum non patiaris. Quatenus in passionis sacratissime tue merito ab omnib⁹

peccatis suis abluatur: et tecum eternaliter in celorum beatissimo regno gloriatur Amen.

Capitulum vigesimum quintum
Domine Iesu deus noster in adiutorium serui tui morientis intende.
Domine ad adiuuandum illi festina amen.

Capitulum .xxvi.

Iesu deus noster oculos famuli tui illumina: ne in morte obdormiat: neque inimicus eius dicat. Preualui aduersus eum: Exaudi domine Iesu orationes nostras pro eo: illumina domine Iesu animam eius. Signa domine Iesu lumen vultus tui super eum. Humilem letitiam domine Iesu infunde in cor eius. Voce nostra domine Iesu clamamus ad te pro eo. Bone Iesu de excelsis glorie tue exaudi nos pro eo orantes. Susceptor esto domine Iesu eius in obitu suo angelorum domine Iesu letifica animam eius.

Capitulum vigesimum septimum.

Maria virgo suavissima huic seruo tuo morienti miserere.
o Et orationem nostram pro eo pia mater exaudi. Ad te gloriosissima virgo Maria oramus pro famulo tuo. Mater sacratissima nos orantes pro eo velociter exaudi. Respice beatissima virgo Maria in seruum tuum: et miserere illi: quia gloriosa mater vnicus et pauper est. In pace tua suavissima virgo Maria huius famuli tui anima dormiat: et requiescat. Auribus gloriosa virgo maria percipe verba orationis nostre pro famulo tuo: et intellige clamorem cordis nostri pro eo beatissima mater

Capitulum vigesimum octauum

Iesu domine deus noster voces orationis nostre pro famulo tuo intende rex noster: bone Iesu cor eius illumina. Et letetur domine Iesu anima serui tui: quia sperat in te. Domine Iesu speret de te. Sperat bone Iesu famulus tuus in te. Domine Iesu saluum fac ipsum ex omnibus persequentibus eum: et libera illum. Ut quidem bone Iesu recessisti longe. Domine Iesu ne despicias seruum tuum in opportunitatibus et tribulatione. Per misericordiam tuam domine Iesu animam serui tui viuifica: ut bone Iesu nomine tuo possit in eum

Capitulum vigesimum nonum

Maria virgo piissima seruo tuo miserere: quoniam infirmus est. Animam eius suavissima mater sana: quia omnia interiora eius conturbata sunt. Animam serui tui gloriosa virgo maria de manu sathane eripe. Conuertere pia mater et saluum fac illum. Respice suavissima virgo Maria inimicos serui tui: quoniam

multiplicati sunt. Beatissima mater adiuua illum ne pereat. In tua iustitia suauissima virgo Maria deduc famulum tuum propter inimicos eius: dirige in conspectu tuo vias eius. Anima serui tui turbata est valde: et tu suauissima mater salua illum ne cadat a via sancta

Capitulum trigesimum.

Iesu domine deus noster ne in furore arguas seruum tuum neque bone iesu in ira tua corripas illum. Exultet bone iesu in te salutari suo seruus tuus. Bone iesu libera eum ab interitu demonis. Saluum fac bone iesu seruum tuum: quoniam spiritus eius deficit. et veritates tue ab anima eius diminue sunt. Vide domine iesu animam serui tui in obitu laborante: et de manu peccatoris libera eam. Serua domine iesu animam serui tui: et custodi illam a generatione mala in eum.

Capitulum trigesimumprimum:

Maria virgo sacratissima adsis famulo tuo: mater beatissima adiuua illum ne pereat. Auribus percipe gloriosa virgo maria orationem nostram pro famulo tuo: ne demon gloriatur de illius perditione. Refugium esto suauissima virgo maria huic pauperulo morienti: et in hac horribili tribulatione esto illi adiutrix. In lumine fidei gloriosissima virgo Maria animam serui tui letifica: ut illius mens non moueatur a timore domini. Resistens dextere tue suauissima virgo Maria animam famuli tui custodi: et presentia tua consola illam.

Capitulum trigesimumsecundum.

Iesu domine deus noster animam famuli tui conserva: quoniam sperat in te: illustra cor eius: ut iubilose ad te veniat. Exultet bone iesu cor serui tui morientis in te cantet: et psallat tibi domino deo suo in eternum. Sub vmbra alarum tuarum domine iesu famulum tuum protege a facie impiorum qui illum affligunt. Usque quo auertes faciem tuam ab eo: Salua domine iesu ex ore leonis animam famuli tui: et a cornibus unicornium bone iesu misericorditer libera eam

Capitulum trigesimumtercium.

Maria virgo misericordias tuas cum famulo tuo moriente mirifica illum in te sperantem saluum fac. Aures tuas gloriosissima virgo maria ad seruum tuum inclina: et affectum cordis illius exaudi. Nam in tribulatione maxima versatur. Responde suauissima virgo maria huius serui tui morientis angustias: et illum libera: et ad preces nostras pro illo intende.

In hac terribili animaduersione famuli tui gloriosissima virgo maria inuocamus te: quatenus suauis aspectu tuo letifices illum. Ad te suauissima *Virgo. m.* aiaz serui tui trabe: non erubescat quoniam sperat in te

Capitulum tricesimumquartum.

*I*esu domine deus noster anima famuli tui requiescat in te esto illi nunc refugium et liberator. Exurge bone iesu in adiutorium serui tui. Demonem preueni: et illum expelle ne animam famuli tui rapere valeat. Sit bone iesu nomen tuum dulcissimum benedictum: ex hoc nunc et usque in seculum. Voce nostra bone iesu ad te pro seruo tuo clamamus: salua illius animam in hac hora. Saluam fac domine iesu animam famuli tui: et libera eam bone iesu quia deus suus es tu.

Capitulum trigesimumquintum

*M*aria virgo beatissima animam serui tui illumina: et tenebras eius mentales tua prece depelle. Ab insurgentibus in famulum tuum gloriosa virgo *Maria* libera eum: et a spiritu iniquo protege illum. Respice in seruum tuum morientem suauissima virgo *Maria*: et libera eum ne pereat. Imple clementissima virgo *Maria* preces nostras pro famulo tuo: ut sentiat quia tu es eius suauissima mater. Auxilium de celo gloriosa virgo maria mitte seruo tuo: et de excelso tuere illum.

Capitulum trigesimum sextum.

*I*esu domine deus noster animam serui tui salua et fac: ut de tua presentia semper letetur. Exultet in te bone iesu seruus tuus: psallat et cantat tibi in eum. Speret in te domine iesu famulus tuus: eripe illum ne pereat. Vias tuas domine iesu seruo tuo ostende: et semitas tuas edoce illum. secundum misericordiam tuam domine iesu miserere seruo tuo: et propter bonitatem tuam animam illius illumina.

Capitulum xxxvii.

*M*aria virgo beatissima auxilium tuum ne elongaueris a seruo tuo: ad illius defensionem propera. A framea diaboli gloriosa virgo *Maria* animam famuli tui libera: et de manu illius erue ipsam. Reminiscere misericordiarum tuarum suauissima virgo *Maria*: et de inferno animam serui tui libera. In veritate tua gloriosa virgo maria animam famuli tui dirige: et esto illi suauissima consolatrix. *Aiaz* serui tui beatissima *Virgo. m.* custodi et erue in laudem ne in desperatores labatur.

Capitulum trigesimum octauum

*I*esu domine deus noster humilitatem et laborem famuli

tui vide: et omnia eius delicta dimitte. Exaudi bone iesu voces nostras: qua pro anima serui tui ad te clamamus: miserere illi et salua illum. Saluam fac animam famuli tui domine iesu: et de celo benedic illi. Velociter bone iesu preces nostras pro seruo tuo exaudi quia illius spiritus deficere incipit. In misericordiam tuam domine iesu animam famuli tui viuifica: ut sancte fidei lumē iubilose custodiat.

Capitulū trigesimūnonū.

Aria virgo suauissima seruo tuo quoniam tribulatur miserere: et ne aspectu demonis terreatur illum adiuua. Aria serui tui bone iesu: et gloriosa virgo Maria iubilet in te: et delectetur in suauissimo nato tuo. Respice beatissima virgo Maria ad famulum tuum: in manibus tuis illius animam suscipe. Illustra faciem tuam gloriosa virgo Maria super seruum tuum: in tua misericordia illum saluum fac. A persequentibus animam serui tui suauissima virgo Maria eripe illum: et de manu odientium eum libera illum velociter.

Capitulum quadragesimū

Iesu domine deus noster iudica anime serui tui nocentes: expugna ocuis impugnantes illam. Effunde bone iesu fra meam tuam aduersus illos qui persequuntur animam famuli tui. Sic anime eius salus tua ego sum. Salus domine iesu esto anime serui tui: et eius protector in omni tribulatione. Vide bone iesu afflictionem famuli tui: ne sileas: et ne discedas ab illo. Saluator animarū bone iesu exurge in adiutorium serui tui: ne a te aspectu demonis separetur.

Capitulū quadragesimūprimū.

Aria virgo beatissima esto anime famuli tui in refugium a tribulatione que circundat illam: tua presentia letifica illum. Apprehende gloriosa virgo Maria arma et scutum: et exurge in adiutorium serui tui. Retrosum auertantur suauissima virgo Maria: et confundantur demones. Et ne animam famuli tui obnubilent: tu gloriosa virgo domina adiuua illum. Induantur gloriosa virgo Maria demones pudore: et confusione: ut anime serui tui in nullo proorsus nocere valeant. Animam famuli tui clementissima virgo Maria respice: et a deceptione aduersarij illam erue.

Capitulū quadragesimūsecundū.

Iesu domine deus noster intende anime famuli tui: et libera illum: et propter terrorem inimici tuo splendore illustra illum.

Exaudi bone iesu seruum tuum quoniam benigna est misericor
dia tua. *fm* meritum gratie tue libera illum. Saluus fac bone iesu
seruum tuum: illius mentem tua gratia illumina. *Voce* serui tui
domine iesu exaudi in hac hora: et propter nomen sanctum tuum
protege illum. Salus electorum bone iesu tu es: in lumine tuo les
tifica animam famuli tui: vt ad te perueniat.

Capitulū quadragesimūteritium.

Aria virgo beatissima famulo tuo miserere: quoniam vndis
q̄ conculcatur: et demontota die impugnans tribulat anis
mam serui tui gloriosa virgo *M*aria de te exultare: vt de
lectet in suauissimo filio tuo. Redde beatissima virgo *M*aria spi
ritualem letitiam famulo tuo et per te cor illius confirmetur in do
mino deo. Inclina gloriosa virgo maria aurem tuam ad seruum tuū
quoniam iops et pauper est. Adiuatrix esto suauissima virgo maria
famulo tuo: adiuua illum ne in eternum pereat.

Capitulū quadragesimūquartū.

Iesu domine deus noster *fm* misericordiam tuam iudica ser
uum tuum: vt qui oderunt eum non supergaudeant illi. Ex
urge bone iesu adiuua seruum tuum: et propter nomen tuū
redime. Salutaris noster bone iesu ad te conuerte seruum tuum: et
ostende illi gloriosam faciem tuam. Veritatem: et lucem tuam bone
iesu emitte famulo tuo: et ipse illius animam adducant. Spiritus
tuū dñe iesu infunde seruo tuo vt viuat in eternū. *Ca. xlv.*

Aria virgo suauissima famulo tuo miserere: quoniam in te p̄fidit
aia eius. adiuua gloriosa virgo *M*aria seruum tuum. et saluus
erit: meditet sp̄ in lege domini. Respice beatissima virgo
*M*aria in seruum tuum et miserere illi. Da spirituale donū illi vt fis
lius gratie sit. In quacunq; hora gloriosa virgo *M*aria inuocauere
rimus te p̄ seruo tuo velociter exaudi nos orantes p̄ illo. auribus p̄ci
pe beatissima *X*go. m. orōs n̄ras p̄ famulo tuo et intende ad deprecas
tionem nostram.

Capitulū quadragesimūsextum.

Iesu domine deus noster: susceptor esto famuli tui: et libera
illum ab omni malo. Exurge bone iesu saluus fac seruum tuū
vt non timeat demones circundantes animam eius. Ser
uus tuus domine iesu angustiatur: subueni illi vt tua presentia cō
soletur. Vide domine iesu temptationes quas famulus tuus patio
tur: et succurre illi ne pereat. Bētiat anima serui tui domine *I*esu
auxilium gratie tue et perpetuo gaudeat in te.

Capitulum quadragesimumseptimum.

Aria virgo dulcissima exultet seruus tuus i tua misericordia quoniam tu es suauissima peccatorum respiratio. anima serui tui gloriosa virgo Maria exultet in te: non deseras neque despicias illum. Respice gloriosa virgo Maria afflictiones quas patitur anima serui tui: non derelinquas illum demoni tribuladuz In semitas rectas gloriosissima virgo Maria animam famuli tui deducas: ne glorie sathan contra illum. ad te gloriosa virgo Maria pie clamam' pro anima serui tui: vt tuo benigno foueat' p'sidio

Capitulum quadragesimumoctauum.

Iesu domine deus noster adiutor esto famulo tuo: et lumen sancte fidei illi infunde vt lete veniat ad te. Exurge bone iesu in adiutorium famuli tui: exurge et ne repellas illum a te. Suscipe domine iesu animas serui tui et viuat: et non confundas illum ab expectatione sua. Virtutus amator bone iesu couerte faciem tuam ad famulum tuum et ab omni dolore libera eum. Super seruum tuum domine iesu deprecabilis esto: et salua illum ab omni malo.

Capitulum quadragesimumnonum.

Aria virgo suauissima famulum tuum ab omnibus angustiis quas patitur libera: vt iubiletur cum omnibus sanctis ad te. adhereat gloriosa virgo Maria aia serui tui tibi: tu suscipe illam vt sequatur te. Recordare beatissima virgo Maria q' tu es aduocata miserorum miserere aie famuli tui: ad incunditatem celestem puenire valeat. In manibus tuis gloriosa Virgo. m. aiaz famuli tui suscipe clementer: vt exultet et letetur de tua gloria: et saluatione sua. ad te suauissima virgo Maria oramus pro anima famuli tui: vt per te presentetur gloriosissimo filio domino nostro iesu christo perpetuo spiritualiter copulanda amen. Capitulum quinquagesimum.

Audate omnes ciues celici dominum iesum cum gloriosa virgine Maria in spiritu iubilationis: omnis terra cum gaudio laudet matrem cum filio: cum quibus aiam hui' famuli sp viuat. De remiscari' dne delicta famuli tui: neque vindictam sumas de peccatis eius bone iesu domine deus noster.

kyrieleyson   Christeleyson   kyrieleyson.
Christe audi nos.   Christe exaudi nos.
Pater de celis deus miserere ei.
Fili redemptor mundi deus miserere ei
Spiritus sancte deus miserere ei.

Sancta trinitas vnus deus miserere ei.	
Sancta anima dñi nři Jesu christi miserere ei.	
Sancta Maria	ora pro eo.
Sancta dei genitrix	02.
Sancta virgo virginum	02.
Sancte Michael	02.
Sancte Gabriel	02.
Sancte Raphael	02.
Sancte angele custos eius	02.
Oēs scti btōruz spirituum ordines	02.
Sancte Johannes baptista	02.
Oēs sancti patriarehe ⁊ propbete	02.
Sancte Petre	02.
Sancte Paule	02.
Sancte Andrea	02.
Sancte Jacobe	02.
Sancte Johannes	02.
Sancte Philippe	02.
Sancte Bartholomee	02.
Sancte Mathee	02.
Sancte Thoma	02.
Sancte Jacobe	02.
Sancte Simon	02.
Sancte Tadee	02.
Sancte Mathia	02.
Sancte Luca	02.
Sancte Marce	02.
Sancte Barnaba	02.
Oēs sancti Apostoli ⁊ Euāgeliste	02.
Omnes scti discipuli ⁊ innocentes	02.
Sancte Stephane	02.
Sancte Clemens	02.
Sancte Sixte	02.
Sancte Corneli	02.
Sancte Cipriane	02.
Sancte Laurenti	02.
Sancte Vincenti	02.
Sancte Ignati	02.

Sancte Fabiane	02.
Sancte Sebastiane	02.
Sancte Mauriti cum socijs suis	02.
Sancte Dionisi cu socijs suis	02.
Omnes sancti martires	02.
Sancte Silvester.	02.
Sancte Gregori	02.
Sancte Martine.	02.
Sancte Nicolae	02.
Sancte Ambrosi	02.
Sancte Augustine	02.
Sancte Jeronime.	02.
Sancte Anthoni	02.
Sancte Maule prime heremita.	02.
Sancte Benedicte	02.
Sancte Bernarde	02.
Sancte Francisce	02.
Sancte Dominice	02.
Omnes sancti confessores	02.
Sancta Felicitas.	02.
Sanctu Perpetua	02.
Sancta Blandina	02.
Sancta Agnes	02.
Sancta Cecilia	02.
Sancta Apollonia	02.
Sancta Katherina	02.
Sancta Maria magdalena.	02.
Sancta Margareta	ora pro eo.
Omnes sante virgines z continentes	orate pro eo.
Omnes sancti z sancte dei	orate pro eo
Propitius esto	parce ei domine
Propitius esto: z a morte perpetua	libera eum domine.
A visione diaboli	libera eum domine
A Terrore demonu	libera eum domine.
A Helu horrido e calore nimio	libera eu domine
A Diffidentia mentis	libera eum domine.
A Tenebris mentalibus	libera euz domine
A Loco penaru z pondere peccatoru	libera eu domine

Ab omni malo: et auditu maledictionis eterne libera eum domine.
 Per annuntiationem et natiuitatem tuam libera eum domine.
 Per vincula: opprobria: et conuitia tua libera eum domine.
 Per flagella: alapas: et sputa libera eum domine.
 Per coronam spineam: derisiones: passionem: et crucem tuam libera eum domine.
 Per sacratissimam mortem tuam libera eum domine.
 Per gloriosam resurrectionem tuam libera eum domine.
 Per admirabilem ascensionem tuam libera eum domine.
 Per gratiam sancti spiritus paracliti libera eum domine.
 In die iudicii libera eum domine.
 Per intercessionem omnium sanctorum libera eum domine.
 Peccatores. te rogamus audi nos.
 Ut iracundie tue flagella ab eo remoueas te rogamus audi nos.
 Ut eum ab omnibus erroribus absoluas te rogamus audi nos.
 Ut spiritum eius a loco horrois: et tenebrarum libera te ro. audi nos.
 Ut eum in numero electorum tuorum assumes te rogamus audi nos.
 Ut a consortio malorum eum discerni facias te rogamus audi nos.
 Ut eum in regione uiuorum cum sanctis angelis collocare digner te ro.
 Ut eum premia uite eterne adipisci facias te rogamus audi nos.
 Ut eum a mortifero diabolo defendere digner te rogamus audi nos.
 Fili dei te rogamus audi nos.
 Domine iesu christe pro nobis crucifixe te rogamus audi nos.
 Domine iesu christe de aduersariis triumphator te roga. audi nos.
 Domine iesu christe aduocate noster dementissime te ro. au. nos.
 Agnus dei qui tollis peccata mundi parce ei domine.
 Agnus dei qui tollis peccata mundi miserere ei domine.
 Agnus dei qui tollis peccata mundi dona ei pacem.
 kyrieleyson. — Christeleyson. — kyrieleyson: — Pater noster.
 Saluum fac seruum tuum deus meus sperantem in te.
 Esto ei domine turris fortitudinis a facie inimici.
 Nihil proficiat inimicus in eo: et filius iniquitatis non apponat nocere ei.
 Dominus uobiscum. Et cum spiritu tuo.

Capitulum quinquagesimum primum

Mericordiam tuam domine sancte pater omnipotens

21 by

eterne deus pietatis affectu pro alijs orare cogimur. Et qui p nos
stris peccatis supplicare nequaquam sufficimus: tamen de tua gra
tuita pietate confisi clementiam tuam deprecamur: vt animā hu
ius famuli tui ad te reuertentes cum pietate suscipias. Adsit ei an
gelus Michael: et per manus sanctorum angelorum inter sanctos
et electos tuos in sinu Abrahę: Isaac: et Jacob patriarcharum tuorum
eam collocare digneris. Quatenus a principibus tenebrarum: et
de locis penarum liberata: nullius ignorantie: aut proprie volunta
tis seu fragilitatis confundatur erroribus. Sed potius agnoscat
a tuis: et sancte beatitudinis requie perfruatur: atque cum magni
iudicii aduenerit dies inter sanctos resuscitatus: gloria beatissimo
me visionis perpetuo satietur.

Capitulū quinquagesimū secundū.

Uauissime domine Iesu christe per illum ineffabilem amo
rem qui te dignissimum innocentissimum. et delicatissimum
paterne charitatis filium pro nobis factum hominem vul
nerari ac crudeliter mori pro hominibus redimendis fecit. Indul
ge clementissime domine Iesu huic famulo tuo omne quod cogita
tu: verbo: et facto: affectibus: et motibus: et sensibus anime: et
corporis deliquit. Et veram omnium peccatorum suorum remissionem
sacratissime domine Iesu tribue illi spirituale lumen tue ardentis
sime charitatis: qua totius mundi culpas diluisti: ac in plenam sup
pletionem omnium negligentiarum suarum meritum tue sacratissime
passionis adde. Et insuper tribue illi fructum omnium bonorum operum
per electos tuos factorum qui tibi placuerunt.

Capitulū quinquagesimū tertium

Loriosissime domine Iesu in vnione feruentissimi amoris
qui te coegit incarnari: et anxio spiritu in cruce mori. Ad
medullam dulcissimi amoris tui pulsamus: vt famulo tuo
omnia peccata que omni modo commisit dimittas: et tue perdignis
simo passionis merito omnia suppleas: faciasque illum superabundant
tissimam multitudinem miserationum tuarum. Disponas eum placidis
simo tibi modo sibi vtilissimo: suauiter patientia: vera penitentia:
plena remissione: recta fide: spe firma: ardenti charitate: et perfec
tissimo statu. Quatenus inter dulcissimum amplexum: et suauissimum
osculum tuum. O clementissime domine Iesu eius anima letanter ex
piret ad tuam eternam laudem: et gloriam laudandam: cognoscendam
et fruendam Amen.

Capitulū quinquagesimūquartū

Sacratissime domine ihesu christe in manus inextinguibilis
misericordie tue commendamus spiritū huius famuli tui
fm amoris tui magnitudinem: quo se anima tua sanctissi-
ma in cruce glorioso patri commendauit. Suppliciter deprecans
tes quatenus per illam ineffabilem qua diuina paternitas in se to-
tum traxit illam sanctissimam animam tuā: vt in ista hora famuli
tui in eodem feruentissimo amore spiritus eius suscipias. Eya dul-
cissime domine Jesu animarum redemptor: benignissime domine
per illam lachrymabilem vocem qua fm humanitatez pro nobis
moriturus: laboribus: et doloribus passionis adeo consumptus es
vt te a patre derelictum ter clamares: ne longe suauissime ihesu fa-
cias a famulo tuo tue miserationis auxiliuz in hac hora afflictōis
sue pre defectione: et psumptione spiritus te inuocare non valēte
Sed triumphum sancte crucis et per virtutez salutiffere passiōis
gratiose mortis tue: cogita de: ea cogitationes pacis: et misericor-
die: et consolationis: et non afflictionis. Et libera eam ab omnibus
angustijs: et tua solita benignitate bone Jesu et dulcissime p̄ erue
illam a tormentis sibi deputatis: et ad eternam requiem illam per-
ducere digueris cum voce exultationis.

Capitulū quinquagesimūquintū.

Ontemerata: et in eternuz benedicta virgo Maria: totius
angustie et miserie adiutrix: famulo tuo succurre dulciter:
et tuam gloriosam faciem ostende illi in hac vltima necessis-
tate sua: et omnes inimicos eius in virtute suauissimi filij tui domi-
ni nostri ihesu christi: et sancte crucis disperde: et a potente dracone
infernali: et ab eius horribili visione: et ab omni fraude malorū spi-
rituum defende illū: et ex oī angustia libera euz: quatenus tecū cū
beatis spiritibus domino deo in celorū beatissimo regno spiritua-
les psoluat laudes amen.

Capitulū quinquagesimūsextum.

Ancte Michael archāgele huic aīe succurre apud altissi-
mū iudicē. **O** iūctissime pugil assiste huic famulo in extre-
mis laborāti: et eū potēter a dracōe ifernali defēde: et a visi-
one: fraudeq; malorū spirituū. Insup exoram⁹ te p̄clarū: vt in hac
extrema hora vite ipsi⁹ aīaz ei⁹ benigne suscipias: ac suauitē i sinū
tuū recipias: illāq; in locū refrigerij lucis et pacis pducas cū dño ie-
su eternaliter regnaturū amen.

Capitulū. lviij.

Misericordissime domine Jesu christe fili dei viui in

in unione illius p̄mēdatōis quia tuā sc̄tissimā aiā in cruce moriēs
p̄ri tuo celesti p̄mendasti misericordissimā bonitatē tuā hūilitē ex
orantes petim⁹ q̄ten⁹ p̄ oēs honore z meritū eiusdē aiē tue sc̄tissi
me p̄ quā oēs saluāt aiē: z a morte p̄petua liberant⁹: aiē famuli tui
miserer̄ eam misericorditē liberās ab insidijs diaboli: a miserijs z
penis: z illā p̄ te sc̄tissime passiōis meritū z bt̄issime. m. x̄gis z ma
tr̄ tue itēcessionē ad p̄tēplatōz tue bt̄issime visiōis p̄ducē digner̄.

Capitulum quinquagesimum octauum.

Ommēdam⁹ te fratre charissime p̄ipotentī deo: cui⁹ crea
c tura es: ut cū hūanitatē debitū morte iterueniēte p̄solue
ris: ad creatorē tuum q̄ te de limo formauit reuertaris. Et
de corpore egrediēte aiā tua splēdid⁹ angelorū chorus occurrat.
Patriarcharū cune⁹: z p̄phetarū nūer⁹ suauissimo modulamē
tibi occurrat: iudex apostolorū senatus tibi dand⁹ existat. Candis
datorū tibi martirū exercit⁹ iubiloso p̄centu obuiet. Liliata ruti
lantū p̄fessorū turma te letanter excipiat. Subilantiū te virginū
chor⁹ suscipiat: z bt̄ē quiet⁹ in sinū patriarcharū tibi suavis āplex⁹
appareat: qui inter assultentes sibi iugiter te interesse faciāt.igno
res oīno q̄d horret in tenebris: q̄d stridet in flāmis: q̄d cruiat in
tormētis. Cedat tibi teterrimus sathanas cū satellitib⁹ suis. ī ad
uentu suo te comitantib⁹ angelis p̄tremiscat: atz in eterne noctis
chaos diffugiat. Exurgat de⁹: z dissipent⁹ inimici ei⁹: z fugiāt a fa
cie ei⁹ qui oder̄t eum. Confundant⁹ igit̄ z erubescāt contra te legi
ones tartaree: z ministri sathane: iter tuū deducēte te angelo bo
no īpedire nō valeant. Ab oī cruiatu dñs iesus xp̄s te libēt q̄ amo
rose p̄ te mortu⁹ est. Dñs iesus xp̄s dei viui fili⁹ saluator z redem
ptor tu⁹ intra sancta paradisi z amena loca te p̄stituat. Et ille sua
uissim⁹ pastor iter oues suas te locās agnoscat: p̄plectat: z nutriat
ille amantissim⁹ p̄r sui sacratissimi sanguis p̄cio: ab oīb⁹ peccatis
q̄ p̄misisti malitia: miseria: fragilitate: z ignorātia: mortalitez z ve
nialiter te benigne absoluat: atz cū electi suis ad dexterā suā phen
ni iubilo fruiturū te p̄stituat: q̄ten⁹ p̄ssimū redemptorē tuūz facie
ad faciē vidēs: z p̄ns sp̄ assistēs beat⁹ oculis gloriosa visione potis
ar: donec glorioso corpore tuo re assumpto sp̄uali: essentiali: z acci
dētali p̄mio cū bt̄issimis spiritib⁹ leter⁹ p̄hēni euo. p̄roficiscē nūc
aīa xp̄iana de hoc misero mundo in noīe p̄ris oīpotētis q̄ te crea
uit In noīe dñi n̄ri iesu xp̄i q̄ p̄ te amorose passus est. In noīe sp̄s
sancti q̄ in te ḡtiose fusus est. Occurrāt tibi et succurrāt sc̄ti āgeli
z oīs chor⁹ angelorū. Subueniat tibi p̄iarche in lumine fidei sue

liliata

Alexpirar

Prophete in splēdore spei sue. Apostoli in fulgore eximie charita-
tis. Martires in māsuētissima patiētia. Confessores in hūili obe-
dientia. Virgines in lucida mūditiā. Monachi in clara hūilitate.
Heremite in sincera austeritate. Et omnes sancti ⁊ sancte dei in
plena virtutum ꝑsumatōe. Adiuent omnes orationes sanctorum
vt in pace ⁊ luce sit locus tuus: ⁊ habitatio tua in celesti Ierusalem
per eterna secula seculorum Amen.

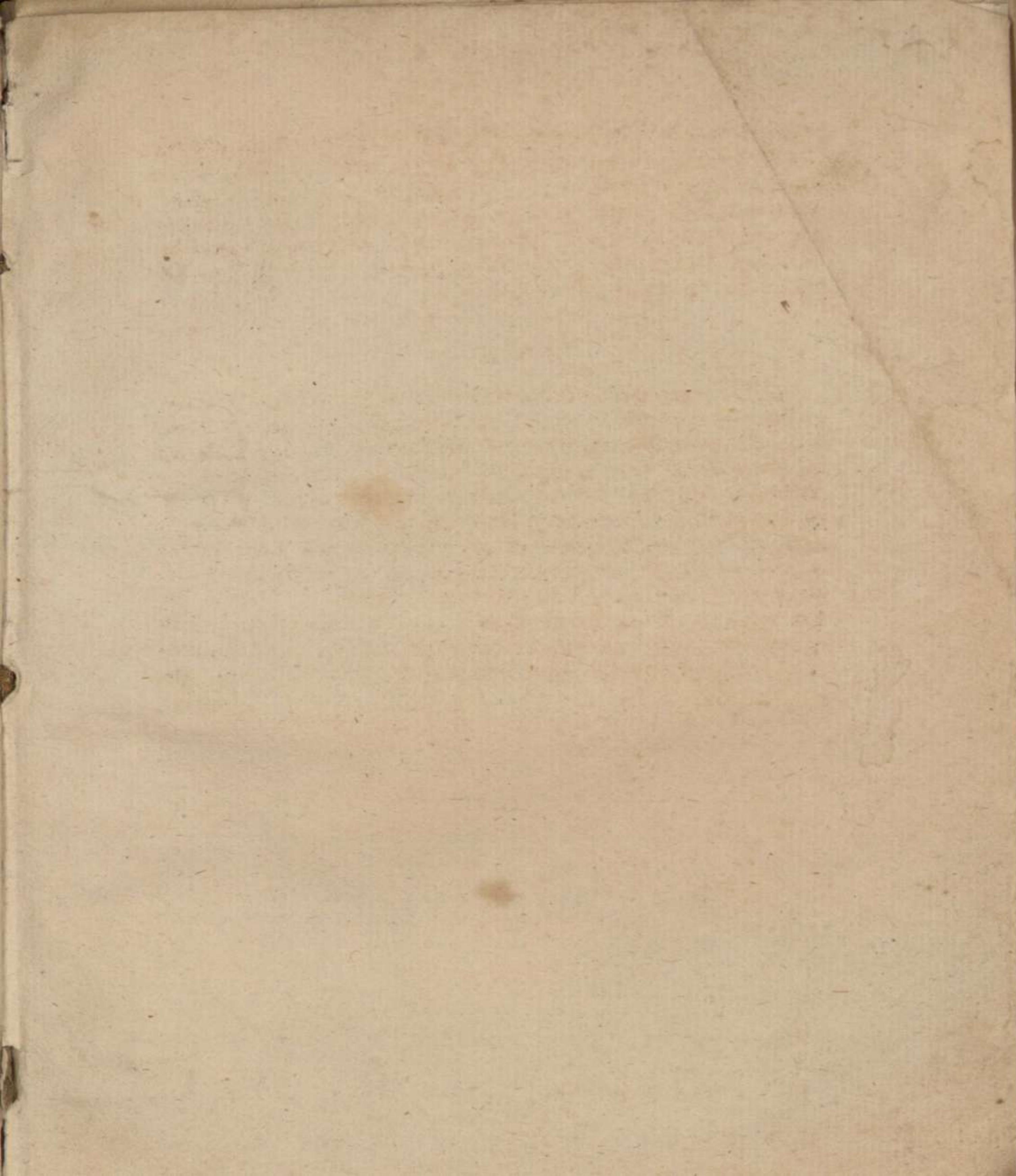
Accipe nunc tandem studiosissime lector hoc maxime deuotōis
utilitatisꝑ opusculū: diligenti correctōe/que summope necessaria
fuerat emendatū: quo poteris vsitatissime greculorum esurientiū
allegationi satisfacere: **ΥΠΩΑΙΣΕΩΣ ΟΥΤΟΥ** quod est latine ⁊ re-
ctissime in titulo libri nri nosce te interpretatū. In eo enim pulcēs-
simis ⁊ vtriusꝑ testamenti theologicis exemplis: illud ipsum gre-
corū resoluit puerbiū: quod a sapiētissimo Thilone Lacedemōio
magna autoritate dictū: ab antiquis ꝑ oraculo habitū: aureis lris
Delphis cōsecratū: ⁊ a Junio iuuēale e celo dicit esse descensum.
Fac igit ꝑsuade tibi non modo vt eū emas/qđ impressori ꝑgratus
est: sed ⁊ tibi velut enchiridion ⁊ quottidiana lectione frequentan-
dum vsurpes. Optime vale Ex heidelbergā sexta Julij Anno. MD
cccc. lxxix.

✱

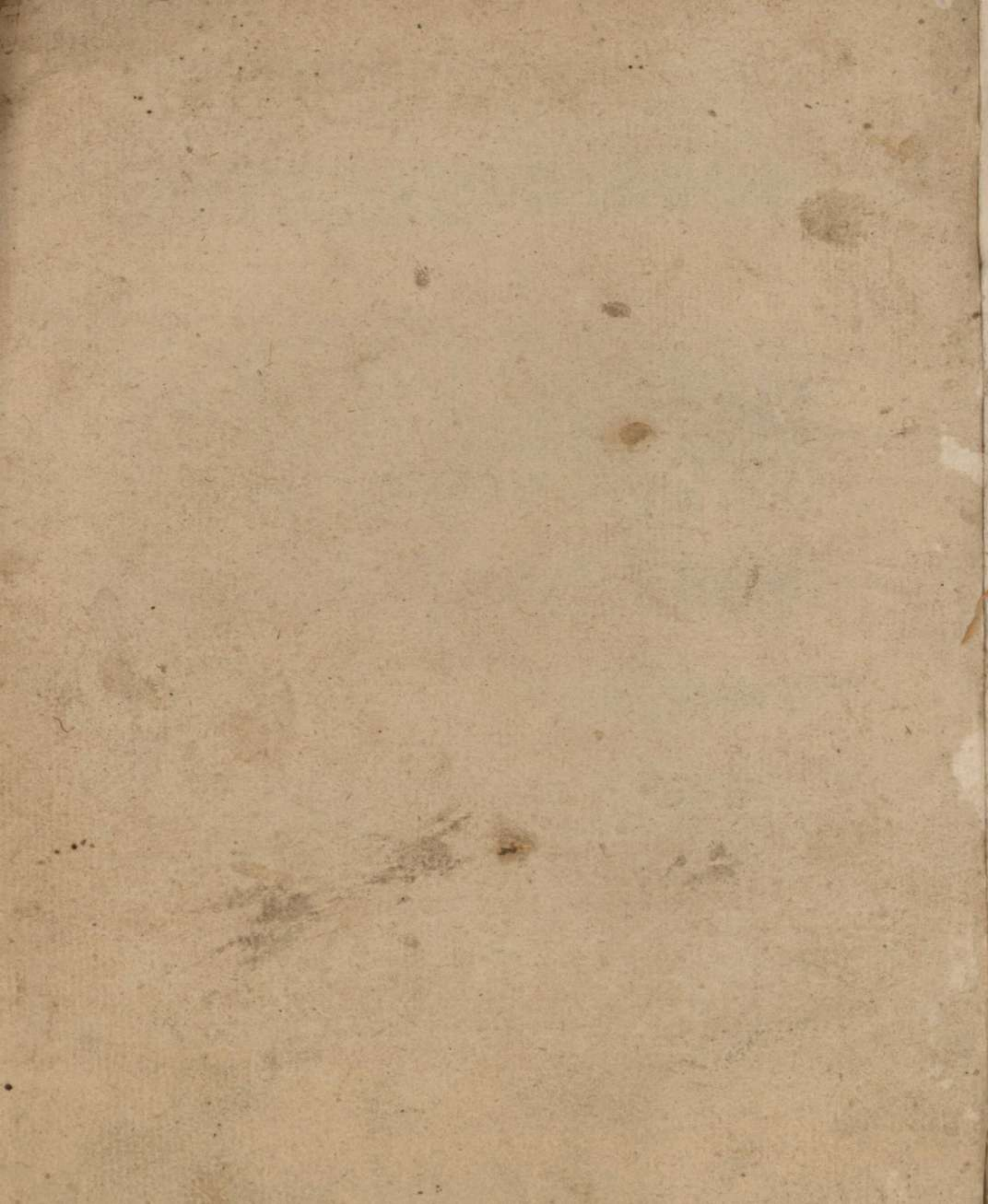
1489.

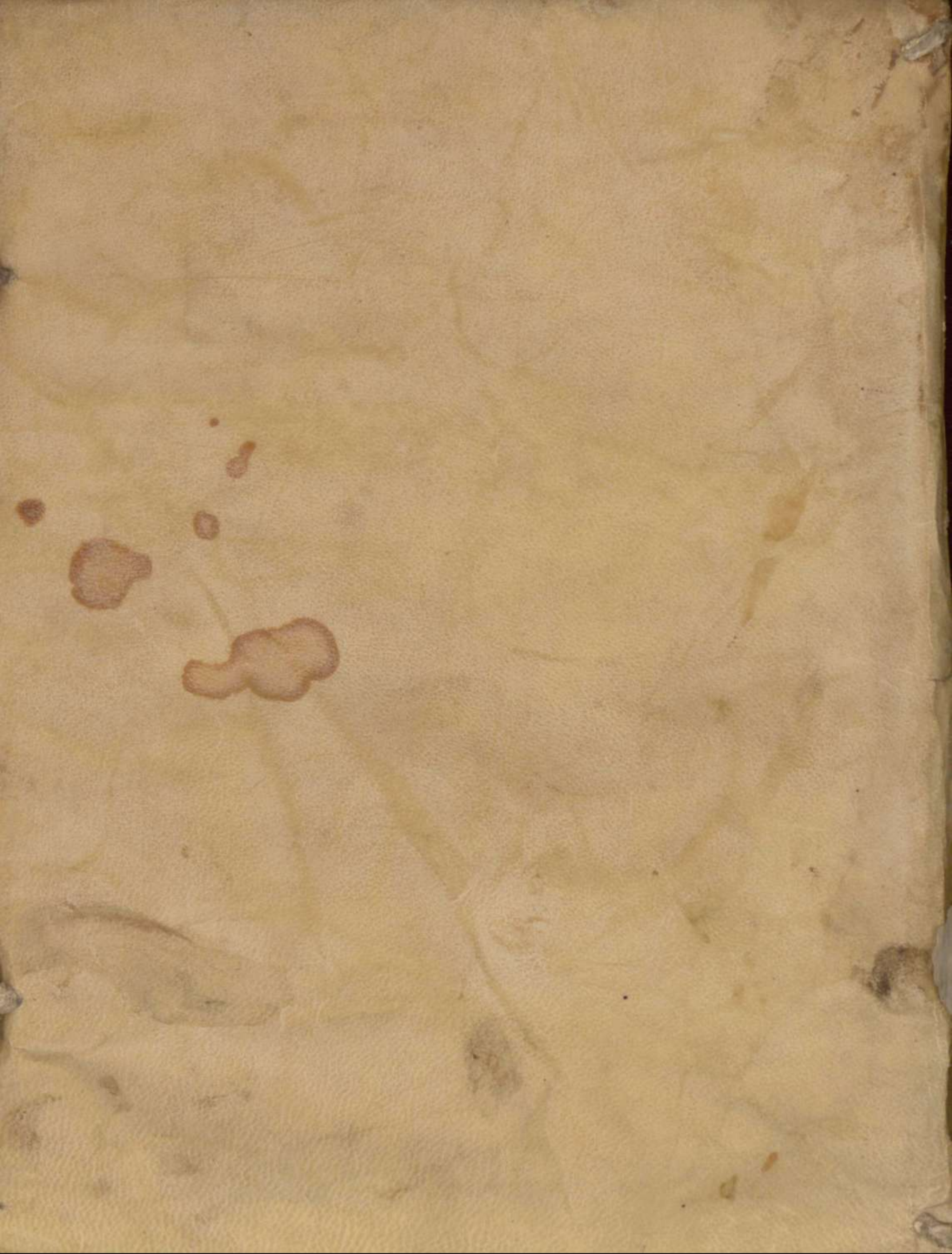

1555

1555